



การจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำโดยชุมชนบริเวณชายฝั่งปากบารา อำเภอละงู จังหวัดสตูล
Community-based Aquatic Animal Resource Management in Pakbara
Coastal Area, La-ngu District, Satun Province

นุรีสา สระรี
Nureesa Saree

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการพัฒนาสังคม
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for the Degree of
Master of Arts in Social Development Administration
Prince of Songkla University
2562
ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ชื่อวิทยานิพนธ์ การจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำโดยชุมชน บริเวณชายฝั่งปากบารา
 อำเภอละงู จังหวัดสตูล
 ผู้เขียน นางสาวนุรีสา สระรี
 สาขาวิชา การบริหารการพัฒนาสังคม

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

คณะกรรมการสอบ

.....
 (ดร. ประจวบ ทองศรี)

..... ประธานกรรมการ
 (ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อาแว มะแส)

..... กรรมการ
 (ดร.ประจวบ ทองศรี)

..... กรรมการ
 (ดร.วันพิชิต ศรีสุข)

..... กรรมการ
 (ดร.รุศดา แก้วแสงอ่อน)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยฉบับนี้เป็นส่วน
 หนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการพัฒนาสังคม

.....
 (ศาสตราจารย์ ดร.ดำรงศักดิ์ ฟ้ารุ่งแสง)
 คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(3)

ขอรับรองว่า ผลงานวิจัยนี้มาจากการศึกษาวิจัยของนักศึกษาเอง และได้แสดงความขอบคุณบุคคลที่มีส่วนช่วยเหลือแล้ว

ลงชื่อ.....ประภาพร ทองศรี.....

(ดร.ประจวบ ทองศรี)

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

ลงชื่อ.....สุวิสา สารี.....

(นางสาวสุวิสา สารี)

นักศึกษา

Prince of Songkla University
Pattani Campus

(4)

ข้าพเจ้าขอรับรองว่า ผลงานวิจัยนี้ไม่เคยเป็นส่วนหนึ่งในการอนุมัติปริญญาในระดับใดมาก่อน และ
ไม่ได้ถูกใช้ในการยื่นขออนุมัติปริญญาในขณะนี้

ลงชื่อ.....*นุรีสา สารี*.....
(นางสาวนุรีสา สารี)
นักศึกษา

Prince of Songkla University
Pattani Campus

ชื่อวิทยานิพนธ์	การจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำโดยชุมชนบริเวณชายฝั่งปากบารา อำเภอละงู จังหวัดสตูล
ผู้เขียน	นางสาวนุรีสา เสงี
สาขาวิชา	การบริหารการพัฒนาสังคม
ปีการศึกษา	2561

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาการจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำโดยชุมชนบริเวณชายฝั่งปากบารา อำเภอละงู จังหวัดสตูล และเพื่อเสนอแนวทางการจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำโดยชุมชน บริเวณชายฝั่งปากบารา อำเภอละงู จังหวัดสตูล กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้มีจำนวน 34 คน ใช้วิธีการศึกษาภาคสนาม ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) นำมาวิเคราะห์ ทำความเข้าใจกับเนื้อหา จัดหมวดหมู่ และสังเคราะห์ ผลการศึกษาพบว่า

1. การจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำโดยชุมชน บริเวณชายฝั่งปากบารา อำเภอละงู จังหวัดสตูล ประกอบไปด้วย 3 องค์ประกอบที่สำคัญ คือ องค์ประกอบที่ 1 ปัจจัยนำเข้า ได้แก่ 1) สภาพทั่วไปของทรัพยากรชายฝั่งในชุมชน ซึ่งประกอบไปด้วย ทรัพยากรป่าชายเลน ทรัพยากรแหล่งหญ้าทะเล ทรัพยากรแนวปะการัง และทรัพยากรสัตว์น้ำ 2) กฎกติกาชุมชนในการใช้ประโยชน์ร่วมกันจากทรัพยากรในชุมชน ซึ่งประกอบไปด้วย กฎกติกาในการใช้ประโยชน์ร่วมกันบริเวณซึ่งกอกติกาของวิสาหกิจชุมชนร้านคนจับปลา และกฎกติกาธนาคารปูม้า และ 3) การบริหารจัดการ ซึ่งประกอบไปด้วย ด้านคน เงิน วัสดุอุปกรณ์ และการจัดการ องค์ประกอบที่ 2 กระบวนการบริหารจัดการ กระบวนการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำ ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการวางแผน การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และ การมีส่วนร่วมในการติดตามผล และองค์ประกอบที่ 3 ผลผลิตหรือผลลัพธ์ ได้แก่ กิจกรรมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในการจัดการทรัพยากรโดยชุมชนบริเวณชายฝั่งปากบารา ซึ่งประกอบไปด้วย กิจกรรมการวางซั้งกอ (บ้านปลา) วิสาหกิจชุมชนร้านคนจับปลา ธนาคารปูม้า และกิจกรรมการปล่อยพันธุ์สัตว์น้ำ

2. แนวทางการจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำโดยชุมชน บริเวณชายฝั่งปากบารา อำเภอละงู จังหวัดสตูล มีดังนี้ 1) การส่งเสริมการให้ความรู้ และสร้างความตระหนักในการจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำในชุมชน 2) การส่งเสริมการรวมกลุ่มอนุรักษ์ และการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการทรัพยากรในชุมชน 3) การส่งเสริมนักอนุรักษ์รุ่นใหม่ ด้วยสร้างจิตสำนึกให้เยาวชนมีใจรักและหวงแหนทรัพยากรในชุมชน 4) การเฝ้าระวัง การอนุรักษ์ และการฟื้นฟู ทรัพยากรในชุมชน และ 5) ส่งเสริมการนำภูมิปัญญาพื้นบ้านมาใช้ในการอนุรักษ์

คำสำคัญ: การจัดการ, ทรัพยากรสัตว์น้ำ, การจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำ

Thesis Title	Community-based Aquatic Animal Resource Management in Pakbara Coastal Area, La-ngu District, Satun Province
Author	Miss Nureesa Saree
Major Program	Social Development Administration
Academic Year	2018

ABSTRACT

The purposes of this research were to find out and to propose the guidelines of the Community-based Aquatic Animal Resource Management in Pakbara Coastal Area, La-ngu District, Satun Province affecting for sustainable of the resources management in this community. This research uses qualitative method, data collection through the selected sample 34 volunteers were included as a sample by studying for key informant documents and implicated researches, In-depth interview, and focus group discussion. This study has been taken for analyzing, understanding to the content, classification and synthesis. The results of the study were as follows:

1. Management of the Community-based Aquatic Animal Resource Management in Pakbara Coastal Area, La-ngu District, Satun Province, Thailand consisted of 3 factors namely; 1) an input factor were that 1) the generality of coastal resource in community: mangrove forest resource, sea grass resource, coral reef resource, and aquatic animals resource. 2) the rules of sharing resources in the community : the rules of sharing resources in Sang-Kor (fish aggregative device (FADs)), the rules of small and micro community enterprise of fisher folk and the rules of blue swimming crab bank. 3) the community and resources management consisted of Man, Money, Material and management. 2 The management process of community participation in management of coastal resources: participation in plan, participation in implementation, participation in benefit sharing and participation in evaluation. 3) outputs/outcomes were as activities about aquatic animals resource management in Pakbara coastal area by Pak Nam community, La-ngu district, Satun province were that making fish aggregative device (FADs) activities, ,small and micro community enterprise of fisher folk, blue swimming crab bank and release of aquatic animals activities

2. The guidelines for the Community-based Aquatic Animal Resource Management in Pakbara Coastal Area, La-ngu District, Satun Province were: 1) supporting implicated knowledge and instilling awareness for aquatic animals resource in the community, 2) supporting people group in the community to join for

protecting and participating the resources management, 3) supporting new conservator generations by creating awareness to persons who was extremely fond of nature and cherishing the resources in the community, 4) watch, protection and conservation, and rehabilitation the resources in the community, and 5) supporting folk wisdom to be existence in the community. This study helps verify the working processes of aquatic animals resource management in Pakbara coastal area by Pak Nam community, La-ngu district, Satun province to become more efficient.

Keywords: Management, Aquatic Animals Recourse, Management of Aquatic Animals Resource

*Prince of Songkla University
Pattani Campus*

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาวิจัยเรื่องการจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำโดยชุมชนบริเวณชายฝั่งปากบารา อำเภอลงขัน จังหวัดสตูล สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความกรุณา ดร.ประจวบ ทองศรี อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ที่ได้ให้คำแนะนำ พร้อมทั้งตรวจทานข้อบกพร่องและให้ข้อเสนอแนะในการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จนสำเร็จสมบูรณ์ ขอขอบพระคุณและระลึกถึงความกรุณานี้ตลอดไป

ขอขอบคุณ คณาจารย์ประจำหลักสูตรการบริหารการพัฒนาสังคม ภาควิชาสังคมศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ตลอดจนคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ โดยมีผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อาแว มะแส ดร.วันพิชิต ศรีสุข ดร.รุศดา แก้วแสงอ่อน และ ดร.ประจวบ ทองศรี ที่มีส่วนช่วยเหลือ แนะนำและชี้แนวทางให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

ขอขอบคุณ นายวินัย นุ้ยฉไนท์ กำนันตำบลปากน้ำ ที่ให้ความอนุเคราะห์ข้อมูล และอำนวยความสะดวกในการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ตลอดจนผู้ให้ข้อมูลที่กรุณาเสียสละเวลาในการให้ข้อมูลที่เป็ประโยชน์ต่อวิทยานิพนธ์ และอำนวยความสะดวกแก่ผู้วิจัยมาโดยตลอด ทำให้การทำวิทยานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

ขอขอบคุณ ครอบครัวของข้าพเจ้าโดยเฉพาะ นางสาวฟาตีเมาะ บราเห็ง ซึ่งเป็นมารดาที่คอยห่วงใย เป็นกำลังใจในการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

คุณประโยชน์ใด ๆ อันพึงมีจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบแต่ บิดา มารดา ครูอาจารย์และสถาบันการศึกษาที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชา มีส่วนร่วมในการวางรากฐานการศึกษาอบรมให้การสนับสนุนผู้วิจัยตลอดมา และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าผลการวิจัยครั้งนี้จะอำนวยประโยชน์แก่ผู้ที่เกี่ยวข้องต่อไป

นุรีสา สระรี

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	(5)
Abstract	(6)
กิตติกรรมประกาศ	(8)
สารบัญ	(9)
สารบัญตาราง	(11)
สารบัญภาพ	(12)
บทที่ 1 บทนำ	
หลักการและเหตุผล	1
คำถามในการวิจัย	4
วัตถุประสงค์ของงานวิจัย	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	4
ขอบเขตการวิจัย	4
นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย	5
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
ความรู้เกี่ยวกับทรัพยากรชายฝั่งทะเล	7
แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากร	10
แนวคิดชุมชนกับการจัดการทรัพยากร	11
แนวคิดการบริหารจัดการ	14
แผนแม่บทการบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง	17
บริบททั่วไปของชุมชน	21
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	24
กรอบแนวความคิด	32
บทที่ 3 ระเบียบวิธีในการศึกษา	
รูปแบบการศึกษา	34
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	34
เครื่องมือในการศึกษา	36
การเก็บรวบรวมข้อมูล	37
การวิเคราะห์ผลการศึกษา	38
การนำเสนอผลการศึกษา	38

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ผลการศึกษา	
ตอนที่ 1 การจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำโดยชุมชน บริเวณชายฝั่งปากบารา อำเภอละงู จังหวัดสตูล	40
ตอนที่ 2 แนวทางการจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำโดยชุมชน บริเวณชายฝั่งปากบารา อำเภอละงู จังหวัดสตูล	84
บทที่ 5 สรุปผลการศึกษา อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	
สรุปผลการศึกษา	93
อภิปรายผล	104
ข้อเสนอแนะ	117
บรรณานุกรม	119
ภาพผนวก	
ภาพผนวก ก หนังสือขอความอนุเคราะห์ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาเครื่องมือ	122
ภาพผนวก ข หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูล	126
ภาพผนวก ค หนังสือตอบรับการนำเสนอบทความวิจัยภาคบรรยาย	130
ภาพผนวก ง เกียรติบัตรการนำเสนอบทความวิจัยภาคบรรยาย	132
ภาพผนวก จ หนังสือรับรองวิจัยจริยธรรมในมนุษย์	134
ภาพผนวก ฉ เครื่องมือ (แบบสัมภาษณ์)	137
ภาพผนวก ช ภาพประกอบ	138
ประวัติผู้เขียน	148

สารบัญตาราง

ตาราง	หน้า
1 ตารางแสดงจำนวนผู้ให้ข้อมูลหลักโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก	35
2 ตารางแสดงจำนวนผู้ให้ข้อมูลหลักโดยการสนทนากลุ่ม	36
3 ตารางแสดงวิธีการศึกษาและเครื่องมือที่ใช้ต่อกลุ่มตัวอย่าง	39

Prince of Songkla University
Pattani Campus

สารบัญภาพ

หน้า

ภาพประกอบ

- 1 กรอบแนวคิดการจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำโดยชุมชนบริเวณชายฝั่งปากบารา
อำเภอละงู จังหวัดสตูล 33
- 2 สรุปลองค์ประกอบของการจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำโดยชุมชนบริเวณชายฝั่ง
ปากบารา อำเภอละงู จังหวัดสตูล 100

Prince of Songkla University
Pattani Campus

บทที่ 1 บทนำ

หลักการและเหตุผล

พื้นที่ชายฝั่งหรือชายฝั่งทะเล (Coastal Area) เป็นพื้นที่เชื่อมต่อระหว่างส่วนที่เป็นแผ่นดินและทะเล โดยมีลักษณะภูมิประเทศเปลี่ยนแปลงอย่างเด่นชัด ประกอบด้วยทรัพยากรชายฝั่งทะเลที่มีชีวิต ได้แก่ ป่าชายเลน ป่าชายหาด ปะการังและหญ้าทะเล เป็นต้น และทรัพยากรชายฝั่งทะเลที่ไม่มีชีวิต ได้แก่ ทรัพยากรน้ำ ทรัพยากรที่ดิน เป็นต้น พื้นที่ชายฝั่งทะเลมีความสำคัญต่อสิ่งมีชีวิตในระบบนิเวศ ทั้งพืช และสัตว์ โดยเฉพาะมนุษย์ได้ใช้ประโยชน์โดยการพึ่งพิงทรัพยากรธรรมชาติในระบบนิเวศชายฝั่ง ทั้งในรูปของการเป็นแหล่งอาหาร ที่ตั้งถิ่นฐานบ้านเรือน การประกอบอาชีพ การนันทนาการ เป็นต้น (สุวรรณ ธรรมอภิพล, 2555, น. 7) ความสำคัญของพื้นที่ชายฝั่งทะเล พื้นที่ชายฝั่งทะเลเป็นแหล่งกำเนิดทรัพยากรชีวภาพ ชายฝั่งทะเลมีความสำคัญในการเป็นแหล่งกำเนิดทรัพยากรชีวภาพชายฝั่ง อาทิ ป่าชายหาด ป่าชายเลน หญ้าทะเล แนวปะการังและสัตว์น้ำ เนื่องจากบริเวณชายฝั่งเป็นแหล่งสะสมตะกอนดินเลนซึ่งเป็นแหล่งอาหารของสัตว์น้ำ โดยเฉพาะบริเวณป่าชายเลนริมชายฝั่งซึ่งนอกจากเป็นแหล่งอาหารของสัตว์น้ำแล้วยังเป็นแหล่งวางไข่และที่อยู่อาศัยของสัตว์น้ำอีกด้วย บริเวณชายฝั่งจึงเป็นแหล่งกำเนิดสัตว์น้ำตามธรรมชาติหลากหลายชนิด อาทิ ปลา กุ้ง ปู นอกจากนี้บริเวณชายฝั่งยังเป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพในการเป็นแหล่งเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง โดยเฉพาะ กุ้งทะเล ปลา หอย และปู ฯลฯ ซึ่งสามารถสร้างรายได้จากการประกอบอาชีพประมงและการส่งออกในรูปของสดและการแปรรูป เป็นต้น (สำนักงานคณะกรรมการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง, 2560)

จะเห็นได้ว่าทรัพยากรทางพื้นที่ชายฝั่งของประเทศไทยนั้นมีความสำคัญต่อชุมชนชายฝั่งและยังคงมีความอุดมสมบูรณ์ โดยทรัพยากรชายฝั่งเป็นฐานอาหาร และเป็นฐานอาชีพ ที่สำคัญของคนในพื้นที่ชายฝั่งมาเป็นเวลาช้านาน ด้วยคุณประโยชน์ ที่ส่งต่อถึงวิถีชีวิตและความมั่นคงด้านอาหารของผู้คนหลากหลายกลุ่ม ทำให้การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรที่ผ่านมาเป็นไปอย่างไม่ระมัดระวัง และท้ายสุดเกิดการเสื่อมโทรมลงอย่างเห็นได้ชัดในปัจจุบัน แม้หลายฝ่ายจะพยายามเรียกชีวิตคืนให้กับทรัพยากรทะเลและชายฝั่ง ไม่ว่าจะเป็น หาดทราย หาดหิน ป่าชายเลน หญ้าทะเล ปะการัง และสัตว์น้ำต่างๆ ก็ไม่สามารถทำให้อัตนสมบูรณกลับคืนมาได้ภายในระยะเวลาชั่วข้ามคืน เพราะที่ผ่านมาการบริหารจัดการทรัพยากรทะเลและชายฝั่งของประเทศไทยนั้น ตั้งอยู่บนฐานคิดเชิงมูลค่า เศรษฐกิจ โดยใช้หลักการทางด้านวิทยาศาสตร์ เพื่อเพิ่มปริมาณหรือมูลค่าของผลผลิต และใช้หลักนิติศาสตร์เพื่อเป็นเครื่องมือบริหารจัดการให้เกิดมูลค่าหรือผลประโยชน์ที่สูงสุด แต่ขาดการเชื่อมโยงถึงเรื่องคุณค่าด้านสังคมที่ให้ความสำคัญกับระบบการให้คุณค่ากับทรัพยากรธรรมชาติ ระบบนิเวศ และสิทธิของทุกฝ่ายที่จะเข้าถึงทรัพยากรอย่างเท่าเทียมกัน (เกศินี เกว่นเจริญ, 2555, น. 9-10)

จังหวัดสตูลตั้งอยู่ตอนล่างสุดชายฝั่งตะวันตกของภาคใต้ ฝั่งทะเลอันดามัน มีชายฝั่งทะเลยาว 144.88 กิโลเมตร ติดต่อกัน 4 อำเภอ 20 ตำบล 115 หมู่บ้าน มีประชากรอาศัยอยู่จำนวน 28,840 คน แบ่งเป็น 4,867 ครัวเรือน สภาพภูมิประเทศตั้งอยู่ในเขตร้อนและมีกระแสน้ำที่ชายฝั่งอันเหมาะสมทำให้เกิดความหลากหลายของระบบนิเวศที่สำคัญ เช่น ป่าชายเลนเนื้อที่ประมาณ 223,638.95 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 12.37 ของพื้นที่จังหวัด โดยแหล่งหญ้าทะเลมีเนื้อที่ประมาณ 1,720

ไร่ ซึ่งค่อนข้างอุดมสมบูรณ์ นอกจากนี้ยังพบฝูงพะยูนที่จัดเป็นสัตว์ทะเลใกล้สูญพันธุ์แหล่งหอยหรือ
 ดอนหอยที่กระจายทั่วพื้นที่ตลอดแนวชายฝั่งรัศมี 3 กิโลเมตร มีหอยที่รู้จักและขึ้นชื่ออย่างเช่น หอย
 ตะเภาและหอยกะพง เป็นต้น แนวปะการังที่อุดมสมบูรณ์ และมีเกาะน้อยใหญ่ราว 88 เกาะ สามารถ
 ทำรายได้มหาศาลจากการท่องเที่ยว และเป็นฐานทรัพยากรที่มีอิทธิพลสำคัญต่อความเป็นอยู่ของ
 ชาวบ้านที่อาศัยตลอดแนวชายฝั่งและส่วนที่อาศัยในพื้นที่เกาะ ซึ่งส่วนใหญ่ประกอบอาชีพประมง
 พื้นบ้านหรือประมงชายฝั่ง (วิโชคศักดิ์ ธรรงค์ไพรี และคณะ, 2557, น. 162) ตำบลปากน้ำมีพื้นที่
 ทรัพยากรธรรมชาติที่หลากหลายประกอบเข้ากัน ทั้งนี้เขตพื้นที่บนฝั่ง และทรัพยากรทางทะเลและ
 ชายฝั่งที่อุดมสมบูรณ์ โดยเฉพาะนิเวศทางทะเลและชายฝั่ง บริเวณที่ประชาชนตำบลปากน้ำใช้
 ประโยชน์ร่วมกันในด้านต่างๆ มีพื้นที่อุทยานแห่งชาติ หมู่เกาะตะรุเตาเป็นปรากฏการณ์ธรรมชาติและ
 ระบบนิเวศด้านนอก มีอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะเภตรา เป็นระบบนิเวศด้านในตลอดจนถึงชายฝั่ง
 มีแหล่งธรณีวิทยาที่สำคัญของประเทศ และเป็นแหล่งการประมง การท่องเที่ยว และการนันทนาการ
 อันเป็นรากฐานอาชีพของชาวตำบลปากน้ำ ที่สำคัญที่สุด ตำบลปากน้ำมีทรัพยากรธรรมชาติที่
 สำคัญ โดยเฉพาะ มีทรัพยากรทางทะเลที่อุดมสมบูรณ์ ได้แก่ หอยโลกันต์ กุ้ง หอยตาแดง ปู ปลา
 มีทรัพยากรชายฝั่งที่อุดมสมบูรณ์ มีป่าชายเลน มีลำคลองตามธรรมชาติ และมีนกเงือก ซึ่งเป็น
 สัญลักษณ์ของความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติในชุมชน เป็นที่น่ายินดีที่ท้องถิ่น โดยเฉพาะ
 ชาวบ้านตำบลปากน้ำ ได้ตื่นตัวในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและมีการบริหารจัดการท้องถิ่น
 ด้วยตนเอง จึงอาจเป็น “โอกาส” หนึ่งของการดูแลบริหารจัดการทรัพยากรนี้ ให้ยั่งยืนต่อไป และใน
 พื้นที่ตำบลปากน้ำมีนักวิจัยค้นพบว่ามีปูทหารยักษ์ ซึ่งปูชนิดนี้หายากและมีความสำคัญอย่างมากใน
 ด้านความหลากหลายทางชีวภาพ อีกทั้งยังมีศักยภาพในการก่อให้เกิดประโยชน์ด้าน
 ต่าง ๆ ต่อประชาชนในท้องถิ่น เช่น การท่องเที่ยว การเสริมสร้างเอกลักษณ์ ความหลากหลายทาง
 ชีวภาพ การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ฯลฯ ปูชนิดนี้สามารถพบได้ง่ายในพื้นที่เฉพาะปากบาราเท่านั้น
 (วิโชคศักดิ์ ธรรงค์ไพรีและคณะ, 2557, น. 85)

อ่าวปากบาราตั้งอยู่ในพื้นที่ตำบลปากน้ำ อำเภอละงู จังหวัดสตูล มีลักษณะเป็นอ่าวเปิด
 กั้นอ่าว มีคลองปากบารา และแนวป่าชายเลน พื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์โดยเฉพาะฝั่งคลองด้านบน
 คลองด้านล่างเป็นชายหาดยาวมาทางทิศใต้ มีเกาะขนาดใหญ่คือ เกาะเขาใหญ่ และเกาะลิเต๊ะ
 ทางตะวันตกอยู่ใกล้ฝั่งประมาณ 0.5 กิโลเมตร ห่างจากบ้านปากบารา 2.5 กิโลเมตร เกาะทั้งสองมีแนว
 ปะการังน้ำตื้นกระจายรับรอบ ๆ ส่วนทางทิศใต้ของอ่าวยังมีเกาะลิเต๊ะใหญ่และเกาะลิเต๊ะน้อยอยู่ใกล้เคียงกัน
 เกาะดังกล่าว อยู่ห่างฝั่งประมาณ 3.5 กิโลเมตร ห่างจากบ้านปากบารา 8.4 กิโลเมตร พบแนวปะการังน้ำตื้น
 ทางทิศเหนือ ของเกาะลิเต๊ะใหญ่ และทางทิศใต้ของเกาะลิเต๊ะน้อย ทั้งยังพบแหล่งหญ้าทะเลที่อุดมสมบูรณ์
 ระหว่างเกาะทั้งสอง ด้วยสภาพท้องทะเลมีความลึกประมาณ 6.5 - 8.5 เมตร มีระดับของพื้นที่ท้องน้ำลาด
 เอียง จากทิศเหนือไปสู่ทิศใต้ มีเกาะแก่งอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือของพื้นที่ โดยทะเลบริเวณห่างจาก
 ปากคลองปากบาราประมาณ 1 กิโลเมตร มีสภาพภูมิประเทศเป็นทะเลที่ค่อนข้างตื้น ระดับความลึก
 ประมาณ 0.5 - 2.5 เมตร เมื่อน้ำทะเลลงต่ำสุด พื้นที่บางส่วนจะโผล่พื้นน้ำ มองเห็นทรายปนเลน
 (วิโชคศักดิ์ ธรรงค์ไพรี, 2557, น. 23) อ่าวปากบาราเป็นแหล่งทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งที่สำคัญ
 มีทรัพยากรสัตว์น้ำที่หลากหลาย นับเป็นแหล่งการทำประมงที่สำคัญของชาวประมงพื้นบ้านที่อาศัย
 อยู่บริเวณนี้ อ่าวปากบารา ถือเป็นแหล่งรวมของท้องทะเล มีพื้นที่บริเวณติดชายฝั่ง อ่าวปากบารา
 และคลองหลายสาย มีทรัพยากรสัตว์น้ำที่มีความหลากหลายให้คนในพื้นที่ได้ทำมาหากิน และมีการ

ทำประมงที่หลากหลายตามฤดูกาล ด้วยเหตุนี้ประชาชนส่วนใหญ่ในพื้นที่ตำบลปากน้ำจึงมีอาชีพเกี่ยวกับการประมงเป็นอาชีพหลัก ที่มีความสำคัญต่อปากท้องของพี่น้องในชุมชน ซึ่งนอกจากจะช่วยแบ่งเบาภาระค่าใช้จ่ายในครัวเรือนแล้ว ผลผลิตจำนวนมากยังถูกขายสู่ตลาดผู้บริโภคในท้องถิ่น เป็นระบบเศรษฐกิจที่หล่อเลี้ยงประชาชนที่เกี่ยวข้องจำนวนมาก (วิโชคศักดิ์ ธรรมรงค์ไพรี และคณะ, 2559, น. 21)

อย่างไรก็ตาม ในช่วงที่ผ่านมาสภาพปัญหาด้านทรัพยากร ในชุมชนตำบลปากน้ำประสบกับปัญหาการลดลงของปริมาณทรัพยากรสัตว์น้ำ สัตว์น้ำเกือบทุกชนิดมีปริมาณน้อยลง ไม่ถึงกับสูญพันธุ์ แต่มีปริมาณน้อยลงมากเมื่อเปรียบเทียบกับ 3-4 ปีที่แล้ว ทั้งนี้อาจสืบเนื่องมาจากการเพิ่มขึ้นของปริมาณเรือประมงพาณิชย์ ซึ่งเข้าไปแย่งที่ทำมาหากินและทรัพยากรประมงพื้นบ้าน จึงส่งผลให้ปริมาณทรัพยากรสัตว์น้ำบริเวณชายฝั่งลดลง ชาวประมงพื้นบ้านต้องออกไปจับสัตว์น้ำไกลจากหมู่บ้านมากขึ้น บางครั้งต้องไปข้างคั่นที่เกาะตะรุเตา ซึ่งห่างจากหมู่บ้านประมาณ 15-20 กิโลเมตร ทรัพยากรสัตว์น้ำในช่วงที่ผ่านมาปริมาณลดน้อยลง ไม่ใช่เพราะการเพิ่มขึ้นของประชากรประมงเท่านั้น แต่สาเหตุสำคัญคือ การประมงที่มีเครื่องมือในการจับสัตว์น้ำได้ครวละมากๆ และกวาดจับสัตว์น้ำขนาดเล็กเกินไป ชุมชนประมงพื้นบ้านจึงได้ส่งเสริมการอนุรักษ์ โดยได้มีการกำหนดแนวเขตอนุรักษ์สัตว์น้ำ ฝักระวังป้องกันการทำประมงผิดกฎหมายในเขต (วิโชคศักดิ์ ธรรมรงค์ไพรี และคณะ, 2559, น. 21)

จากข้อมูลที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่าทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งเป็นทรัพยากรที่มีความสำคัญมากต่อชาวบ้านในชุมชนตำบลปากน้ำ เนื่องจากพื้นที่ชายฝั่งบริเวณนี้เป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์น้ำชายฝั่ง ซึ่งสัตว์น้ำในอ่าวปากบาราเป็นฐานอาหารและอาชีพที่สำคัญของคนในพื้นที่ โดยคนในชุมชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพประมงพื้นบ้านเป็นหลัก อาศัยการทำประมงหาเลี้ยงครอบครัว จับสัตว์น้ำชายฝั่ง กุ้ง ปู ปลา และหอย เป็นต้น และจากแผนแม่บทการบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง จะเห็นได้ว่าทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง ถือเป็นฐานทุนเศรษฐกิจที่สำคัญของประเทศไทย รวมถึงมีความสำคัญอย่างมากต่อชุมชนชายฝั่งทะเล จึงต้องมีวิธีการในการบริหารจัดการทรัพยากรเพื่อการอนุรักษ์ และฟื้นฟูให้มีความอุดมสมบูรณ์อย่างยั่งยืน โดยต้องอาศัยการส่งเสริม การบูรณาการ ผ่านการมีส่วนร่วมของประชาชนและทุกภาคส่วนในการบริหารจัดการทรัพยากรชายฝั่งทะเลที่สมดุลและยั่งยืน

ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาเรื่องการบริหารจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำโดยชุมชนบริเวณชายฝั่งปากบารา อำเภอละงู จังหวัดสตูล เนื่องจากอ่าวปากบารามีชายฝั่งทะเลที่มีทรัพยากรสัตว์น้ำที่หลากหลาย และทรัพยากรเหล่านั้นมีความสำคัญอย่างยิ่งสำหรับประชาชนในตำบลปากน้ำ เพราะทะเลเปรียบเสมือนที่ทำมาหากินของชาวบ้าน มีสัตว์น้ำให้จับ เป็นแหล่งประกอบอาชีพ สำหรับเลี้ยงครอบครัวได้อย่างมั่นคง ประชาชนในพื้นที่อ่าวปากบาราจึงยึดการประกอบอาชีพประมงพื้นบ้านเป็นหลักในการหาเลี้ยงครอบครัว แต่ในขณะที่เดียวกันชาวบ้านโดยส่วนใหญ่ก็ได้ประสบกับปัญหาการลดลงของจำนวนสัตว์น้ำเมื่อมาเปรียบเทียบกับในอดีต อย่างไรก็ตามข้างต้น ชาวบ้านโดยส่วนใหญ่ในชุมชน ยังต้องใช้ประโยชน์จากทรัพยากรชายฝั่งเป็นหลัก จึงทำให้ผู้วิจัยสนใจศึกษาถึงวิธีการจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำในชุมชนเพื่อเป็นการอนุรักษ์ทรัพยากรชายฝั่ง ทะเลและสัตว์น้ำให้มีความอุดม

สมบูรณ์ ให้ชาวบ้านได้ประกอบอาชีพและมีอาชีพไว้เลี้ยงดูครอบครัวต่อไปได้อย่างมั่นคง เท่ากับเป็นการรักษาความสมดุลของท้องทะเลไว้ได้ยั่งยืนอีกด้วย

คำถามการวิจัย

1. การจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำโดยชุมชนบริเวณชายฝั่งปากบารา อำเภอลงู จังหวัดสตูล เป็นอย่างไร
2. แนวทางการจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำโดยชุมชนบริเวณชายฝั่งปากบารา อำเภอลงู จังหวัดสตูล ควรเป็นรูปแบบใด

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาการจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำโดยชุมชนบริเวณชายฝั่งปากบารา อำเภอลงู จังหวัดสตูล
2. เพื่อเสนอแนวทางการจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำโดยชุมชนบริเวณชายฝั่งปากบารา อำเภอลงู จังหวัดสตูล

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้ข้อเสนอแนะและวิธีการจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำโดยชุมชน บริเวณชายฝั่งปากบารา อำเภอลงู จังหวัดสตูล เพื่อเสนอเป็นแนวทางการจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำโดยชุมชน บริเวณชายฝั่งปากบารา อำเภอลงู จังหวัดสตูล เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำข้อมูลไปใช้เพื่อประกอบการวางแผน นโยบาย ในการกำหนดยุทธศาสตร์การจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำในชุมชนให้เข้ากับวิถีชีวิตชุมชน ได้อย่างเหมาะสม
2. ทำให้สามารถนำข้อมูลที่ได้อไปปรับใช้ในการจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำโดยชุมชน ในชุมชนที่มีบริบทใกล้เคียงได้อย่างเหมาะสม

ขอบเขตการวิจัย

การศึกษาเรื่อง การจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำโดยชุมชนบริเวณชายฝั่งปากบารา อำเภอลงู จังหวัดสตูล เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เพื่อศึกษาการจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำโดยชุมชนบริเวณชายฝั่งปากบารา อำเภอลงู จังหวัดสตูล และเพื่อเสนอแนวทางการจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำโดยชุมชนบริเวณชายฝั่งปากบารา อำเภอลงู จังหวัดสตูล โดยมีรายละเอียดของการศึกษาดังต่อไปนี้

ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ในการศึกษาครั้งนี้ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) โดยกลุ่มตัวอย่างสามารถแบ่งออกได้ดังนี้

- กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ประกอบไปด้วยเจ้าหน้าที่ภาครัฐในชุมชนจำนวน 2 คน ผู้นำชุมชน จำนวน 8 คน ตัวแทนกลุ่มองค์กรชุมชน จำนวน 10 คน และชาวบ้านในชุมชนจำนวน 14 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 34 คน

- กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักโดยการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ผู้วิจัยเลือกเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลหลักจำนวนทั้งสิ้น 7 คน โดยใช้เกณฑ์ในการคัดเลือกจากการสัมภาษณ์เชิงลึก และพบว่า เป็นผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำ ในชุมชนตำบลปากน้ำ ที่มีประสบการณ์ในการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำในชุมชนได้เป็นอย่างดี และเป็นผู้ที่เป็นที่ยอมรับต่อคนในชุมชน

ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้เป็นศึกษาเรื่องการจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำโดยชุมชนบริเวณชายฝั่งปากบารา อำเภอลงู จังหวัดสตูล โดยรายละเอียดของขอบเขตด้านเนื้อหาสามารถอธิบายได้ดังนี้

1. ศึกษาการจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำโดยชุมชนบริเวณชายฝั่งปากบารา อำเภอลงู จังหวัดสตูล ในการศึกษาสภาพการจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำในชุมชน ผู้วิจัยได้นำแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องดังนี้ 1) แนวคิดการจัดการทรัพยากร 2) แนวคิดชุมชนกับการจัดการทรัพยากร และ 3) แนวคิดการบริหารจัดการ โดยนำทฤษฎีระบบมาใช้ในการวิเคราะห์การจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำ โดยชุมชนบริเวณชายฝั่งปากบารา อำเภอลงู จังหวัดสตูล ซึ่งประกอบไปด้วยองค์ประกอบ 3 ส่วน ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 ปัจจัยนำเข้า องค์ประกอบที่ 2 กระบวนการบริหารจัดการ และองค์ประกอบที่ 3 ผลผลิต/ผลลัพธ์

2. เสนอแนวทางการจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำโดยชุมชน บริเวณชายฝั่งปากบารา อำเภอลงู จังหวัดสตูล ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลและนำข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) จากนั้นนำมาทำการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) นำมาวิเคราะห์ทำความเข้าใจเพื่อหาแนวทางและเสนอแนวการจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำโดยชุมชน บริเวณชายฝั่งปากบารา อำเภอลงู จังหวัดสตูล ต่อไป

ขอบเขตด้านพื้นที่

ผู้วิจัยศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลในพื้นที่ บริเวณอ่าวปากบารา ตำบลปากน้ำ อำเภอลงู จังหวัดสตูล ซึ่งประกอบไปด้วยดังนี้ หมู่ที่ 1 บ้านบ่อเจ็ดลูก หมู่ที่ 2 บ้านปากบารา หมู่ที่ 3 บ้านเกาะบูโหลน หมู่ที่ 4 บ้านตะโละใส หมู่ที่ 5 บ้านท่ายาง หมู่ที่ 6 บ้านท่ามาลัย หมู่ที่ 7 บ้านท่าพะยอม

ขอบเขตด้านระยะเวลา

การจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำโดยชุมชน บริเวณชายฝั่งปากบารา อำเภอลงู จังหวัดสตูล ผู้วิจัยใช้เวลาในการศึกษาในช่วงเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2560 - เดือนธันวาคม พ.ศ. 2561

นิยามศัพท์เฉพาะ

การจัดการ หมายถึง การทำงานให้สำเร็จตามเป้าหมายของชุมชนที่กำหนดไว้โดยใช้กระบวนการวางแผน การดำเนินงาน การควบคุม และข้อตกลง กติกาของชุมชน

ทรัพยากรสัตว์น้ำ หมายถึง สัตว์น้ำที่เป็นประโยชน์ต่อการประมงพื้นบ้านที่อาศัยอยู่ในบริเวณชายฝั่งอ่าวปากบารา หมายถึง กุ้ง หอย ปู ปลาเก๋า ปลากระพง ปลาทรายขาว ปลาทู ปลาจวด และปลาชนิดอื่น ๆ ทางการประมงพื้นบ้านเป็นต้น ทั้งนี้ทรัพยากรเหล่านี้ต้องเป็นทรัพยากรที่อาศัยอยู่ในบริเวณ อ่าวปากบารา อำเภอลงู จังหวัดสตูล

การจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำ หมายถึง กระบวนการ วิธีการ หรือกิจกรรมต่างๆ ที่มุ่งควบคุม ป้องกัน ฟื้นฟู และอนุรักษ์ทรัพยากรสัตว์น้ำให้เป็นไปตามเป้าหมาย ตามวัตถุประสงค์ ที่วางไว้ เพื่อให้เกิดความสอดคล้องกับฐานทรัพยากร และความต้องการในการดำรงชีวิตของคนในชุมชน เพื่อให้เกิดประโยชน์อย่างยั่งยืน ซึ่งพิจารณาจาก 3 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) ปัจจัยนำเข้า 2) กระบวนการบริหารจัดการ และ 3) ผลผลิต/ผลลัพธ์

ชายฝั่งปากบารา หมายถึง อ่าวปากบาราตอนในเป็นบริเวณทะเลนับจากเกาะตะรุเตาเข้ามา ชิดชายฝั่ง ประมาณ 4 กิโลเมตร พื้นที่ส่วนใหญ่อยู่ภายใต้การปกครองของตำบลปากน้ำ อำเภอละงู จังหวัดสตูล

Prince of Songkla University
Pattani Campus

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัย เรื่องการจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำโดยชุมชนบริเวณชายฝั่งปากบารา อำเภอละงู จังหวัดสตูล ปัจจุบันมีแนวคิดและแนวทางการดำเนินงานที่แตกต่างกันอยู่มากมาย ผู้วิจัยจึงสนใจนำเสนอแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการ และการจัดการทรัพยากร เพื่อประยุกต์ใช้ได้ดังนี้

1. ความรู้เกี่ยวกับทรัพยากรชายฝั่งทะเล
 - 1.1 ความหมายทรัพยากรชายฝั่งทะเล
 - 1.2 สถานการณ์ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง
2. แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากร
 - 2.1 ความหมายการจัดการ
 - 2.2 การจัดการทรัพยากรชายฝั่ง
3. แนวคิดชุมชนกับการจัดการทรัพยากร
 - 3.1 ความสัมพันธ์ระหว่างทรัพยากรกับชุมชน
 - 3.2 สิทธิชุมชนกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ
4. แนวคิดการบริหารจัดการ
 - 4.1 ความหมายของการบริหาร
 - 4.2 กระบวนการการบริหารจัดการ
5. แผนแม่บทการบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง
6. บริบททั่วไปของชุมชน
7. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
8. กรอบแนวคิด

แนวคิดหลักข้างต้นจะนำไปสู่การจัดการทรัพยากรชายฝั่งสัตว์น้ำโดยชุมชน โดยแต่ละแนวคิด ทฤษฎี มีรายละเอียดดังนี้

1. ความรู้เกี่ยวกับทรัพยากรชายฝั่งทะเล

สุวรรณยา ธรรมอภิพล (2555, น. 9) ประเทศไทย มีชายฝั่งทะเลเป็นระยะทางยาวประมาณ 3,148 กิโลเมตร ซึ่งครอบคลุมพื้นที่ 23 จังหวัดในประเทศไทย โดยแบ่งเป็นชายฝั่งทะเลอ่าวไทย ครอบคลุมพื้นที่ 17 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดตราด จังหวัดจันทบุรี จังหวัดระยอง จังหวัดชลบุรี จังหวัดฉะเชิงเทรา จังหวัดสมุทรปราการ จังหวัดกรุงเทพมหานคร จังหวัดสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสงคราม จังหวัดเพชรบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จังหวัดชุมพร จังหวัดสุราษฎร์ธานี จังหวัดนครศรีธรรมราช จังหวัดสงขลา จังหวัดปัตตานี และจังหวัดนราธิวาส รวมระยะทางยาวประมาณ 2,055 กิโลเมตร และชายฝั่งทะเลอันดามัน มีจุดเริ่มต้น ตั้งแต่ปากแม่น้ำกระบือ จังหวัดระนอง ลงไปทางทิศใต้ถึงจังหวัดสตูล รวมเป็นระยะทางยาวประมาณ 1,093 กิโลเมตร ซึ่งครอบคลุมพื้นที่ 6 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดพังงา จังหวัดกระบี่ จังหวัดภูเก็ต จังหวัดตรัง จังหวัดระนอง และจังหวัดสตูล

สำนักอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง (ม.ป.ป.) โดยตลอด ความยาวของชายฝั่งมีทรัพยากรชายฝั่งและป่าชายเลนขึ้นอยู่อย่างหนาแน่นกระจายตามภูมิประเทศต่างๆ เช่น อ่าว ปากแม่น้ำ เป็นต้น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง บริเวณชายฝั่งทะเลอันดามัน มีเนื้อที่ป่าชายเลนมากที่สุด ในอดีตที่ผ่านมาป่าชายเลนในประเทศไทย ยังคงมีความอุดมสมบูรณ์มากถึง 2.3 ล้านไร่ และเป็นทรัพยากรธรรมชาติที่มีคุณค่าอย่างมหาศาลต่อระบบนิเวศชายฝั่ง ทั้งการเป็นแหล่งอาหาร และแหล่งอนุบาลสัตว์น้ำวัยอ่อนเป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์น้ำหลายชนิดเป็นฉากรักษาคลื่นลมและพายุ ซึ่งช่วยลดความรุนแรงของคลื่นลม ปกป้องการกัดเซาะชายฝั่ง และช่วยในการดักจับตะกอนด้วย นอกจากนี้ ยังมีคุณค่าต่อมนุษย์ทางด้านสังคมและเศรษฐกิจ ทั้งด้านการประมง และการทำไม้ป่าชายเลนเพื่อการเผาถ่าน ซึ่งเป็นการนำรายได้เข้าสู่ประเทศ

1.1 ความหมายของทรัพยากรชายฝั่งทะเล

กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง (2558) “ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง” หมายความว่า ทรัพยากรทางทะเลทั้งที่เป็นสิ่งที่มีอยู่หรือเกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ ที่อยู่บริเวณทะเลและชายฝั่งทะเล เช่น ป่าชายเลน หญ้าทะเล ปะการัง ฟีชและสัตว์ทะเล เป็นต้น

“ชุมชนชายฝั่ง” หมายความว่า ชุมชน ชุมชนท้องถิ่น หรือชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิมในเขตพื้นที่ชายฝั่งทะเลหรือเกาะ

สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม (2555, น. 14) กล่าวถึงทรัพยากรประมงและชายฝั่ง หมายถึง ทรัพยากรสัตว์น้ำในทะเลและพื้นที่ป่าไม้ชายเลน ซึ่งเป็นแหล่งที่อยู่อาศัยของสัตว์น้ำจำพวกหอย ปู ปลา และสัตว์น้ำวัยอ่อน หลักการใช้ประโยชน์ทรัพยากรประมง และป่าชายเลน ก็เช่นเดียวกับทรัพยากรที่มีชีวิตอื่น ๆ คือ สามารถมีการจัดการให้เกิดการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืนได้ หากมีการใช้ประโยชน์อย่างเท่าเทียมกับอัตราที่เพิ่มขึ้นเท่านั้น แต่จากการขาดแคลนข้อมูลและที่สำคัญ คือ การไม่สามารถควบคุมดูแล อย่างมีประสิทธิภาพ ได้ทำให้ทรัพยากรสัตว์น้ำและพื้นที่ป่าชายเลนลดลง เนื่องจากมีการใช้ประโยชน์มากกว่าอัตราการเจริญเติบโตที่เกิดขึ้น การลดลงของสัตว์น้ำตามธรรมชาติของการจับที่เกินขนาด (Overfishing) หรือ มากเกินกำลังผลิตประมงสูงสุดที่เป็นไปได้ ทำให้เกิดการพัฒนาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ เพื่ออุปทานสัตว์น้ำให้มากขึ้นโดยเฉพาะในพื้นที่ชายฝั่ง จนทำให้เกิดการบุกรุกป่าชายเลนเพิ่มขึ้น ในขณะเดียวกันความเสื่อมโทรมของป่าชายเลน จากการถูกใช้พื้นที่เพาะเลี้ยงสัตว์ หรือเพื่อการขยายตัวของชุมชนและแหล่งอุตสาหกรรมก็ส่งผลกระทบต่อด้านมลพิษทางน้ำ ทำให้แหล่งอาหารและที่อยู่อาศัยของสัตว์น้ำวัยอ่อนมีความอุดมสมบูรณ์ลดน้อยลง ส่งผลกระทบต่อสัตว์น้ำทำให้สัตว์น้ำมีปริมาณลดลงเร็วขึ้นกว่าเดิม

กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง (2552) กล่าวถึงทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งทะเลนั้นหมายถึง สิ่งที่มีอยู่บริเวณชายฝั่งทะเล ทั้งที่เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ หรือเป็นสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นมา และอยู่ในบริเวณทะเลและชายฝั่งทะเล เช่น ดิน กรวด หิน ทราย เลน น้ำ ฟีช ป่าชายเลน เป็นต้น

จากความหมายทรัพยากรชายฝั่งทะเลข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า ทรัพยากรชายฝั่งทะเลนั้นหมายถึง สิ่งที่มีอยู่หรือหรือสิ่งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ หรืออาจเป็นสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นในบริเวณทะเลและบริเวณชายฝั่งของทะเล ทรัพยากรธรรมชาติบริเวณทะเลและชายฝั่งนั้น จึงหมายถึง ทั้งที่เป็นพืช และสัตว์ เช่น ป่าชายเลน หญ้าทะเล ปะการัง สัตว์ทะเลทุกชนิด และชายหาด ฯลฯ

1.2 สถานการณ์ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง

1.2.1 ขอบเขตความรับผิดชอบเชิงพื้นที่ของกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง

สืบเนื่องจากพระราชบัญญัติส่งเสริมการบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง พ.ศ. 2558 ได้มีการกำหนดเขตอนุรักษ์ตามมาตรา 3 หมายถึง เขตอุทยานแห่งชาติตามพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าและเขตห้ามล่าสัตว์ป่าตามพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535 เขตป่าสงวนแห่งชาติตามพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 เขตพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อมตามพระราชบัญญัติ การส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ที่รักษาพืชพันธุ์ตามพระราชบัญญัติการประมง พ.ศ. 2490 และเขตพื้นที่คุ้มครองอย่างอื่นเพื่อสงวนและรักษาสภาพธรรมชาติตามที่มีกฎหมายกำหนด ซึ่งในเบื้องต้นได้กำหนดเขตอนุรักษ์ไว้ ดังนี้

จากการพิจารณาขอบเขตความรับผิดชอบเชิงพื้นที่ของกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง ได้กำหนดพื้นที่ออกเป็น 2 ลักษณะ คือ พื้นที่ในทะเลและพื้นที่บนบก โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. พื้นที่ความรับผิดชอบในทะเล ครอบคลุมจากพื้นที่ชายฝั่งจรดเขตเศรษฐกิจจำเพาะของประเทศ ซึ่งครอบคลุมพื้นที่ทางทะเลรวมทั้งสิ้น 323,488.32 ตารางกิโลเมตร (202.18 ล้านไร่) ประกอบด้วยพื้นที่ในอ่าวไทย 202,676.20 ตารางกิโลเมตร (126.67 ล้านไร่) และในทะเลอันดามัน 120,812.12 ตารางกิโลเมตร (75.50 ล้านไร่)

2. พื้นที่ความรับผิดชอบบนบก รวม 549 ตำบล ใน 117 อำเภอ 24 จังหวัด พื้นที่รวมประมาณ 17.24 ล้านไร่ พิจารณาจากขอบเขตของตำบล ซึ่งเป็นขอบเขตการปกครองที่เล็กที่สุดมาเป็นตัวตั้ง โดยใช้ตำบล 4 ลักษณะเป็นเกณฑ์ในการคัดเลือก โดยคัดเลือกตำบลที่มีลักษณะดังนี้ 1) ตำบลที่ติดชายฝั่งทะเล ประกอบด้วยตำบลที่มีอาณาเขตติดแนวชายฝั่งของประเทศไทยระยะทางประมาณ 3,148 กิโลเมตร โดยเป็นความยาวฝั่งอ่าวไทย 2,055 กิโลเมตร และฝั่งทะเลอันดามัน 1,093 กิโลเมตร รวม 23 จังหวัดชายฝั่งทะเล ได้แก่ ตรวต จันทบุรี ระยอง ชลบุรี ฉะเชิงเทรา สมุทรปราการ กรุงเทพมหานคร สมุทรสาคร สมุทรสงคราม เพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์ ชุมพร สุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช สงขลา ปัตตานี นราธิวาส ระนอง พังงา ภูเก็ต กระบี่ ตรัง และสตูล 2) ตำบลที่ติดทะเลสาบ ประกอบด้วยตำบลที่มีอาณาเขตติดกับทะเลสาบสงขลา ในเขตจังหวัดพัทลุง และสงขลา 3) ตำบลที่อยู่บนเกาะ และพื้นที่เกาะทุกเกาะ ประกอบด้วยตำบลที่อยู่บนเกาะ และพื้นที่เกาะรวม 936 เกาะของประเทศไทย 4) ตำบลที่มีป่าชายเลน ป่าชายหาด และป่าพรุชายฝั่ง พิจารณาจากพื้นที่ป่าชายเลน ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 23 กรกฎาคม 2534 รวมพื้นที่ 2.86 ล้านไร่ ซึ่งครอบคลุมพื้นที่ป่า ทั้ง 3 ประเภท (สำนักงานคณะกรรมการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง ,2560)

จากสถานการณ์ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งดังกล่าวสามารถสรุปได้ว่า พระราชบัญญัติส่งเสริมการบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง พ.ศ. 2558 ได้กำหนดเขตอนุรักษ์ไว้ 6 ประเภทหลัก คือ เขตอุทยานแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าและเขตห้ามล่าสัตว์ป่า เขตป่าสงวนแห่งชาติ เขตพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อม ที่รักษาพืชพันธุ์ และเขตพื้นที่คุ้มครองอย่างอื่นเพื่อสงวนและรักษาสภาพธรรมชาติตามที่มีกฎหมายกำหนด และจากการพิจารณาขอบเขตความรับผิดชอบเชิงพื้นที่ของกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง ได้กำหนดพื้นที่ออกเป็น 2 ลักษณะ คือ พื้นที่ในทะเล และพื้นที่บนบก โดยพื้นที่บนบกพิจารณาจากขอบเขตของตำบล โดยคัดเลือกตำบลที่มีลักษณะดังนี้ 1)

ตำบลที่ติดชายฝั่งทะเล 2) ตำบลที่ติดทะเลสาบ 3) ตำบลที่อยู่บนเกาะ และพื้นที่เกาะทุกเกาะ 4) ตำบลที่มีป่าชายเลน ป่าชายหาด และป่าพรุชายฝั่ง และในส่วนของตำบลปากน้ำเป็นตำบลหนึ่งที่มีพื้นที่ติดฝั่งทะเลอันดามัน โดยมีชายฝั่งทะเลยาว 144.88 กิโลเมตร และเป็นพื้นที่ที่มีการอนุรักษ์เพื่อสงวนและรักษาสภาพธรรมชาติตามที่มีกฎหมายกำหนด

2. แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากร

2.1 ความหมายการจัดการ

อำนาจ เจริญศิลป์ (2543, น. 2) ได้กล่าวถึงการจัดการ หมายถึง การดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งคำว่าดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพนั้น รวมถึงการจัดหา การเก็บรักษา ซ่อมแซม การใช้อย่างประหยัด อีกทั้งการสงวนเพื่อให้สิ่งที่ดำเนินการนั้นสามารถให้ผลยั่งยืน

สุดใจ วันอุดมเดชาชัย (2556, น. 11) มีการกล่าวถึง การจัดการ หมายถึง การทำงาน หรือ กระบวนการทำงาน เช่นการประสานงานของกลุ่ม หรือกิจกรรมที่เกี่ยวข้องเข้าด้วยกัน เพื่อให้กระบวนการทำงานหรือกิจกรรมของกลุ่มหรือองค์กรนั้นสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ประกอบกับทรัพยากรอื่น ๆ ขององค์กร

ทรงศักดิ์ พิริยะภักดี (2543 อ้างถึงใน ธนู แนบจำเนียร, 2550, น. 11) กล่าวว่า การจัดการ หมายถึง การทำงานให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยอาศัยทรัพยากรทางการจัดการที่มีอยู่ จัดสรร จัดลำดับ มอบหมายให้ผู้อื่นทำงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามที่ต้องการ จึงมองได้ว่าการจัดการจะต้องมีขั้นตอน มีกระบวนการ มีความต่อเนื่อง มีการติดตามประเมินผล เพื่อให้รู้ว่าได้ผลหรือไม่ได้ผล

เกษม จันทร์แก้ว (2536 อ้างถึงใน ธนู แนบจำเนียร, 2550, น. 12) ได้ให้ความหมายว่าการจัดการหมายถึงกระบวนการจัดรูปแบบที่มีขนาดและทิศทาง การใช้ แกไข ปรับปรุง ซ่อมแซม บำบัด ทำลาย และควบคุมทรัพยากรในระบบ สิ่งแวดล้อมให้สามารถเลือกประโยชน์ของมนุษย์อย่างยั่งยืนและต่อเนื่อง

จากแนวคิดการจัดการทรัพยากรข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า การจัดการทรัพยากรเป็นการทำงานให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้โดยอาศัยทรัพยากรทางการจัดการที่มีอยู่ จัดสรร จัดลำดับ มอบหมายให้ผู้อื่นทำงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามที่ต้องการจึงมอบหมาย ให้ผู้อื่นทำงาน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามที่ต้องการจึงมองได้ว่าการจัดการจะต้องมีขั้นตอน มีกระบวนการ มีความต่อเนื่อง มีการติดตามประเมินผล เพื่อให้รู้ว่าได้ผลหรือไม่ได้ผล การจัดการทรัพยากร จึงหมายถึง กิจกรรมต่างๆที่มุ่งควบคุมป้องกันและรักษาทรัพยากรชายฝั่งทะเลให้เป็นไปตามเป้าหมาย วัตถุประสงค์ ที่วางไว้ โดยจะเริ่มต้นด้วยการรู้จักกับขอบเขตการจัดการพื้นที่ ชายฝั่งทะเลของไทย

2.2 การจัดการทรัพยากรชายฝั่ง

กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง (2552) ได้ให้ความหมายของการจัดการและเขตทะเลชายฝั่งไว้ดังต่อไปนี้

การจัดการ (Management) การจัดการถือเป็นการปฏิบัติหรือกิจกรรมอย่างหนึ่งที่มีมุ่งควบคุมปัจจัยในด้านต่าง ๆ ที่มีความเกี่ยวข้องกับการจัดการเพื่อนำไปสู่วัตถุประสงค์ที่ต้องการ

เขตชายฝั่งทะเล (Coastal Zone) หมายถึง พื้นที่ผิวโลกที่มีสภาพภูมิประเทศและเป็นพื้นที่เชื่อมต่อระหว่างส่วนที่เป็นแผ่นดินและทะเล

สุวัฒน์ หมั่นมัน (2551, น. 15) ได้กล่าวถึง ทรัพยากรชายฝั่งทะเลเป็นทรัพยากรธรรมชาติที่อยู่ในบริเวณที่ราบชายฝั่งทะเลที่น้ำท่วมถึง แหล่งหญ้าทะเล ป่าชายเลน ชายหาด ปากแม่น้ำหรือสามเหลี่ยมปากแม่น้ำ ปะการัง และเกาะหรือหมู่เกาะ

เกษม จันทรแก้ว (2545, น. 16) ได้กล่าวถึง การจัดการทรัพยากรชายฝั่งทะเลไว้ว่า การอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์จากฐานทรัพยากรชายฝั่งนั้นต้องให้มีความสมดุลและเหมาะสมกับฐานทรัพยากรชายฝั่งที่มีอยู่ในชุมชน ต้องมีการคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนเป็นหลัก เพราะการที่ชุมชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรในชุมชนนั้นทำให้เกิดแนวทางในการจัดการทรัพยากรชายฝั่งโดยชุมชน ที่มีความสอดคล้องกับวิถีชีวิตและฐานทรัพยากรชายฝั่งในชุมชน

สุวลักษณ์ สารุมนัสพันธ์ (2554, น. 150) ได้กล่าวถึง การจัดการชายฝั่งหมายถึง การควบคุมดูแลการดำเนินการต่าง ๆ ให้เป็นไปตามเป้าหมายที่ได้มีการกำหนดไว้หรือที่เรียกว่าให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ หรือนโยบายต่างๆ ขององค์กร

จากที่ได้กล่าวมาข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า การจัดการทรัพยากรชายฝั่งหมายถึง กระบวนการจัดการหรือกระบวนการดำเนินการเพื่อการดูแลรักษา อนุรักษ์ทรัพยากร อย่างมีระบบในการใช้ทรัพยากร เพื่อสนองความต้องการของชุมชน โดยไม่มีผลกระทบต่อชุมชน และระบบสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้เพื่อการใช้ประโยชน์ในอนาคตที่ยาวนานต่อไป

3. แนวคิดชุมชนกับการจัดการทรัพยากร

แนวคิดเกี่ยวกับชุมชนในการจัดการทรัพยากรของพื้นที่นั้น เป็นข้อมูลของชุมชนที่มีส่วนต่อการจัดการทรัพยากร และแสดงให้เห็นถึงศักยภาพในการจัดการทรัพยากรต่างๆ ซึ่งจะมีมากน้อยเพียงใด ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายอย่างที่มีผลต่อกัน ไม่ว่าจะเป็นปัจจัยภายในชุมชน และแรงผลักดันจากภายนอก นำไปสู่แนวคิดการจัดการทรัพยากรของชุมชน ภายใต้ปัจจัยต่างๆ ที่เข้ามากระทบทั้งในแง่บวกและลบ ดังนั้นแนวคิดชุมชนกับการจัดการทรัพยากรในครั้งนี้จะนำเสนอในแง่ส่วนหลักคือ ความสัมพันธ์ระหว่างทรัพยากรกับชุมชน และสิทธิชุมชนกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติดังนี้

3.1 ความสัมพันธ์ระหว่างทรัพยากรกับชุมชน

การจัดการทรัพยากรภายใต้ลักษณะการใช้ประโยชน์ร่วมกันของคนจำนวนมากในสังคมนั้น ประกอบไปด้วยสิ่งสำคัญคือการผสมผสานเพื่อลดความขัดแย้งหรือการผูกขาดเป้าหมายหลักจึงมุ่งไปสู่ชุมชนอันเป็นกลุ่มประชากรกลุ่มแรก และเป็นผู้มีส่วนได้เสียในการจัดการทรัพยากรในอันดับต้นๆ ชุมชนจึงมีความสำคัญต่อการจัดการทรัพยากรทั้งนี้เนื่องจากชุมชนมีความเกี่ยวข้องกับทรัพยากรอย่างแยกไม่ออก

องค์กรพัฒนาเอกชนไทย (2547 อ้างถึงใน จิราพร โชติพานิช, 2556, น. 27) การเป็นชุมชนซึ่งมีความเกี่ยวพันกับทรัพยากรธรรมชาติอย่างแยกไม่ออก ส่งผลให้ชุมชนพัฒนาการจัดการทรัพยากรของท้องถิ่นที่อาศัยควบคู่ไปกับการใช้ทรัพยากรในการประกอบอาชีพหรือแม้แต่ใช้ควบคู่ไปกับชีวิตประจำวัน ซึ่งการจัดการดังกล่าว เป็นลักษณะของการจัดการตามภูมิปัญญาท้องถิ่นดังเช่น กรณีของชุมชนชาวประมงพื้นบ้าน ซึ่งมีความรู้เกี่ยวกับเรื่องทะเลคลื่นลมรวมถึงทรัพยากรสัตว์น้ำต่างๆ ซึ่งเป็นความรู้ที่มีพื้นฐานมาจากประสบการณ์ การสังเกต และการได้รับการถ่ายทอดภูมิปัญญาต่างๆ จากบรรพบุรุษ สามารถดูแลและจัดการใช้ทรัพยากรสัตว์น้ำได้อย่างยั่งยืน แต่มาในปัจจุบันการจัดการ

ทรัพยากรธรรมชาติส่วนใหญ่ ได้รับอิทธิพลมาจากตะวันตก เพราะเชื่อว่าเป็นชาติที่พัฒนาแล้ว แต่แนวคิดและวิธีการจัดการแบบตะวันตกนั้นไม่ได้เรียนรู้ถึงวิธีหรือจะเรียกแบบชาวประมงพื้นบ้านไทยที่มีมิติการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ แนวคิดและวิธีการจัดการแบบตะวันตกนั้น ไม่ได้เรียนรู้ถึงวิธีหรือจะเรียกแบบชาวประมงพื้นบ้านไทยที่มีมิติการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ แบบเพื่ออนาคต และรักษาให้ยั่งยืน ซึ่งภูมิปัญญาท้องถิ่นหลายอย่างสามารถอธิบายได้ตามหลักวิชาการ

นิวัติ เรืองพานิช (2536, น. 24-30) กล่าวว่า ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีความอุดมสมบูรณ์ เป็นอยู่ช้ำวช้ำน้ำ แต่ถ้าประชาชนยังใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างไม่ประหยัดและขาดหลักการอนุรักษ์แล้ว อนาคตของประเทศก็ตกอยู่ในฐานะที่น่าเป็นห่วงอย่างยิ่ง การอนุรักษ์ หมายถึง การรู้จักใช้ทรัพยากรอย่างชาญฉลาดและประหยัด โดยใช้ให้เกิดประโยชน์มากที่สุดและสูญเปล่าน้อยที่สุด รวมทั้งกระจายประโยชน์ให้แก่มหาชนโดยทั่วกันด้วย ทั้งนี้จะต้องเข้าใจว่า การอนุรักษ์ไม่ได้หมายถึงการเก็บรักษาทรัพยากรไว้เฉยเฉย แต่จะต้องทำบำรุงและนำทรัพยากรมาใช้ให้เหมาะกับกาลเทศะ และพยายามให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุดเนื่องจากเราไม่สามารถใช้ประโยชน์ทรัพยากรชนิดใดชนิดหนึ่งได้โดยไม่ให้ผลกระทบต่อทรัพยากรชนิดอื่น ๆ ดังนั้นจึงควรที่จะได้พิจารณาตัดสินใจว่า ควรใช้ทรัพยากรแต่ละประเภทในสัดส่วนที่เหมาะสมอย่างไรจึงจะเกิดประโยชน์สูงสุดและเกิดผลกระทบต่อทรัพยากรอื่น ๆ น้อยที่สุด และการใช้ประโยชน์ทรัพยากรอย่างหนึ่งบนหายนะ ของทรัพยากรอื่น ๆ เป็นสิ่งที่ไม่ควรทำอย่างยิ่ง

ในการวางแผนการจัดการทรัพยากรอย่างชาญฉลาดนั้น จะต้องไม่แยกมนุษย์ออกจากสภาพแวดล้อมทางสังคม และวัฒนธรรมหรือ จากสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ เพราะว่ามีวัฒนธรรมและสังคมได้พัฒนาตัวเองมาพร้อม ๆ กับการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติของสังคมนั้น ๆ เราโดยทั่วไปการอนุรักษ์ถือได้ว่าเป็นทางแห่งการดำเนินชีวิต เพราะมีส่วนเกี่ยวข้อง กับเศรษฐกิจและสังคม ไม่เฉพาะอย่างใดอย่างหนึ่ง แต่ทุกอย่างอย่างรวมกัน ซึ่งมีบทบาทต่อชีวิตมนุษย์เป็นอันมาก

นิธิ เอียวศรีวงศ์ (2543, น. 17-25) ได้ให้ข้อสังเกตว่า ในชุมชนชนบท ส่วนมากจะมีทักษะและประสบการณ์ ในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ ให้สนองตอบต่อวิถีการผลิต และการดำเนินชีวิต อีกทั้งยังมีความพยายาม ร่วมกันในการปกป้องและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติเอาไว้ให้ลูกหลานในอนาคต เป็นการแสดงให้เห็นว่าชุมชนชนบท วิธีการในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างสอดคล้องกับวิถีชีวิต และระบบการผลิตของชุมชน อีกทั้งยังมีความรู้ที่สามารถนำไปใช้ ในการจัดการและสืบทอดความคิด ในการอนุรักษ์ทรัพยากรให้กับชนรุ่นหลังอีกด้วย ซึ่งแต่ละชุมชนมีลักษณะที่แตกต่างกันไปตามสภาพ ทางสังคม เป็นการพิสูจน์ว่ารัฐเพียงฝ่ายเดียวไม่เพียงพอที่จะอนุรักษ์ทรัพยากรให้ยั่งยืน และมีคุณภาพตลอดไปแต่จะต้องเป็นการเข้ามา ช่วยดูแลร่วมกันระหว่างประชาชน และหน่วยงานของรัฐการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ เป็นสิ่งที่สำคัญที่สุด จึงเป็นความพร้อมที่จะเรียนรู้ร่วมกันระหว่างรัฐและชาวบ้าน และยังได้ให้ข้อสังเกตชุมชนที่ประสบความสำเร็จในการจัดการทรัพยากรต้องมีเงื่อนไขดังต่อไปนี้

1. ต้องเป็นชุมชนที่ ทำการเกษตรขนาดเล็กหรือเป็นชาวประมงชายฝั่งขนาดเล็ก ไม่มีปัญหาแรงงานในครอบครัว

2. มีการจัดการองค์กรชาวบ้านที่ดีมีประสิทธิภาพกล่าว คือสามารถอนุรักษ์ทรัพยากรไว้ได้ องค์กรเหล่านี้ มีหลายรูปแบบนับตั้งแต่องค์กรที่รวมตัวกัน รวมไปถึงจนถึงองค์กรที่มีข้อผูกมัดสมาชิก

อย่างนั้นแน่นอนตลอด จนมีอำนาจในการออกกฎเกณฑ์ ที่เป็นลายลักษณ์อักษร และสามารถลงโทษปรับผู้ฝ่าฝืนได้

3. ชุมชนมีอิสระ ที่จะใช้ประโยชน์จากทรัพยากรเช่นเก็บของในป่าขายเลนมาบริโภค หรือ แม้แต่ตัดไม้ในปริมาณจำกัดมาใช้ ทำให้ชาวบ้านรู้สึกว่าเป็นเจ้าของทรัพยากรที่แท้จริง

4. ชุมชนมักมีการเปลี่ยนแปลงอุดมการณ์ร่วมกัน อยู่ด้วยมากบ้างน้อยบ้างแล้วแต่กรณี อุดมการณ์ ที่เปลี่ยนไปคือเปลี่ยนอุดมการณ์ การพัฒนาที่รัฐยึดเหนี่ยวไว้ให้ ได้แก่ การเอารายได้เป็นตัวเงินและวัตถุดิบเปรยชีวิตเป็นเครื่องวัดความเจริญก้าวหน้าของคนกลายมาเป็นยกความมั่นคงด้านต่างๆ ของครอบครัวความสุขความสัมพันธ์ที่ดีกับคนอื่นๆ มาเป็นอุดมคติแทนเงินตราและวัตถุเครื่องปรนเปรอต่างๆ

มนุษย์กับสิ่งแวดล้อมธรรมชาติมีความสัมพันธ์ ในเชิงกำหนดซึ่งกันและกัน กล่าวคือมนุษย์ใช้ประโยชน์จากธรรมชาติ เพื่อความอยู่รอด และเพื่อตอบสนองความต้องการในด้านต่างๆ ของตนเองซึ่งบางครั้งพฤติกรรมการใช้ประโยชน์ จากธรรมชาติของมนุษย์ ส่งผลให้ธรรมชาติเกิดการเปลี่ยนแปลงในขณะที่ธรรมชาติ เป็นตัวกำหนดแบบแผนพฤติกรรม ในการดำเนินชีวิตของมนุษย์และเมื่อธรรมชาติเปลี่ยนแปลงไป ส่งผลให้แบบแผนพฤติกรรมในการดำเนินชีวิตของมนุษย์เปลี่ยนแปลงไปตามไปด้วย เพื่อความอยู่รอดของมนุษย์เอง วิวัฒนาการในการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อมในอดีตเน้น การศึกษาถึงทัศนคติของมนุษย์ที่มีต่อสิ่งแวดล้อมต่อมาเริ่มเปลี่ยนแปลงแนวคิดการศึกษามาเป็นการศึกษาความเคลื่อนไหวทางด้านสิ่งแวดล้อม และพัฒนามาเป็นการศึกษาความสัมพันธ์ของมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม

จากแนวคิดชุมชนกับการจัดการทรัพยากรข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า ชุมชนมีความสัมพันธ์กับทรัพยากรธรรมชาติ เนื่องจากมนุษย์ต้องใช้ประโยชน์จากธรรมชาติ เพื่อความอยู่รอด และเพื่อตอบสนองความต้องการในด้านต่างๆ ดังนั้นเพื่อให้ทรัพยากรอยู่คู่ชุมชน ในแต่ละชุมชนก็ควรมีการจัดการทรัพยากรเพื่อให้ทรัพยากรคงอยู่กับชุมชนต่อไป เพราะชุมชนสัมพันธ์กับทรัพยากรธรรมชาติอย่างแยกไม่ออก

3.2 สิทธิชุมชนกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ

กฤษฎา บุญชัย (2555) ชุมชนกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ มีเชื่อมโยงกับแนวคิดสิทธิชุมชนกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งเกิดขึ้นในบริบท 2 ประเภทคือ

1. การรวมศูนย์อำนาจของรัฐต่อการจัดการทรัพยากร ทั้งเพื่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจและอำนาจของรัฐ

2. การแปลงทรัพยากรของสาธารณะและของชุมชนให้กลายเป็นปัจเจก

การเคลื่อนไหวของขบวนการชุมชนท้องถิ่นในการรื้อฟื้นปกป้องฐานทรัพยากรของตนเองในแต่ละด้าน เช่น ป่าไม้ ประมง น้ำ ทรัพยากรชายฝั่ง ทรัพยากรชีวภาพ เป็นต้น โดยการเรียกร้องสิทธิในรูปแบบต่างๆ จึงเกิดขึ้นอย่างกว้างโดยใช้ฐานคิดเชิงนิเวศการเมืองในการทำความเข้าใจปัญหาเชิงโครงสร้าง ของการจัดการทรัพยากรและการต่อสู้ทางชนชั้นต่อปัญหาดังกล่าว

จากแนวคิดข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า สิทธิชุมชน คือ ข้อตกลง กฎเกณฑ์ทางสังคม และรวมถึงกลุ่มคนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการ การจัดการทางเศรษฐกิจ สังคม และอื่น ๆ กลุ่มคนดังกล่าวมีความสัมพันธ์ทางสังคมร่วมกัน หรือเป็น “ชุมชน” ลักษณะชุมชนนั้นมีได้ยึดติดกับชุมชน

หมู่บ้าน อันเป็นรูปแบบการปกครองของรัฐ แต่เป็นเครือข่ายทางสังคมของผู้คนที่มีวิถีชีวิตประเพณี วัฒนธรรมร่วมกัน และมีการใช้ทรัพยากรร่วมกันในชุมชน หรือแม้แต่มิแบบแผนการผลิต ระบบ เศรษฐกิจเกี่ยวข้องกันเป็นต้น

4. แนวคิดการบริหารจัดการ

4.1 ความหมายของการบริหารจัดการ

ธงชัย สันติวงษ์ (2545) ได้กล่าวถึง การบริหาร (Administration) การบริหาร คือกลุ่มของ กิจกรรม ประกอบด้วย การวางแผน (Planning) การจัดองค์กร (Organizing) การนำหรือการสั่งการ (Leading/Directing) หรือการอำนวย และการควบคุม (Controlling) ซึ่งจะมีความสัมพันธ์โดยตรง กับทรัพยากรขององค์กร (6 M's) เพื่อนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์และด้วยจุดมุ่งหมายสำคัญในการบรรลุ ความสำเร็จตามเป้าหมายขององค์กรอย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผลครบถ้วน

การจัดการ (Management) จะเน้นการปฏิบัติการให้เป็นไปตามนโยบาย (แผนที่วางไว้) ซึ่ง นิยมใช้ในการจัดการธุรกิจ

และนอกจากนี้ การบริหารจัดการจึงเป็นกระบวนการของกิจกรรมที่ต่อเนื่องและ ประสานงานกัน ซึ่งผู้บริหารต้องเข้ามาช่วยเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายขององค์กร ประเด็นสำคัญของการ บริหารจัดการ มีดังนี้

1. การบริหารจัดการสามารถประยุกต์ใช้กับองค์กรใดองค์กรหนึ่งได้
2. เป้าหมายของผู้บริหารทุกคนคือ การสร้างกำไร
3. การบริหารจัดการเกี่ยวข้องกับการเพิ่มผลผลิต (Productivity) โดยมุ่งสู่ ประสิทธิภาพ (Efficiency) (วิธีการใช้ทรัพยากรโดยประหยัดที่สุด) และประสิทธิผล (Effectiveness) (บรรลุเป้าหมายคือประโยชน์สูงสุด)

4. การบริหารจัดการสามารถนำมาใช้สำหรับผู้บริหารในทุกระดับชั้นขององค์กร

จากความหมายการบริหารจัดการข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า การบริหาร กับการจัดการนั้นมิ ความแตกต่างกัน การบริหารนั้นหมายถึงกลุ่มของกิจกรรม ซึ่งมักจะประกอบไปด้วย การวางแผน การจัดการองค์กร การนำหรือสั่งการ หรืออาจจะหมายถึงการอำนวย และการควบคุม และใน ส่วนของการจัดการนั้น จะเป็นการเน้นในเรื่องของการปฏิบัติให้เป็นไปตามแผน หรือเป้าหมายที่วาง ไว้

4.2 กระบวนการการบริหารจัดการ

นิวิฐ ฐราทร (2556) ได้กล่าวถึงกระบวนการการบริหารจัดการ (Management Process) หมายถึง กระบวนการเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายขององค์กร ซึ่งกระบวนการการบริหารจัดการนี้ สามารถแสดงให้เห็นถึงความเกี่ยวเนื่องกันได้อย่างมีปฏิสัมพันธ์สอดคล้องและต่อเนื่อง ทั้งนี้หน้าที่ของ การบริหาร หน้าที่ทางการบริหาร (Management Function) หรือกระบวนการบริหาร เป็นสิ่งที่ระบุ ให้รู้ว่ากรอบของงานบริหารมีอะไร หรือผู้บริหารต้องทำหน้าที่อะไรในการบริหารงาน การจะเรียนรู้ และเข้าใจเรื่องการบริหารองค์กรมีแนวทางการเรียนรู้หลายแนวทางแต่แนวทางการศึกษาหน้าที่ ทางการบริหารเป็นขั้นตอนพื้นฐานที่ทำให้เข้าใจได้ง่ายเพราะมีขั้นตอนที่เป็นเหตุเป็นผลและเป็น ขั้นตอนตามลำดับก่อนหลังของการบริหารงาน เดิมขั้นตอนทางการบริหารอาจมีมากกว่านี้แต่ที่จะ

กล่าวต่อไปนี้เป็นที่ยอมรับกันในตำราบริหารสมัยใหม่ส่วนใหญ่ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 หน้าทีเดียวกัน เช่นเดียวกันกับ

โชติ บดีรัฐ (2558) ได้กล่าวถึงภาระหน้าที่และลักษณะงานของผู้บริหาร หรือลักษณะงานของผู้บริหารที่จะต้องทำมี 4 อย่างที่ได้รับความนิยมมาตลอด คือ

1. การวางแผน (Planning) การวางแผนเป็นตัวเชื่อมระหว่างเหตุการณ์ในปัจจุบันและเหตุการณ์อนาคต ดังนั้นการวางแผนจึงต้องมีการกำหนดกลยุทธ์ให้มีประสิทธิภาพ โดยพื้นฐานของการจัดการโดยทั่วไปเป็นงานของผู้บริหารการวางแผนเป็นสิ่งสำคัญสำหรับการปฏิบัติตามกลยุทธ์ให้ประสบความสำเร็จและการประเมินกลยุทธ์ เพราะว่า การจัดการองค์กร การจูงใจ การจัดบุคคลเข้าทำงาน และกิจกรรมควบคุม ขึ้นกับการวางแผน กระบวนการวางแผนจะต้องประกอบด้วยผู้บริหารและพนักงานภายในองค์กร

2. การจัดการองค์กร (Organizing) จุดมุ่งหมายของการจัดการองค์กรคือ การใช้ความพยายามทุกกรณีโดยการกำหนดงานและความสำคัญของอำนาจหน้าที่ให้ชัดเจน การจัดการองค์กร จึงหมายถึง การพิจารณาถึงสิ่งที่ต้องการที่จะทำ และผู้ที่จะทำ

3. การนำหรือการสั่งการ (Leading/Directing) เป็นการใช้อำนาจหน้าที่หรืออิทธิพลเพื่อการจูงใจพนักงานให้ปฏิบัติงาน ให้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายขององค์กรที่ได้วางไว้อย่างมีประสิทธิภาพ

4. การควบคุม (Controlling) การควบคุม ถือเป็นหน้าที่หลักขององค์กรทางการบริหาร การควบคุมเป็นสิ่งที่ยังคงมีหาคะเลยขั้นตอนในการควบคุมอาจจะทำให้งานไม่ประสบความสำเร็จหรือล้มเหลวได้ ในทางกลับกันหากมีการควบคุมมากเกินไปก็สามารถทำให้งานล้มเหลวได้เช่นกัน การควบคุมจึงเป็นสิ่งที่สำคัญสำหรับองค์กร โดยองค์กรจะต้องมีการควบคุมตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงสิ้นสุดกระบวนการทางการบริหาร

จากระบวนการการบริหารจัดการข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า กระบวนการการบริหารจัดการหมายถึง กระบวนการเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายขององค์กร โดยกระบวนการการบริหารจัดการนี้สามารถแสดงให้เห็นถึงความเกี่ยวเนื่องกันได้อย่างมีปฏิสัมพันธ์สอดคล้องและต่อเนื่องของผู้บริหาร ซึ่งผู้บริหารมีหน้าที่ 4 อย่างในการบริหารงาน คือ การวางแผน การวางแผนเป็นสิ่งที่ยังคงต้องการเปลี่ยนแปลงในอนาคต การวางแผนเป็นสะพานเชื่อมระหว่างเหตุการณ์ปัจจุบันและอนาคตซึ่งทำได้โดยการให้บรรลุเป้าหมายผลลัพธ์ตามที่ต้องการ, การจัดการองค์กร จุดมุ่งหมายของการจัดการองค์กรคือ การใช้ความพยายามทุกกรณีโดยการกำหนดงานและความสำคัญของอำนาจหน้าที่, การนำหรือการสั่งการ เป็นการใช้อิทธิพลเพื่อจูงใจพนักงานให้ปฏิบัติงานและนำไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายที่ระบุไว้ หรือเป็นกระบวนการจัดการให้สมาชิกในองค์กรทำงานร่วมกันได้ด้วยวิธีการต่างๆ และการควบคุม การใช้ทรัพยากรต่างๆ ขององค์กร ถือว่าเป็นกระบวนการตรวจสอบ หรือติดตามผลและประเมินการปฏิบัติงานในกิจกรรมต่างๆ ของพนักงาน เพื่อรักษาให้องค์กรดำเนินไปในทิศทางสู่เป้าหมายอย่างถูกต้องตามวัตถุประสงค์หลักขององค์กร

4.3 ปัจจัยในการจัดการ

ธงชัย สันติวงษ์ (2545 น. 14-15) ปัจจัยในการจัดการเป็นมูลเหตุพื้นฐานที่สำคัญที่ผู้บริหารทุกคนต้องหันมาสนใจในงานด้านการจัดการ เพื่อใช้ดำเนินการตามวัตถุประสงค์ของกิจการ

ประกอบด้วยปัจจัยดังต่อไปนี้ คือ 4 M ได้แก่ คน (Man), เงิน (Money), วัสดุ (Materials) และการจัดการ (Management)

1. คน (Man) นับเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุด เพราะเป็นผู้ดำเนินการทุกอย่าง เป็นผู้คิด เป็นผู้กระทำ ต่างๆ งานจะสำเร็จหรือไม่ คนนับเป็นตัวแปรที่สำคัญ เพราะต่อให้มีเงินมากมาย มีอุปกรณ์พร้อม การจัดการที่ดี แต่ถ้าคน ไม่มีประสิทธิภาพ ไม่มีความรับผิดชอบ ขาดจิตสำนึก งานก็ล้มเหลว การใช้คนให้ถูกกับงานจึงเป็นเรื่องที่ควรคำนึงถึงมาก ๆ และบวกกับความรับผิดชอบ ความรู้ ความสามารถมีแต่ขาดความรับผิดชอบ ก็ไม่ควรใช้คนแบบนี้

2. เงิน (Money) นับเป็นปัจจัยที่สำคัญรองลงมา การขับเคลื่อนใดๆ เงินนับเป็นปัจจัยที่สำคัญ เป็นสิ่งหล่อเลี้ยงให้คน งาน บริบทต่างๆ ดำเนินไปได้อย่างราบรื่นในแง่ของปัจจัยสนับสนุน แต่ควรดำเนินการด้วยความโปร่งใส ตรวจสอบได้ และไม่ควรมีเงินมาซื้ออิทธิพลต่อความคิดมากเกินไป

3. วัสดุ (Material) วัสดุนับเป็นปัจจัยชี้ความสำเร็จของงานได้ วัสดุจึงเป็นเสมือน แขน ขา ของการบริหารงาน ช่วยให้งานดำเนินไปอย่างที่ตั้งจุดหมายไว้ การใช้วัสดุ อุปกรณ์ ควรคำนึงถึงความประหยัด ความคุ้มค่า และรักษาสิ่งแวดล้อม

4. การจัดการ (Management) ซึ่งขึ้นอยู่กับความสามารถของบุคคลว่าจะมีความสามารถในการคิด วางแผนการทำงานต่างๆ ว่าจะทำอะไร ทำเมื่อไร ใครเป็นคนทำ ใช้งบประมาณเท่าไร ได้ดีเพียงใด

จากแนวความคิดการบริหารข้างต้นสามารถสรุปได้ว่าการบริหารจัดการมีความเกี่ยวข้องกับกระบวนการของการมุ่งสู่เป้าหมายขององค์กรจากการทำงานร่วมกัน โดยใช้บุคคลและทรัพยากรอื่นๆ หรือเป็นกระบวนการออกแบบและรักษาสภาพแวดล้อมที่บุคคลทำงานร่วมกันในกลุ่มให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อสามารถสร้างผลสำเร็จออกมาโดยที่ได้ผลงานที่มีคุณค่าสูงกว่าทรัพยากรที่ใช้ไป ซึ่งในแนวความคิดการบริหารจัดการผู้วิจัยได้ใช้ปัจจัยพื้นฐานที่ส่งผลต่อการบริหารคือ 4 M คน เงิน วัสดุ การจัดการ ซึ่งปัจจัยเหล่านี้เป็นปัจจัยพื้นฐานที่ใช้ในการวิเคราะห์กระบวนการจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำโดยชุมชนบริเวณชายฝั่งปากบารา อำเภอละงู จังหวัดสตูล ในครั้งนี้

4.4 ทฤษฎีระบบ (System theory)

วรรณพร พุทธภูมิพิทักษ์และคณะ (2554 น.26-27) แนวคิดระบบของการจัดการจะอยู่บนพื้นฐานของทฤษฎีระบบทั่วไป (Ludwig von Bertalanffy อ้างใน Certo,2000:37) เป็นผู้ก่อตั้งทฤษฎีระบบทั่วไปขึ้นโดยหลักของทฤษฎีระบบนี้จะอาศัย แนวคิดด้านพฤติกรรมศาสตร์และแนวคิดด้านวิทยาศาสตร์ผสมผสานกันซึ่งมององค์การ เป็นระบบตามหน้าที่สัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมมีความเกี่ยวข้องกันซึ่งต้องการบรรลุจุดมุ่งหมายร่วมกัน ทุกระบบจะประกอบด้วยส่วนต่างๆที่ใช้กระบวนการแปรสภาพเปลี่ยนแปลงปัจจัยนำเข้าเป็นผลผลิต ระบบจะขึ้นกับการป้อนกลับเพื่อสอบผลลัพท์และปรับปรุงปัจจัยนำเข้าโดยมี 4 ส่วนดังนี้

1. ปัจจัยนำเข้าประกอบด้วยทรัพยากรมนุษย์การเงินสิ่งแวดล้อมทางกายภาพและข้อมูลข่าวสารเพื่อการผลิตสินค้าการบริการและการตัดสินใจ

2. กระบวนการแปรสภาพประกอบด้วยการจัดการเทคโนโลยีและการปฏิบัติ การผลิตเพื่อเปลี่ยนปัจจัยนำเข้าเป็นผลผลิต

3. ผลผลิตประกอบด้วยสินค้าและการบริการกำไรขาดทุนพฤติกรรมของพนักงานและผลลัพธ์ที่คาดหวังเป็นผลผลิตโดยผู้บริหารในทุกระดับที่ทำงานเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์การ

4. การป้อนกลับเป็นข้อมูลเกี่ยวกับสภาพและผลลัพธ์เกี่ยวกับกิจกรรมองค์การโดยมีลูกค้าคู่แข่งภาครัฐและผู้จัดการเป็นผู้ป้อนกลับข้อมูลให้กับองค์การเสมือนเป็นผู้ตรวจการณทางธุรกิจ

องค์การธุรกิจเป็นเสมือนระบบหนึ่งที่ทำหน้าที่แปรสภาพเครื่องจากการนำเอาทรัพยากรต่างๆเข้าสู่ระบบจากนั้นองค์การก็จะทำหน้าที่แปรสภาพสิ่งที่นำเข้าไปด้วยกรรมวิธีต่างๆเช่นการใช้กระบวนการจัดการการใช้กระบวนการผลิตการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่เพื่อให้ได้ผลลัพธ์ที่ตั้งเป้าหมายไว้เช่น ผลผลิตการบริการการค้าหรือการบริการสังคมภายในระบบขององค์การธุรกิจจะประกอบด้วยระบบย่อยต่างๆซึ่งต่างฝ่ายต้องทำหน้าที่แปรสภาพทรัพยากรจนกระทั่งเป็นสินค้าสำเร็จรูปและบริการต่าง ๆ

สำหรับการบริหารเชิงระบบนั้นมีประโยชน์มากเพราะผู้บริหารสามารถมองเห็นขอบเขตขององค์การและระบบย่อยขององค์การที่มีความสัมพันธ์กันกับสภาพแวดล้อมดังนั้นองค์การทุกองค์การควรจะเป็นระบบเปิดอย่างแท้จริงเพราะต้องใช้ปัจจัยนำเข้าจากสภาพแวดล้อมและเปลี่ยนแปลงให้เป็นปัจจัยส่งออกสู่สภาพแวดล้อมแนวคิดนี้จะได้ผลต่อเมื่อองค์การที่นำไปใช้สามารถปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์สิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงได้โดยเฉพาะข่าวสารข้อมูลจะเป็นสิ่งสำคัญสำหรับแนวคิดนี้อย่างยิ่งฉะนั้นองค์การควรตรวจสอบสภาพแวดล้อมและปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อม เพื่อการพัฒนาการบริหารต่อไป

5. แผนแม่บทการบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง

5.1 ความเป็นมาพระราชบัญญัติส่งเสริมการบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง พ.ศ. 2558

พระราชบัญญัติส่งเสริมการบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง พ.ศ. 2558 เป็นการปรับปรุงโครงสร้างทางกฎหมายเกี่ยวกับการบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและพื้นที่ชายฝั่งทะเลของประเทศไทย มีหลักการและเหตุผลคือ “โดยที่ในปัจจุบันการบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง ยังไม่มีความเป็นเอกภาพ ขาดการบูรณาการและการมีส่วนร่วมของประชาชนและชุมชนในท้องถิ่น ประกอบกับได้มีการบุกรุกหรือเปลี่ยนแปลงสภาพพื้นที่เพื่อใช้ประโยชน์จากทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งเป็นจำนวนมากทำให้ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งเปลี่ยนแปลงและเสื่อมโทรมประกอบกับกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบันยังไม่มีมาตรการคุ้มครองทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งในบางพื้นที่ สมควรมีกฎหมายเพื่อกำหนดหลักเกณฑ์ในการบริหารจัดการบำรุงรักษา อนุรักษ์ และฟื้นฟูทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง รวมทั้งให้ประชาชนและชุมชนในท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ ฟื้นฟู และบำรุงรักษาทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งอย่างสมดุลและยั่งยืน จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้”

ดังนั้น พระราชบัญญัติฉบับนี้จึงเป็นประโยชน์ในการลดช่องว่างในการบังคับใช้กฎหมายเกิดความคล่องตัวในการบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง ทำให้การควบคุม การสงวน อนุรักษ์ บำรุงรักษา การใช้ประโยชน์ และการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน ได้รับการรองรับ

ด้วยบทบัญญัติของกฎหมายซึ่งมีผลบังคับใช้อย่างเท่าเทียมกัน โดยมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 24 มิถุนายน พ.ศ. 2558 (สำนักงานคณะกรรมการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง, 2560)

5.2 สารระสำคัญพระราชบัญญัติ

พระราชบัญญัติส่งเสริมการบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง พ.ศ. 2558 เป็นกฎหมายที่มุ่งกำหนดนโยบายการบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งของประเทศในภาพรวมเพื่อให้ส่วนราชการหรือหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องต้องคำนึงถึงหรือนำไปปรับใช้ให้สอดคล้องกับภารกิจของส่วนราชการ หรือหน่วยงานของรัฐนั้น พระราชบัญญัติส่งเสริมการบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง พ.ศ. 2558 มีสาระสำคัญแบ่งออกเป็นหมวด 5 หมวด คือ หมวดที่ 1 ว่าด้วยคณะกรรมการนโยบายและแผนการบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งแห่งชาติ หมวด 2 ว่าด้วยชุมชนชายฝั่ง หมวด 3 ว่าด้วยการคุ้มครองทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง หมวด 4 ว่าด้วยพนักงานเจ้าหน้าที่ และหมวด 5 ว่าด้วยบทกำหนดโทษ โดยมีสาระสำคัญดังนี้

1. กำหนดให้มีคณะกรรมการนโยบายและแผนการบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งแห่งชาติ (มาตรา 5) โดยมีนายกรัฐมนตรีหรือรองนายกรัฐมนตรีซึ่งนายกรัฐมนตรีมอบหมายเป็นประธานกรรมการ ผู้แทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งเป็นกรรมการ และอธิบดีกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งเป็นกรรมการและเลขานุการ โดยคณะกรรมการดังกล่าวมีอำนาจหน้าที่ในการเสนอแนะนโยบายและแผนการบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งแห่งชาติต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อให้ความเห็นชอบ ทั้งนี้ ในการจัดทำนโยบายและแผนจะต้องมีการรับฟังความคิดเห็นของ ประชาชน ผู้ประกอบการ หน่วยงานภาคเอกชน และหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องเพื่อประกอบการพิจารณา และต้องคำนึงถึงนโยบายและแผนการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติตามกฎหมายว่าด้วย การส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ด้วย นอกจากนี้ ได้กำหนดให้คณะกรรมการมีอำนาจหน้าที่ ในการให้ความเห็น ข้อเสนอแนะ และคำปรึกษา รวมทั้งติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานของหน่วยงาน ของรัฐเพื่อให้ดำเนินการสอดคล้องกับนโยบายและแผน เสนอความเห็นต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณามีมติ ตามที่เห็นสมควร และพิจารณาให้ความเห็นชอบในการออกกฎกระทรวงกำหนดพื้นที่ป่าชายเลนอนุรักษ์และ พื้นที่คุ้มครองทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง (มาตรา 9)

2. กำหนดให้มีอนุกรรมการอื่น ๆ และคณะกรรมการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งจังหวัด (มาตรา 11 มาตรา 12 มาตรา 14) โดยที่เพื่อให้การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง จึงกำหนดให้มีผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธานกรรมการ และมีผู้แทน ภาคประชาชนหรือชุมชนชายฝั่งในจังหวัดนั้น ๆ ซึ่งแต่งตั้งจากผู้มีความรู้และประสบการณ์เป็นที่ประจักษ์หรือ เป็นที่ยอมรับด้านการบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง ด้านระบบนิเวศทางทะเลและชายฝั่งด้าน สิ่งแวดล้อม ด้านการท่องเที่ยว หรือด้านการประมง จำนวนไม่เกินแปดคน เป็นกรรมการ

3. กำหนดให้กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งทำหน้าที่เป็นสำนักเลขาธิการของคณะกรรมการ (มาตรา 15) โดยให้มีอำนาจหน้าที่ในการปฏิบัติงานธุรการทั่วไปของคณะกรรมการ เสนอ ความเห็นต่อคณะกรรมการเพื่อการจัดทำนโยบายและแผนการบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง แห่งชาติออกกฎกระทรวงหรือออกประกาศกระทรวง ช่วยเหลือและให้คำแนะนำแก่

หน่วยงานของรัฐ รวมทั้ง ประสานกับหน่วยงานของรัฐเพื่อให้มีการดำเนินการที่สอดคล้องกับนโยบาย และแผน ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการ พัฒนา อนุรักษ์ และฟื้นฟูทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง และสำรวจ เก็บข้อมูล และจัดทำแนวเขตและแผนที่ ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง

4. กำหนดให้กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งพิจารณาให้ความช่วยเหลือ หรือ สนับสนุนชุมชนชายฝั่ง (มาตรา 16) ที่มีการรวมตัวกันตามสภาพปกติทั่วไปโดยที่ไม่จำเป็นจะต้องเป็น ชุมชนชายฝั่งที่ขึ้นทะเบียนไว้กับภาครัฐได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นเพื่อประกอบการ พิจารณาจัดทำนโยบายและแผนการบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งแห่งชาติ รวมทั้ง ช่วยเหลือและสนับสนุน ชุมชนชายฝั่งในการดำเนินโครงการหรือกิจกรรมของชุมชนเกี่ยวกับ ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง ทั้งนี้ เพื่อ เป็นการสนับสนุนให้ชุมชนที่อยู่ในเขตพื้นที่ชายฝั่งทะเลหรือ เกาะมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการบำรุงรักษา การอนุรักษ์ การฟื้นฟู และการใช้ประโยชน์จาก ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง อันเป็นการสอดคล้องกับ บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่ง ราชอาณาจักรไทยที่ประสงค์จะให้สิทธิแก่ชุมชนได้มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ บำรุงรักษา และการใช้ ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ

5. กำหนดกลไกและมาตรการในการคุ้มครองทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง ดังนี้

1) มาตรการคุ้มครองในกรณีบุคคลก่อให้เกิดความเสียหายอย่างร้ายแรงต่อ ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง (มาตรา 17) กำหนดให้อธิบดีกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งหรือ ผู้ซึ่งอธิบดีมอบหมายมีอำนาจสั่งให้บุคคลที่ก่อให้เกิดความเสียหายอย่างร้ายแรงต่อทรัพยากรทาง ทะเลและชายฝั่งระงับการกระทำความผิดดังกล่าวเป็นการชั่วคราว พร้อมทั้งแจ้งประสานหน่วยงานของรัฐที่ รับผิดชอบหรือที่เกี่ยวข้องเพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นตามอำนาจหน้าที่ เว้นแต่ในกรณีที่มีเหตุจำเป็น เร่งด่วนและหากปล่อยไว้จะเป็นการเพิ่มความเสียหายต่อทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง หรือกรณีไม่ มีหน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบในเรื่องดังกล่าว กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งมีอำนาจแก้ไขหรือ บรรเทาความเสียหายที่เกิดขึ้น หรืออาจกำหนดวิธีการและระยะเวลาดำเนินการเท่าที่จำเป็นเพื่อให้ บุคคลที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก้ไขหรือบรรเทาความเสียหายที่เกิดขึ้นด้วยก็ได้

2) มาตรการคุ้มครองพื้นที่ป่าชายเลน (มาตรา 18 และมาตรา 19) กำหนดให้รัฐมนตรีโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการมีอำนาจออกกฎกระทรวงกำหนดพื้นที่ บริเวณหนึ่งบริเวณใดเป็นพื้นที่ป่าชายเลนอนุรักษ์ และกำหนดมาตรการคุ้มครองในบริเวณพื้นที่ ดังกล่าวเพื่อประโยชน์ในการสงวน อนุรักษ์ และฟื้นฟูพื้นที่ป่าชายเลน โดยพื้นที่ที่จะกำหนดเป็นพื้นที่ ป่าชายเลนอนุรักษ์จะต้องไม่อยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า หรือเขตห้ามล่าสัตว์ป่า และไม่ได้เป็นพื้นที่ที่อยู่ในกรรมสิทธิ์หรือสิทธิครอบครองตามประมวลกฎหมายที่ดินของบุคคลใดซึ่ง มีใช้หน่วยงานของรัฐ รวมทั้งกำหนดให้อธิบดีกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งเป็นผู้ใช้อำนาจของ อธิบดีกรมป่าไม้ตามกฎหมายว่าด้วยป่าสงวนแห่งชาติในพื้นที่ป่าชายเลนอนุรักษ์ที่อยู่ในเขตป่าสงวน แห่งชาติ และใช้อำนาจของอธิบดีกรมป่าไม้และอำนาจของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมาย ว่าด้วยป่า ไม้ต่อการกระทำใด ๆ ที่กระทำต่อไม้หวงห้ามและของป่าหวงห้ามที่อยู่ในพื้นที่ป่าชายเลนอนุรักษ์ด้วย

3) มาตรการคุ้มครองพื้นที่คุ้มครองทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง (มาตรา 20) กำหนดให้รัฐมนตรีโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการมีอำนาจออกกฎกระทรวงกำหนดพื้นที่ บริเวณหนึ่งบริเวณใดเป็นพื้นที่คุ้มครองทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งและกำหนดมาตรการคุ้มครอง

ในบริเวณพื้นที่ดังกล่าว โดยพื้นที่ที่จะนามากำหนดในกฎกระทรวงจะต้องเป็นพื้นที่ที่มีทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งอยู่ในสภาพสมบูรณ์อันสมควรสงวนไว้ให้คงอยู่ในสภาพทางธรรมชาติเดิม พื้นที่ที่เป็นถิ่นที่อยู่อาศัยของสัตว์และพืชตามสภาพทางธรรมชาติที่สมบูรณ์ หรือพื้นที่ที่มีความสำคัญด้านระบบนิเวศทางทะเลและชายฝั่งอันควรแก่การอนุรักษ์และพื้นที่ดังกล่าวจะต้องเป็นพื้นที่ซึ่งยังมิได้มีการกำหนดให้เป็นเขตอนุรักษ์

4) การกำหนดมาตรการคุ้มครองในการป้องกันปัญหาการกัดเซาะชายฝั่ง (มาตรา 21) ให้รัฐมนตรีโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการมีอำนาจออกกฎกระทรวงเพื่อกำหนดเขตพื้นที่ที่จะใช้มาตรการในการป้องกันการกัดเซาะชายฝั่งโดยกำหนดมาตรการห้ามดำเนินกิจกรรมหรือกระทำการใด ๆ ที่อาจส่งผลหรือก่อให้เกิดปัญหาในการกัดเซาะชายฝั่งเพิ่มขึ้นกำหนดหลักเกณฑ์ในการดำเนินการกับสิ่งก่อสร้างหรือกิจกรรมที่ได้ดำเนินการภายใน เขตพื้นที่ที่กำหนดก่อนที่จะมีการออกกฎกระทรวง โดยจะกำหนดให้สามารถดำเนินการต่อไปได้ หรือให้ระงับการดำเนินกิจกรรม หรือรื้อถอนสิ่งก่อสร้างที่ส่งผลกระทบต่อป้องกันการกัดเซาะชายฝั่ง โดยได้รับค่าชดเชยตามความเหมาะสมกำหนดหลักเกณฑ์ในการใช้ประโยชน์ที่ดินที่อยู่ภายในแนวเขตพื้นที่ที่ประกาศกำหนด และกำหนดมาตรการอื่นใดตามที่เห็นสมควรเพื่อป้องกันการกัดเซาะชายฝั่งโดยมีแผนที่แสดงแนวเขตแนบท้ายกฎกระทรวงนี้

5) มาตรการคุ้มครองในกรณีทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งอาจถูกทำลายหรือได้รับความเสียหายอย่างร้ายแรงเข้าขั้นวิกฤติ (มาตรา 22) กำหนดให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเสนอต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อขออนุมัติใช้มาตรการคุ้มครองทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งเพื่อควบคุมและแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นหรืออาจจะเกิดขึ้นในกรณีทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งอาจถูกทำลายหรือได้รับความเสียหายอย่างร้ายแรงเข้าขั้นวิกฤติ รวมทั้งกำหนดหน่วยงานที่จะเป็นผู้ดำเนินการตามมาตรการดังกล่าว โดยอาจจะกำหนดแผนที่แสดงแนวเขตพื้นที่ด้วยก็ได้

6) กำหนดอำนาจของพนักงานเจ้าหน้าที่เพื่อปฏิบัติการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติฉบับนี้ (มาตรา 24-มาตรา 26) โดยให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจเข้าไปในสถานที่หรือตรวจค้นสถานที่หรือยานพาหนะเพื่อตรวจสอบและควบคุมให้ปฏิบัติตามพระราชบัญญัติฉบับนี้ ยึดหรืออายัดทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด รวมทั้งสั่งให้บุคคลออกจากพื้นที่ป่าชายเลนอนุรักษ์ พื้นที่คุ้มครองทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง หรือพื้นที่ที่รัฐมนตรีออกประกาศเนื่องจากทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งอาจถูกทำลายหรือได้รับความเสียหายอย่างร้ายแรงเข้าขั้นวิกฤติ หรืองดเว้นการกระทำอันเป็นการฝ่าฝืนบทบัญญัติตามพระราชบัญญัตินี้

7) กำหนดบทกำหนดโทษในกรณีการไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของอธิบดีหรือผู้ซึ่งอธิบดีมอบหมายในการระงับการกระทำที่ก่อให้เกิดความเสียหายหรือบรรเทาความเสียหายที่เกิดขึ้นต่อทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง (มาตรา 27)

การฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรการคุ้มครองทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งตามที่กำหนดในพื้นที่ป่าชายเลนอนุรักษ์ พื้นที่คุ้มครองทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง พื้นที่ป้องกันการกัดเซาะชายฝั่ง หรือพื้นที่ที่รัฐมนตรีออกประกาศเนื่องจากทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งอาจถูกทำลายหรือ

ได้รับความเสียหายอย่างร้ายแรงเข้าขั้นวิกฤติ หรือการไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่ในกรณีที่พนักงานเจ้าหน้าที่สั่งให้บุคคลออกจากเขตพื้นที่ดังกล่าว (มาตรา 28 มาตรา 29)

นอกจากนี้ ได้กำหนดโทษสำหรับกรณีที่ผู้กระทำความผิดเป็นนิติบุคคล โดยให้กรรมการผู้จัดการ หุ่นส่วนผู้จัดการ ผู้จัดการ หรือบุคคลซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของนิติบุคคลนั้น ต้องรับโทษตามที่บัญญัติไว้สำหรับความผิดนั้น ๆ ด้วย เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าตนมิได้มีส่วนในการกระทำความผิดนั้น (มาตรา 30) (สำนักงานคณะกรรมการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง, 2560)

จากแผนแม่บทการบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง สามารถสรุปได้ว่า ในการจัดทำแผนแม่บทเพื่อการบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง พ.ศ. 2560 – 2579 มีวัตถุประสงค์ดังนี้ 1. เพื่ออนุรักษ์ พื้นฟูทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งให้มีความอุดมสมบูรณ์และยั่งยืน 2. เพื่อส่งเสริมการบูรณาการและการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งที่สมดุลและยั่งยืน 3. เพื่อให้เกิดองค์ความรู้ที่ตอบสนองต่อการแก้ปัญหาการบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง และให้มีการเผยแพร่อย่างทั่วถึง โดยมีแนวคิดหลักในการจัดทำแผนแม่บทการบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง พ.ศ. 2560 – 2579 มุ่งเน้น 1. การบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งให้เกิดการบูรณาการ โดยยึดหลักความสอดคล้องกับกฎหมายระเบียบ หลักการ นโยบาย แผนพัฒนาด้านต่างๆ 2. หลักการสร้างความรู้ความตระหนักรู้ในความสำคัญของทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง และการมีส่วนร่วมโดยผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งชุมชนชายฝั่งผู้ได้รับประโยชน์โดยตรงจากทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง ซึ่งการมีส่วนร่วมดังกล่าวยึดหลักแนวทางการมีส่วนร่วมห้าระดับ ดังนี้ 2.1 ระดับการให้ข้อมูลข่าวสาร (ร่วมรับฟังข้อมูล) 2.2 ระดับการรับฟังความคิดเห็น (ร่วมให้ข้อมูล ข้อคิดเห็น) 2.3 ระดับการเข้าไปเกี่ยวข้อง (ร่วมวางแผนกำหนดทางดำเนินการดำเนินงาน) 2.4 ระดับการร่วมมือ (ร่วมปฏิบัติ ติดตามผล) 2.5 ระดับการมอบอำนาจการตัดสินใจ และ 3. หลักการจัดการทรัพยากรอย่างยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับการดำเนินการตามข้อตกลงระหว่างประเทศ ที่มีขึ้นในการประชุม Sustainable Development ที่ นครริโอ เดอ เจนีโร (Rio + 20) คือการใช้ทรัพยากรให้เกิดความสมดุลไม่ให้เกิดการสูญเสีย ได้แก่การใช้ทรัพยากรในอัตราการใช้เท่ากับอัตราการเกิดทดแทนในทรัพยากรที่เกิดทดแทนใหม่ได้ (Renewable Resources) ได้แก่ ทรัพยากรประมง ทรัพยากรป่าไม้ หรือให้มีการบริหารจัดการอย่างชาญฉลาดเพื่อมีทรัพยากรเหลือให้ชนรุ่นต่อไปได้ใช้ สำหรับทรัพยากรที่ไม่สามารถเกิดทดแทนใหม่ได้ (Nonrenewable Resources) ได้แก่ ทรัพยากรแร่ น้ำมัน ก๊าซ เป็นต้น

6. บริบททั่วไปของชุมชน

6.1 ประวัติความเป็นมา

ตำบลปากน้ำมีลักษณะเด่นคือเป็นแหลม ซึ่งเป็นพื้นที่ติดต่อกับเกาะอยู่ที่บริเวณปลายแหลมที่บ้านปากบารา ซึ่งเดิมเรียกว่า “กัวลาบารา” ซึ่งเป็นภาษามลายู แปลว่า “เมืองหน้าด่าน” ที่มาจากปากคลอง ในอดีตเป็นท่าเรือที่สำคัญ มีเรือต่างประเทศเข้ามาบรรทุกสินค้าประเภทจำพวกไม้ สำหรับทำฟืน ถ่านไม้ นำไปเผาถ่านที่เกาะหมาก หรือเกาะปีนัง (Pulou Penang or Penang Island) ประเทศมาเลเซีย นอกจากนี้ยังเป็นสินค้าขาออก ประเภทปลาเค็ม หอยแห้ง เป็ด ไก่ มะพร้าวแห้ง และยางพารา สินค้าขาเข้า ประเภทบุหรี่ย น้ำมันก๊าด น้ำตาล ผ้า ผ้าปาเต๊ะ เชือก น้ำอัดลม ตะปู ฯลฯ บ้านกัวลาบาราเป็นท่าเรือที่สำคัญ เรือสินค้าที่มาจากเกาะปีนัง แวะรับสินค้าจะต่อไปยังท่าข้ามและ

0
1627
2562

ท่าเรือกันตัง จังหวัดตรัง ต่อมาราวปี พ.ศ. 2472 กรมหลวงนครสวรรค์วรพินิตได้เสด็จมาบ้านกัวลาบารา กำนัน ยูโซ๊ะ มะสัน รับเสด็จได้ดำริให้เปลี่ยนชื่อบ้านกัวลาบาราเป็น “บ้านปากบารา” และตำบลปากบารา จากนั้นในปี 2489 ปลัดอำเภอประจำตำบลได้เสนอให้รวมตำบลปากบารากับ ตำบลปากละงู เป็นตำบลเดียวกันให้ชื่อว่า “ตำบลปากน้ำ” จนกระทั่งปัจจุบัน (องค์การบริหารตำบลปากน้ำ อำเภอละงู จังหวัดสตูล, ม.ป.ป.) ปากน้ำกัวลาบาราหรือตำบลปากน้ำ มีฐานะเป็นตำบลหนึ่งในอำเภอละงู มีพื้นที่ติดกับ ทะเลอันดามัน มีลักษณะเป็นอ่าว และลำน้ำชายฝั่งถือเป็นแหล่งทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง ที่สำคัญของชาวประมงพื้นบ้านที่อาศัยอยู่บริเวณนี้ และอาจหมายรวมถึงตำบล และอำเภอใกล้เคียง ที่เข้ามาทำการประมงในช่วงฤดูกาล (วิโชคศักดิ์ รมรงค์ไพโรและคณะ, 2557, น. 23)

6.2 สภาพพื้นที่และอาณาเขตติดต่อ

ตำบลปากน้ำมีอาณาเขตดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อ ตำบลแหลมสน ตำบลกำแพง อำเภอละงู
ทิศใต้	ติดต่อ ตำบลละงู อำเภอละงู
ทิศตะวันออก	ติดต่อ ทะเลอันดามัน
ทิศตะวันตก	ติดต่อ ทะเลอันดามัน

ตำบลปากน้ำมีพื้นที่ประมาณ 40.46 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 25,287.50 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 14.23 ของพื้นที่อำเภอละงู โดยแบ่งเป็นรายหมู่บ้าน ดังนี้ หมู่ที่ 1 บ้านบ่อเจ็ดลูก, หมู่ที่ 2 บ้านปากบารา, หมู่ที่ 3 บ้านเกาะบูโหลน, หมู่ที่ 4 บ้านตะโล๊ะใส, หมู่ที่ 5 บ้านท่ายาง, หมู่ที่ 6 บ้านท่ามาลัย และหมู่ที่ 7 บ้านท่าพะยอม (องค์การบริหารตำบลปากน้ำ อำเภอละงู จังหวัดสตูล, ม.ป.ป.)

6.3 สภาพภูมิประเทศ

สภาพพื้นที่โดยทั่วไปเป็นที่ราบชายฝั่งทะเล มีสภาพเป็นป่าชายเลน และสภาพดินบริเวณนั้นเป็นดินที่มีสารประกอบกำมะถันปะปนอยู่มาก ตามปกติเมื่อดินเปียกจะมีสภาพเป็นกลางหรือด่าง แต่เมื่อมีการระบายน้ำออกไปหรือทำให้ดินแห้งสารประกอบกำมะถันจะแปรสภาพปล่อยกรดกำมะถันออกมา ทำให้ดินเป็นกรดจัดมาก การจัดการที่ดินจึงยุ่งยากขึ้นเป็นทวีคูณ เนื่องจากดินลุ่มนี้จัดเป็นดินเค็มที่กรดแฝงอยู่ ไม่เหมาะสมในการปลูกพืชเนื่องจากน้ำทะเลท่วมถึงประจำ ดินเค็มจัดมากเมื่ออยู่ในสภาพเปียก และเปรี้ยวจัดมากในสภาพแห้ง การระบายน้ำเลวมากและดินเลนไม่อยู่ตัว แต่มีศักยภาพเหมาะสมที่จะใช้เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง การทำนาเกลือและรักษาให้คงสภาพเป็นป่าชายเลน เพื่อให้เกษตรกรมีทางเลือกในการใช้ประโยชน์ และพื้นที่ทางด้านตะวันตกเฉียงใต้ เป็นวันที่มีชายหาดเหมาะสมสำหรับในการท่องเที่ยวเพราะเกาะมีอยู่ส่วนหนึ่ง มีคลองที่สำคัญคือคลองปากบารา คลองพราน คลองบ่อเจ็ดลูก คลองละงู และคลองท่ามาลัย แหล่งโบราณสถาน ได้แก่ โบราณสถานบ่อเจ็ดลูก เป็นต้น และมีเกาะอยู่มากมายที่เหมาะสมสำหรับการดำน้ำและดูปะการังทั้งน้ำตื้นและน้ำลึก ล่องเรือธรรมชาติและตกปลาอีกทั้งวิวทัศนที่สวยงามเหมาะสำหรับการพักผ่อนหย่อนใจมีทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญ ได้แก่ ป่าชายเลน ทรัพยากรประมง และปะการัง (องค์การบริหารส่วนตำบลปากน้ำ อำเภอละงู จังหวัดสตูล, 2555)

สภาพภูมิประเทศบริเวณปากคลองปากบารา ทางด้านทิศเหนือเป็นพื้นที่ป่าชายเลน ส่วนทางด้าน ทิศใต้ของปากคลองเป็นหาดทรายทอดยาวไปทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ ห่างจากหาดทรายนี้ไปทางด้าน ตะวันตกประมาณ 4 กิโลเมตร เป็นที่ตั้งของเกาะเขาใหญ่ที่มีระดับความสูงของยอดเขาสูงสุด 270 เมตร และความยาวของเกาะจากทิศเหนือจดใต้ประมาณ 4 กิโลเมตร ทำให้พื้นที่ระหว่างเกาะเขาใหญ่ และหาดทรายบริเวณปากคลองปากบาราเป็นพื้นที่ท่องเที่ยวที่ปลอดภัยจากสภาพคลื่นลมแรง เนื่องจากมี เกาะเขาใหญ่เป็นแนวกำบังคลื่นลมชาวประมงพื้นบ้านจึงมักใช้พื้นที่ในบริเวณดังกล่าวเป็นที่สำหรับจอดเรือประมง หลบลม ฝน ในช่วงหน้ามรสุม (วิโชคศักดิ์ ธรณรงค์ไพรีและคณะ, 2557, น. 23)

สภาพท้องทะเล มีความลึกประมาณ 6.5 – 8.5 เมตร มีระดับของพื้นท้องน้ำลาดเอียง จากทิศเหนือไปสู่ทิศใต้ มีเกาะแก่งอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือของพื้นที่ โดยทะเลบริเวณห่างจากปากคลองปากบาราประมาณ 1 กิโลเมตร มีสภาพภูมิประเทศเป็นทะเลที่ค่อนข้างตื้น ระดับความลึกประมาณ 0.5 – 2.5 เมตร เมื่อน้ำทะเลลดต่ำสุด พื้นที่บางส่วนจะโผล่พื้นน้ำมองเห็นทรายปนเลน (วิโชคศักดิ์ ธรณรงค์ไพรีและคณะ, 2557, น. 23)

6.4 วิถีชีวิตชุมชน

สภาพความเป็นอยู่ของชุมชนชายฝั่งบริเวณอ่าวปากบาราในอดีตมีวิถีชีวิตแบบเรียบง่าย กลุ่มคนที่เข้ามาอาศัยในหมู่บ้านมีจำนวนไม่มาก ลักษณะครอบครัวเป็นแบบญาติพี่น้อง สนับสนุนรู้จักกัน ส่วนใหญ่ การใช้ชีวิตเป็นแบบพึ่งพิงธรรมชาติ โดยอาศัยการทำประมงพื้นบ้านเป็นอาชีพหลัก ในการเลี้ยงปากท้องของคนในครอบครัว

สำหรับปัจจุบัน วิถีชีวิตมีความเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม เนื่องจากการย้ายที่อยู่อาศัยจากบริเวณชายหาด มาอยู่ในพื้นที่ที่ทางสภาพตำบลจัดสรรให้ การเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากรในชุมชน ซึ่งเกิดจากการอพยพของแรงงานต่างถิ่น ทั้งคนไทยและแรงงานต่างด้าว โดยเฉพาะชาวพม่า ซึ่งได้เข้ามาตั้งถิ่นฐานทำมาหากินเป็นลูกจ้างเรือประมงพาณิชย์เพิ่มมากขึ้นทุกวัน

ความเจริญทางด้านเทคโนโลยีต่างๆ ได้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงความเป็นวิถีชุมชนประมงชายฝั่งดั้งเดิมไป ความสัมพันธ์ฉันท์เครือญาติเริ่มลดน้อยลง ลักษณะครอบครัวเป็นครอบครัวขนาดเล็ก ลงมาเหลือ 2-5 คน การใช้ชีวิตพึ่งพาเทคโนโลยีเพิ่มมากขึ้น แต่อย่างไรก็ตามสิ่งหนึ่งที่ชุมชนยังคงสืบทอดตามวิถีของบรรพบุรุษมาตั้งแต่อดีตจนถึง ปัจจุบันก็คือ การทำประมงพื้นบ้านชายฝั่ง และมีส่วนที่หันไปประกอบอาชีพ ทำนา สวนผัก สวนผลไม้ สวนยาง เลี้ยงสัตว์ และมีกิจกรรมนอกการเกษตร ได้แก่ ค่าขาย รับจ้าง บริการนักท่องเที่ยว เป็นไกด์นำเที่ยว ทำเรือทัวร์ เป็นต้น (วิโชคศักดิ์ ธรณรงค์ไพรีและคณะ, 2557, น. 23-24)

6.5 สถานการณ์ประมงพื้นบ้านอ่าวปากบารา

การประมงในชุมชนปากบารา ในขณะที่ปัจจุบันจังหวัดสตูลมี ชาวประมงพื้นบ้านทั้งหมด 6,425 ครัวเรือน ซึ่งมีเรือเฉลี่ยครัวเรือนละ 1 ลำจากต่างประเทศที่ประกอบด้วยเกาะแก่ง ต่างๆ ซึ่งเหมาะแก่การอยู่อาศัยและแพร่ขยายพันธุ์ของสัตว์น้ำ ทำให้สตูลเป็นจังหวัดหนึ่งที่มีความอุดมสมบูรณ์ทางทรัพยากร ทางทะเลมีแหล่งการทำประมงได้แก่อ่าวสตูลอ่าวแล้วงู (ปากบารา) เป็นต้น ปัจจุบันมีเรือประมงพื้นบ้านซึ่งขึ้นทะเบียนกับประมงจังหวัดแล้ว 1,781 ลำหรือประมาณ 1 ใน 4 ของจำนวน

เรือประมงพื้นบ้านทั้งหมด ส่วนเรือประมงพาณิชย์ขึ้นทะเบียนอีก 385 ลำ (องค์การบริหารส่วนตำบลปากน้ำ, 2555)

เฉพาะอ่าวปากบาราซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของอ่าวละงู เป็นแหล่งการทำประมงหนึ่งที่มีความสำคัญต่อปากท้องของพี่น้องชุมชนชายฝั่ง มีชาวประมงพื้นบ้านจาก 3 อำเภอ 28 หมู่บ้าน ทำมาหากินอยู่ในบริเวณนี้ มีเรือประมงพื้นบ้านประมาณ 400-500 ลำ ตั้งแต่ขนาด 15 ถึง 23 ตั๊กง (แต่ชาวบ้านส่วนใหญ่จะใช้เรือขนาด 19-21 ตั๊กง) ประกอบเครื่องยนต์หางยาวสำหรับใช้ในการบังคับขับเคลื่อนเรือ ออกหากินในท้องทะเลบริเวณนี้ โดยเฉพาะช่วงหน้ามรสุมที่ชาวบ้านไม่สามารถออกเรือไปในทะเลนอกได้ ก็อาศัยการจับสัตว์น้ำในพื้นที่อ่าวปากบารา บริเวณหน้าเกาะเขาใหญ่ หาเลี้ยงครอบครัวทั้งนี้ก็เพราะได้เกาะเขาใหญ่เป็นที่กำบังคลื่นลมเป็นอย่างดี

เรือหัวโทงในสมัยก่อนเป็นเรือเล็ก ชาวบ้านส่วนใหญ่ตกเบ็ด ปลาเก๋าเป็นอาชีพหลัก ต่อมาหลังจากปลาเก๋ามีจำนวนน้อยลง ชาวบ้านจึงหันมาทำอวนปลาหู อวนปลาทราย จึงได้มีการเปลี่ยนขนาดเรือให้ใหญ่ขึ้นสามารถบรรทุกปลาได้มากขึ้น

โดยแหล่งทำมาหากินส่วนใหญ่จะออกหากินในพื้นที่อ่าวละงูหรืออ่าวปากบารา บริเวณอ่าวระหว่างเกาะเขาใหญ่ เกาะตะรุเตา เกาะบุโหลน เกาะอาดังเกาะหลีเป๊ะ เกาะลิตี เกาะตะเกียง เป็นต้น การทำประมงพื้นบ้านถือเป็นการใช้ประโยชน์จากความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรชุมชน สร้างรายได้เข้าสู่ชุมชนเฉลี่ยฤดูกาลละ 75,709,780 บาท แสดงให้เห็นถึงวิถีชีวิตของคนในชุมชนกลัวลาบลาว่ามีการพึ่งพาอาศัยทรัพยากรที่มีอยู่ในการเลี้ยงชีพ ตนและครอบครัวรวมทั้ง การสร้างรายได้ให้กับผู้ประกอบการอาชีพประมง (องค์การบริหารส่วนตำบลปากน้ำ อำเภอละงู จังหวัดสตูล, 2555)

จากสภาพทั่วไปของชุมชนข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า วิถีชีวิตของชาวบ้านในชุมชนจะสัมพันธ์กับทรัพยากรชายฝั่ง เนื่องจากชาวบ้านในชุมชนจะประกอบอาชีพประมงตามวิถีชีวิตของบรรพบุรุษ ถึงแม้ว่าปัจจุบันมีบางส่วนที่หันมาประกอบอาชีพอื่นๆ แต่สำหรับอาชีพประมงก็ถือว่าเป็นอาชีพที่พัฒนาควบคู่มากับชุมชนจนถึงปัจจุบัน จะเห็นได้ว่าชุมชนจะใช้ประโยชน์จากทรัพยากรที่มีอยู่ภายในชุมชนในการทำมาหากินไม่ว่าจะประกอบอาชีพประมง และยักรวมถึงวิถีชีวิตการชูดอยเสียบ หรือหาหอยตะเกา ทั้งนี้เพื่อการบริโภค และการค้าขาย

7. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จิราพร โชติพานิช (2556) ได้ศึกษาเรื่อง การจัดการทรัพยากรชายฝั่งโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน : กรณีศึกษาชุมชนบ่อกันเคย ตำบลตันหยงโป อำเภอเมือง จังหวัดสตูล เพื่อศึกษาการตั้งถิ่นฐานของชุมชนที่สัมพันธ์กับการใช้ประโยชน์ทรัพยากรชายฝั่ง เพื่อศึกษาแนวทางการจัดการทรัพยากรชายฝั่งของชุมชนและผลสำเร็จที่เกิดขึ้น เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการสัมภาษณ์เป็นแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นแบบไม่เป็นทางการ และแบ่งกลุ่มสัมภาษณ์ตามกลุ่มตัวอย่างเป้าหมาย จากการศึกษาพบว่า 1) การตั้งถิ่นฐานของชุมชนสัมพันธ์กับลักษณะภูมิโน้และ การใช้ประโยชน์ทรัพยากรชายฝั่งสำหรับการประกอบอาชีพประมงและมีวิวัฒนาการของการตั้งถิ่นฐาน การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรที่แตกต่างกันออกไปแต่ละยุคสมัย 2) แนวทางในการจัดการทรัพยากรชายฝั่งแบบยั่งยืน โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนควรมีการประสานความร่วมมือกับภาคส่วนต่างๆ เพื่อร่วมสร้างความเข้มแข็งให้กับองค์กรชุมชนให้สามารถพึ่งตนเอง สนับสนุนให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรชายฝั่งอย่างยั่งยืน ส่งเสริมการเรียนรู้ ถ่ายทอด และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ และ

ร่วมสานภูมิปัญญา พัฒนาองค์ความรู้ในการจัดการทรัพยากรและดำรงชีวิต รวมทั้งสนับสนุนจากภาคีองค์กรที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน ข้อเสนอแนะ 1) ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องควรนำไปปรับใช้กับชุมชนอื่นๆ ที่มีฐานทรัพยากรใกล้เคียง หรือประยุกต์ใช้กับชุมชนที่มีฐานทรัพยากรที่แตกต่างกันตามความเหมาะสมของแต่ละชุมชน 2) นำแนวทางการจัดการแบบมีส่วนร่วมมาประยุกต์ใช้กับการจัดการทรัพยากรในรูปแบบต่างๆ 3) ศึกษาการจัดการทรัพยากรโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนอื่นๆ ทั้งที่เป็นทรัพยากรชายฝั่งและทรัพยากรอื่นๆ เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ และเป็นแนวทางให้ชุมชนต่างๆ ไปปรับใช้อย่างเหมาะสมต่อไป

ศิริชัย กุมารจันทร์ และคณะ (2558) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรประมงในลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา 1) เพื่อศึกษาสิทธิของประชาชนในการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรประมงตามแนวคิดการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 2) เพื่อศึกษาถึงปัญหาความไม่ชัดเจนและเพียงพอโครงการมีส่วนร่วมของประชาชนตามที่กฎหมายรับรองอันเป็นอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนเพื่อจัดการทรัพยากรประมงในลุ่มแม่น้ำทะเลสาบสงขลา 3) เพื่อศึกษากระบวนการและรูปแบบที่เหมาะสมของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรประมงในลุ่มแม่น้ำทะเลสาบสงขลา 4) เพื่อเสนอกฎหมายต้นแบบในการรองรับสิทธิของประชาชนในการมีส่วนร่วมกับรัฐในการจัดการทรัพยากรประมงในพื้นที่ลุ่มแม่น้ำทะเลสาบสงขลา ผลการวิจัยพบว่าสิทธิของประชาชนในการจัดการทรัพยากรประมงปรากฏอยู่ในหลักการรัฐธรรมนูญแต่การจัดการทรัพยากรประมงในลุ่มแม่น้ำทะเลสาบสงขลาที่ผ่านมายังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควรสาเหตุเนื่องจากการขาดการมีส่วนร่วมของประชาชนชุมชนและทรัพยากรพระราชบัญญัติการประมง พ.ศ.2490 ยังไม่มีบัญญัติในเรื่องให้ประชาชนหรือชุมชนเข้ามาจัดการประมงแต่ปัจจุบันพระราชกำหนดการประมง พ.ศ.2558 มีการบัญญัติให้ประชาชนหรือชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการประมงแต่ภาครัฐโดยประมงจังหวัดสงขลามีเพียงโครงการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการประมงโดยรูปฟาร์มทะเล เมื่อประชาชนรวมกลุ่มในการจัดการประมงชายฝั่งในรูปแบบฟาร์มทะเลเกิดความขัดแย้งกับกลุ่มนอกชุมชนซึ่งในชุมชนท่าเสาและชุมชนบ่อบาปได้มีข้อตกลงในชุมชนเรื่องของการจัดการประมงฟาร์มทะเลด้วยปัจจัยที่เกิดผลสำเร็จในการรวมกลุ่มเกิดจากประชาชนในชุมชนท่าเสาเห็นว่าทรัพยากรประมงควรเป็นของที่ใช้ประโยชน์ร่วมกัน การจัดการอย่างเป็นระบบและองค์กรภายนอก ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริมไม่ว่าจะเป็นประมงจังหวัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาวิทยาลัยในการเข้ามาเรียนรู้ในชุมชนจัดโครงการร่วมในการอนุรักษ์กับชุมชนทำให้เป็นแบบอย่างสำหรับชุมชนอื่นในลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาดำเนินการ แต่อย่างไรก็ตามพบอุปสรรคของการที่ประชาชนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรประมงนั้นทั้งสองชุมชนมีข้อตกลงหรือกติกาของชุมชนในการจัดการประมงชายฝั่งของชุมชนซึ่งเป็นที่รับรู้ในชุมชนแต่ข้อตกลงหรือกติกาของชุมชนเหล่านี้ยังไม่เป็นกฎหมายจึงไม่สามารถใช้บังคับได้จึงควรปรับปรุงกฎหมายให้แก่องค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นกำหนดรายละเอียดเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่และขอบเขตของอำนาจหน้าที่ในการจัดการทรัพยากรให้ชัดเจนให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อเปิดต้นให้กติกาและข้อตกลงของประชาชนในรูปแบบของการส่งเสริมให้ประชาชนมีสิทธิในการจัดการทรัพยากรประมงให้ชัดเจนจึงจะส่งผลต่อชุมชนท่าเสาและชุมชนบ่อบาปดำเนินกิจกรรมการจัดการประมงโดยชุมชนที่แท้จริงได้ใช้ในรูปแบบข้อบัญญัติท้องถิ่นต่อไป

บุญชู ญ ป้อมเพชร (2552) ได้ศึกษาเรื่อง สิทธิในการจัดการทรัพยากรโดยชุมชน : ศึกษาเปรียบเทียบต่างประเทศกับประเทศไทย เพื่อศึกษาแนวทางการรับรองสิทธิชุมชนในระบบกฎหมายของต่างประเทศเปรียบเทียบกับกรรับรองสิทธิชุมชนในระบบกฎหมายของประเทศไทยแล้วนำผลการศึกษามาจัดทำข้อเสนอในการปรับปรุงการรับรองสิทธิชุมชนในระบบกฎหมายของประเทศไทย ผลการศึกษาพบว่า ในการรับรองสิทธิชุมชนในต่างประเทศได้มีได้มีการรับรองสิทธิชุมชนทั้งในกฎหมายระหว่างประเทศและกฎหมายภายในประเทศรวมทั้งในคำพิพากษาของศาลซึ่งมีบทบาทอย่างมากในการวางหลักกฎหมายรับรองสิทธิชุมชนบนหลักการของสิทธิชุมชนที่มาตามจารีตประเพณีสำหรับในประเทศไทยไม่ว่ารัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 และรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2550 จะได้บัญญัติรับรองสิทธิชุมชนไว้แต่การบัญญัติกฎหมายลำดับรองเพื่อรับรองสิทธิเช่นพระราชบัญญัติป่าชุมชนยังไม่เกิดขึ้นรวมถึงคำพิพากษาของศาลที่ยังตัดสินตามกฎหมายลายลักษณ์อักษรและวินิจฉัยในปัญหาด้านเทคนิคต่างๆโดยไม่ได้วินิจฉัยถึงเนื้อหาของสิทธิชุมชนแต่อย่างใดทำให้เกิดปัญหาในการรับรองสิทธิชุมชนในประเทศไทยที่ไม่อาจพัฒนาไปได้ ดังนั้นการรับรองสิทธิชุมชนในประเทศไทยจะต้องดำเนินการตามกฎหมาย ลำดับรองเพื่อขยายเนื้อหาและกบเขียนการรับรองสิทธิชุมชนรวมถึงการตัดสินคดีของศาลที่จะต้องเปิดกว้างยอมรับจารีตประเพณีของชุมชนโดยไม่ได้ยึดติดกับกฎหมายลายลักษณ์อักษรและปัญหาด้านเทคนิคซึ่งดำเนินการดังกล่าวจะมีส่วนช่วยสนับสนุนและเปิดพื้นที่ทางแนวคิดและการรับรองสิทธิชุมชนทางกฎหมายให้มีการพัฒนาต่อไป

ศาล เรื่องฤทธิ์ (2549) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมอนุรักษ์ทรัพยากรชายฝั่งทะเลของผู้บริหารประจวบคีรีขันธ์ เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมอนุรักษ์ทรัพยากรชายฝั่งทะเลของผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอน ในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ และเพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมอนุรักษ์ทรัพยากรชายฝั่งทะเลของผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตามประเภทของโรงเรียน ระยะที่ตั้งของโรงเรียนจากชายฝั่งทะเลและสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่างได้แก่ผู้บริหารโรงเรียน 56 คน ครูผู้สอน 224 คน รวม 280 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบทดสอบค่าที ผลการวิจัยพบว่า 1. ผู้บริหารโรงเรียนในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์มีส่วนร่วมอนุรักษ์ทรัพยากรชายฝั่งทะเล โดยรวมอยู่ในระดับน้อย ผลการศึกษาตามรายพบว่า ด้านการวางแผนโครงการ และด้านการบำรุงรักษา อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนด้านการศึกษาปัญหา ด้านการปฏิบัติ และด้านการประเมินผล มีส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อย 2. ผลการศึกษาเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมอนุรักษ์ทรัพยากรชายฝั่งทะเลของผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอน จำแนกตามประเภทโรงเรียน ระยะที่ตั้งของโรงเรียนจากชายฝั่งทะเล และสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า โรงเรียนสังกัดเทศบาลในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีส่วนร่วมด้านการประเมินผลแตกต่างกับโรงเรียนสังกัดสำนักงานบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน อย่างมีนัยสำคัญที่ .05 สำหรับโรงเรียนที่มีระยะห่างจากชายฝั่งทะเล 1-3 กิโลเมตรมีส่วนร่วมอนุรักษ์ทรัพยากรชายฝั่งทะเล โดยรวมและรายด้านแตกต่างกับโรงเรียนที่มีที่ตั้งห่างจากชายฝั่งทะเล 4-5 กิโลเมตร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 และผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนมีส่วนร่วมอนุรักษ์ทรัพยากรชายฝั่งทะเล ทั้งโดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

สุวัฒน์ หม่นมัน (2551) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาภูมิปัญญานิเวศวิทยาชาวประมงพื้นบ้านกับการจัดการทรัพยากรชายฝั่งทะเล จังหวัดสุราษฎร์ธานี เพื่อศึกษาภูมิปัญญาของชาวบ้านในองค์ความรู้ทางด้านนิเวศวิทยา การเข้าถึงทรัพยากรระบบความสัมพันธ์ของชุมชนในการจัดการทรัพยากรชายฝั่งทะเล รวมถึงเสนอแนะแนวทางในการจัดการทรัพยากรชายฝั่งทะเลวิถีการศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบด้วยการศึกษาจากแหล่งทุติยภูมิ การประชุมกลุ่ม สัมภาษณ์เชิงลึกและการสังเกตแบบมีส่วนร่วม และไม่มีส่วนร่วมซึ่งแหล่งข้อมูลที่สำคัญประกอบด้วย ชาวประมงพื้นบ้านและผู้อาวุโสในชุมชน โดยเป็นการศึกษาให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของชุมชน ทั้งการให้ข้อมูลและการเข้าร่วมในการศึกษาวิจัย ผลการศึกษาพบว่าภูมิปัญญาทางด้านนิเวศวิทยาและการเข้าถึงทรัพยากรชายฝั่งทะเลเป็นองค์ความรู้ที่เกิดจากภายในชุมชนเองและจากภายนอกชุมชนโดยการรับรองปรับเปลี่ยน หรือ ดัดแปลง ให้สอดคล้องกับบริบทของชุมชน ทั้งนี้ เนื่องจากตำบลลิเล็ด เป็นชุมชนปากแม่น้ำ จึงมีการปะทะสังสรรค์ กับผู้คนภายนอกมาโดยตลอดทั้งการเข้ามาแสวงหาทรัพยากรของชุมชนใกล้เคียงและจากนครปฐม ราชบุรี และเพชรบุรี และการติดต่อค้าขายของพ่อค้าชาวจีนจึงเกิดการตั้งถิ่นฐานใหม่ในที่สุด ในการจัดการทรัพยากรชายฝั่งทะเลเป็นการจัดการโดยการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนทางการรวมกลุ่ม เพื่อตั้งกฎกติกา ร่วมสอดส่องดูแล และร่วมประชุม เพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดจากการใช้ทรัพยากรทั้งนี้เนื่องจากคนในชุมชนตระหนักถึงปัญหาความเสื่อมโทรมของทรัพยากรอันเกิดจากการทำมุ้งที่ทำลายล้างและการเข้ามาจัดการทรัพยากรจากภายนอกโดยไม่คำนึงถึงสภาพพื้นที่และการมีส่วนร่วมของชุมชน จากผลการศึกษาทำให้ได้ข้อเสนอแนะสำหรับการจัดการทรัพยากรชายฝั่งทะเลคือ 1) กำหนดชนิดของเครื่องมือประมงพื้นบ้าน 2) อบรมให้ความรู้แก่เจ้าหน้าที่และประชาชนในท้องถิ่นเกี่ยวกับประโยชน์การใช้เครื่องมือประมงพื้นบ้าน 3) กำหนดพื้นที่อนุรักษ์ 4) มีการสนับสนุนจากหน่วยงานต่างๆ 5) ควบคุมโดยกลไกตลาด 6) สนับสนุนกรมประมงพื้นบ้านให้มีความเข้มแข็ง

วิลาสินี กษิฐานุพงศ์ (2556) ได้ศึกษาเรื่อง การจัดการทรัพยากรชายฝั่งทะเลโดยชุมชนกรณีศึกษาชุมชนชายฝั่งทะเล ตำบลบ่อหิน อำเภอสิเกา จังหวัดตรัง เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยผลการศึกษาพบว่า 1. การศึกษาพัฒนาการและความเป็นมาของการจัดการทรัพยากรชายฝั่งทะเลโดยชุมชน ตำบลบ่อหินอำเภอสิเกา จังหวัดตรัง พบว่า อดีตพื้นที่ตำบลบ่อหินเป็นพื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์ ต่อมามีการสัมปทานเผ่าถ่านและการใช้เครื่องมือผิดกฎหมายทำให้ทรัพยากรชายฝั่งเสื่อมโทรมลง โดยปัจจุบันมีการฟื้นฟูพื้นที่ชายฝั่งด้วยการร่วมมือของชุมชน หน่วยงานรัฐและเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมสนับสนุนการฟื้นฟูทรัพยากรโดยสอดคล้องกับวิถีชีวิตและอาชีพของคนในชุมชน 2. กระบวนการจัดการทรัพยากรชายฝั่งทะเลโดยชุมชนพบว่ากระบวนการจัดการทรัพยากรชายฝั่งทะเลโดยชุมชนสามารถแบ่งออกเป็น 4 กระบวนการคือ 1) การวางแผนเพื่อแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับแผนและนโยบายการดำเนินงานและการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างชุมชนหรือหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง 2) การจัดกระบวนการ 3) การลงมือดำเนินการตามแผน 4) การประเมินเพื่อการติดตามแก้ปัญหา 3. ปัจจัยแห่งความสำเร็จในการจัดการทรัพยากรชายฝั่งทะเลโดยชุมชนจำแนกเป็นปัจจัยภายในชุมชนเช่น มีผู้นำที่จริงจังกับการทำกิจกรรมเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรเพื่อให้งิจกรรมนั้นยังขับเคลื่อนต่อไปได้ 4. ปัญหาและอุปสรรคในการจัดการทรัพยากรชายฝั่งทะเลโดยชุมชน พบว่า องค์

ความรู้การเรียนผู้นำท้องถิ่นและความต่อเนื่องของนโยบาย การเมืองท้องถิ่นงบประมาณ เครื่องมือ ประมงที่ไม่มีกฎหมายควบคุม

ดวงพร จันทร์แก้ว (2550) ได้ศึกษาเรื่อง แนวทางการจัดการทรัพยากรชายฝั่งอำเภอเมือง นราธิวาสจังหวัดนราธิวาส เพื่อศึกษาและจัดทำฐานทรัพยากรชายฝั่งที่พบในอำเภอเมืองนราธิวาส เพื่อศึกษาการใช้ประโยชน์ทรัพยากรชายฝั่งและทัศนคติต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรชายฝั่งจากการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องด้วยวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพโดยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ที่รู้ข้อมูลในท้องถิ่น เป็นอย่างดีทั้งในส่วนภาครัฐ ภาคเอกชน และคนอย่างฉันทน์จำนวน 42 ราย และการสนทนากลุ่มย่อย ชาวประมงพื้นบ้านจำนวน 187 ราย และเพื่อกำหนดแนวทางการจัดการทรัพยากรชายฝั่งอำเภอเมือง นราธิวาส ผลการศึกษาพบว่า บริเวณคลองโคกเคียนมีพื้นที่ป่าชายเลนมากที่สุด และพบแหล่งหญ้า ทะเล 2 แห่งคือบริเวณคลองโคกเคียนและปากแม่น้ำบางนรา ส่วนการวางปะการังเทียม ในทะเลมีการจัดวางตั้งแต่ปี 2532 - 2547 รวมทั้งสิ้น 20 แห่งทั้งนี้คนในชุมชนประมงพื้นบ้านและใกล้เคียงเข้าไปจับสัตว์น้ำในพื้นที่ป่าชายเลนสำหรับการเข้าไปใช้ประโยชน์แหล่งหญ้าทะเลพบว่าชุมชนยังไม่ทราบ ประโยชน์และไม่ได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับญาติทะเลส่วนบริเวณพื้นที่วางปะการังเทียมพบว่า ชาวประมงพื้นบ้านที่มีการใช้เครื่องมือประมงเบ็ดตกปลา ได้เข้าไปจับสัตว์น้ำสำหรับทัศนคติของ ชาวประมงพื้นบ้านต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรชายฝั่งทุกว่าส่วนใหญ่เห็นด้วยต่อการอนุรักษ์แต่ยังขาดความรู้ความเข้าใจและความตระหนักถึงการจัดการทรัพยากรชายฝั่งอย่างยั่งยืนทั้งนี้กิจกรรมการ มีส่วนร่วมของชาวประมงพื้นบ้านเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรชายฝั่งอย่างน้อยดั่งนั้นแนวทางในการ จัดการทรัพยากรชายฝั่งในเขตอำเภอเมืองนราธิวาสเพื่อการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์ที่ยั่งยืนนั้น ประกอบด้วย การส่งเสริมให้ความรู้และสร้างความตระหนักในการอนุรักษ์ทรัพยากรชายฝั่งการฟื้นฟู ทรัพยากรชายฝั่งการส่งเสริมอาชีพเสริมการผลักดันด้านกฎหมายและนโยบายการจัดการทรัพยากร ชายฝั่งและการส่งเสริมการรวมกลุ่มกันภายในชุมชน

ธนู แบนเนียร (2550) ได้ศึกษาเรื่อง การจัดการทรัพยากรชายฝั่งโดยการมีส่วนร่วมของ ชุมชนบ้านย่าหมี ตำบลเกาะยาวใหญ่ อำเภอเกาะยาว จังหวัดพังงา เพื่อศึกษาบริบทชุมชน สภาพ พื้นฐานทางสังคมวัฒนธรรมและเศรษฐกิจของสมาชิกชุมชนบ้านย่าหมี ตำบลเกาะยาวใหญ่ อำเภอ เกาะยาว จังหวัดพังงา เพื่อศึกษาสภาพ ทรัพยากรระบบนิเวศชายฝั่ง และการจัดการทรัพยากร ชายฝั่งโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน บ้านย่าหมี ตำบลเกาะยาวใหญ่ อำเภอเกาะยาว จังหวัดพังงา เพื่อศึกษา ผลที่เกิดจากการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรของชุมชนบ้านย่าหมี เพื่อศึกษาปัจจัยที่ มีความเกี่ยวข้อง ข้อเสนอแนะและแนวทางการจัดการทรัพยากรชายฝั่งอย่างยั่งยืน ผลการศึกษา พบว่า การจัดการทรัพยากรชายฝั่งโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนบ้านย่าหมี เป็นการปกป้อง ทรัพยากรธรรมชาติอันมีอยู่อย่างอุดมสมบูรณ์จากบุคคลภายนอกที่เข้าไปใช้ทรัพยากรธรรมชาติใน รูปแบบต่างๆเช่น การสัมปทานไม้ป่าชายเลน โครงการพัฒนาชายฝั่งเพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยวของ ภาคเอกชน ด้วยแรงกระตุ้นจากภายนอกทำให้ชุมชนชาวย่าหมี ต้องลุกขึ้นมาจัดการทรัพยากรของ ชุมชนเองโดยใช้สิทธิ์ชุมชนตามหลักรัฐธรรมนูญ ซึ่งถือว่าเป็นการจัดการแบบตั้งรับ สำหรับ ข้อเสนอแนะจากการศึกษาครั้งนี้คือ การจัดการทรัพยากรธรรมชาติของชุมชนควรจะเป็นไปใน ลักษณะเชิงรุก เพื่อเตรียม ชุมชนให้เท่าทันกับกระแสการพัฒนายุคโลกาภิวัตน์

อภิศักดิ์ เพ็ญจันติก (2550) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรชายฝั่งชุมชนเกาะมะพร้าว อำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต เพื่อศึกษาสถานภาพทางสังคม เศรษฐกิจของประชาชนในพื้นที่ชุมชนเกาะมะพร้าว เพื่อศึกษา ระดับของความรู้และการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรชายฝั่ง ในพื้นที่ชุมชนเกาะมะพร้าว เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรชายฝั่งในพื้นที่ชุมชนเกาะมะพร้าว เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรชายฝั่ง ผลการศึกษาพบว่า 1 ประชาชนที่ศึกษาส่วนใหญ่เป็นชายอายุระหว่าง 18 - 44 ปี อายุเฉลี่ย 41.35 ปี ส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับประถมศึกษามีจำนวนสมาชิกในครอบครัวเฉลี่ยครอบครัวละ 5.09 คน ระยะเวลา ที่อยู่อาศัยในชุมชนเฉลี่ย 32.38 ปี ประชาชนส่วนใหญ่ไม่มีตำแหน่งทางสังคม โดยมีการติดต่อกับผู้นำทางศาสนาเพื่อปรึกษาหารือในเรื่อง การประกอบอาชีพ มากที่สุด ความถี่ในการ ได้รับข้อมูลข่าวสารจากโทรทัศน์มากที่สุด ประชาชน มีพื้นที่เป็นของตนเองเฉลี่ย 2.88 ไร่และพื้นที่เช่าเฉลี่ย 7.80 ไร่ ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับจ้างรองลงมาคืออาชีพที่เกี่ยวข้องกับการประมง ประชาชนมีรายได้เฉลี่ย 6517.11 บาทต่อเดือน ประชาชนส่วนใหญ่ไม่มีหนี้สิน ส่วนที่มีหนี้จะเป็นหนี้เกี่ยวกับการประกอบอาชีพ แหล่งสินเชื่อคือธนาคาร เพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร 2 ความรู้เกี่ยวกับกิจกรรมต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการจัดการทรัพยากรชายฝั่ง พบว่าประชาชนส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจเป็นอย่างดีการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ว่าประชาชนมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนระดับน้อยถึงน้อยที่สุดคือการมีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็นในที่ประชุมเกี่ยวกับการอนุรักษ์และฟื้นฟูป่าชายเลน การมีส่วนร่วมในการประชุมวางแผนการดำเนินการ การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล 3 ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรชายฝั่ง ได้แก่ อายุระดับการศึกษาจำนวนสมาชิกในครอบครัว เวลาที่อยู่อาศัยในชุมชน การติดต่อเจ้าหน้าที่รัฐหรือเอกชนตำแหน่งทางสังคม การได้รับข้อมูลข่าวสาร อาชีพ พื้นที่ถือครอง รายได้สภาพการเป็นหนี้สิน และความรู้เกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรชายฝั่ง 4 ปัญหาในภาพรวมมีระดับน้อยและมีข้อเสนอแนะว่าควรมีการให้ความรู้เรื่องการจัดการทรัพยากรชายฝั่งในพื้นที่และชุมชน

นฤตม ทิมประเสริฐ (2554) ได้ศึกษาเรื่อง กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของสิทธิชุมชนในการจัดทำข้อบัญญัติท้องถิ่นทางทะเล: กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช ศึกษารูปแบบหรือวิธีการในการจัดการทรัพยากรชายฝั่งโดยชุมชนในปัจจุบันที่มีลักษณะความทับซ้อนเชิงสถาบัน ศึกษาวิวัฒนาการต่อสู้ของชุมชนชาวประมงพื้นบ้านตำบลท่าศาลาต่อการลักลอบทำประมงของเรือประมงพาณิชย์ ในเขต 3,000 เมตร ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนและปัจจัยที่ทำให้เกิดความสำเร็จในการจัดทำข้อบัญญัติท้องถิ่นทางทะเลภายใต้กระบวนการมีส่วนร่วม วิธีการศึกษาใช้วิจัยเชิงคุณภาพ โดยศึกษาข้อมูลจากเอกสารใช้ในการสังเกตแบบมีส่วนร่วมไม่มีส่วนร่วมและใช้การสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก ผลการศึกษาพบว่าการจัดการทรัพยากรชายฝั่งโดยรัฐในปัจจุบันมีลักษณะความซับซ้อนจึงสถาบันเป็นปัญหาสำคัญในขณะที่ยาวประมงพื้นบ้านอ่าวท่าศาลาตั้งแต่ อดีตถึงปัจจุบันมีรูปแบบและวิธีการในการจัดการทรัพยากรโดยการกำหนดกฎหรือกติการ่วมกันผ่านระบบสิทธิโดยแบ่งได้เป็น 1) สิทธิในการเข้าถึงทรัพยากร 2) สิทธิในการใช้ประโยชน์ซึ่งสามารถแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะคือ 2.1 สิทธิการ

ใช้ประโยชน์แบบชั่วคราว 2.2 สิทธิการใช้ประโยชน์แบบถาวร 3) สิทธิของผู้มาก่อน 4) สิทธิในการใช้เครื่องมือประมงที่ไม่ทำลายระบบนิเวศ 5) สิทธิในการนำทรัพยากรขึ้นมาใช้และ 6) สิทธิที่จะใช้ทรัพยากรโดยไม่สร้างความเดือดร้อนหรือละเมิดสิทธิผู้อื่น วิวัฒนาการการต่อสู้ของชุมชนประมงพื้นบ้านอ่าวท่าศาลาต่อการลักลอบทำประมง ของเรือประมงพาณิชย์ในเขต 3000 เมตรจากชายฝั่งสามารถแบ่งออกได้ 3 ช่วงคือช่วงที่ 1 เริ่มตั้งแต่ศตวรรษที่ 2490 - พ.ศ. 2534 เป็นช่วงของการก่อตัวของปัญหาผ่านนโยบายการพัฒนาประมงของรัฐโดยหลังจาก พ.ศ. 2530 เป็นต้นมาชาวประมงพื้นบ้านก็เริ่มประสบกับปัญหาการลักลอบทำประมงของเรืออวนรุนและอวนลาก ชาวประมงแก้ปัญหาตนเองโดยใช้การเจรจา ช่วงที่ 2 พ.ศ. 2535 - 2545 ปี 2535 เป็นปีแรกที่เรือคราดหอยลักลอบเข้ามาคราดหอยโดยชาวประมงแก้ปัญหาโดยการแจ้งไปยังเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้องแต่ก็ไม่เป็นผลสำเร็จ จึงเกิดเป็นปรากฏการณ์ที่ชาวประมงพื้นบ้านและประมงอวนรุนรากร่วมมือกันเนื่องจากได้ผลกระทบจากเรือ คราดหอยโดยตรง โดยใช้วิธีชุมนุมประท้วงด้วยการติดตามและนำเรือขึ้นมาปิดถนน และในช่วงที่ 3 พ.ศ. 2546 ถึง ปัจจุบัน ชาวบ้านมีความเข้มแข็งมากขึ้นโดยก่อตั้งเป็นกลุ่มประมงพื้นบ้านก่อนจะรวมกันเป็นเครือข่ายประมงพื้นบ้านอ่าวท่าศาลา และมีการจัดทำข้อบัญญัติท้องถิ่นขึ้นโดยมี 4 ขั้นตอนดังนี้ขั้นที่ 1 มีส่วนร่วมในการวางแผนขั้นที่ 2 มีส่วนร่วมในการดำเนินการขั้นที่ 3 มีส่วนร่วมในการจัดสรรผลประโยชน์และขั้นที่ 4 มีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลสำหรับปัจจัยที่ทำให้เกิดความสำเร็จในการจัดทำข้อบัญญัตินี้คือ 1) ดำเนินการถูกต้องตามหลักการจัดทำข้อบัญญัติท้องถิ่น 2) ภาครัฐมีกฎหมายและนโยบายสนับสนุนในเรื่องสิทธิชุมชนและกระบวนการมีส่วนร่วม 3) จิตสำนึกและประโยชน์ร่วมกัน 4) หน่วยงานต่างๆสนับสนุน 5) ผู้นำเข้มแข็ง 6) กระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน 7) สื่อมวลชนและ 8) องค์กรพัฒนาเอกชน

ศทวูธ หนูนุ่น (2556) ได้ศึกษาเรื่อง เครือข่ายชาวประมงในการอนุรักษ์สัตว์น้ำทะเลกรณีศึกษา : ชาวบ้านหาดไข่เต่า อำเภอบางแก้ว จังหวัดพัทลุง โดยมีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาของเครือข่ายชาวประมงในการอนุรักษ์สัตว์น้ำทะเล ชาวบ้านหาดไข่เต่า อำเภอบางแก้ว จังหวัดพัทลุง 2. เพื่อศึกษาบทบาทของเครือข่ายในการอนุรักษ์สัตว์น้ำทะเล ชาวบ้านหาดไข่เต่า อำเภอบางแก้ว จังหวัดพัทลุง 3. เพื่อเสนอรูปแบบการอนุรักษ์สัตว์น้ำทะเลให้แก่ชาวบ้านหาดไข่เต่า อำเภอบางแก้ว จังหวัดพัทลุง 4. เพื่อเสนอรูปแบบการอนุรักษ์สัตว์น้ำทะเลให้แก่ชาวบ้านหาดไข่เต่า อำเภอบางแก้ว จังหวัดพัทลุง เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ โดยวิจัยเอกสาร และการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก ประกอบด้วย ผู้นำท้องถิ่น ผู้นำชุมชน กลุ่มชาวบ้านและชาวประมง จำนวน 51 คน ผลการศึกษาพบว่า 1) สภาพปัญหาของเครือข่ายชาวประมงในการอนุรักษ์สัตว์น้ำทะเล พบว่าปริมาณที่จับได้มีปริมาณสัตว์น้ำที่ลดลง เสี่ยงต่อการทำให้สัตว์น้ำเกิดการสูญพันธุ์ สาเหตุที่ทำให้สัตว์น้ำลดลงเกิดจากปัจจัยหลายประการ เช่น การปล่อยน้ำเสียของโรงงานอุตสาหกรรม การทิ้งขยะมูลฝอยลงในทะเล การใช้เครื่องมือจำพวกอวนลาก อวนรุน ที่มีตาถี่มากเกินไป ทำให้ จับสัตว์น้ำได้ทุกขนาดไม่ว่าจะเล็กหรือใหญ่ การกระทำลักษณะนี้เป็นการ ทำประมงแบบทำลายล้าง 2) บทบาทของเครือข่ายในการอนุรักษ์สัตว์น้ำทะเลของชาวบ้านหาดไข่เต่า โดยการเข้ามามีบทบาทของเครือข่ายในการอนุรักษ์ จะทำให้ทรัพยากรธรรมชาติในทะเลไม่สูญพันธุ์ ช่วยกันดูแลปราบปรามไม่ให้ใครเข้ามาลักลอบจับสัตว์น้ำในเขตอนุรักษ์สัตว์น้ำและการหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาหรือพบปะหารือกันเพื่อการแก้ไขปัญหาต่างๆที่เป็นเหตุให้สัตว์น้ำทะเลลดลงและเกิดความเสื่อมโทรมของทรัพยากรทางทะเลและในบางอย่างชาวบ้านก็ไม่สามารถแก้ไขปัญหาด้วยตนเองได้โดยต้องมีเจ้าหน้าที่ของรัฐเข้ามาดูแลและ

ร่วมกัน ประสานงานกับเจ้าหน้าที่ของรัฐให้จัดหาถังปลาปล่อยในเขตอนุรักษ์เพื่อเพิ่มปริมาณสัตว์น้ำ ทำให้ท้องทะเลมีสัตว์น้ำจำนวนมากขึ้น 3) นำเสนอรูปแบบการอนุรักษ์สัตว์น้ำทะเลให้แก่ชาวบ้านหาดไข่เต่า การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติต้องเป็นหน้าที่ของประชากรทุกคนในการร่วมมือการปฏิบัติ เลือกใช้วิธีการอนุรักษ์นั้นขึ้นอยู่กับคุณสมบัติและปัญหาที่เกิดขึ้นกับทรัพยากรแต่ละประเภทความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของทรัพยากร ทั้งนี้การอนุรักษ์ จึงเป็นแนวทางการแก้ไขทรัพยากรธรรมชาติให้ เป็นไปตามหลักวิชาการเพื่อให้มีใช้ต่อไปในอนาคต โดยการจัดการรูปแบบการอนุรักษ์ให้มีการอธิบายหรือ เข้ามาให้ข้อมูล กับนักพัฒนาชุมชนหรือผู้ที่เกี่ยวข้องในงานพัฒนาชุมชนจะต้องทราบถึงรูปแบบการ อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติเพื่อที่จะนำมาจัดการพัฒนาเครือข่ายชาวประมงให้เกิดการพัฒนาที่ดีขึ้น ต่อชุมชนโดยการนำเอาแนวทางและรูปแบบการอนุรักษ์เข้ามาผสมผสานให้เข้ากัน

Nuttapol Sothiratviroj (2009) ได้ศึกษาเรื่อง การจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำอย่างมีส่วนร่วมของชุมชนประมงน้ำจืด : กรณีศึกษาชุมชนหาดปานา อำเภอสวีบุรี จังหวัดกาญจนบุรี เป็น งานวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลของการจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำอย่างมี ส่วนร่วมประสบความสำเร็จ ผลการศึกษาพบว่า กลไกต่างๆ ที่ทำให้การจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำของ หาดปานาประสบความสำเร็จไปได้ด้วยดีนั้นซึ่งประกอบไปด้วย กลไกภายในและภายนอกชุมชน ซึ่ง เป็กลไกที่มีความสำคัญเป็นอย่างมาก กลไกภายในชุมชนคือ 1) การควบคุมทางสังคมโดยการบังคับใช้ กฎกติกาชุมชนหรือมารยาท ในการจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำในชุมชน ที่สมาชิกของชุมชนยอมรับและ ปฏิบัติตามร่วมกัน ดังนั้นนอกจากจะเป็นสิ่งที่ชาวบ้านกำหนดขึ้นมาจากความรู้ที่มีอยู่ของชุมชนเอง 2) มีผู้นำชุมชนที่มีความเข้มแข็ง และ 3) การสร้างองค์กรชุมชนที่เข้มแข็ง มีความสามัคคีกันและความ ตั้งใจจริงของชาวบ้าน ส่วนกลไกภายนอกคือ 1) ความร่วมมือระหว่างชาวบ้านและเจ้าหน้าที่ที่ เกี่ยวข้องในชุมชน โดยมีความเข้าใจหลักการของการจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำแบบมีส่วนร่วมในทุก ภาคส่วน และลักษณะของชุมชน กลไกต่าง ๆ ที่กล่าวมาข้างต้นถือเป็นองค์ประกอบที่สำคัญ ที่ทำให้ เกิดความร่วมมือในชุมชนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และ 2) แรงกดดันภายนอกจากการลงโทษผู้ ละเมิดกฎและการบังคับให้ย้ายออกนอกพื้นที่ในอดีต ก็เป็นองค์ประกอบหนึ่งซึ่งส่งผลให้ชาวบ้านทำ ตามกฎ และให้ความร่วมมือในการจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำเป็นอย่างดี เนื่องจากเกิดความกลัวหากไม่ ทำตามจะส่งผลในทางลบต่อการทำมาหากินของตนเอง

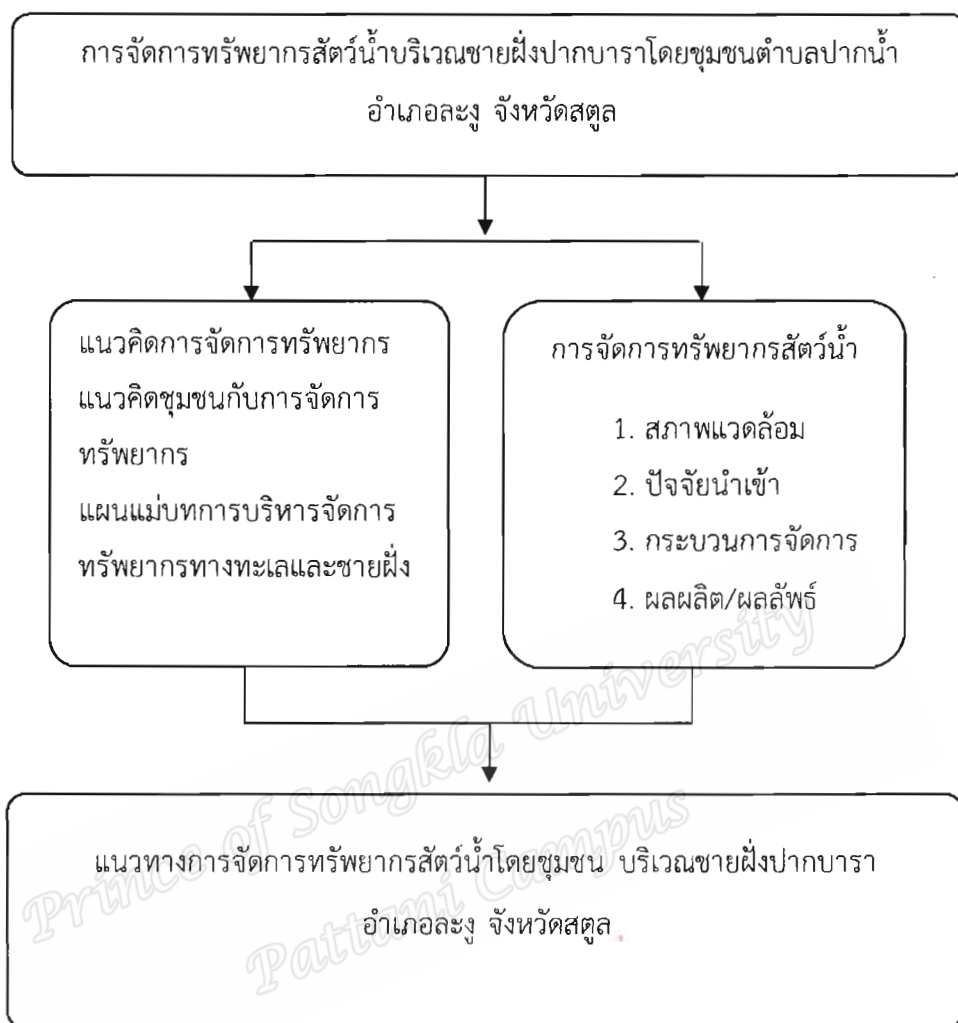
จากการศึกษางานวิจัยข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า การจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำชายฝั่งโดย ชุมชน สิ่งซึ่งส่งผลต่อการจัดการโดยส่วนใหญ่มองว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนอาจก่อให้เกิดการ จัดการทรัพยากรโดยชุมชน โดยการใช้วิธีการต่าง ๆ เพื่อชุมชนเพื่อการอนุรักษ์ให้ยั่งยืน และการ จัดการดังกล่าวก็ควรมีการประสานความร่วมมือกับภาคส่วนต่างๆ เพื่อร่วมสร้างความเข้มแข็งให้กับ องค์กรชุมชนให้สามารถพึ่งตนเอง สนับสนุนให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรชายฝั่ง อย่างยั่งยืน ส่งเสริมการเรียนรู้ ถ่ายทอด และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ และร่วมสานภูมิปัญญา พัฒนาองค์ความรู้ในการจัดการทรัพยากรและดำรงชีวิต รวมทั้งสนับสนุนจากภาคี องค์กรที่เกี่ยวข้อง ทั้งภาครัฐและเอกชน ในการจัดการทรัพยากรชายฝั่งทะเลเป็นการจัดการโดยมีส่วนร่วมของคนใน ชุมชนทางการรวมกลุ่ม เพื่อตั้งกฎกติกา ร่วมสอดส่องดูแล และร่วมประชุม เพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดจาก การใช้ทรัพยากร ทั้งนี้เนื่องจากคนในชุมชนตระหนักถึงปัญหาความเสื่อมโทรมของทรัพยากรอันเกิด

จากการทำมุมที่ทำลายล้างและการเข้ามาจัดการทรัพยากรจากภายนอกโดยไม่คำนึงถึงสภาพพื้นที่ และการมีส่วนร่วมของชุมชน

8. กรอบแนวความคิด

ในการศึกษาถึงข้อมูลการจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำโดยชุมชนบริเวณชายฝั่งปากบารา อำเภอลงู จังหวัดสตูล เพื่อนำข้อมูลไปเชื่อมโยงกับการบริหารจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำในชุมชน ผู้วิจัยได้ใช้ทฤษฎีระบบ ซึ่งประกอบไปด้วย องค์ประกอบที่ 1 ปัจจัยนำเข้า องค์ประกอบที่ 2 กระบวนการ และองค์ประกอบที่ 3 ผลผลิต/ผลลัพธ์ ซึ่งในส่วนของปัจจัยนำเข้าผู้วิจัยได้นำแนวคิด การบริหาร 4M ของ ธงชัย สันติวงษ์ (2545, น. 14-15) ประกอบไปด้วย คน (Man) เงิน (Money) วัสดุ (Materials) และกาจัดการ (Management) มาศึกษาและใช้ในการวิเคราะห์ถึงกระบวนการ บริหารจัดการโดยจากแนวคิดข้างต้น ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก แล้วนำข้อมูลการจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำโดยชุมชนบริเวณชายฝั่งปากบารา อำเภอลงู จังหวัดสตูล และกระบวนการบริหารจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำของชุมชน มาใช้ประกอบการวิเคราะห์ เพื่อหา ข้อเสนอแนะแนวทางต่อไป

ในส่วนของแนวทางการจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำโดยชุมชนบริเวณชายฝั่งปากบารา อำเภอลงู จังหวัดสตูล ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูล โดยการรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกก่อน แล้วนำมาทำการสนทนากลุ่มจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำในพื้นที่ รวมถึง การศึกษาภาคสนามจากการสังเกต และนำแนวคิดที่เกี่ยวข้องนำมาวิเคราะห์เพื่อหาข้อเสนอแนะในการ กำหนดเป็นแนวทางการจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำโดยชุมชน บริเวณชายฝั่งปากบารา อำเภอลงู จังหวัดสตูล เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำข้อมูลที่ได้ เพื่อประกอบการวางแผนนโยบาย ในการกำหนดยุทธศาสตร์การจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำในชุมชน ให้เข้ากับวิถีชีวิตชุมชนได้อย่างเหมาะสม ดังภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำโดยชุมชน บริเวณชายฝั่งปากบารา อำเภอลงู จังหวัดสตูล ดังนี้



ภาพที่ 1 กรอบแนวความคิดการจัดการทรัพยากรน้ำโดยชุมชนบริเวณชายฝั่งปากบารา
อำเภอละงู จังหวัดสตูล

บทที่ 3 ระเบียบวิธีในการศึกษา

การศึกษาเรื่อง “การจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำโดยชุมชน บริเวณชายฝั่งปากบารา อำเภอละงู จังหวัดสตูล” เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาการจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำโดยชุมชน บริเวณชายฝั่งปากบารา อำเภอละงู จังหวัดสตูล และเพื่อเสนอแนวทางการจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำโดยชุมชน บริเวณชายฝั่งปากบารา อำเภอละงู จังหวัดสตูล การเก็บรวบรวม ข้อมูลใช้โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) ควบคู่กับการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) กับผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key informant) โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. รูปแบบการศึกษา
2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
3. เครื่องมือการศึกษา
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การวิเคราะห์ผลการศึกษา
6. การนำเสนอผลการศึกษา

1. รูปแบบการศึกษา

การศึกษาค้นครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เป็นการวิจัยที่นักวิจัยลงไปศึกษาด้วยการสัมภาษณ์กลุ่มบุคคลที่ต้องการศึกษาโดยละเอียดทุกด้าน ใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกแบบไม่เป็นทางการ ในการเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ในการวิเคราะห์ทำความเข้าใจกับเนื้อหา และวิเคราะห์เชิงเหตุผลไม่ได้มุ่งเก็บเป็นตัวเลข การสัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญซึ่งประกอบด้วย ผู้นำชุมชน ตัวแทนกลุ่ม/เครือข่ายเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรในชุมชน ตัวแทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในชุมชน และชาวบ้านผู้มีส่วนได้เสีย โดยใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) แล้วนำมาวิเคราะห์นำเสนอเชิงพรรณนา ประกอบแนวคิดทฤษฎี เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ผู้วิจัยต้องการทราบอย่างละเอียด โดยให้คำตอบที่ถูกต้อง น่าเชื่อถือมากที่สุดและนำมาวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ต่อไป

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ในการศึกษาค้นครั้งนี้ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) สามารถแบ่งผู้ให้ข้อมูลหลักดังนี้

2.1 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ทั้งหมด 4 กลุ่มรวมทั้งสิ้นจำนวน 34 คน ดังนี้

ตารางแสดงจำนวนผู้ให้ข้อมูลหลักโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก

ผู้ให้ข้อมูลหลักโดยการสัมภาษณ์	จำนวน/คน
1. เจ้าหน้าที่ภาครัฐ	
- เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะเพชรรา	1
- นายกองค์การบริหารส่วนตำบลปากน้ำ	1
2. ผู้นำชุมชน ได้แก่	
- ผู้นำชุมชน หมู่ที่ 1 บ้านบ่อเจ็ดลูก	1
- ผู้นำชุมชน หมู่ที่ 2 บ้านปากบารา	1
- ผู้นำชุมชน หมู่ที่ 3 บ้านเกาะบูโหลน	1
- ผู้นำชุมชน หมู่ที่ 4 บ้านตะโละใส	1
- ผู้นำชุมชน หมู่ที่ 5 บ้านท่ายาง	1
- ผู้นำชุมชน หมู่ที่ 6 บ้านท่ามาลัย	1
- ผู้นำชุมชน หมู่ที่ 7 บ้านท่าพะยอม	1
- ผู้นำศาสนา	1
3. ตัวแทนกลุ่มองค์กรชุมชนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการทรัพยากรในชุมชน ได้แก่	
- ตัวแทนกลุ่มรีฟก้าเดียนไทยแลนด์สตูล	2
- ตัวแทนกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนอ่าวปากบารา	2
- ตัวแทนกลุ่มสมาคมชาวประมงพื้นบ้านตำบลปากน้ำ	2
- ตัวแทนกลุ่มสองล้อรักษ์บ้านเกิด	2
- ตัวแทนธนาคารปูม้า	2
4. ชาวบ้าน ได้แก่	
- ชาวบ้าน หมู่ที่ 1 บ้านบ่อเจ็ดลูก	2
- ชาวบ้าน หมู่ที่ 2 บ้านปากบารา	2
- ชาวบ้าน หมู่ที่ 3 บ้านเกาะบูโหลน	2
- ชาวบ้าน หมู่ที่ 4 บ้านตะโละใส	2
- ชาวบ้าน หมู่ที่ 5 บ้านท่ายาง	2
- ชาวบ้าน หมู่ที่ 6 บ้านท่ามาลัย	2
- ชาวบ้าน หมู่ที่ 7 บ้านท่าพะยอม	2
รวมทั้งหมด	34

ตารางที่ 1 ตารางแสดงจำนวนผู้ให้ข้อมูลหลักโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก

2.2 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักโดยการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ผู้วิจัยเลือกเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลหลักจำนวนทั้งสิ้น 7 คน โดยใช้เกณฑ์ในการคัดเลือกจากการสัมภาษณ์เชิงลึก และพบว่า เป็นผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำ ในชุมชนตำบลปากน้ำ ที่มีประสบการณ์ในการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำในชุมชนได้เป็นอย่างดี และเป็นผู้ที่เป็นที่ยอมรับของคนในชุมชน ดังตารางที่ 2 ดังนี้

ตารางแสดงจำนวนผู้ให้ข้อมูลหลักโดยการสนทนากลุ่ม

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักโดยการสนทนากลุ่ม	จำนวน/คน
1. ตัวแทนเจ้าหน้าที่ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำในชุมชน	1
2. ตัวแทนผู้นำในชุมชน	1
3. ตัวแทนกลุ่มเครือข่ายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการทรัพยากรในชุมชน	2
4. ชาวบ้าน	3
รวมทั้งหมด	7

ตารางที่ 2 ตารางแสดงจำนวนผู้ให้ข้อมูลหลักโดยการสนทนากลุ่ม

3. เครื่องมือในการศึกษา

เครื่องมือสำคัญที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ครั้งนี้ เป็นแนวคำถามสำหรับการสัมภาษณ์เชิงลึก (Interview Guideline) โดยสร้างแนวคำถามแบบกว้าง ๆ เพื่อเป็นแนวคำถามไว้ล่วงหน้า ซึ่งข้อคำถามต่าง ๆ สามารถยืดหยุ่นได้ไม่กำหนดตายตัว เพื่อให้ได้ข้อมูลระดับลึกที่เข้าถึงความเป็นจริงมากที่สุด เพื่อให้ผู้ตอบได้แสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระ

แบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องนำมาใช้ในการสร้างเครื่องมือแบบสัมภาษณ์ เพื่อใช้ในการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informants) โดยมีขั้นตอนการดำเนินการดังต่อไปนี้

- 1) ศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำโดยชุมชน
- 2) รวบรวมข้อมูลให้ครอบคลุมตรงตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา
- 3) ร่างแบบสัมภาษณ์ให้สอดคล้องตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา
- 4) นำแบบสัมภาษณ์นำเสนออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อพิจารณาความถูกต้อง และให้คำแนะนำเพื่อนำไปปรับแก้ให้สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น
- 5) นำแบบสัมภาษณ์ที่แก้ไขเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ให้ผู้ทรงคุณวุฒิที่เชี่ยวชาญทางด้านการบริหารจัดการและการพัฒนาสังคมเป็นผู้ทรงในการตรวจแบบสัมภาษณ์ ซึ่งประกอบไปด้วย

5.1) รองศาสตราจารย์ ดร.สามารถ ทองเผือ

คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

5.2) ดร.รุศดา แก้วแสงอ่อน

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

5.3) ดร.บุญเจริญ บำรุงชู

สถาบันกัลยาณิวัฒนา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

เพื่อตรวจสอบรายละเอียดของเนื้อหาและความถูกต้องในการใช้ภาษา เพื่อผู้วิจัยนำข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒินำมาปรับแก้แบบสัมภาษณ์ให้ให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

แบบสัมภาษณ์แบ่งออกเป็น 4 ชุด คือ ชุดที่ 1 แบบสัมภาษณ์สำหรับภาครัฐ ชุดที่ 2 แบบสัมภาษณ์สำหรับผู้นำชุมชน ชุดที่ 3 แบบสัมภาษณ์ สำหรับกลุ่มองค์กรชุมชน และชุดที่ 4 แบบสัมภาษณ์สำหรับชาวบ้านในชุมชน และในแต่ละชุดแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์

ส่วนที่ 2 ประเด็นคำถามเกี่ยวกับเกี่ยวข้องกับการจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำ

ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะ

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการศึกษาเรื่องการจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำโดยชุมชน บริเวณชายฝั่งปากบารา อำเภอลงขัน จังหวัดสตูล ใช้วิธีการศึกษาโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) การสังเกตแบบมีส่วนร่วม และการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ คือการสัมภาษณ์เชิงลึกสักรายบุคคล โดยใช้แบบสัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่ม

การสัมภาษณ์เชิงลึกสักรายบุคคล เพื่อรับฟังความคิดเห็นของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำในชุมชนดังนี้ การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) จากผู้มีส่วนได้เสีย โดยการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ได้แก่ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในชุมชน, ผู้นำชุมชน, กลุ่มองค์กรชุมชน และชาวบ้านในชุมชนที่เกี่ยวข้องการจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำในชุมชน จนได้ข้อมูลที่อิ่มตัว (Saturate Data)

การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ผู้วิจัยเลือกเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลหลักจำนวนทั้งสิ้น 7 คน โดยใช้เกณฑ์ในการคัดเลือกจากการสัมภาษณ์เชิงลึกและพบว่า เป็นผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำ ในชุมชนตำบลปากน้ำ ที่มีประสบการณ์ในการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำในชุมชนได้เป็นอย่างดี และเป็นผู้ที่เป็นที่ยอมรับของคนในชุมชน

โดยมีขั้นตอนในการเก็บรวบรวมมีดังต่อไปนี้

1) ผู้วิจัยสร้างคำถามพื้นฐาน ที่สอดคล้องกับเรื่องที่ศึกษาภายใต้กรอบแนวคิด และวัตถุประสงค์ของการวิจัย ซึ่งแบบสัมภาษณ์จะมีแนวคำถามดังนี้ โดยครอบคลุม 2 ประเด็นหลักคือ

- การจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำในชุมชน ตำบลปากน้ำ อำเภอลงขัน จังหวัดสตูล เป็นอย่างไร

- แนวทางการจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำในชุมชน ตำบลปากน้ำ อำเภอลงขัน จังหวัดสตูล เป็นอย่างไร

2) นัดหมายบุคคลให้สัมภาษณ์

3) พบผู้ให้สัมภาษณ์และทำการสัมภาษณ์พร้อมขออนุญาตบันทึกภาพและเสียง โดยผู้วิจัยนำแนวคำถามการสัมภาษณ์ฉบับสมบูรณ์ไปดำเนินการสัมภาษณ์ หลังจากนั้นจึงนำคำถามที่ได้มาตรวจสอบข้อมูลและความสมบูรณ์ก่อนนำไปวิเคราะห์

5. การวิเคราะห์ผลการศึกษา

ผู้วิจัยได้นำข้อมูลจากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง การสังเกตแบบมีส่วนร่วม การสัมภาษณ์เชิงลึก และการสนทนากลุ่ม นำมาตรวจสอบความครบถ้วนและความถูกต้องของข้อมูล วิเคราะห์เชิงเนื้อหา แล้วพรรณนาความโดยใช้ความรู้ด้านการบริหารจัดการ และด้านการพัฒนาสังคม ที่เกี่ยวข้อง มาอธิบายถึงการจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำโดยชุมชนบริเวณชายฝั่งปากบารา อำเภอละงู จังหวัดสตูล จากนั้นจึงนำข้อมูลมาทำการสังเคราะห์ข้อมูลทั้งหมดและนำเสนอข้อเสนอแนะ

6. การนำเสนอผลการศึกษา

ในกานำเสนอข้อมูลที่ได้จากแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง และกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก มารวบรวมตีความ เพื่อสืบค้นหาข้อสรุปผลรวม โดยมุ่งเน้นสืบค้น หาความหมายจากข้อมูลที่ได้รับจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลในสภาวะการณ์แตกต่างกัน ทั้งในรูปแบบของ การสัมภาษณ์เชิงลึก และการสนทนากลุ่ม โดยผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิจัยข้อมูลเชิงพรรณนาเป็นข้อความที่บรรยายอธิบายเรื่องราวเกี่ยวกับข้อค้นพบ การพรรณนาจะครอบคลุมสาระสำคัญของข้อมูล และสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัยเป็นหลัก

Prince of Songkhla University
Pattani Campus

ตารางแสดงวิธีการศึกษาและเครื่องมือที่ใช้ต่อกลุ่มตัวอย่าง

วัตถุประสงค์	วิธีการศึกษา	เครื่องมือที่ใช้	ผู้ให้ข้อมูลหลัก	การวิเคราะห์ข้อมูล
1. เพื่อศึกษาการจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำโดยชุมชนบริเวณชายฝั่งปากบารา อำเภอละงู จังหวัดสตูล	-การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) -การสังเกต	แบบสัมภาษณ์	- ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำโดยชุมชน บริเวณชายฝั่งปากบารา อำเภอละงู จังหวัดสตูลจำนวน 34 คน ได้แก่ 1) ภาครัฐ จำนวน 2 คน 2) ผู้นำชุมชน 8 คน 3) ประชาชน จำนวน 14 คน 3) กลุ่มองค์กรชุมชน จำนวน 10 คน	- ตรวจสอบความสมบูรณ์และความน่าเชื่อถือของข้อมูลเพื่อนำมาวิเคราะห์เชิงเนื้อหา
2. เพื่อเสนอแนวทางการจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำโดยชุมชน บริเวณชายฝั่งปากบารา อำเภอละงู จังหวัดสตูล	-การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) - สนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)	การสนทนากลุ่ม	- การสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำโดยชุมชน บริเวณชายฝั่งปากบารา อำเภอละงู จังหวัดสตูลจำนวน 34 คน ได้แก่ 1) ภาครัฐ จำนวน 2 คน 2) ผู้นำชุมชน 8 คน 3) ประชาชน จำนวน 14 คน 3) กลุ่มองค์กรชุมชน จำนวน 10 คน -การสนทนากลุ่ม โดยเลือกจากผู้ให้ข้อมูลหลัก 7 คน ใน 34 คนจากการสัมภาษณ์เชิงลึก	- ผลการศึกษาจากวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 และข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่มมาใช้ ประกอบการสรุปและวิเคราะห์ เพื่อเสนอแนวทางที่ดีที่สุดในการจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำโดยชุมชน

ตารางที่ 3 ตารางแสดงวิธีการศึกษาและเครื่องมือที่ใช้ต่อกลุ่มตัวอย่าง

บทที่ 4 ผลการศึกษา

การศึกษาเรื่อง “การจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำโดยชุมชนบริเวณชายฝั่งปากบารา อำเภอละงู จังหวัดสตูล” มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาการจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำโดยชุมชน บริเวณชายฝั่งปากบารา อำเภอละงู จังหวัดสตูล และเพื่อเสนอแนวทางการจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำโดยชุมชน บริเวณชายฝั่งปากบารา อำเภอละงู จังหวัดสตูล การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ด้วยวิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก โดยมีกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักคือ 1. หน่วยงานภาครัฐ 2. ผู้นำชุมชน 3. กลุ่มองค์กรชุมชน และ 4. ชาวบ้านตำบลปากน้ำ รวมทั้งสิ้น 34 คน เครื่องมือที่ใช้คือ แบบสัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่ม (Focus group Discussion) โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างจากผู้ให้ข้อมูลหลักในการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกพบว่าเป็นตัวแทนผู้ที่มีประสบการณ์ในการจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำในชุมชนเป็นอย่างดี และเป็นตัวแทนชาวบ้านที่มีความสนใจในการจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำในชุมชน เป็นตัวแทนชาวบ้านที่เกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำที่เป็นที่ยอมรับของคนในชุมชน ซึ่งผู้วิจัยสรุปผลการศึกษาดังกล่าวได้ดังนี้

ตอนที่ 1 การจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำโดยชุมชน บริเวณชายฝั่งปากบารา อำเภอละงู จังหวัดสตูล

ตอนที่ 2 แนวทางการจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำโดยชุมชน บริเวณชายฝั่งปากบารา อำเภอละงูจังหวัดสตูล

ซึ่งแต่ละส่วนสามารถอธิบายรายละเอียดได้ดังนี้

ตอนที่ 1 การจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำโดยชุมชน บริเวณชายฝั่งปากบารา อำเภอละงู จังหวัดสตูล

การจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำโดยชุมชน บริเวณชายฝั่งปากบารา อำเภอละงู จังหวัดสตูล เป็นกระบวนการที่พัฒนาขึ้นตามแนวคิดเชิงระบบ การศึกษากระบวนการจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำ ที่คำนึงถึงบริบทและสภาพทั่วไปของชุมชน นำไปสู่การกำหนดปัจจัยนำเข้า ซึ่งได้แก่ สภาพทรัพยากรชายฝั่งในชุมชนที่เป็นแหล่งที่อยู่อาศัยของทรัพยากรสัตว์น้ำ กฎกติกาชุมชนในการจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำในชุมชน และการบริหารจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำโดยชุมชน ประกอบไปด้วย 1) คน 2) เงิน 3) วัสดุ และ 4) การจัดการ ซึ่งการจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำโดยชุมชน ชุมชนต้องมีความสามารถและมีกระบวนการบริหารจัดการให้เกิดประสิทธิภาพอันนำไปสู่ผลผลิต/ผลลัพธ์ ที่มีความสอดคล้องกับวิถีชีวิตชุมชน และชุมชนมีความพึงพอใจในการจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำดังกล่าว ซึ่งประกอบไปด้วยองค์ประกอบที่สำคัญดังนี้

1. องค์ประกอบของการจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำโดยชุมชน บริเวณชายฝั่งปากบารา อำเภอละงู จังหวัดสตูล

การจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำโดยชุมชน บริเวณชายฝั่งปากบารา อำเภอละงู จังหวัดสตูล ประกอบไปด้วย องค์ประกอบที่ 1 ปัจจัยนำเข้า ได้แก่ สภาพทั่วไปของทรัพยากรชายฝั่ง กฎกติกาชุมชนในการจัดการทรัพยากร และการบริหารจัดการ องค์ประกอบที่ 2 กระบวนการบริหาร ได้แก่ การวางแผน การปฏิบัติ การตรวจสอบ การประเมินผล และองค์ประกอบที่ 3 ผลผลิต/ผลลัพธ์

กิจกรรมการวางซั้งกอ (บ้านปลา) ธนาครปูม้า วิสาหกิจชุมชนร้านคนจับปลา และกิจกรรมการปล่อยพันธุ์สัตว์น้ำ ซึ่งสามารถอธิบายได้ดังต่อไปนี้

1.1 องค์ประกอบที่ 1 ปัจจัยนำเข้า (In Put)

ปัจจัยนำเข้า ได้แก่ สภาพทั่วไปของทรัพยากรชายฝั่ง กฎกติกาชุมชนในการจัดการทรัพยากร และการบริหารจัดการ สามารถอธิบายได้ดังต่อไปนี้

อ่าวปากบารา มีชายฝั่งทะเลที่มีระบบนิเวศ และทรัพยากรสัตว์น้ำที่หลากหลาย และมีความอุดมสมบูรณ์ ทรัพยากรเหล่านั้นถือมีความสำคัญอย่างยิ่งสำหรับประชาชนในตำบลปากน้ำ เพราะทะเลเปรียบเสมือนที่ทำมาหากินของชาวบ้าน มีสัตว์น้ำให้จับ เป็นแหล่งประกอบอาชีพ มีอาชีพเลี้ยงครอบครัวได้อย่างมั่นคง ประชาชนในพื้นที่อ่าวปากบาราจึงยึดการประกอบอาชีพประมงพื้นบ้านเป็นหลักในการหาเลี้ยงครอบครัว เพราะทะเลทำให้ชาวบ้านได้ประกอบอาชีพและมีอาชีพไว้เลี้ยงดูครอบครัวต่อไปได้อย่างมั่นคง เพราะทะเลเปรียบเสมือนหม้อข้าวหม้อแกงของคนในชุมชน ตำบลปากน้ำ อำเภอละงู จังหวัดสตูล ชาวบ้านโดยส่วนใหญ่ในตำบลปากน้ำ อำเภอละงู จังหวัดสตูล จึงหันมาประกอบอาชีพประมงพื้นบ้านเป็นหลัก ใช้เรือประมงขนาดเล็กในการออกทำการประมง โดยเรือประมงของชาวบ้านโดยส่วนใหญ่มีขนาดไม่เกิน 17 ตันกรอส หรือ ระวังบรรทุกไม่เกิน 10 ตันกรอส เครื่องมือที่ใช้ในการจับสัตว์น้ำได้แก่ อวนลอยประเภทต่างๆ ได้แก่ อวนปลาทุ อวนปลาทราย อวนปลาหลังเขียว อวนกุ้ง อวนปู อวนปลาใหญ่ เบ็ดตกปลา ลอบหมึก ไชปู และอื่นๆ โดยการทำการประมงของชาวบ้านจะเปลี่ยนแปลงตามฤดูกาลของสัตว์น้ำนั้นๆ คนในชุมชนจะใช้ประโยชน์จากทรัพยากรสัตว์น้ำบริเวณอ่าวปากบาราในการเลี้ยงชีพโดยส่วนใหญ่ ซึ่งทรัพยากรที่สำคัญต่อทรัพยากรสัตว์น้ำในชุมชนที่ขาดไม่ได้นั้นก็คือแหล่งที่อยู่อาศัยของสัตว์น้ำในชุมชนซึ่งประกอบไปด้วย ป่าชายเลน ภูเขา ทะเล และแนวปะการัง เพราะสัตว์น้ำในชุมชนจะดำรงชีวิตอยู่ไม่ได้หากไม่มีแหล่งที่อยู่อาศัยที่ใช้เพื่อการหลบภัย แหล่งอาหาร สถานที่ผสมพันธุ์และวางไข่ของสัตว์น้ำ ฉะนั้น แหล่งที่อยู่อาศัยของทรัพยากรสัตว์น้ำจึงมีความสำคัญต่อทรัพยากรสัตว์น้ำเป็นอย่างมาก แหล่งที่อยู่อาศัยของทรัพยากรสัตว์น้ำบริเวณอ่าวปากบารา แหล่งที่อยู่อาศัยดังกล่าวถือว่ามีความสำคัญอย่างมากต่อทรัพยากรสัตว์น้ำ ซึ่งสามารถอธิบายสภาพทั่วไปของที่อยู่อาศัยของทรัพยากรสัตว์น้ำดังต่อไปนี้

1) สภาพทั่วไปของทรัพยากรชายฝั่ง หมายถึง สภาพทรัพยากรชายฝั่งบริเวณอ่าวปากบารา ได้แก่ ทรัพยากรป่าชายเลน ทรัพยากรแหล่งหญ้าทะเล ทรัพยากรแนวปะการัง และทรัพยากรสัตว์น้ำ และจากการสัมภาษณ์เชิงลึก ถึงสภาพทั่วไปของทรัพยากรชายฝั่งในชุมชน พบว่าชาวบ้านในชุมชนมีความคิดเห็นตรงกันว่าทรัพยากรชายฝั่งในชุมชนมีการเปลี่ยนแปลงตามสภาพแวดล้อม แต่ก็ยังถือว่าทรัพยากรชายฝั่งในชุมชนยังอุดมสมบูรณ์ และจากการสัมภาษณ์ดังกล่าวพบว่าทรัพยากรชายฝั่งในชุมชนเช่น ทรัพยากรป่าชายเลน ทรัพยากรแหล่งหญ้าทะเล และแนวปะการัง เป็นทรัพยากรที่มีความสำคัญต่อสัตว์น้ำเป็นอย่างมาก เนื่องจากสัตว์น้ำในชุมชนมีการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรดังกล่าว ในการดำรงชีวิตเพื่อความอยู่รอด ปัจจุบันทรัพยากรดังกล่าวมีการเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพซึ่งสามารถอธิบายได้ดังนี้

1.1) ทรัพยากรป่าชายเลน ป่าชายเลนถือเป็นแหล่งทรัพยากรที่มีความสำคัญต่อทรัพยากรสัตว์น้ำบริเวณอ่าวปากบาราเป็นอย่างมาก เนื่องจากป่าชายเลนเป็นแหล่งอนุบาลของทรัพยากรสัตว์น้ำในชุมชน เป็นที่เพาะพันธุ์สัตว์น้ำ หรือเป็นแหล่งวางไข่ของสัตว์น้ำ สัตว์น้ำใช้ป่าชายเลนเป็นสถานที่หลบภัย ก่อนสัตว์น้ำจะเจริญเติบโตขึ้นพร้อมที่จะสู่ท้องทะเลต่อไป จะเห็นได้ว่าป่าชายเลนถือว่ามีคุณค่าต่อทรัพยากรสัตว์น้ำเป็นอย่างมากทั้งที่เป็นแหล่งที่อยู่อาศัย และแหล่งอาหารของสัตว์น้ำในชุมชนซึ่งสอดคล้องกับคำให้สัมภาษณ์ของ L05 ที่ได้กล่าวว่า

“...ป่าชายเลนเป็นแหล่งอนุบาลสัตว์น้ำอย่างดีของชุมชน สัตว์น้ำบางชนิดก็มาจากป่าชายเลน เพราะป่าชายเลนเป็นแหล่งอนุบาลสัตว์น้ำ สัตว์น้ำมาวางไข่ อาศัยเป็นที่หลบภัย เมื่อสัตว์น้ำเจริญเติบโตเต็มที่ก็พร้อมสู่ท้องทะเล...”

(L05, สัมภาษณ์ 11 สิงหาคม 2561)

จะเห็นได้ว่าทรัพยากรป่าชายเลนมีความสำคัญต่อทรัพยากรสัตว์น้ำในชุมชน ป่าชายเลนถือเป็นแหล่งอนุบาลสัตว์น้ำวัยอ่อน สัตว์น้ำใช้พื้นที่ป่าชายเลนเพื่ออยู่อาศัยในการเพาะพันธุ์ วางไข่ และอาศัยเป็นที่หลบภัย ซึ่งยังสอดคล้องกับคำให้สัมภาษณ์ P10 ชาวบ้านในชุมชนที่อาศัยอยู่บริเวณป่าชายเลนได้กล่าวว่า

“...ป่าชายเลนมีความสำคัญกับสัตว์น้ำในชุมชน เพราะป่าชายเลนเป็นแหล่งอนุบาลสัตว์น้ำวัยอ่อน สัตว์น้ำอาศัยป่าชายเลนในชุมชนในการวางไข่...”

(P10, สัมภาษณ์ 11 สิงหาคม 2561)

และนอกจากนี้ชาวบ้านในชุมชนมีการกล่าวถึงความหลากหลายของทรัพยากรสัตว์น้ำในป่าชายเลน สัตว์น้ำเข้ามาอาศัยอยู่ในบริเวณป่าชายเลนในชุมชนมีหลากหลายชนิด เช่น กุ้ง หอย ปู ปลา มีหลากหลายสายพันธุ์ ดังคำให้สัมภาษณ์ของ P02 ชาวบ้านในชุมชนที่อาศัยบริเวณติดป่าชายเลนได้กล่าวว่า

“...ในป่าชายเลนมีสัตว์น้ำจำนวนมาก พวกหอย ปู ปลา มีหมด หอยในป่าชายเลนก็มีหอยกัน ส่วนปูก็มีปูดำ และสัตว์น้ำอื่นๆ ก็จะมาอาศัยในป่าชายเลนป่าชายเลนก็เหมือนที่อยู่อาศัยของสัตว์น้ำก่อนโตเต็มวัยและพร้อมลงสู่ทะเล...”

(P02, สัมภาษณ์ 3 ธันวาคม 2561)

จะเห็นได้ว่าทรัพยากรป่าชายเลนมีความสำคัญต่อทรัพยากรสัตว์น้ำในชุมชน ไม่เพียงเท่านั้น ป่าชายเลนก็ยังมีคุณค่าต่อคนในชุมชนอีกด้วย เนื่องจากชาวบ้านโดยส่วนใหญ่ในชุมชนมักจะมีการเข้าใช้ประโยชน์จากทรัพยากรในป่าชายเลน ป่าชายเลนเป็นแหล่งอาหารของคนในชุมชน เป็นแหล่งที่ชุมชนใช้ทำมาหากิน ในการจับสัตว์น้ำเพื่อประกอบอาหารภายในครัวเรือนหรือค้าขาย

ทรัพยากรป่าชายเลนในชุมชน ยังถือเป็นแหล่งเรียนรู้ในชุมชนให้นักเรียนได้ศึกษาเรียนรู้ วิถีชีวิตของ สัตว์น้ำและพันธุ์พืชในป่าชายเลน เป็นแหล่งสร้างรายได้ให้กับคนในชุมชน เป็นแหล่งยาสมุนไพรของคน ในชุมชนเป็นต้น และนอกจากนี้ชาวบ้านในชุมชนยังมีการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรป่าชายเลนในการทำกิจกรรมต่างๆ เป็นต้น ดังคำให้สัมภาษณ์ของ L05 ที่ได้กล่าวว่า

“...ป่าชายเลนเป็นพื้นที่ที่คนในชุมชนใช้เป็นพื้นที่ประกอบอาชีพ ชาวบ้าน โดยส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพประมงโดยการดักปูดำในป่าชายเลน หา หอย จับปลาบ้าง ชาวบ้านในชุมชนมีการทำประมงอาศัยการจับสัตว์น้ำใน ชุมชนเพื่อมาประกอบอาหาร และการประกอบอาชีพเพื่อเลี้ยงดูครอบครัว ...และนอกจากนี้เรายังใช้พื้นที่ป่าชายเลนในการทำกิจกรรมเพื่อสร้าง ความสัมพันธ์อันดีงามให้คนในชุมชนอีกด้วย เช่นการทำกิจกรรมปลูกป่า ชายเลนร่วมกับหน่วยงานที่เข้ามาทำกิจกรรม การทำกิจกรรมปลูกป่าชาย เลนร่วมกับชาวบ้านที่มีอาชีพหาหอย ดักปูดำ ทำการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และร่วมกิจกรรมกับโรงเรียน หรือหน่วยงานต่างๆ ในชุมชนในการทำ กิจกรรมร่วมกัน...”

(L05, สัมภาษณ์ 11 สิงหาคม 2561)

คำกล่าวดังกล่าวยังสอดคล้องกับคำกล่าวของ L07 ที่มีความคิดเห็นตรงกันว่าทรัพยากรป่า ชายเลนมีความสำคัญต่อชาวบ้านในชุมชน เนื่องจากชาวบ้านในชุมชนใช้ป่าชายเลนในการประกอบ อาชีพเพื่อเลี้ยงดูครอบครัว และทำกิจกรรมเอื้อสร้างความสัมพันธ์ให้คนในชุมชน ดังคำกล่าว

“...ป่าชายเลนเป็นพื้นที่ที่ให้ชาวบ้านประกอบอาชีพ เพราะอาชีพหลักของ ชาวบ้านในชุมชนก็ประมงพื้นบ้าน อาชีพอื่นก็มีแต่ไม่มากส่วนใหญ่แล้ว ชาวบ้านจะประกอบอาชีพประมงพื้นบ้านเพราะตำบลปากน้ำ ติดอ่าวปาก บารา และบางชุมชนก็อยู่ติดคลองปากบารา ทำให้ชาวบ้านในชุมชนมีการ ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรป่าชายเลน...”

(L07, สัมภาษณ์ 11 สิงหาคม 2561)

และคำให้สัมภาษณ์ข้างต้นยังสอดคล้องกับ คำให้สัมภาษณ์ของชาวบ้านในชุมชน ที่มีการ กล่าวถึงการใช้ประโยชน์จากป่าชายเลนในชุมชนไม่เพียงใช้ในการประกอบอาชีพเท่านั้นป่าชายเลนใน ชุมชนยังเป็นพื้นที่ที่สร้างความสัมพันธ์ให้กับคนในชุมชนใช้พื้นที่ป่าชายเลนในการทำกิจกรรมต่างๆ ไม่ ว่าจะเป็นการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การรวมกลุ่มชาวบ้านในการอนุรักษ์สัตว์น้ำ และป่าชายเลนยังเป็น ศูนย์เรียนรู้ให้กับเด็กนักเรียนในชุมชนได้ไปศึกษา และทำกิจกรรมสอดคล้องกับคำกล่าวของ P09 ชาวบ้านในชุมชนที่ได้กล่าวว่า

“...ชาวบ้านอยู่กับทรัพยากรใช้ประโยชน์จากทรัพยากรได้หลากหลาย ทำเป็นอาชีพ และบริโภคภายในครัวเรือน ถ้าฤดูไหนไม่มีปลาก็สามารถหา หอย ดักปู มากินได้ นอกจากนี้ป่าชายเลนยังเป็นพื้นที่ที่ชุมชนใช้ในการทำ

กิจกรรมต่างๆ เช่นการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การรวมกลุ่มดักปูดำเพื่อการอนุรักษ์ และป่าชายเลนยังเป็นศูนย์เรียนรู้ ให้เด็กๆ ได้ไปศึกษา ไปทำกิจกรรมต่างๆ อีกด้วย...”

(P09, สัมภาษณ์ 11 สิงหาคม 2561)

เช่นเดียวกัน P14 ชาวบ้านในชุมชน ที่ได้มีการกล่าวถึงการเข้าร่วมกิจกรรมของชาวบ้านในงานอนุรักษ์ ดังคำกล่าว

“...สำหรับกิจกรรมที่จัดเกิดขึ้นในชุมชนพอมีกิจกรรมชาวบ้านก็ไปเข้าร่วม ถ้าเป็นกิจกรรมอนุรักษ์ป่าชายเลน จะมีทางหน่วยงานมาจัดให้ จะมีเฉพาะวันสำคัญ ๆ เช่น วันพ่อ วันแม่ และวันอื่นๆ ชาวบ้านก็ไปช่วยกันหลายคน ก็สนุกดี มีทั้งเด็กนักเรียน ชาวบ้านไปช่วยกัน...”

(P14, สัมภาษณ์ 5 สิงหาคม 2561)

ดังนั้นสามารถสรุปได้ว่าทรัพยากรป่าชายเลนในชุมชนถือมีความสำคัญอย่างมากต่อทรัพยากรสัตว์น้ำในชุมชน เนื่องจากป่าชายเลนเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้สัตว์น้ำสามารถอยู่รอดได้ ป่าชายเลนเป็นแหล่งอนุบาลสัตว์น้ำวัยอ่อน ป่าชายเลนเป็นแหล่งเพาะพันธุ์สัตว์น้ำ ป่าชายเลนเป็นที่หลบภัยของสัตว์น้ำ และป่าชายเลนเป็นแหล่งอาหารของสัตว์น้ำ ป่าชายเลนไม่เพียงมีความสำคัญต่อสัตว์น้ำในชุมชนเท่านั้น ป่าชายเลนยังมีความสำคัญต่อคนในชุมชนอีกด้วยเนื่องจากชาวบ้านในชุมชนทำอาชีพประมงพื้นบ้านอาศัยการจับสัตว์น้ำ เพื่อมาประกอบอาชีพทางการประมง ในการนำมาค้าขายและบริโภคภายในครัวเรือน และเนื่องจากชาวบ้านในชุมชนและชาวบ้านบริเวณใกล้เคียงที่อาศัยอยู่บริเวณพื้นที่ป่าชายเลนก็มีการอาศัยการจับสัตว์น้ำในบริเวณป่าชายเลนในการทำมาหากิน ไม่ว่าจะเป็นการดักปูดำ จับปลา หาทอยในบริเวณป่าชายเลน เพื่อบริโภคภายในครัวเรือนและ เพื่อการค้าขาย นอกจากนี้ป่าชายเลนยังเป็นสถานที่ที่สร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างกลุ่มคนในชุมชน ให้เกิดกิจกรรมต่างๆ มากมาย ไม่ว่าจะเป็นกิจกรรมปลูกป่าชายเลน การจัดกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และกิจกรรมอื่นๆ อีกมากมาย

1.1) ทรัพยากรแหล่งหญ้าทะเล หญ้าทะเลเป็นแหล่งอาหารของสัตว์น้ำ รวมถึงพะยูน หญ้าทะเลสามารถบ่งบอกถึงความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรได้ ที่ไหนมีหญ้าทะเลก็ถือได้ว่าเป็นสถานที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์ หญ้าทะเลเป็นพืชชั้นสูงที่เติบโตในบริเวณชายฝั่งทะเลน้ำตื้น เป็นพืชใบเลี้ยงเดี่ยว มีดอกและเมล็ด เจริญเติบโตบนท้องทะเลกระจายอยู่ตามชายฝั่ง หญ้าทะเลเป็นบริเวณที่มีความอุดมสมบูรณ์สูง มีความสัมพันธ์กับระบบนิเวศน์ป่าชายเลนและแนวปะการังใกล้เคียง อ่าวปากบารามีพื้นที่ ที่เป็นหญ้าทะเลรวมทั้งสิ้นประมาณ 5 ไร่ โดยหญ้าทะเลมีความสำคัญต่อสัตว์น้ำเป็นอย่างมากเนื่องจากหญ้าทะเลเป็นที่อยู่อาศัย เป็นสถานที่วางไข่ เป็นที่หลบภัย และเป็นแหล่งอาหารของสัตว์น้ำในอ่าว ไม่ว่าจะเป็นสัตว์น้ำเช่น พะยูนและเต่าจะหากินตามแนวหญ้าทะเล ปู ปลาเก๋า ใช้แนวหญ้าทะเลในการวางไข่ ปลาชนิดต่างๆ ปลาเก๋า ปลาทู ปลาจวด และลูกปลาชนิดต่างๆ ก็ใช้เป็นที่พักภัย หญ้าทะเลไม่เพียงแต่มีความสำคัญต่อสัตว์น้ำในอ่าวเท่านั้น หญ้าทะเลถือเป็นแหล่งที่มีความสำคัญต่อชาวบ้านทั้งในชุมชนและภายนอกชุมชนอีกด้วย เนื่องจากชาวบ้านได้ใช้ประโยชน์ใน

การจับสัตว์น้ำที่อาศัยบริเวณหญ้าทะเลต่อหลายรุ่น เพื่อการประกอบอาหารในครัวเรือนและเพื่อประกอบอาชีพประมงพื้นบ้านจับสัตว์น้ำเพื่อการค้าขายเป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับคำให้สัมภาษณ์ของ G08 กล่าวว่

“...หญ้าทะเลในบริเวณอ่าวปากบาราจะมีแถวๆ หน้าเกาะลิตี มีประมาณราวๆ 5 ไร่ แนวหญ้าทะเลพอน้ำลงก็จะเห็นร่องรอยการกินอาหารของพะยูน เพราะพะยูนชอบหญ้าทะเล สัตว์น้ำอื่น ๆ บริเวณหญ้าทะเลก็มีบางชนิดก็อาศัยเป็นที่หลบภัยบ้าง หาอาหารบ้าง...”

(G08, สัมภาษณ์ 10 สิงหาคม 2561)

หญ้าทะเลเป็นที่ที่สัตว์น้ำ ต่างๆ ชอบเข้าไปอาศัยอยู่ตามแนวหญ้าทะเล ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของ P04 และ P12 ชาวบ้านในชุมชน ที่ได้กล่าวว่

“...หญ้าทะเลในอ่าวปากบารา มี แต่ก่อนมีพะยูนมากินเห็นร่องรอย เดี่ยวนี้คนเยอะพะยูนไม่ค่อยจะมาให้เห็นแล้ว แหล่งหญ้าทะเลสัตว์น้ำชอบอาศัยอยู่ พวกกุ้ง ปู ปลา มีหมด อยู่ตามหญ้าทะเล...”

(P04, สัมภาษณ์ 7 สิงหาคม 2561)

และนอกจากนี้ยังสอดคล้องกับคำกล่าวของ P12 ที่ได้กล่าวว่

“...หญ้าทะเลในอ่าวปากบารา มีแถวเกาะลิตี หญ้าทะเลเป็นแหล่งอาหารของพะยูน ส่วนแนวหญ้าทะเลก็เป็นที่หลบภัยของสัตว์น้ำ ไม่ว่าจะเป็นสัตว์น้ำจำพวกปลา และสัตว์น้ำอื่นๆ ก็ไปอาศัยอยู่ เป็นที่หลบซ่อน...”

(P12, สัมภาษณ์ 11 สิงหาคม 2561)

นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับคำกล่าวของ G05 ได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์ของสัตว์น้ำในแหล่งหญ้าทะเล และได้พูดถึงสภาพทรัพยากรหญ้าทะเลในชุมชนยังคงอุดมสมบูรณ์ ดังคำกล่าวว่

“...หญ้าทะเลเป็นแหล่งหลบซ่อนเป็นแหล่งขยายพันธุ์สัตว์น้ำอื่นๆ ในกอหญ้า เช่นพวกหมึกกระดอง หมึกคางคก ปูเล็กๆ ปูทหารราชินี ก็วางไข่ตามแนวหญ้าทะเล และหญ้าทะเลเป็นแหล่งอาหารของพะยูน ที่ไหนมีพะยูนที่นั่นยังถือว่ายังอุดมสมบูรณ์ไม่มีการบุกรุก ทำลาย ที่นี้มีเยอะ มีแถวๆ หน้าเกาะลิตีไปจนถึงเกาะหัวหิน หญ้าทะเลช่วยเพิ่มออกซิเจนในน้ำ และเป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์น้ำอีกด้วย...”

(G05, สัมภาษณ์ 28 พฤศจิกายน 2561)

ดังนั้นสามารถสรุปได้ว่าหญ้าทะเลในบริเวณอ่าวปากบารา ถือเป็นแหล่งหญ้าทะเลที่ยังคงความอุดมสมบูรณ์อยู่ ชาวบ้านพบแหล่งหญ้าทะเลบริเวณหน้าเกาะลิตี มีประมาณราวๆ 5 ไร่ หญ้าทะเลถือเป็นสถานที่ ที่มีความสำคัญต่อทรัพยากรสัตว์น้ำเป็นอย่างมาก หญ้าทะเลสามารถ เป็นทั้ง

แหล่งอาหาร เป็นสถานที่วางไข่ เป็นสถานที่ ที่สัตว์น้ำในอ่าว ใช้เป็นที่หลบภัยเป็นต้น ชาวบ้านสามารถพบเห็นหญ้าทะเลได้ในช่วงของน้ำลด และบริเวณแหล่งหญ้าทะเลชาวบ้านมักจะพบเห็นพะยูน หรือเต่าทะเล ขึ้นมากินหญ้าทะเล ในช่วงของน้ำลดชาวบ้านยังพบว่ามีการกินของพะยูน และเต่าทะเลอีกด้วย เนื่องจากแหล่งหญ้าทะเลถือเป็นแหล่งอาหารที่สำคัญของพะยูน และเต่าทะเล เลยกี่ว่าได้ หญ้าทะเลไม่เพียงมีความสำคัญต่อระบบนิเวศสัตว์น้ำอย่างเดียว ทรัพยากรแหล่งหญ้าทะเลก็ถือเป็นแหล่งทรัพยากรที่สำคัญต่อคนในชุมชน เนื่องจากชาวบ้านอาศัยการจับสัตว์น้ำบริเวณหญ้าทะเลในการทำมาหากิน ดังนั้นจะเห็นได้ว่าแหล่งหญ้าทะเลนอกจากหญ้าทะเลถือว่ามี ความสำคัญต่อทรัพยากรสัตว์น้ำในอ่าวปากบารา เพราะหญ้าทะเลเป็นแหล่งอาหารของสัตว์น้ำ เป็นที่ผสมพันธุ์และที่วางไข่ของสัตว์น้ำ เป็นแหล่งอนุบาลสัตว์น้ำวัยอ่อน เป็นที่หลบภัยของสัตว์น้ำ กุ้ง หอย ปู ปลา ฯลฯ หญ้าทะเลช่วยเพิ่มออกซิเจนในน้ำ และหญ้าทะเลก็มีความสำคัญในด้านอื่นๆต่อชุมชน เช่น หญ้าทะเลช่วยปกป้องการพังทลายของชายฝั่งทะเล หญ้าทะเลช่วยลดความรุนแรงของกระแสน้ำ และหญ้าทะเลยังเป็นแหล่งที่สามารถเพิ่มรายได้ให้กับคนในชุมชน และไม่เพียงเท่านั้นหญ้าทะเลจะเป็นเครื่องบ่งบอกถึงความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรในอ่าวปากบาราอีกด้วย

1.2) ทรัพยากรแนวปะการัง แนวปะการัง เป็นสัตว์ทะเลชนิดหนึ่ง ที่ไม่มีกระดูกสันหลัง มีโครงสร้างภายนอกเป็นหินปูน จะมีตัวปะการัง เรียกว่า โพลิป มีลักษณะเป็นถุงอ่อนนิ่มขนาดเล็ก เมื่อมีอยู่จำนวนมากจะก่อตัวเป็นแนวปะการัง แนวปะการังช่วยป้องกันชายฝั่งจากการกัดเซาะของคลื่นและกระแสน้ำโดยตรงจากทะเล แนวปะการังเป็นแหล่งอาหารของมนุษย์และยังเป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์และพืชนานาชนิด ที่อาศัยอยู่เฉพาะในแนวปะการัง เช่น สัตว์ไม่มีกระดูกสันหลัง ได้แก่ ปลาหมึก หอย กุ้ง และปลิงทะเล เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของ G04 ได้กล่าวถึงความสำคัญของแนวปะการัง ดังคำกล่าว

“...ปะการังเป็นแหล่งอนุบาลสัตว์น้ำวัยอ่อนสัตว์น้ำจะเข้ามาวางไข่ในปะการังเป็นสถานที่หลบภัยได้เป็นแหล่งอนุบาลสัตว์น้ำวัยอ่อนโตเต็มที่ก็จะเริ่มออกสู่มหาสมุทรต่อไป และมาเป็นอาหารให้คนในชุมชนต่อไป ถือได้ว่าจุดเริ่มต้นของสัตว์น้ำในทะเลก็มาจากแนวปะการังคล้ายๆ กับป่าที่ให้สัตว์ป่าอาศัย และถือได้ว่าปะการังเป็นทรัพยากรที่สำคัญแต่น้อยคนที่จะเข้าถึงแต่มันเป็นประโยชน์มหาศาลในการที่จะผลิตแหล่งอาหารของโลก เลยกี่ว่าได้...”

(G04, สัมภาษณ์ 7 กันยายน 2561)

และสอดคล้องกับคำกล่าวของ P06 และ P05 ชาวบ้านในชุมชน ที่ได้กล่าวถึงแนวปะการังในชุมชน ดังคำกล่าวที่ว่า

“...มีปะการังหลากสี สวยงาม สัตว์น้ำ ชอบเข้าไปอาศัยเป็นที่หลบซ่อนสัตว์ตัวใหญ่ๆ ที่จะมากิน แนวปะการังมีทั้งที่เป็นธรรมชาติ และปะการังเทียมที่เขามาทำไว้...”

(P06, สัมภาษณ์ 8 กันยายน 2561)

และนอกจากนี้คำกล่าวดังกล่าวก็ยังสอดคล้องกับคำกล่าวของ P05 ชาวบ้านในชุมชน ที่ได้กล่าวในประเด็นเดียวกันเกี่ยวกับแนวปะการังในชุมชน ดังคำกล่าวที่ว่า

“...มีปะการังหลากสี มีสัตว์น้ำเข้าไปอาศัยอยู่ มีปลาก็มีจะเข้าไปหลบอยู่ในปะการัง...”

(P05, สัมภาษณ์ 8 กันยายน 2561)

นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับคำกล่าวของ G03 ได้กล่าวถึงความสำคัญของปะการังต่อทรัพยากรสัตว์น้ำ ที่ได้กล่าวไว้ว่า

“...ปะการังเป็นระบบนิเวศที่มีความสำคัญต่อสัตว์น้ำ การเปลี่ยนแปลงของระบบนิเวศทางน้ำจะทำให้สัตว์น้ำหน้าดินถูกทำลายและมีการเปลี่ยนแปลงที่อยู่อาศัยของสัตว์น้ำ เช่น การขุดลอก ซึ่งการขุดลอกจะส่งผลให้ทำลายสัตว์ใต้ดินซึ่งเป็นแหล่งอาหารของสัตว์น้ำ แนวปะการังช่วยป้องกันชายฝั่งจากการกัดเซาะของคลื่นตามธรรมชาติและกระแสน้ำ และแนวปะการังเป็นแหล่งหลบภัยของสัตว์น้ำ...”

(G03, สัมภาษณ์ 10 สิงหาคม 2561)

ดังนั้นสามารถสรุปได้ว่าแนวปะการังมีประโยชน์ในหลากหลายด้าน ทั้งช่วยป้องกันชายฝั่งจากการกัดเซาะของคลื่นตามธรรมชาติและกระแสน้ำ แนวปะการังเป็นแหล่งอาหารของคนในชุมชน เนื่องจากชาวบ้านอาศัยการจับสัตว์น้ำที่อาศัยอยู่บริเวณแนวปะการัง แนวปะการังเป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์น้ำ แนวปะการังเป็นแหล่งหลบภัยของสัตว์น้ำ ดังนั้นแนวปะการังจึงถือเป็นทรัพยากรที่มีความสำคัญต่อสัตว์น้ำและต่อคนในชุมชน เนื่องจากแนวปะการัง มีประโยชน์ต่อคนในชุมชนเพื่อการอุปโภค บริโภค สัตว์น้ำที่อาศัยตามแนวปะการังในบริเวณอ่าวปากบารา เพราะชาวประมงพื้นบ้านได้ใช้ประโยชน์ในการจับสัตว์น้ำ เพื่อบริโภค และค้าขาย รวมถึงสัตว์น้ำทางเศรษฐกิจ ซึ่งมีความจำเป็นต่อการดำรงชีวิตของคนในชุมชนและคนในประเทศอีกด้วย หากไม่มีที่หลบภัยของสัตว์ สัตว์น้ำก็มีสิทธิที่จะรอดน้อยกว่าที่ควร ก็จะส่งผลต่อชาวประมงพื้นบ้านในชุมชนต่อไป

1.3) ทรัพยากรสัตว์น้ำในชุมชน อ่าวปากบาราถือเป็นแหล่งหม้อข้าวหม้อแกงของคนในชุมชน เนื่องจากชาวบ้านโดยส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพประมงพื้นบ้าน อาศัยการจับสัตว์น้ำเพื่อการบริโภคภายในครัวเรือน และการค้าขาย โดยในอ่าวปากบารา มีความอุดมสมบูรณ์ ทำให้มีสัตว์น้ำหลากหลายชนิดที่โดดเด่น ไม่ว่าจะเป็นสัตว์น้ำทางเศรษฐกิจ และสัตว์น้ำอื่นๆ ซึ่งสัตว์น้ำจำพวกปลา ได้แก่ ปลาทู ปลาหลังเขียว ปลาอินทรี ปลาเก๋า ปลากระบอก ปลาหลังเหลือง ปลาทราย ปลาจวด ปลากระบอก เป็นต้น และสัตว์น้ำจำพวกอื่นๆ ได้แก่ กุ้งแชบ๊วย ปูม้า และปลาหมึก เป็นต้น โดยชาวบ้านจะออกทำการประมงตามฤดูกาลของสัตว์น้ำแต่ละชนิด และนอกจากสัตว์น้ำในอ่าวปากบารา พบว่ามีสัตว์น้ำที่อาศัยอยู่ในป่าชายเลน และชายหาด ได้แก่ สัตว์น้ำจำพวกหอย ไม่ว่าจะเป็น หอยเสียบ หอยก้น หอยหนาม หอยตลับ หอยแครง หอยนางรม หอยตะเกาะหรือหอยท้ายเกา เป็นต้น และปูดำ ซึ่งชาวบ้านในชุมชนโดยเฉพาะ สตรี และเด็ก จะนิยมไปหาเก็บหอย มากกว่าการจับ

สัตว์น้ำประเภทอื่นๆ เนื่องจากมีจำนวนมากและหาได้ตลอดทั้งปี ส่วนเครื่องมือและอุปกรณ์และก็หาได้ง่าย ก็จะมี ลอบ มีด เหล็ก หรือช้อน ไม้ขีดหรือเขี่ยหอยขึ้นมา บางคนหาเพื่อมาประกอบอาหารในครัวเรือน บางคนก็จะทำเป็นอาชีพ โดยการหาเพื่อการค้าขายเป็นต้น จะเห็นได้ว่าทรัพยากรสัตว์น้ำในอ่าวปากบารามีสัตว์น้ำหลากหลายชนิด ซึ่งอ่าวปากบารามีสัตว์น้ำให้จับได้ตลอดทั้งปี ชาวบ้านในชุมชนมีการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรสัตว์น้ำในบริเวณอ่าวปากบารา ที่หลากหลายเพื่อตอบสนองความต้องการของคนในชุมชน จากการสัมภาษณ์พบว่าชาวบ้านให้คำยืนยันว่าทรัพยากรสัตว์น้ำในบริเวณอ่าวปากบารามีประโยชน์ต่อคนในชุมชน พื้นที่ประกอบอาชีพประมงพื้นบ้านดังกล่าวทำให้สัมภาษณ์ A02 ได้กล่าวถึงความอุดมสมบูรณ์ของสัตว์น้ำในชุมชนกับการประกอบอาชีพหลักของชุมชนดังกล่าว

“...อาชีพหลักของชาวบ้านคือการทำประมงพื้นบ้าน การทำประมงพื้นบ้านของชาวบ้านแสดงระบบนิเวศที่มีความอุดมสมบูรณ์ทางทะเล มีสัตว์น้ำให้จับตลอดทั้งปี...”

(A02, สัมภาษณ์ 5 กันยายน 2561)

และยังสอดคล้องกับคำให้สัมภาษณ์ของ A01 ได้มีการกล่าวถึงอาชีพหลักของชุมชนกับการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรสัตว์น้ำในชุมชน ดังคำกล่าว

“...ทรัพยากรสัตว์น้ำเป็นประโยชน์โดยตรงอยู่แล้วกับชาวประมงพื้นบ้าน เมื่อสัตว์น้ำในอ่าวมากขึ้นชาวประมงพื้นบ้านก็ได้ออกไปทำมาหากิน ก็มีรายได้เพิ่มขึ้นเป็นปัจจัยหลักที่สอดคล้องกันโดยตรง ถ้ามีทรัพยากรมาก รายได้ของชาวบ้านที่ทำประมงก็ยิ่งเพิ่มมากขึ้น เพราะอาชีพหลักของคนในชุมชนคือประมงพื้นบ้านโดยส่วนใหญ่ เพราะว่าเป็นพื้นที่ที่ติดกับทะเล ส่วนเกษตรกร ไร่นาก็เป็นส่วนน้อย แต่รายได้หลักจริง ๆ ของคนในชุมชนก็คือด้านการทำประมงขายนี้แหละ...”

(A01, สัมภาษณ์ 9 สิงหาคม 2561)

และยังสอดคล้องกับคำกล่าวของ G02 ที่ได้กล่าวถึงเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์ของชุมชนจากทรัพยากรสัตว์น้ำในการประกอบอาชีพ ที่ได้กล่าวว่า

“...อ่าวปากบาราเป็นที่ทำมาหากินของชาวประมงพื้นบ้านเรือขนาดเล็ก ในการทำประมง อาศัยการจับสัตว์น้ำในชุมชนในการทำมาหากิน ทำเป็นอาชีพ ชาวบ้านในตำบลปากน้ำโดยส่วนใหญ่ประกอบอาชีพประมงพื้นบ้านประมาณ 90% อาศัยทรัพยากรสัตว์น้ำในอ่าวในการเลี้ยงดูครอบครัว...”

(G02, สัมภาษณ์ 4 สิงหาคม 2561)

นอกจากนี้อ่าวปากบารายังพบทรัพยากรสัตว์น้ำในชุมชนมากมายหลายชนิด เนื่องจากอ่าวปากบาราเป็นอ่าวเปิด เป็นพื้นที่ที่มีฐานทรัพยากรทางทะเลที่อุดมสมบูรณ์ ที่ก่อให้เกิดแหล่งอาหารและแหล่งอนุบาลสัตว์น้ำ มีทั้ง ป่าชายเลน แหล่งหญ้าทะเล และแหล่งปะการังทั้งปะการังธรรมชาติและปะการังเทียม อ่าวปากบาราเป็นอ่าวเปิด ทำให้สัตว์น้ำที่อาศัยอยู่ในอ่าวมีการอพยพ เคลื่อนย้ายไปตามสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ทำให้อ่าวปากบารามีสัตว์น้ำให้จับตลอดทั้งปี ตามฤดูกาลของสัตว์น้ำแต่ละชนิด ไม่ว่าจะเป็นสัตว์น้ำทางเศรษฐกิจซึ่งถือว่าเป็นสัตว์น้ำที่มีจำนวนมากในอ่าวปากบารา สัตว์น้ำเศรษฐกิจจำพวก กุ้ง หอย ปู ปลา ปลาหมึก พบว่าในอ่าวปากบารามีจำนวนมาก และสัตว์น้ำทางการประมงชนิดอื่น ๆ ดังคำกล่าวของ A01 ได้กล่าวไว้ว่า

“...คือในอ่าวปากบารานี้เป็นพื้นที่ที่เป็นอ่าว ทรัพยากรสัตว์น้ำจะมีหลากหลายชนิดแต่ที่โดดเด่นก็เป็น พวกกุ้งหอยหรือเป็นจำพวกปลาขนาดเล็กซึ่งปลาทุเป็นปลาเศรษฐกิจของท้องถิ่นอยู่แล้ว...”

(A01, สัมภาษณ์ 9 สิงหาคม 2561)

และยังสอดคล้องกับคำกล่าวของ L02 ได้กล่าวถึงทรัพยากรสัตว์น้ำในชุมชนที่มีจำนวนมาก คือ สัตว์น้ำทางเศรษฐกิจ เช่น กุ้ง หอย ปู ปลา ปลาหมึก และอื่นๆ มีตามฤดูกาลของสัตว์น้ำแต่ละชนิด ดังคำกล่าว

“...สัตว์น้ำในอ่าวปากบาราที่โดดเด่นก็เป็นสัตว์น้ำทางเศรษฐกิจโดยส่วนใหญ่ เพราะในอ่าวปากบารามีเยอะ มีปลาทุ ปลาลัง มีกุ้ง มีปู มีหอย มี

ประจำทุกฤดูกาล เป็นสัตว์เศรษฐกิจที่สร้างรายได้ให้กับชุมชน...”

(L02, สัมภาษณ์ 9 สิงหาคม 2561)

และยังสอดคล้องกับบทสัมภาษณ์ของสมาชิกในชุมชนคนอื่นๆ ที่ได้พูดถึงสัตว์น้ำในอ่าวที่โดดเด่นคือ สัตว์น้ำทางเศรษฐกิจ และสัตว์น้ำอื่น ๆ ในอ่าวปากบาราถือว่ามีเกือบทุกชนิด ดังคำกล่าวของ P11 และคำกล่าวของ G03 ที่ได้กล่าวไว้ว่า

“...ในอ่าวปากบารามีสัตว์น้ำเกือบทุกชนิด สัตว์น้ำเศรษฐกิจมีกุ้งแชบ๊วย ปลาทุ ปลาอินทรี ปลากระพง ปลาเก๋า มีเยอะมีครบมีตามฤดูกาล...”

(P11, สัมภาษณ์ 4 สิงหาคม 2561)

นอกจากนี้ G03 ได้กล่าวว่าทรัพยากรสัตว์น้ำในบริเวณอ่าวปากบารามีเกือบทุกชนิด และมีเพียงบางชนิดที่สาบสูญไป ดังคำกล่าว

“...สัตว์น้ำทุกชนิดที่ประเทศไทยมีมีในอ่าวปากบารา มีเพียงชนิดที่สาบสูญไป นอกนั้นมีทั้งหมดอย่างเช่น กุ้ง ปลา ปลาหมึก ที่หายก็จะเป็นนาที่ลูลา จักจั่นมันจะหายไปนี้อ่าวนี้...”

(G03, สัมภาษณ์ 10 สิงหาคม 2561)

แต่ปัจจุบันทรัพยากรสัตว์น้ำในบริเวณอ่าวปากบาราเริ่มมีการเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพแวดล้อม ในอดีตทรัพยากรสัตว์น้ำบริเวณอ่าวปากบารา มีความอุดมสมบูรณ์ในอ่าวปากบารา มีสัตว์น้ำเกือบทุกชนิด แต่ปัจจุบันทรัพยากรสัตว์น้ำในอ่าวปากบาราเริ่มมีการเปลี่ยนแปลงตามฤดูกาลของสัตว์น้ำ แต่ในขณะเดียวกันสภาพแวดล้อม กับการใช้ประโยชน์ของประชาชนในชุมชน ก็มีผลทำให้สภาพทรัพยากรสัตว์น้ำในอ่าวปากบาราเกิดการเปลี่ยนแปลงด้วยเช่นกัน เช่น การขุดลอกเพื่อการสัญจรของเรือประมงพื้นบ้าน การจับสัตว์น้ำโดยไม่คำนึงถึงผลกระทบต่อทรัพยากร การใช้เครื่องมือที่ผิดกฎหมายที่ส่งผลกระทบต่อทรัพยากรสัตว์น้ำ แหล่งหญ้าทะเล และแนวปะการัง ซึ่งเป็นแหล่งอาหาร และเป็นอยู่อาศัยของสัตว์น้ำ การจับสัตว์น้ำวัยอ่อน ไม่เพียงเท่านั้น การเข้ารุกล้ำเขตของเรือประมงพาณิชย์ หรือเรือไฟปั่น ในบริเวณอ่าวปากบาราทำให้สัตว์น้ำทุกชนิด ทำให้สัตว์น้ำที่ยังไม่ได้ขนาดติดเข้าไปด้วย ด้วยการทำประมงที่ไม่คำนึงถึงผลกระทบต่อทรัพยากรสัตว์น้ำ ทำให้สัตว์น้ำในบริเวณอ่าวปากบาราเริ่มมีจำนวนลดลงไปจากเดิม จากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ทำให้ได้รับการยืนยันถึงการเปลี่ยนแปลงของทรัพยากรสัตว์น้ำในอ่าวปากบาราดังคำกล่าวของ G07 ที่ได้กล่าวไว้ว่า

“...เมื่อก่อนเรือไฟปั่นรุกล้ำเข้ามาทำให้จับสัตว์น้ำทุกชนิด ตัวเล็กๆ ก็ติดไปด้วย มีการแบ่งแนวเขต ชาวบ้านลงซั้งกอทำให้สัตว์น้ำหลายชนิดที่เพิ่มขึ้น มาจากที่ไม่เคยเห็นได้เห็น ปลาที่หายไปจากอ่าวก็กลับมา 3-4 ชนิด สัตว์น้ำในสมัยก่อนมีความอุดมสมบูรณ์ แล้วก็หายไป ภายหลังจากที่ได้วางซั้งกอสัตว์น้ำที่เคยหายไปก็เริ่มมา ปลาที่กลับมาอยู่ในอ่าวนี้ ภายหลังจากที่วางซั้งกอก็มี เช่น ปลาอินทรี ปลาสำลี ปลาลาดากี่มัน...”

(G07, สัมภาษณ์ 5 กันยายน 2561)

และยังสอดคล้องกับคำกล่าวของ G09 ที่ได้มีการกล่าวถึงการเปลี่ยนแปลงของทรัพยากรสัตว์น้ำในชุมชนว่าสาเหตุที่ทำให้สัตว์น้ำลดลงเกิดจาก เรือประมงพาณิชย์ใช้อวนลากทรัพยากรได้น้ำ ทำให้ทรัพยากรอื่นๆ ติดไปด้วย และเกิดจากการเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากรที่มีการทำประมงแบบไม่รับผิดชอบต่อทรัพยากรในชุมชน ดังคำกล่าว

“...ประชากรในชุมชนเพิ่มขึ้น ทำให้การจับสัตว์น้ำในชุมชน มีการจับสัตว์น้ำ มีอุปกรณ์ที่ทำลายล้างด้วยวิธีที่ทันสมัยมากขึ้น มีนายทุนเพิ่มมากขึ้น เรือพาณิชย์เพิ่มขึ้น แต่คนที่ทำงานอนุรักษ์มีเพียงประมงพื้นบ้าน พวกเรือพาณิชย์ไม่ทำอะไรมีแต่ทำอย่างเดียว ประมงพาณิชย์ใช้อวนลากทรัพยากร กลุ่มอนุรักษ์เป็นเพียงกลุ่มของชาวบ้าน...”

(G09, สัมภาษณ์ 10 สิงหาคม 2561)

และยังสอดคล้องกับคำกล่าวของ P10 ที่ได้กล่าวถึงสาเหตุของการเปลี่ยนแปลงที่ทำให้สัตว์น้ำในชุมชนลดน้อยลง มากจากการเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากรในชุมชน ทำให้ในชุมชนมีการทำประมงมากขึ้น และมีการใช้เครื่องมือที่ทันสมัยมากขึ้น ทำให้จำนวนสัตว์น้ำลดน้อยลงดังคำกล่าว

“...ช่วงที่เรือประมงพาณิชย์เข้ามาในเขตอ่าวปากบารา ทำให้สัตว์น้ำลดลง และอีกอย่างในอดีตทรัพยากรสัตว์น้ำมีมากกว่าเพราะคนเขาค่อยทำประมงด้วยการส่งออก ปู ปลา ก็ไม่ค่อยมี จะมีแค่จับเพื่อประกอบอาหารเท่านั้น แต่ก่อนในชุมชนมีประชากรไม่มาก เมื่อเทียบกับปัจจุบันประชากรเยอะทำให้สัตว์น้ำลดลง เพราะเขาหันมาทำประมงกันเยอะ ทำให้บางคนก็มีการใช้เครื่องมือประมงรูปแบบใหม่ๆ ที่ส่งผลต่อสัตว์น้ำ...”

(P10, สัมภาษณ์ 11 สิงหาคม 2561)

ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของ P13 และคำกล่าวของ P04 ชาวบ้านในชุมชน ที่ได้กล่าวถึงการลดลงของจำนวนสัตว์น้ำเกิดจากการเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากรในชุมชนดังคำกล่าว

“...สัตว์น้ำมีการเปลี่ยนแปลงไปตามประชากรในชุมชน ปัจจุบันประชากรเยอะ ก็จะทำให้สัตว์น้ำลดน้อยลงเป็นธรรมดา ทำให้สัตว์น้ำในชุมชนไม่เพียงพอต่อความต้องการของชาวบ้าน ก่อนหน้านี้สัตว์น้ำมีเยอะแต่ปัจจุบันค่อยๆลดน้อยลง...”

(P13, สัมภาษณ์ 5 สิงหาคม 2561)

และนอกจากนี้คำกล่าวดังกล่าวข้างต้นยังสอดคล้องกับคำกล่าวของ P04 ชาวบ้านในชุมชนที่ได้กล่าวว่า

“...แต่ก่อนสัตว์น้ำมีมากคนไม่ค่อยมีแต่สมัยนี้ คนมีมากกว่าทำให้มีการใช้เครื่องมือที่หลากหลายส่งผลกระทบต่อทรัพยากรสัตว์น้ำ คนเยอะสัตว์น้ำเลยเหลือน้อย ปัจจุบันทรัพยากรลดลง แต่พอมีซั้งกอกก็ทำให้ดีขึ้น ชาวประมงพื้นบ้านสามารถไปตกปลาได้กินบ้าง...”

(P04, สัมภาษณ์ 7 สิงหาคม 2561)

ภายหลังจากที่ชาวบ้านได้รับผลกระทบจากการลดลงของจำนวนทรัพยากรสัตว์น้ำทำให้ชาวบ้านตื่นตัวและมีการคิดหาแนวทางในการอนุรักษ์สัตว์น้ำให้จำนวนสัตว์น้ำในอ่าวเพิ่มขึ้นและกลับมาอุดมสมบูรณ์เหมือนเดิม ทางสมาคมชาวประมงพื้นบ้านปากน้ำ สมาคมรักษ์ทะเลไทย ร่วมกับชุมชน จึงมีมติในการเพิ่มปริมาณสัตว์น้ำด้วยการอนุรักษ์ ฟันฟู และป้องกัน จึงมีการทำกิจกรรมการวางซั้งกออ่าวปากบารา จากนั้นชาวประมงพื้นบ้านร่วมกลับกลุ่มต่างๆในชุมชน มีการทำข้อตกลงร่วมกัน ระหว่างชาวประมงพื้นบ้านกับ นายกสมาคมประมงพาณิชย์ ขอให้พื้นที่อ่าวปากบาราเป็นพื้นที่อนุรักษ์สัตว์น้ำ ภายหลังจากการกำหนดเขตพื้นที่อนุรักษ์สัตว์น้ำในอ่าวปากบารา รวมถึงการปล่อยพันธุ์สัตว์น้ำ เช่น กุ้ง หอย ปู ปลา รวมถึงการวางซั้งกอก และชาวบ้านในชุมชนก็ให้ความร่วมมือไม่จับสัตว์น้ำที่ยังไม่ได้ขนาดทำให้สัตว์น้ำในอ่าวปากบาราเริ่มมากขึ้น ชาวบ้านก็จับสัตว์น้ำได้เยอะขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของ A01 ได้กล่าวว่า

“...ตอนนี้ชาวบ้านในชุมชนก็ได้ รวมตัวกันในการที่จะช่วยการอนุรักษ์เครื่องมือประมงในการที่จับสัตว์น้ำคือห้ามนำเครื่องมือประมงที่ทางกรมประมงได้ห้ามเช่น การทำโพงพาง การทำไซตัวหนอน ที่ว่าผิดหลักของ

กฎหมายของประมง ชาวบ้านก็ช่วยกันรวมกลุ่มดูแล ไม่ใช่เครื่องมือที่ผิดกฎหมาย หรือเครื่องมือที่มีตาอวนขนาดเล็ก ที่ทำให้ทำลายลูกพันธุ์สัตว์น้ำที่ยังไม่ใหญ่ ซึ่งจะเป็นการที่ดีที่จะช่วยเพิ่มมูลค่าของสัตว์น้ำ ชาวบ้านได้ยึดกฎหมายของประมง ส่วนนี้ก็ชาวบ้านรวมตัวกันทั้งของตำบล และชาวบ้านมีการวาง ซั้งกอ ปล่อยพันธุ์สัตว์น้ำ ทำให้สัตว์น้ำในชุมชนเริ่มดีขึ้นไปจากเดิม...”

(A01, สัมภาษณ์ 9 สิงหาคม 2561)

และนอกจากนี้ G02 ได้มีการกล่าวถึงการวางซั้งกอ การปล่อยพันธุ์สัตว์น้ำทำให้สัตว์น้ำในอ่าวปากบาราซึ่งกิจกรรมดังกล่าวทำให้สัตว์น้ำในบริเวณอ่าวปากบาราเริ่มชุกชุมมากขึ้นดังกล่าว

“...ตอนนี้มีการวางซั้งกอ ปล่อยพันธุ์สัตว์น้ำ แล้วก็รณรงค์ห้ามจับสัตว์น้ำวัยอ่อน ก่อนหน้าที่ไม่มีกิจกรรมนี้ ไม่มีซั้งกอ ก็ต้องออกไปไกลๆ ก็เสียเวลา บางทีก็โดกลับมาบ้าง ไม่ได้บ้าง แต่พอมีซั้งกอก็ทำให้ดีขึ้น ก็สามารถไปตกปลาที่ซั้งกอได้ ทำให้การออกทำประมงไม่เสียเปล่า อย่างน้อยๆ ก็ มีปลาในซั้งกอ ไว้กินใครครัวเรือน...”

(G02, สัมภาษณ์ 4 สิงหาคม 2561)

จากสภาพทั่วไปของทรัพยากรสัตว์น้ำในชุมชนที่ได้กล่าวมาข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า ชาวบ้านในชุมชน ตำบลปากน้ำ อำเภอละงู จังหวัดสตูล ได้ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรสัตว์น้ำโดยตรง โดยการทำเป็นอาชีพ ในการจับสัตว์น้ำเพื่อการบริโภค และค้าขาย อาชีพประมงพื้นบ้านถือเป็นอาชีพหลักของคนในชุมชนที่มาพร้อมกับการก่อตั้งชุมชนจนปัจจุบันชาวบ้านในชุมชนก็ยังยึดการทำประมงเป็นอาชีพหลักของชุมชน มีการออกทำประมงตามฤดูกาลของสัตว์น้ำแต่ละชนิด ไม่ว่าจะเป็น อวนลอยประเภทต่างๆ อวนลอยประเภทต่างๆ อวนลอยปลาทุ อวนลอยปลาทราย อวนลอยปลาหลังเขียว อวนลอยกุ้ง อวนปู ตกเบ็ด ไซปู ลอบหมึก และอื่นๆ ดังนั้นจะเห็นได้ว่าชาวบ้านสามารถจับสัตว์น้ำได้ตลอดทั้งปีสามารถเป็นเครื่องมือบ่งบอกถึงความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรสัตว์น้ำในอ่าวปากบาราว่ามีความอุดมสมบูรณ์สามารถทำการประมงได้ตลอดทั้งปี

จากผลการศึกษาการจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำโดยชุมชน ตำบลปากน้ำ อำเภอละงู จังหวัดสตูล พบว่าทรัพยากรที่มีความสำคัญต่อสัตว์น้ำในอ่าวปากบารา ได้แก่ ป่าชายเลน แหล่งหญ้าทะเล และแนวปะการัง ซึ่งทรัพยากรเหล่านี้เป็นฐานทรัพยากรที่มีความสำคัญต่อทรัพยากรสัตว์น้ำอย่างมาก เนื่องจากสัตว์น้ำมีการใช้ทรัพยากรเหล่านี้ เป็นแหล่งอาหาร เป็นสถานที่วางไข่ และใช้เป็นพื้นที่ในการอนุบาลสัตว์น้ำวัยอ่อน ก่อนจะตัวเต็มวัยพร้อมจะเดินทางในมหาสมุทรต่อไป เมื่อเป็นเช่นนี้ทำให้คนในชุมชนมีการรวมกลุ่ม เพื่ออนุรักษ์ ป้องกัน ดูแล และฟื้นฟูทรัพยากร หากคนในชุมชนไม่มีการดูแลรักษา และหากไม่มีความตระหนัก ถึงความสำคัญของทรัพยากรชายฝั่งในบริเวณอ่าวปากบารา อาจจะทำให้ทรัพยากรชายฝั่งที่มีอยู่เกิดความเสื่อมโทรมลงได้ หากทรัพยากรชายฝั่งเหล่านี้เสื่อมโทรมลง ก็จะส่งผลกระทบต่อสัตว์น้ำในบริเวณอ่าว เนื่องจากสัตว์น้ำมักจะใช้ชีวิตอยู่ยากหากพื้นที่ที่เป็นแหล่งอาหารเสื่อมโทรมลง และไม่มีพื้นที่วางไข่ หรือพื้นที่สำหรับอนุบาลสัตว์น้ำวัยอ่อน อาจจะทำให้โอกาส

รอดของสัตว์น้ำวัยอ่อนมีน้อย และหากสัตว์น้ำวัยอ่อนมีโอกาสรอดน้อยก็ส่งผลให้สัตว์น้ำในอ่าวลดลงตามไปด้วย หากทรัพยากรสัตว์น้ำลดลง ก็จะส่งผลกระทบต่อชาวประมงพื้นบ้านเช่นกัน เพราะชาวประมงพื้นบ้านใช้ประโยชน์จากทรัพยากรสัตว์น้ำในอ่าวทำประมงเพื่อการยังชีพ ดังนั้นชาวบ้านจึงมีการรวมกลุ่มเพื่อการอนุรักษ์ ป้องกัน พื้นฟู ดูแลทรัพยากรให้มีความอุดมสมบูรณ์ไม่ให้ลดลงไปจากเดิมและให้คงอยู่ชุมชนต่อไป

2) กฎกติกาในการจัดการทรัพยากรในชุมชน

การจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำในชุมชน ชาวบ้านบริเวณอ่าวปากบาราในหลายๆ ชุมชนได้ร่วมกันดำเนินกิจกรรมต่างๆ เพื่ออนุรักษ์ พื้นฟู และป้องกัน ทรัพยากรของชุมชนในหลากหลายวิธีการ เช่น การปลูกป่าชายเลน การตั้งเวรยามในการควบคุมการใช้ประโยชน์จากป่าชายเลนที่เกินกว่าความจำเป็น การปล่อยพันธุ์สัตว์น้ำ ทั้งในป่าชายเลน และชายหาด การวางซั้งกอ ซั้งเชือก การทำธนาคารปูม้า การเปิดวิสาหกิจชุมชนร้านคนจับปลา และรวมถึงการตั้งเวรยามเพื่อการตรวจตราการใช้เครื่องมือประมงที่ผิดกฎหมายรวมถึงการรื้อล้างของเรือประมงพาณิชย์ ชุมชนตำบลปากน้ำ อำเภอละงู จังหวัดสตูล มีการจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำโดยชุมชน บริเวณปากบารา อำเภอละงู จังหวัดสตูล มีการจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำทางการประมงของชาวประมงพื้นบ้านในหลากหลายรูปแบบ เช่น 1) การจัดทำซั้งกอหรือบ้านปลา เพื่อให้ปลาได้เข้าไปอาศัยใช้ประโยชน์จากซั้งกอที่เป็นภูมิปัญญาชาวบ้าน โดยชุมชนมีการกำหนดกฎกติกาในการใช้ซั้งกอร่วมกัน มีการทำข้อตกลงร่วมกันในการใช้ประโยชน์จากซั้งกอในชุมชน 2) การจัดตั้งธนาคารปูม้า เพื่อเพิ่มเป็นการเพิ่มประชากรปูม้าในชุมชน โดยมีการนำปูม้าไข่นอกกระดองจากชาวประมงพื้นบ้านนำมาฝากธนาคารปูเพื่อให้แม่พันธุ์ปูได้ฟักไข่จากนั้นก็ปล่อยลูกปูลงทะเลต่อไป 3) การปล่อยพันธุ์สัตว์น้ำ ในการเพิ่มประชากรสัตว์น้ำชาวบ้านร่วมกับหน่วยงานต่างๆ ในชุมชนมีการปล่อยพันธุ์สัตว์น้ำ เช่น พันธุ์ปู พันธุ์ปลา พันธุ์กุ้ง และหอย เป็นต้น และ 4) ร้านคนจับปลา เป็นการจัดการโดยใช้กฎกติกาของร้าน ซึ่งร้านคนจับปลาเป็นการจัดผลผลิตของชาวประมงพื้นบ้าน และเป็นการควบคุมการทำประมงที่ผิดกฎหมายโดยการกำหนดกฎกติกาที่เกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำในชุมชน จากจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำดังกล่าวในการจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำสามารถอธิบาย ได้ดังนี้

2.1) กฎกติกาในการใช้ประโยชน์ร่วมกันบริเวณซั้งกอ (บ้านปลา) ในการวางซั้งกอหรือบ้านปลาชาวบ้านมีการทำข้อตกลงร่วมกันในการใช้ประโยชน์จากซั้งกอ ซึ่งรายละเอียดกฎและข้อตกลงในการใช้ประโยชน์จากบริเวณซั้งกอมีดังนี้

- ไม่ใช้ล่อมวนทุกชนิดในลักษณะล่อมซั้งกอเพื่อป้องกันการจับสัตว์น้ำบริเวณซั้งกอจำนวนมากเกินไป
- ไม่ใช้เครื่องปั่นไฟที่มีการปั่นไฟด้วยเครื่องกำเนิดไฟฟ้าทุกชนิด บริเวณซั้งกอกลางวันแต่ใช้ไฟ แสงสว่างจากแบตเตอรี่หรือเพื่อให้แสงสว่างบนเรือ
- ไม่ใช้เครื่องมือกระทุ้งน้ำหรืออื่นใด ที่มีลักษณะคล้ายกันเพื่อวัตถุประสงค์ ไล่ต้อนสัตว์น้ำ กระทำต่อสัตว์น้ำในบริเวณซั้งกอ
- ไม่ใช้เครื่องมืออื่นใดที่กฎหมายกำหนดห้ามมิให้ใช้ในเขตทะเลชายฝั่ง

- จะใช้เบ็ดตกปลาเพียงอย่างเดียวในบริเวณซั้งกอบ้านป่าเพื่อให้การใช้ประโยชน์จากสังคมเป็นไปอย่างยั่งยืน ห้ามการใช้เบ็ดทำประมงเพื่อการอื่นเช่น การใช้เบ็ดตกปลา เจริญพาณิชย์หรือการท่องเที่ยวเชิงพาณิชย์

- กำหนดมีขอบเขตในการจัดการที่สอดคล้องกับการอนุรักษ์ทรัพยากรสัตว์น้ำอย่างยั่งยืน ในข้อกำหนด 1-5 ในรัศมี 200 เมตรรอบซั้งกอ

ซึ่งที่กล่าวมาข้างต้นสอดคล้องกับคำกล่าวของ G08 ที่ได้กล่าวถึงกฎกติกาที่เกี่ยวข้องกับการใช้ประโยชน์จากซั้งกอในชุมชน ดังคำกล่าว

“...ทุกคนสามารถเข้าไปใช้ประโยชน์บริเวณซั้งกอได้ แต่ต้องทำตามกฎกติกาที่มีการทำข้อตกลงร่วมกัน คือห้ามใช้เครื่องมือประมงชนิดอื่น ๆ นอกจากเบ็ดตกปลาในบริเวณซั้งกอ ห้ามใช้อวน ห้ามล้อมปลา และเครื่องมืออื่นๆ ที่สามารถจับสัตว์น้ำบริเวณซั้งกอได้คราวละมากๆ เพื่อเป็นการป้องกันให้ชาวบ้านคนอื่นๆ ได้เข้าไปใช้ประโยชน์ให้ทั่วถึง...”

(G08, สัมภาษณ์ 10 สิงหาคม 2561)

และยังสอดคล้องกับคำกล่าวของ G01 ที่ได้กล่าวเกี่ยวกับกฎกติกาในการในการใช้ประโยชน์ร่วมกันจากซั้งกอในชุมชน มีการสร้างข้อตกลงร่วมกันเพื่อการใช้ประโยชน์ที่ทั่วถึงและไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม ดังคำกล่าว

“...ซั้งกอมีกฎกติกา การเข้าใช้ประโยชน์ในบริเวณซั้งกอต้องคำนึงถึงผลที่ตามมา เช่น ห้ามใช้เครื่องมือประมงประเภทอื่นๆ เช่น อวนล้อม และอื่นๆ อนุญาตใช้ได้เฉพาะเบ็ดตกปลา เพื่อป้องกันไม่ให้จับสัตว์น้ำในปริมาณที่มากเกินไป เพื่อให้ชาวบ้านคนอื่นๆ ได้เข้าไปใช้ประโยชน์ร่วมกัน...”

(G01, สัมภาษณ์ 6 กันยายน 2561)

จากที่กล่าวมาข้างต้นสามารถสรุปได้ว่ากิจกรรมการวางซั้งกอมีการกำหนดกฎกติกาในการใช้ประโยชน์เพื่อไม่ให้การใช้ประโยชน์ดังกล่าวได้รับผลกระทบต่อทรัพยากรอื่น ๆ ในชุมชน ทำให้มีการสร้างข้อตกลงร่วมกันในการใช้ประโยชน์บริเวณซั้งกอโดยมีการกำหนดกฎการใช้ประโยชน์บริเวณซั้งกอ ต้องไม่ใช้อวนล้อมทุกชนิดเพื่อป้องกันการจับสัตว์น้ำบริเวณซั้งกอจำนวนมากเกินไป ไม่ใช้เครื่องปั่นไฟบริเวณซั้งกอ ไม่ใช้เครื่องมือกระทุ้งน้ำหรือเครื่องมือที่ใช้ไล่ต้อนสัตว์น้ำในบริเวณซั้งกอ และต้องไม่ใช้เครื่องมือที่ผิดกฎหมาย จะอนุญาตให้ใช้เบ็ดตกปลาเพียงอย่างเดียวในบริเวณซั้งกอเพื่อให้การใช้ประโยชน์จากซั้งกอเป็นไปอย่างยั่งยืน และห้ามการใช้เบ็ดทำประมงเพื่อการอื่นเช่น การใช้เบ็ดตกปลาเชิงพาณิชย์หรือการท่องเที่ยวเชิงพาณิชย์

2.2 กฎกติกาของวิสาหกิจชุมชนร้านคนจับปลา ร้านคนจับปลามีการกำหนดกฎกติการ้านคนจับปลาเพื่อการจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำ โดยมีการกำหนดกฎกติกาในการจำหน่ายดังนี้

- ชาวประมงพื้นบ้านต้องมีทะเบียนเรือในการทำประมงพื้นบ้าน
- ชาวบ้านที่จะนำสัตว์น้ำมาจำหน่ายให้กับทางร้านต้องเป็นสมาชิกสมาคมชาวประมงพื้นบ้านตำบลปากน้ำ โดยสมาชิกจะต้องประกอบไปด้วยคุณสมบัติตามกฎข้อบัญญัติของสมาคมชาวประมงพื้นบ้านปากน้ำ ที่ วิเชียร งามสมัน ผู้ร่าง และอัสรีย์ หมิ่นหวัง ประธานสมาคมได้มีการร่างข้อบังคับของสมาคมชาวประมงพื้นบ้านปากน้ำ ซึ่งชาวประมงพื้นบ้านต้องมีคุณสมบัติดังต่อไปนี้ 1) เป็นผู้บรรลุนิติภาวะแล้ว 2) เป็นผู้มิพฤติกรรมเรียบร้อย 3) เป็นผู้ที่ไม่เป็นโรคที่ส่งคมรังเกียจ 4) ไม่ต้องคำพิพากษาของศาลถึงที่สุดให้เป็นบุคคลล้มละลายหรือบุคคลไร้ความสามารถหรือเสมือนไร้ความสามารถหรือต้องโทษจำคุก ยกเว้นความผิดฐานประมาทหรือลหุโทษการต้องพิพากษาของศาลถึงที่สุดในกรณีดังกล่าวจะต้องเป็นในขณะที่สมัครเป็นสมาชิกหรือในระหว่างที่เป็นสมาชิกของสมาคมเท่านั้น 5) ไม่เป็นผู้ประกอบอาชีพประมงโดยใช้เครื่องมือประมงที่ทำลายล้างทรัพยากรธรรมชาติหรือละเมิดระเบียบที่ชุมชนกำหนดขึ้น

- ไม่ใช่เครื่องมืออื่นใดที่กฎหมายกำหนดห้ามมิให้ใช้ในเขตทะเลชายฝั่ง
- ไม่ทำผิดกฎกติกาในการจับสัตว์น้ำบริเวณซั้งกอ ตามที่กล่าวข้างต้นในข้อ 1-6 ของข้อตกลงในการใช้ซั้งกอ

- เป็นผู้ที่สนใจและร่วมกิจกรรมด้านการอนุรักษ์อย่างสม่ำเสมอ และมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรสัตว์น้ำ เช่น ไม่จับสัตว์น้ำที่ยังไม่ได้ขนาด ไม่ใช้อวนที่มีตาอวนขนาดเล็กเกินไปในการจับสัตว์น้ำ

จากข้อมูลข้างต้นสอดคล้องกับคำกล่าวของ G06 ที่ได้กล่าวถึงกฎกติกาของร้านคนจับปลา ดังคำกล่าว

“...ร้านคนจับปลามีกฎกติกาที่อยู่ ทางร้านคนจับปลาให้ราคาที่เป็นธรรมต่อชาวประมงพื้นบ้าน โดยชาวประมงพื้นบ้านมีสิทธิในการกำหนดเองได้โดยไม่ต้องผ่านพ่อค้าคนกลาง แต่ชาวประมงพื้นบ้านที่สามารถขายสัตว์น้ำให้ร้านคนจับปลาจะต้องเป็นชาวประมงพื้นบ้านที่เป็นสมาชิกของร้านคนจับปลาเท่านั้น ซึ่งในการเป็นสมาชิกร้านคนจับปลาก็มีเงื่อนไขเพื่อให้สัตว์น้ำที่ได้ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม เช่น ต้องจดทะเบียนเรือ ต้องไม่ใช่เครื่องมือที่ผิดกฎหมาย ไม่ทำผิดกฎของซั้งกอ ห้ามใช้เครื่องมือต่างๆ นอกจากเบ็ดตกปลา บริเวณซั้งกอ ต้องเป็นสมาชิกสมาคมชาวประมงพื้นบ้านตำบลปากน้ำ และที่สำคัญต้องเป็นผู้ที่มีส่วนร่วมในกิจกรรมด้านการอนุรักษ์... สำหรับแพร่ปลาในชุมชนก็สามารถนำสัตว์น้ำมาขายให้กับร้านคนจับปลาได้ แต่สัตว์น้ำที่ได้ต้องมาจากเรือประมงที่ไม่ทำผิดกฎหมาย ไม่ใช่เครื่องมือผิดกฎหมาย ไม่ใช่ฟอร์มาลีน ไม่ทำผิดกฎซั้งกอเป็นต้น...”

(G06, สัมภาษณ์ 4 กันยายน 2561)

และยังได้รับการยืนยันจาก G08 ว่าร้านคนจับปลาที่มีกฎกติกาที่ใช้ร่วมกันและยังได้มีการกล่าวถึงการให้ราคาสัตว์น้ำทางการประมงของร้านคนจับปลาที่ให้ราคาที่เป็นธรรมแก่ชาวประมงพื้นบ้านดังกล่าวที่ได้กล่าวว่า

“...ชาวประมงพื้นบ้านที่จะขายสัตว์น้ำให้ร้านคนจับปลาต้องเป็นเรือประมงที่ไม่ใช่เครื่องมือผิดกฎหมาย ต้องเป็นสมาชิกร้านคนปลา แพรปลาที่มาขายให้กับร้านคนจับปลาได้ แต่สัตว์น้ำที่ได้ต้องมาจากเรือประมงที่ไม่ใช่เครื่องมือผิดกฎหมาย ร้านคนจับปลาให้ราคาที่สูงกว่า เพราะบางทีพ่อค้าคนกลางก็มีการกดราคา...”

(G08, สัมภาษณ์ 10 สิงหาคม 2561)

จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่าทางวิสาหกิจชุมชนร้านคนจับปลาก่อตั้งขึ้นเพื่อให้ชาวประมงพื้นบ้านได้มีทางเลือกในการขายสัตว์น้ำทางการประมงของตนเอง ตนเองสามารถกำหนดราคาสินค้าได้ โดยการขายให้กับร้านคนจับปลาจะไม่ผ่านพ่อค้าคนกลางและจะไม่เกิดปัญหาการกดราคา เนื่องจากผู้บริหารหรือผู้ที่ดูแลร้านคนจับปลาคือชาวบ้านในชุมชน โดยวิสาหกิจชุมชนร้านคนจับปลาจะอยู่ในความดูแลของสมาคมชาวประมงพื้นบ้านปากบารา ก่อตั้งขึ้นภายใต้มาตรฐานและเงื่อนไขของบลูแบนด์ ดังนั้นสินค้าที่ส่งผ่านเครือข่ายร้านคนจับปลาจึงเป็นสินค้าที่ได้มาโดยไม่มีการทำลายทรัพยากรและยังมีส่วนช่วยในการอนุรักษ์ทรัพยากรในอ่าวตามวิถีชุมชนอีกด้วย

2.3) กฎกติกาของธนาคารปูม้า ธนาคารปูม้าจะไม่มีกฎกติกาแต่เพียงชาวบ้านในชุมชนมีการรณรงค์เท่านั้น เช่น การรณรงค์ไม่จับปูม้าที่ยังไม่ได้ขนาด รณรงค์ห้ามซื้อปูม้าที่มีขนาดเล็ก การรณรงค์ให้ชาวประมงพื้นบ้านไม่จับแม่พันธุ์ปูม้า หรือหากได้มาให้นำไปฝากธนาคารปู เพื่อให้แม่พันธุ์ปูวางไข่จึงให้มารับคืน และการปล่อยพันธุ์ปูม้าเพื่อเพิ่มประชากรปูม้าในอ่าวปากบาราซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของ G01 ที่ได้กล่าวเกี่ยวกับข้อตกลง การรณรงค์ เรื่องปูม้าในอ่าวปากบารา ดังคำกล่าว

“...ธนาคารปูม้าจะไม่มีกฎกติกาเพียงเรามาร่วมกันสร้างข้อตกลงรณรงค์ให้ชาวบ้านในชุมชนนำปูม้ามาฝากธนาคารปู เพื่อไม่ให้ปูม้าในอ่าวปากบาราหายไป เพื่อให้ชาวบ้านในชุมชนมีกินไปตลอดไปยังรุ่นต่อไป...”

(G01, สัมภาษณ์ 6 กันยายน 2561)

และยังสอดคล้องกับคำกล่าวของ G07 ที่ได้กล่าวถึงการลดลงของจำนวนปูม้า ในบริเวณอ่าวปากบาราในปัจจุบัน ดังนั้นการลดลงของจำนวนปูม้าในอ่าวปากบาราจึงทำให้ชาวบ้านมีการรวมตัวกันเพื่อหาทางอนุรักษ์ให้ยั่งยืนต่อไปดังคำกล่าว

“...ปัจจุบันปูม้าในบริเวณอ่าวปากบาราลดลงมาก ทำให้ชุมชนร่วมกันก่อตั้งธนาคารปูม้า และร่วมกันรณรงค์ห้ามจับปูม้า ที่มีไข่นอกกระดอง

หากจับมาให้เข้าไปฝากธนาคารปู และห้ามจับปูม้าที่ไม่ได้ขนาด เพื่อให้ปู
ม้ายังคงอยู่ไปจนถึงรุ่นต่อไป...”

(G07, สัมภาษณ์ 5 กันยายน 2561)

ดังนั้นสามารถสรุปได้ว่าธนาคารปูม้าก่อตั้งขึ้นเพื่อการอนุรักษ์ปูม้าในบริเวณอ่าวปากบารา โดยธนาคารปูม้าจะไม่มีกฎกติกา ไม่มีเงื่อนไข แต่ธนาคารปูม้าเป็นเพียงกิจกรรมหนึ่งที่มีวัตถุประสงค์เพื่อการอนุรักษ์และฟื้นฟูปูม้าในบริเวณอ่าวปากบาราโดยการ รณรงค์ ด้วยวิธีการต่างๆ เช่น การรณรงค์ไม่จับ-ไม่รับซื้อปูม้าที่ยังไม่ได้ขนาด รณรงค์ให้ใช้อวนจับปูม้าให้ถูกวิธีใช้อวนที่มีขนาดกว้าง รณรงค์ไม่จับปูไข่นอกกระดอง และรณรงค์ให้มีการฝากปูม้าที่มีไข่นอกกระดองให้กับธนาคารปูม้า ซึ่งทั้งหมดนี้เกิดขึ้นจากการรวมตัวของชุมชนโดยมีการสร้างข้อตกลงร่วมกันในชุมชน และกิจกรรมดังกล่าวชุมชนเป็นผู้บริหารจัดการเองทั้งสิ้น เป็นการบริหารจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำในชุมชนโดยชุมชนมีส่วนร่วมในทุกๆ ขั้นตอน

2.4) กติกาการปล่อยพันธุ์สัตว์น้ำ การปล่อยพันธุ์สัตว์น้ำเป็นกิจกรรมหนึ่งที่ชุมชนจัดขึ้นในทุกๆ ปี เป็นกิจกรรมที่ไม่มีกฎกติกาที่เป็นแบบแผน แต่มีเพียงการรณรงค์และการให้ความรู้แก่ชาวบ้านในชุมชน เช่นเดียวกับธนาคารปูม้า มีการรณรงค์ไม่จับสัตว์น้ำที่ยังไม่ได้ขนาด ไม่ใช้ตาอวนที่ไม่ได้ขนาดตามที่กฎหมายวางไว้ ไม่ใช้เครื่องมือที่ส่งผลกระทบต่อทรัพยากรสัตว์น้ำ ซึ่งการรณรงค์ในแบบที่กล่าวมาข้างต้นถือเป็นการอนุรักษ์แบบวิถีชุมชน คือการไม่จับสัตว์น้ำวัยอ่อนที่ยังไม่ได้ขนาด เช่นการรณรงค์ไม่จับ ไม่รับซื้อ ปูม้าขนาดเล็ก ไม่จับไม่รับซื้อหอยขนาดเล็ก รวมถึงการใช้เครื่องมือต่างๆ ซึ่งจะต้องไม่ให้ส่งผลกระทบต่อทรัพยากรสัตว์น้ำในชุมชน เช่นใช้ตาอวนตามที่กฎหมายกำหนด และผูกอวนให้ถูกวิธี ไม่ใช้เครื่องมือลากหอย เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของ P10 ที่ได้กล่าวว่า

“...กิจกรรมการปล่อยพันธุ์สัตว์น้ำเป็นกิจกรรมที่ชุมชน และหน่วยงานในชุมชนได้จัดขึ้นในทุก ๆ ปี สำหรับกิจกรรมปล่อยพันธุ์สัตว์น้ำจะไม่มีกฎหรือกติกา มันเป็นเพียงกิจกรรมที่สร้างขึ้นเพื่ออนุรักษ์สัตว์น้ำในชุมชน จะมีการรณรงค์โดยการไม่จับสัตว์น้ำที่ยังไม่ได้ขนาด รณรงค์ไม่ใช้เครื่องมือผิดกฎหมาย ใช้ตาอวนที่มีขนาดตามความเหมาะสมในแต่ละชนิด...”

(P10, สัมภาษณ์ 11 สิงหาคม 2561)

และยังสอดคล้องกับคำกล่าวของ P14 ที่ได้กล่าวถึงกิจกรรมการปล่อยพันธุ์สัตว์น้ำในชุมชนดังคำกล่าว

“...มีกิจกรรมปล่อยพันธุ์สัตว์น้ำ ก็จะมีการรณรงค์เพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรสัตว์น้ำในชุมชนให้คงอยู่รุ่นลูก รุ่นหลานต่อไป...”

(P14, สัมภาษณ์ 5 สิงหาคม 2561)

ดังนั้นสามารถสรุปได้ว่า การจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำโดยชุมชน บริเวณปากบารา อำเภอลงง จังหวัดสตูล นั้นมีหลากหลายวิธีการ โดยการจัดการดังกล่าวชาวบ้านจะเป็นผู้คิด และปฏิบัติ เพื่อให้เกิดผลกระทบต่อทรัพยากรสัตว์น้ำน้อยที่สุด หรือไม่ส่งผลเลย เพื่อการอนุรักษ์ และป้องกัน ไม่ให้ทรัพยากรสัตว์น้ำในชุมชนมีจำนวนลดน้อยลง โดยชุมชนมีวิธีการจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำไว้ดังนี้

- 1) มีการทำกิจกรรมชั่งกอ
- 2) มีการก่อตั้งธนาคารปูม้า
- 3) มีการก่อตั้งวิสาหกิจชุมชนร้านคนจับปลา
- 4) มีการกำหนดเขตอนุรักษ์สัตว์น้ำ
- 5) มีการตั้งเวรยามเพื่อตรวจความเรียบร้อย การเฝ้าระวังการทำประมงที่ผิดกฎหมาย การเฝ้าระวังในการรุกรานของเรือประมงพาณิชย์ และตรวจเฝ้าระวังการใช้ประโยชน์ที่เกินความจำเป็นของชุมชน

3) การบริหารจัดการ การบริหารจัดการเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำโดยชุมชน บริเวณชายฝั่งปากบารา อำเภอลงง จังหวัดสตูล ประกอบไปด้วย การบริหารจัดการด้านคน เงิน วัสดุ และการจัดการซึ่งสามารถอธิบายได้ ดังนี้

3.1) ด้านคน (Man) ได้แก่ การบริหารจัดการแรงงานในการทำงานด้านการจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำ ทรัพยากรในการบริหารจัดการมีส่วนสำคัญเป็นอันดับแรก คือ คน หรือแรงงาน ถือเป็นทรัพยากรบุคคลที่มีส่วนสำคัญมากในการดำเนินการเกี่ยวกับการจัดการ การทำกิจกรรม หรือโครงการต่างๆ การบริหารจัดการของกลุ่มต่างๆ ที่มีประสิทธิภาพต้องอาศัยแรงงานเป็นหลัก ในส่วนการจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำโดยชุมชนบริเวณปากบารา คือ คนในชุมชน หรือสมาชิกในกลุ่มองค์กรชุมชนแต่ละกลุ่ม ซึ่งจะมีการแบ่งหน้าที่รับผิดชอบที่แตกต่างกันไป ซึ่งพบว่าแรงงานหลักที่มีส่วนในการจัดการทรัพยากรคือ สมาชิกกลุ่มองค์กรชุมชน และชาวบ้าน ซึ่งสมาชิกกลุ่มองค์กรชุมชนก็เป็นคนในชุมชนที่สมัครเข้าไปเป็นสมาชิก ซึ่งในชุมชนจะมีกลุ่มองค์กรชุมชนในหลากหลายกลุ่มที่ทำงานเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำในชุมชน เช่นสมาคมชาวประมงพื้นบ้านปากน้ำ ที่ทำงานด้านการจัดการทรัพยากรทางการประมงของคนในชุมชนมีการอนุรักษ์ การฟื้นฟู ทรัพยากรสัตว์น้ำ ด้วยวิธีการต่างๆ เช่น โครงการชั่งกออ่าวปากบารา ธนาคารปูม้า วิสาหกิจชุมชนร้านคนจับปลา ที่ทำหน้าที่บริหารจัดการในเรื่องของผลผลิตของชาวประมงพื้นบ้านถือและเป็นวิธีการจัดการอีกรูปแบบหนึ่งในรูปแบบการจัดการแบบวิถีชุมชน กลุ่มรีฟคาเดียนไทยแลนด์ เป็นกลุ่มอนุรักษ์ที่ทำหน้ามีอนุรักษ์ฟื้นฟูแนวปะการัง ซึ่งทางกลุ่มจะมีการจัดกิจกรรมต่างๆ เช่น ห้องเรียนรีฟคาเดียนคิดส์ โครงการวางทุ่น และการสำรวจพื้นที่วางชั่งกอซึ่งจะทำงานร่วมกันกับสมาคมชาวประมงพื้นบ้านปากน้ำ กลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชนอ่าวปากบารา ทำงานในด้านการท่องเที่ยวชุมชนควบคู่ไปกับการจัดการทรัพยากร การดูแล และรักษาทรัพยากรโดยการสร้างประโยชน์ให้กับชาวบ้านในชุมชน กลุ่มสองล้อรักบ้านเกิดทำงานด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และจะทำงานร่วมกันกับทุกกลุ่มเช่น เป็นแรงงานสำคัญในการเตรียมวัสดุการทำชั่งกอ ขนและวางชั่งกอ เป็นแรงงานในการออกสำรวจและดูแลนักท่องเที่ยวของกลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชนอ่าวปากบารา ซึ่งในการทำงานดังกล่าวล้วนแล้วแต่เป็นชาวบ้านที่มีจิตอาสาเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มตามที่สนใจ และผู้ที่ไม่ได้เป็นสมาชิกกลุ่มก็จะมาเป็นอาสาสมัครในการดำเนินงานกิจกรรมต่างๆ ในชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับคำให้สัมภาษณ์ของ G03 ที่ได้กล่าวว่า

“...แต่แต่ละกลุ่มในชุมชนจะมีการทำงานที่แตกต่างกัน แต่มีเป้าหมายเดียวกันคือ บ้านเกิดของตนเอง เราจะมีการช่วยเหลือกันตามความถนัดของแต่ละกลุ่ม แต่ละบุคคล เช่น กลุ่มรีฟาร์เตียน จะช่วยในส่วนที่เขาทำไม่ได้ เช่นการดำน้ำสำรวจจุดพิกัด สำรวจพื้นที่เพื่อไม่ให้เกิดการวางซั้งกอเกิดผลกระทบต่อทรัพยากรชนิดอื่นๆ ในท้องทะเล...”

(G03, สัมภาษณ์ 10 สิงหาคม 2561)

และสอดคล้องกับคำกล่าวของ G09 ที่กล่าวถึงการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนในการจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำในชุมชนดังกล่าว

“...กลุ่มในชุมชนนี้มีหลายกลุ่ม บางกิจกรรมก็จะมีการทำกิจกรรมร่วมกัน เช่นกิจกรรมการวางซั้งกอ (บ้านปลา) ร่วมกับอุทยานให้เยาวชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการสำรวจฐานข้อมูล สำรวจนักท่องเที่ยวเป็นต้น กิจกรรมวางซั้งกอทางกลุ่มก็มีการไปรวมตัวจิตอาสาเพื่อช่วยขับเคลื่อนกิจกรรมในส่วนที่สามารถทำได้ เช่นการเตรียมวัสดุ การทำซั้งการผูกซั้ง การขนย้ายวัสดุต่าง ๆ ลงเรือวางซั้ง และอื่น ๆ ที่ทางกลุ่มสามารถช่วยได้...”

(G09, สัมภาษณ์ 10 สิงหาคม 2561)

และยังสอดคล้องกับคำให้สัมภาษณ์ของ G01 ที่ได้มีการกล่าวถึงการให้ความร่วมมือของคนในชุมชนในการทำกิจกรรมร่วมกัน

“...คนในชุมชนโดยส่วนใหญ่จะให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชน ไม่ว่าจะเป็นผู้นำชุมชน ชาวบ้าน หน่วยงานในชุมชน ก็มาร่วมกันทำกิจกรรมในส่วนที่สามารถช่วยได้ทำให้เกิดความร่วมมือจากหลาย ๆ ฝ่าย...”

(G01, สัมภาษณ์ 6 กันยายน 2561)

ดังนั้นสามารถสรุปได้ว่าคนหรือแรงงานสำคัญในชุมชนประกอบไปด้วย คนในชุมชนเป็นหลัก เช่น ผู้นำชุมชน สมาชิกกลุ่มองค์กรในชุมชน ชาวบ้านในชุมชน และรวมถึงเจ้าหน้าที่หน่วยงานในชุมชน ต่างก็มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ที่จัดขึ้นในชุมชน ดังนั้นการบริหารจัดการด้านคนสามารถสรุปได้ว่า คนหรือแรงงานถือเป็นทรัพยากรบุคคลที่มีความสำคัญเป็นอย่างมากในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชน เพราะคนเป็นผู้ขับเคลื่อนโครงการ หรือกิจกรรมให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นเพื่อทำให้ผลลัพธ์ที่ได้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของโครงการหรือกิจกรรมนั้น

3.1) ด้านเงิน (Money) การบริหารจัดการด้านเงินทุน หรืองบประมาณ ในการทำกิจกรรมต่าง ๆ การทำกิจกรรมเกี่ยวกับการอนุรักษ์ปัจจัยสำคัญที่ขาดไม่ได้คือเงินทุน หรืองบประมาณมีส่วนสำคัญโดยเฉพาะในช่วงการจัดทาวัดฤดูอุปกรณ์ก่อนการเริ่มโครงการหรือกิจกรรมตลอดกระบวนการในการจัดกิจกรรม ซึ่งเงินทุนเป็นปัจจัยสำคัญหรือคุณสมบัติพื้นฐานที่จะช่วยกา

บริหารจัดการให้ได้มาซึ่งทรัพยากรอื่น ๆ เพื่อให้การทำกิจกรรมเป็นไปอย่างราบรื่น การบริหารจัดการด้านเงินทุนในการทำกิจกรรมด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำพบว่า แหล่งเงินทุนที่มีส่วนช่วยสนับสนุนมาจากหลากหลายหน่วยงาน เช่น จากสมาคมรักษ์ทะเลไทย สมาคมชาวประมงพื้นบ้านปากน้ำ กลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชนอ่าวปากบารา เงินทุนสนับสนุนจาก สำนักงานทรัพยากรสิ่งแวดล้อมพระมหากษัตริย์ เงินบริจาคของมูลนิธิคนตาบอด และจากการสนับสนุนงบประมาณจากหน่วยงานภาครัฐ ได้แก่ องค์กรการบริหารส่วนจังหวัดสตูล องค์กรการบริหารส่วนตำบลปากน้ำ เพื่อเป็นวัสดุ เป็นสิ่งที่ใช้อำนวยความสะดวกในการบริหารจัดการในเรื่องการจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำในชุมชน ซึ่งได้แก่ อาคารสถานที่ วัสดุ อุปกรณ์ ซึ่งนับได้ว่าเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่จะช่วยสนับสนุนให้เกิดการจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำภายในชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของ G08 ที่ได้กล่าวว่า

“...ได้รับเงินทุนสนับสนุนจากสำนักงานทรัพยากรสิ่งแวดล้อมพระมหากษัตริย์ ในการทำซั้งกออ่าวปากบารา ก่อตั้งธนาคารปูม้าบ้านตะโละใส และจากเงินบริจาคของมูลนิธิคนตาบอด จากสมาคมรักษ์ทะเลไทย จากกลุ่มต่าง ๆ ในชุมชนเช่น กลุ่มท่องเที่ยว สมาคมชาวประมงพื้นบ้าน...”

(G08, สัมภาษณ์ 10 สิงหาคม 2561)

และยังสอดคล้องกับคำกล่าวของ G01 ที่ได้กล่าวว่า

“...งบประมาณโดยส่วนใหญ่ที่ใช้ในการบริหารจัดการก็ได้มาจากหลายๆ ส่วน จาก อบจ. อบต. จากมูลนิธิ จากกลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชน สมาคมชาวประมงพื้นบ้านปากบารา...”

(G01, สัมภาษณ์ 6 กันยายน 2561)

นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับคำกล่าวของ G07 ที่มีการกล่าวถึงในเรื่องงบประมาณที่ใช้ในการจัดกิจกรรมในชุมชนดังคำกล่าวที่ว่า

“...งบประมาณ ได้มาจากสำนักงานทรัพยากรสิ่งแวดล้อมพระมหากษัตริย์ อบจ. สนับสนุนการทำซั้งเชือก สมาคมชาวประมงพื้นบ้านสนับสนุนการทำซั้งกอ...”

(G07, สัมภาษณ์ 5 กันยายน 2561)

ดังนั้นสามารถสรุปได้ว่าการบริหารจัดการด้านเงิน หรืองบประมาณ จะเห็นได้ว่า งบประมาณมีส่วนสำคัญในการจัดหาวัสดุอุปกรณ์ก่อนการเริ่มโครงการหรือกิจกรรมตลอดกระบวนการในการจัดกิจกรรม ซึ่งเงินทุนเป็นปัจจัยสำคัญหรือคุณสมบัติพื้นฐานที่จะช่วยกาบริหารจัดการให้ได้มาซึ่งทรัพยากรอื่น ๆ เพื่อให้การทำกิจกรรมเป็นไปอย่างราบรื่น และแหล่งเงินทุนที่มีส่วนช่วยสนับสนุนโครงการ หรือกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชนมาจากหลากหลายหน่วยงาน ดังนี้ จากสมาคมรักษ์ทะเลไทย สมาคมชาวประมงพื้นบ้านปากน้ำ กลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชนอ่าวปากบารา เงินทุนสนับสนุนจาก สำนักงานทรัพยากรสิ่งแวดล้อมพระมหากษัตริย์ เงินบริจาคของมูลนิธิคนตาบอด และจากการสนับสนุนงบประมาณจากหน่วยงานภาครัฐ ได้แก่ องค์กรการบริหารส่วนจังหวัดสตูล องค์กร

บริหารส่วนตำบลปากน้ำ ฯลฯ ทั้งนี้การสนับสนุนดังกล่าวเพื่อเป็นวัสดุ เป็นสิ่งที่ใช้อำนวยความสะดวก ในการบริหารจัดการในเรื่องการจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำในชุมชน

3.2) ด้านวัสดุอุปกรณ์ (Material) การบริหารจัดการวัสดุอุปกรณ์ ในการจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำ การจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำโดยชุมชน บริเวณชายฝั่งปากบารา ในการทำโครงการหรือกิจกรรมต่าง ๆ ปัจจัยที่ช่วยในการอำนวยความสะดวกในการจัดทำกิจกรรมดังกล่าว เพื่อให้มีประสิทธิภาพและมีคุณภาพมากที่สุดคือ วัสดุอุปกรณ์ (Material) และวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ในการทำโครงการหรือกิจกรรมจะแตกต่างกันไป เช่น การทำซั้งกอ วัสดุสำคัญคือ เรือใช้ในการวิ่งเพื่อวางซั้งกอ ปูน ใช้ในการทำหุ่นให้มีการถ่วงน้ำหนักให้จมลงในน้ำ เชือกใช้ในการมัดทางมะพร้าวติดกับลำไม้ไผ่ แต่พบว่าปัจจุบันการทำซั้งกอต้องใช้งบประมาณในการซื้อทางมะพร้าว เนื่องจากมีการทำซั้งกอในทุก ๆ ปีทำให้ และในแต่ละปีมีการทำเป็นจำนวนมากทำให้ต้องใช้งบประมาณในการซื้อทางมะพร้าวจากชุมชนใกล้เคียง ในส่วนของลำไม้ไผ่ก็เอามาจากในชุมชนและชุมชนใกล้เคียงเอามาให้ ในส่วนกิจกรรมอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำ ก็จะมีธนาคารปูม้า และการปล่อยพันธุ์สัตว์น้ำ ธนาคารปูม้าวัสดุหลัก ๆ ที่สำคัญที่สุดคือ สถานที่ ซึ่งสถานที่ที่ได้รับการสนับสนุนในการขอใช้พื้นที่จากองค์การบริหารส่วนตำบลปากน้ำ และวัสดุอื่นๆที่สำคัญ ก็จะมีถังพักแม่พันธุ์ปู เครื่องออกซิเจน และเครื่องเครื่องสูบน้ำ และในส่วนของ การปล่อยพันธุ์สัตว์น้ำ จะใช้วัสดุอุปกรณ์ไม่มากนัก ในส่วนของขั้นตอนการปล่อยพันธุ์สัตว์น้ำ และวัสดุหลักที่ขาดไม่ได้ในกิจกรรมคือ ถังหรือถังสำหรับใส่พันธุ์สัตว์น้ำ และรถเพื่อการขนย้ายพันธุ์สัตว์น้ำ ในส่วนร้านคนจับปลาใช้วัสดุมากมายหลายอย่าง เช่น ที่สะอาดสำหรับผลิตและรับซื้อผลิตภัณฑ์ มีด ตาซั้ง ถัง กะละมัง ถัง เครื่องซิลสูญญากาศ ตู้ทำความเย็นสำหรับเก็บสินค้า เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของ G09 ที่ได้กล่าวถึงวัสดุหลักๆ ในกิจกรรมการวางซั้งกอ ได้กล่าวว่า

“...การทำซั้งกอหลักๆ เราจะใช้วัสดุจากธรรมชาติที่มีอยู่ในชุมชน ใช้ทางมะพร้าว ไม้ไผ่ ปูนสำหรับทำหุ่น ซึ่งจะใช้งบประมาณเพียงเล็กน้อย ปัจจุบันมีการทำซั้งกอทุกๆปี และทำจำนวนมาก ทำให้ต้องมีการรับซื้อวัสดุบางอย่างจากชุมชนอื่น เช่น ทางมะพร้าว...”

(G09, สัมภาษณ์ 10 สิงหาคม 2561)

และสอดคล้องกับคำกล่าวของ G07 ที่ได้กล่าวถึงวัสดุที่ใช้ในธนาคารปูม้าได้กล่าวว่า

“...ธนาคารปูใช้วัสดุที่สำคัญคือพื้นที่สำหรับเก็บพันธุ์ปู นอกจากอาคารสถานที่ ก็มี ถังใส่แม่พันธุ์ปู ออกซิเจน เครื่องสูบน้ำ ท่อสำหรับเดินน้ำ เป็นต้น...”

(G07, สัมภาษณ์ 5 กันยายน 2561)

และยังสอดคล้องกับคำกล่าวของ G06 ที่ได้กล่าวถึงวัสดุหลัก ๆ ที่ใช้ในร้านคนจับปลาตั้งคำกล่าวไว้

“...ร้านคนจับปลาใช้วัสดุหลายอย่าง เช่น สถานที่สำหรับรับซื้อ สถานที่ที่มีความสะอาดสำหรับผลิตผลิตภัณฑ์ วัสดุอื่นๆ ก็มี ตาขัง มีด ถึง กะละมัง ถัง เครื่องซีลสุญญากาศ ตู้ทำความเย็นสำหรับเก็บสินค้า เป็นต้น...”

(G06, สัมภาษณ์ 4 กันยายน 2561)

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าการบริหารจัดการด้านวัสดุอุปกรณ์ ในการจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำโดยชุมชนบริเวณชายฝั่งปากบารา อำเภอลงู จังหวัดสตูล ปัจจัยที่ช่วยในการอำนวยความสะดวกในการจัดทำกิจกรรมเพื่อให้มีประสิทธิภาพและมีคุณภาพขึ้น วัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ก็มีความสำคัญเช่นเดียวกัน ในการทำโครงการหรือกิจกรรมจะมีการใช้วัสดุอุปกรณ์ที่แตกต่างกันไปตามกิจกรรมนั้นที่จัดขึ้น

3.2) ด้านการจัดการ (Management) ในการทำโครงการหรือกิจกรรมต่างๆ การจัดการ มีส่วนสำคัญกับการทำโครงการหรือกิจกรรมผู้ดำเนินการต้องมีความสามารถในการบริหารจัดการวิธีการหรือขั้นตอนต่างๆ ตามที่วางแผนไว้ เพื่อให้ได้ผลสัมฤทธิ์ที่มีประสิทธิภาพมากที่สุด ซึ่งหากมีการจัดการที่ดีก็จะส่งผลให้ประหยัดเวลา ประหยัดค่าใช้จ่าย และแรงงาน ทั้งนี้การจัดการดังกล่าวจะครอบคลุมตั้งแต่การวางแผน การลงมือปฏิบัติ การตรวจสอบไปจนถึงขั้นประเมินผล ซึ่งการจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำโดยชุมชน บริเวณชายฝั่งปากบารา จะมีการทำโครงการซึ่งกอวิสาหกิจชุมชนร้านคนจับปลา ธนาคารปุม้า และการปล่อยพันธุ์สัตว์น้ำ ซึ่งการจัดการที่กล่าวมาดังกล่าวจะมีความแตกต่างกัน ซึ่งซึ่งกอเป็นโครงการของชุมชนที่ทำร่วมกัน โดยความร่วมมือจากหลากหลายกลุ่มทำให้มีการแบ่งภาระหน้าที่ที่แตกต่างกัน เช่นทีมปฏิบัติได้นำก็จะเป็ทีมงานของกลุ่มรีฟคาเดียนไทยแลนด์ ทีมทำซึ่งกอก็จะเป็นอาสาสมัครร่วมกับสมาชิกกลุ่มที่เหลือ ดังนั้นการจัดการในแต่ละรายการจะมีความแตกต่างกันโดยสิ้นเชิง ทั้งนี้ทั้งนี้การจัดการดังกล่าวขึ้นอยู่กับคนในชุมชนเป็นหลัก ซึ่งซึ่งกอจะใช้แรงงานมากกว่างบประมาณในการทำกิจกรรม สำหรับกิจกรรมอื่นๆก็มีการจัดการที่แตกต่างกันไป ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของ L04 ที่ได้กล่าวไว้

“...การบริหารจัดการของแต่ละกลุ่มมีในแต่ละกิจกรรมจะมีความแตกต่างกันตามโครงการ หรือกิจกรรม แต่ละประเภท เช่น โครงการซึ่ง เป็นการบริหารจัดการโดยชุมชน ชุมชนเป็นผู้ดำเนินการร่วมกันตั้งแต่ต้นจนจบโครงการ เช่นเดียวกับ ธนาคารปุม้า และวิสาหกิจชุมชนร้านคนจับปลา ชาวบ้านในชุมชนร่วมกัน ตั้งแต่ขั้นแรกจนถึงขั้นสุดท้าย ส่วนกิจกรรมอื่นๆ เช่นปล่อยพันธุ์สัตว์น้ำ ชาวบ้านในชุมชนมีส่วนในการลงมือปฏิบัติ โดยการเอาพันธุ์สัตว์น้ำมาปล่อยร่วมกับหน่วยงาน”

(L04, สัมภาษณ์ 4 ธันวาคม 2561)

ดังนั้นสามารถสรุปได้ว่าการบริหารจัดการมีส่วนสำคัญกับการทำโครงการหรือกิจกรรมผู้ดำเนินการต้องมีความสามารถในการบริหารจัดการวิธีการหรือขั้นตอนต่างๆ ตามที่วางแผนไว้ เพื่อให้ได้ผลสัมฤทธิ์ที่มีประสิทธิภาพมากที่สุด ซึ่งหากมีการจัดการที่ดีก็จะส่งผลให้ประหยัดเวลา

ประหยัดค่าใช้จ่าย และแรงงาน ทั้งนี้การจัดการดังกล่าวจะครอบคลุมตั้งแต่การวางแผน การลงมือปฏิบัติ การตรวจสอบไปจนถึงขั้นประเมินผล ซึ่งการจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำโดยชุมชน บริเวณชายฝั่งปากบารา ซึ่งกิจกรรมดังกล่าวจะมีความแตกต่างกัน โดยกิจกรรมที่เกิดขึ้นต้องผ่านการบริหารจัดการที่ดี ได้รับความร่วมมือจากหลากหลายกลุ่มทำให้มีการแบ่งภาระหน้าที่ที่แตกต่างกันตามโครงการและ กิจกรรมที่จัดขึ้นเป็นต้น ดังนั้นการจัดการในแต่ละรายการจะมีความแตกต่างกันโดยสิ้นเชิง ทั้งนี้ทั้งนั้น การจัดการดังกล่าวขึ้นอยู่กับคนในชุมชนเป็นหลัก ซึ่งกิจกรรมซึ่งจะใช้แรงงานมากกว่า กิจกรรมอื่น ๆ สำหรับกิจกรรมอื่น ๆ ก็มีการจัดการที่แตกต่างกันไป

1.2 องค์ประกอบที่ 2 กระบวนการบริหารจัดการ (Process)

อ่าวปากบารามีชายฝั่งทะเลที่มีระบบนิเวศ และทรัพยากรสัตว์น้ำที่หลากหลาย และอุดมสมบูรณ์ ทรัพยากรเหล่านั้นถือมีความสำคัญอย่างยิ่งสำหรับประชาชนในตำบลปากน้ำ เพราะทะเลเปรียบเสมือนที่ทำมาหากินของชาวบ้าน มีสัตว์น้ำให้จับ เป็นแหล่งประกอบอาชีพ มีอาชีพเลี้ยงครอบครัวได้อย่างมั่นคง ประชาชนในพื้นที่อ่าวปากบาราจึงยึดการประกอบอาชีพประมงพื้นบ้านเป็นหลักในการหาเลี้ยงครอบครัว เพราะทะเลทำให้ชาวบ้านได้ประกอบอาชีพและมีอาชีพไว้เลี้ยงดูครอบครัวต่อไปได้อย่างมั่นคง เพราะทะเลเปรียบเสมือนหม้อข้าวหม้อแกงของคนในชุมชน ตำบลปากน้ำ อำเภอละงู จังหวัดสตูล และจากการประมงแบบหลากหลายวิธี ทั้งเรือประมงพาณิชย์ และเรือประมงพื้นบ้าน ที่มีการใช้เทคโนโลยีและเครื่องมือจับสัตว์น้ำที่ทันสมัยมากขึ้น ทำให้จำนวนประชากรสัตว์น้ำลดลงอย่างเห็นได้ชัด ปริมาณการจับสัตว์น้ำลดลงชาวบ้านต้องออกหาปลาไกลขึ้น มีการใช้เชื้อเพลิงน้ำมันออกเรือปริมาณมากขึ้น ออกเรือหาปลาใช้เวลานานขึ้น ชาวประมงพื้นบ้านได้เห็นถึงผลกระทบดังกล่าวจึงได้เกิดความร่วมมือกัน จากหลายชุมชนโดยรอบอ่าวปากบาราทำกิจกรรมฟื้นฟูทรัพยากรสัตว์น้ำ ซึ่งมีหลากหลายวิธี เช่น กิจกรรมธนาคารปูม้า การปล่อยพันธุ์สัตว์น้ำ การกำหนดเขตอนุรักษ์สัตว์น้ำ และการวางซั้งกอหรือบ้านปลาเพื่อสร้างแหล่งหลบภัยให้ฝูงปลาโดยเฉพาะหน้ามรสุมบ้านปลายังเป็นแหล่งอนุบาลสัตว์น้ำตัวอ่อนอีกด้วย ดังคำกล่าวของ A01 ได้กล่าวถึงแนวทางในการจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำในชุมชนดังคำกล่าวว่

“...จริงๆแล้วมันมีแนวทางหลายอย่างที่ชุมชนช่วยกันดูแล เช่นการสร้างซั้งกอให้ปลาอยู่ การทำปะการังเทียม การรวมกลุ่มให้ความรู้แก่ชาวบ้าน เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรสัตว์น้ำ ซึ่งสัตว์น้ำขนาดเล็กไม่จำเป็นต้องจับก็ไม่จับ ใช้เครื่องมือที่ได้มาตรฐาน ได้ขนาดตามที่กรมประมงกำหนด การวางซั้งกอ การจัดตั้งธนาคารปู โดยภาพรวมของชุมชนของคนในตำบลปากน้ำ เป็นแหล่งทรัพยากรสัตว์น้ำที่ทำรายได้ ให้กับชุมชนชาวประมงพื้นบ้านโดยตรงอยู่แล้ว ชาวบ้านได้มีการรวมกลุ่มกัน ช่วยกันดูแลทรัพยากรสัตว์น้ำเหมือนเป็นคลัง เป็นต้นทุนของชาวบ้านในอ่าวปากบารา ก็ช่วยกันดูแล...”

(A01, สัมภาษณ์ 9 สิงหาคม 2561)

และนอกจากนี้ยังสอดคล้องกับคำกล่าวของ G08 ได้กล่าวว่า

“...ก่อนหน้านี้อ่าวปากบาราในชุมชนมีความอุดมสมบูรณ์ แต่หลังจากเรือไฟปั่นเข้ามาทำให้ปลาลดลง เนื่องด้วยเครื่องมือของเรือไฟปั่นทำให้ปลาชนิดอื่นๆ ดิตเข้าไปด้วย ปัจจุบันเรือไฟปั่นไม่มีการรุก้ำเข้ามาแล้ว เนื่องจากมีการทำข้อตกลงร่วมกัน กับนายกประมงพาณิชย์ ขอให้อ่าวปากบาราเป็นพื้นที่อนุรักษ์ทรัพยากรสัตว์น้ำ ซึ่งกออ่าวปากบาราทำมาประมาณ 3-4 ปี เริ่มต้นประมาณปี 2558 และได้งบประมาณสนับสนุนจากทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ในปี 2560 แต่ก่อนหน้านั้นมีการวางซั้งกอมาแล้ว 2 ปี คือชาวบ้านทำกันเองร่วมกับสมาคมชาวประมงพื้นบ้านปากน้ำในปี 2558 และมีการทำธนาคารปูม้า ปล่อยพันธุ์สัตว์น้ำ ร่วมกับชาวบ้านช่วยกันไม่จับสัตว์น้ำที่ไม่ได้ขนาดก็ทำให้ตอนนี้สัตว์น้ำในอ่าวปากบาราเริ่มดีขึ้นจากเดิม...”

(G08, สัมภาษณ์ 10 สิงหาคม 2561)

จากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกกับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องจำนวน 34 คน ทั้งหมดพูดตรงกันว่า อ่าวปากบารา มีการจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำ โดยกิจกรรมหลัก ๆ ที่มีตลอดทั้งปี คือ การวางซั้งกอ ธนาคารปูม้า และการปล่อยพันธุ์สัตว์น้ำต่างๆ จากการสัมภาษณ์ดังกล่าวสามารถสรุปได้ว่าการจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำในชุมชนเกิดจากการที่ชาวบ้านในชุมชนมีการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรสัตว์น้ำบริเวณอ่าวปากบารา ซึ่งต่อชาวบ้านประสบปัญหาเกี่ยวกับจำนวนทรัพยากรสัตว์น้ำในบริเวณอ่าวปากบาราลงน้อยลง เนื่องด้วยจากหลากหลายสาเหตุ หนึ่งในนั้นคือการเข้ารุก้ำในเขตทำประมงพื้นบ้านของประมงพาณิชย์ และการเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากรในชุมชน จากที่กล่าวมาข้างต้น ทำให้คนในชุมชนมีการทำประมงพื้นบ้านมากขึ้น เวลาผ่านไปเทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทกับชุมชนมากขึ้นทำให้มีการใช้เครื่องมือที่ทันสมัยมากขึ้น สามารถจับสัตว์น้ำได้มากขึ้น ทำให้ประชากรสัตว์น้ำมีจำนวนลดลง ชาวบ้านต้องออกไปทำประมงไกลขึ้น ใช้เวลาในการทำประมงมากขึ้น และใช้น้ำมันเชื้อเพลิงในปริมาณมากขึ้น ทำให้ชาวบ้านมีการรวมกลุ่มกันเพื่อหาทางในการแก้ไขเพื่อให้ประชากรสัตว์น้ำในอ่าวมีปริมาณเพิ่มขึ้นชาวบ้านจึงมีการทำกิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชนเพื่อเพิ่มประชากรสัตว์น้ำในชุมชน

การจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำโดยชุมชน บริเวณชายฝั่งปากบารา อำเภอละงู จังหวัดสตูล ชุมชนมีการจัดการโดยการสร้างกฎกติกาชุมชน และทำกิจกรรมเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรสัตว์น้ำในชุมชนเพื่อให้ได้ผลลัพธ์อันนำไปสู่ผลลัพธ์ที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ที่มีความสอดคล้องกับวิถีชีวิตของคนในชุมชน โดยกระบวนการจัดการของชุมชนผ่านกิจกรรมเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำดังนี้

1) กระบวนการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำโดยชุมชน บริเวณชายฝั่งปากบารา อำเภอละงู จังหวัดสตูล สามารถอธิบายได้ดังนี้

1.1) การมีส่วนร่วมในการวางแผน

การจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำโดยชุมชน ประกอบไปด้วยโครงการ หรือกิจกรรมต่าง ๆ ที่จัดขึ้นในชุมชน เช่นกิจกรรมการวางซั้งกอ (บ้านปลา) กิจกรรมการปล่อยพันธุ์สัตว์น้ำ การก่อตั้งธนาคารปูม้า และรวมถึงวิสาหกิจชุมชนร้านคนจับปลา โดยกิจกรรมที่เกิดขึ้นในชุมชนเกิดจากกลุ่มองค์กรชุมชน ชาวบ้านในชุมชน และบางกิจกรรมก็มีหน่วยงานเข้ามามีส่วนร่วมในบางขั้นตอน โดยกิจกรรมหลัก ๆ ที่เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรในบริเวณอ่าวปากบารา โดยส่วนใหญ่เกิดจากความร่วมมือของชาวบ้านในชุมชน เช่น กิจกรรมการวางซั้งกอ เป็นกิจกรรมที่เกิดขึ้นภายใต้การดูแลของสมาคมชาวประมงพื้นบ้านร่วมกับหน่วยงานสนับสนุนที่เกี่ยวข้องเป็นหลัก โดยสมาชิกสมาคมชาวประมงพื้นบ้านปากบารา เป็นชาวบ้านในพื้นที่ ดังนั้นก่อนการทำกิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชน ทางกลุ่มก็จะมีการเรียกชาวบ้านรวมถึงกลุ่มต่าง ๆ ในชุมชน ให้เข้ามามีบทบาทมีส่วนร่วมในการคิดวางแผน ตัดสินใจ เพื่อให้ชุมชนได้รับประโยชน์ร่วมกัน โดยกิจกรรมการวางซั้งกอ ทางสมาคมชาวประมงพื้นบ้านร่วมกับ กลุ่มรีฟาร์เดียนไทยแลนด์ (สตูล) และกลุ่มอื่น ๆ ในชุมชน รวมถึงชาวบ้านในชุมชน มีการเรียกประชุมระดมความคิดเห็น เพื่อการชี้แจงหน้าที่รับผิดชอบให้สอดคล้องกับความถนัดของแต่ละกลุ่ม แต่ละรายบุคคล ซึ่งกิจกรรมดังกล่าว การลงพื้นที่ดำน้ำสำรวจพื้นที่สำหรับการวางซั้งกอจะเป็นหน้าที่รับผิดชอบของ กลุ่มรีฟาร์เดียนไทยแลนด์ (สตูล) ซึ่งเป็นกลุ่มที่ทำงานเกี่ยวกับการอนุรักษ์ปะการัง มีความถนัดในเรื่องของการดำน้ำ และในส่วนของวัสดุอุปกรณ์ มีการทำร่วมกัน ไม่ว่าจะเป็นสมาคมชาวประมงพื้นบ้านปากน้ำ กลุ่มสองล้อรักษ์บ้านเกิด กลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชนอ่าวปากบารา ชาวบ้านในชุมชน และอาสาสมัครอีก 500 คน ช่วยในเรื่องของการจัดหาวัสดุอุปกรณ์ และอำนวยความสะดวกในด้านอื่น ๆ เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวดังต่อไปนี้

“...ก่อนที่จะทำอะไรเราต้องใช้ความร่วมมือจากชุมชนก็เรียกชาวบ้านมาประชุมกัน บอกกล่าวระดมความคิดเห็นร่วมกันกับชาวบ้าน นั่งพูดคุยกัน ส่วนมากแล้วเราจะทำกันบ่อย พอจะทำโครงการอะไร ก็เรียกมานั่งคุยที่สมาคม...”

(G01, สัมภาษณ์ 6 กันยายน 2561)

และนอกจากนี้คำกล่าวข้างต้นยังสอดคล้องกับคำกล่าวของ P11 ดังคำกล่าวดังนี้

“...โครงการหลักๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชนก็เกิดจากมารที่ชุมชนรวมกลุ่มหางบประมาณสนับสนุนและจัดโครงการเพราะฉะนั้นการทำงานต่าง ๆ ก็จะทำร่วมกัน คิด วางแผน อะไรก็ช่วย ๆ กัน เพราะการรวมกลุ่มที่ให้อะไรของบ หรือจะนำเสนออะไรถ้าไปในฐานะกลุ่มเขาก็จะรับฟังมากกว่า...”

(P11, สัมภาษณ์ 4 สิงหาคม 2561)

ดังนั้นสามารถสรุปได้ว่าชาวบ้านในชุมชนมีส่วนร่วมในการวางแผนเนื่องจากกลุ่มต่าง ๆ ในชุมชนก็เกิดจากการรวมตัวกันของชาวบ้านเข้าไปเป็นสมาชิกกลุ่มต่าง ๆ ส่วนชาวบ้านที่ไม่ได้เป็น

สมาชิกของกลุ่มก็เข้าร่วมรับฟังเพราะการทำงานต่าง ๆ ต้องให้คนในชุมชนยอมรับร่วมกัน เพื่อการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

1.2) การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน

เป็นการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานโดยการดำเนินงานเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำโดยชุมชนพบว่านอกจากชาวบ้านจะมีส่วนร่วมในการวางแผนแล้ว ชาวบ้านในชุมชนยังมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ช่วยให้งานประสบผลสำเร็จได้เร็วยิ่งขึ้น ชาวบ้านในชุมชนโดยส่วนใหญ่ประกอบอาชีพประมงพื้นบ้าน ทำให้มีเวลาว่างที่จะเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชน เช่น กิจกรรมการวางซั้งกออ่าวปากบารา กลุ่มหลัก ๆ ในชุมชนจะเป็นผู้ดำเนินการ ซึ่งกลุ่มที่กล่าวถึงนี้เป็นกลุ่มของชาวบ้านในชุมชนที่มีรวมกลุ่มกันเพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรในชุมชน เช่น สมาคมชาวประมงพื้นบ้านปากบารา กลุ่มรีฟาร์เตียนไทยแลนด์ (สตูล) กลุ่มสองล้อรักษ์บ้านเกิด กลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชนอ่าวปากบารา เป็นต้น ซึ่งแต่ละกลุ่มจะมีชาวบ้านที่เข้าไปเป็นสมาชิกทุกเพศ ทุกวัย รวมถึงเยาวชนในชุมชนอีกด้วย ซึ่งกิจกรรมบางกิจกรรมต้องการทรัพยากรด้านคนมากเป็นพิเศษเนื่องจากเป็นกิจกรรมที่มีหลายขั้นตอน จึงทำให้มีการแบ่งหน้าที่รับผิดชอบตามความถนัดของแต่ละกลุ่ม ซึ่งการดำเนินงานประกอบไปด้วยดังนี้

การประชุมเตรียมการ การวางซั้งกอหรือบ้านปลาอ่าวปากบาราเป็นการดำเนินสร้างความตระหนักและขยายแนวคิดการอนุรักษ์ทะเลแบบภูมิปัญญาในอ่าวปากบาราแก่ประชาชนในจังหวัดสตูลและจังหวัดใกล้เคียงเพื่อให้เกิดความมั่นคงทางอาหารทะเลแบบยั่งยืน อาสาสมัคร ในกิจกรรมการวางซั้งกอมีการใช้แรงงานของคนในชุมชนในการบริหารจัดการเป็นหลัก ชาวบ้านในชุมชนบางส่วนมีการเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มต่างๆ ในชุมชน ไม่ว่าจะเป็น สมาคมชาวประมงพื้นบ้านปากน้ำ กลุ่มวิสาหกิจท่องเที่ยวโดยชุมชนปากบารา กลุ่มสองล้อรักษ์บ้านเกิด กลุ่มรีฟาร์เตียนไทยแลนด์ (สตูล) และกลุ่มอื่นๆ ในชุมชน รวมถึงอาสาสมัครในชุมชนเป็นต้น ทั้งนี้กลุ่มต่างในชุมมีการแบ่งหน้าที่รับผิดชอบที่แตกต่างกันตามความถนัดของแต่ละกลุ่ม โดยกิจกรรมการวางซั้งกอมีอาสาสมัครทั้งสิ้น จำนวน 500 คน มีการแบ่งการทำงานอย่างชัดเจน กิจกรรมซั้งกอเป็นการมีส่วนร่วมทั้งระดับหน่วยงาน สาธารณะ และชุมชนสัมพันธ์ โดยการให้ชาวบ้านและผู้สนใจเข้าร่วมการเรียนรู้ร่วมเตรียมอุปกรณ์ เตรียมไม้ไผ่ ถักทางมะพร้าว ตัดเชือกและหล่อปูน รวมไปถึงการขนของขึ้นเรือ คณะทำงานส่วนการจัดเตรียมวัสดุชาวประมงพื้นบ้านและสมาคมรักษ์ทะเลไทยพร้อมด้วยอาสาสมัครอื่น ๆ คณะทำงานโครงการได้กำหนดแผนงานการทำงานส่วนนี้ขึ้นเป็นการเฉพาะและได้เชิญชวนจิตอาสาร่วมงานเตรียมวัสดุเพื่อเป็นทางการแบ่งเบางานและเป็นการประชาสัมพันธ์ถึงภาคส่วนต่าง ๆ

การหารือของคณะทำงาน เป็นลักษณะการประชุมหารือแบบไม่เป็นทางการ คณะทำงานผู้รับผิดชอบหลักเพื่อร่วมกันกำหนดงานและหารือวิธีการดำเนินงานตามแผนกิจกรรมโครงการอย่างต่อเนื่อง

การประชุมทีมงานปฏิบัติการภาคพื้นน้ำ รับผิดชอบดำเนินการโดยคณะทำงานของกลุ่มรีฟาร์เตียนไทยแลนด์ เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะเภตราและนักวิชาการ โดยประเด็นหารือของทีมปฏิบัติการใต้น้ำมีดังนี้ 1) ความสำคัญและผลประโยชน์ของการวางซั้งกอ 2) การกำหนดภารกิจของทีมปฏิบัติการใต้น้ำ และวิชาการ 3) การสำรวจฐานทรัพยากรสัตว์น้ำและพื้นที่

หน้าดินพื้นที่ทะเลของพื้นที่ที่จะวางซั้งกอ การประชุมชาวประมงพื้นบ้านของสมาคมชาวประมงพื้นบ้านปากบาราเป็นการหารือกับชาวประมงพื้นบ้านในท้องที่ที่ทำการประมงพื้นบ้านอยู่ในบริเวณอ่าวปากบาราอยู่เดิมและสมาชิกชุมชนเข้าร่วมประชุมจำนวน 110 คน เพื่อขอความคิดเห็นและความร่วมมือในการดำเนินการวางซั้งกอ การวางซั้งกอครั้งนี้ไม่ใช่ครั้งแรกแต่ชาวประมงพื้นบ้านได้เคยพยายามดำเนินการมาแล้ว แต่ทำได้ขนาดเล็ก ๆ การดำเนินการวางซั้งกอนี้คาดว่าจะทำให้เป็นโครงการนำร่องอย่างเป็นระบบของตำบลปากน้ำ

การกำหนดจุดวางซั้งกอและลักษณะรูปร่างซั้งกอ สรุปพื้นที่ในการวางซั้งกอแบ่งออกเป็น 3 จุดคือ จุดที่ 1 บริเวณหน้าเกาะเกียง เดิมมีปะการังเทียมอยู่ซึ่งเป็นแหล่งปลาหลากหลายชนิดเป็นการไปเพิ่มเติมให้สมบูรณ์มากขึ้น จุดที่ 2 บริเวณตูกุนเจ๊ะหลี ช่วงระหว่างเกาะลิดีและเกาะเขาใหญ่มีกองหินธรรมชาติอยู่เป็นแหล่งปลาเป็นแหล่งทรายและปลาจะว่ายมาที่เกาะเกียงและจุดที่ 3 บริเวณโป๊ะอินโด ใกล้เกาะลิดี ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของ G03 ที่ได้กล่าวถึงการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนดังกล่าว

“...แต่แต่ละกลุ่มในชุมชนจะมามีการทำงานที่แตกต่างกัน แต่มีเป้าหมายเดียวกันคือ บ้านเกิดของตนเอง เราจะมีช่วยเหลือกันตามความถนัดของแต่ละกลุ่ม แต่ละบุคคล เช่น กลุ่มรีฟการ์เดียน จะช่วยในส่วนที่เขาทำไม่ได้ เช่นการดำน้ำสำรวจจุดพิกัด สำรวจพื้นที่เพื่อไม่ให้เกิดการวางซั้งกอเกิดผลกระทบต่อทรัพยากรชนิดอื่นๆ ในท้องทะเล...”

(G03, สัมภาษณ์ 10 สิงหาคม 2561)

และสอดคล้องกับคำกล่าวของ G09 ที่กล่าวถึงการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนในการจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำในชุมชนดังกล่าว

“...กลุ่มในชุมชนนี้มีหลายกลุ่ม บางกิจกรรมก็จะมีการทำงานร่วมกัน เช่นกิจกรรมการวางซั้งกอ (บ้านปลา) ร่วมกับอุทยานให้เยาวชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการสำรวจฐานข้อมูล สำรวจนกท่องเที่ยวเป็นต้น กิจกรรมวางซั้งกอทางกลุ่มก็มีการไปรวมตัวจิตอาสาเพื่อช่วยขับเคลื่อนกิจกรรมในส่วนที่สามารถทำได้ เช่นการเตรียมวัสดุ การทำซั้งการผูกซั้ง การขนย้ายวัสดุต่าง ๆ ลงเรือวางซั้ง และอื่น ๆ ที่ทางกลุ่มสามารถช่วยได้...”

(G09, สัมภาษณ์ 10 สิงหาคม 2561)

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าชาวบ้านในชุมชนมีบทบาทสำคัญที่มีส่วนช่วยในการดำเนินการจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำในชุมชน ชาวบ้านในชุมชนบางส่วนมีส่วนร่วมในการวางแผน ในขณะที่บางส่วนก็เข้าไปมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน การปฏิบัติงาน ซึ่งการจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำโดยชุมชนเป็นเรื่องที่ต้องอาศัยความถนัดในแต่ละด้านของคนในชุมชน เนื่องจากการจัดการดังกล่าวต้องอาศัยความความชำนาญในเรื่องของภูมิปัญญาพื้นบ้าน ความถนัดในเฉพาะเรื่อง หรือแม้แต่อื่น ๆ เพื่อหาจุดพิกัดต่าง ๆ เพื่อไม่ให้เกิดการจัดการดังกล่าวส่งผลกระทบต่อทรัพยากรอื่น ๆ ในชุมชน

1.3) การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์

เป็นการได้รับผลประโยชน์ร่วมกันในชุมชน เนื่องจากชาวบ้านในชุมชนโดยส่วนใหญ่ ประกอบอาชีพประมงพื้นบ้านซึ่งอาศัยการจับสัตว์น้ำ ในการเลี้ยงดูครอบครัว ซึ่งแน่นอนอยู่แล้วหาก ประชากรสัตว์น้ำในบริเวณอ่าวปากบาราจะมีจำนวนลดน้อยลงทำให้ชาวประมงพื้นบ้านในชุมชนจับสัตว์ น้ำได้น้อยลงก็ส่งผลกระทบต่อรายได้ของครอบครัว ซึ่งการทำกิจกรรมที่เกี่ยวกับการอนุรักษ์ดังกล่าว ทำให้ประชากรสัตว์น้ำเพิ่มขึ้นจากเดิมชาวประมงพื้นบ้านก็สามารถจับสัตว์น้ำได้มากขึ้นส่งผลให้ รายได้ในครอบครัวดีขึ้น เช่นการตกปลาในบริเวณซั้งกอ การวางซั้งกอ วางเพื่อให้สัตว์ได้เข้าไป อาศัยอยู่ ซึ่งในบริเวณซั้งกอจะเห็นได้ว่าไม่ใช่ของใครคนใดคนหนึ่งในชุมชน แต่เป็นของชุมชน ชาวบ้านในชุมชนหรือแม้แต่ชุมชนใกล้เคียงสามารถเข้าไปตกปลาในบริเวณซั้งกอได้ แต่ต้องอยู่ภายใต้ กฎกติกาในการใช้ประโยชน์ร่วมกันในบริเวณซั้งกอ โดยห้ามใช้เครื่องมืออื่น ๆ นอกจากเบ็ดตกปลา เนื่องจากหากใช้อวนล้อมบริเวณซั้งกอก็จะทำให้ได้ปริมาณที่มากหากทุกคน ทำทุกวัน ก็จะทำให้ปลา ในบริเวณซั้งก็จะลดน้อยลง เพื่อป้องกันการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืนชาวบ้านที่จะเข้าไปใช้ประโยชน์ใน บริเวณดังกล่าวต้องรักษากฎและข้อตกลงร่วมกันในชุมชนเพื่อการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืนต่อไป ซึ่ง สอดคล้องกับคำกล่าวของ G08 ที่ได้กล่าวว่า

“...ก็ช่วยกันอนุรักษ์ไม่ต้องยึดว่าเราต้องได้ฝ่ายเดียวการทำจิตอาสา คน อื่นได้เราก็ภูมิใจ เรามีอุดมการณ์อยากที่จะอนุรักษ์ อยากเห็นภาพเหมือน ปะต๋อนเด็ก ๆ ไม่ต้องออกเรือไปไกลก็ได้ปลากลับมาแล้ว...”

(G08, สัมภาษณ์ 10 สิงหาคม 2561)

และนอกจากนี้ยังสอดคล้องกับคำกล่าวของ G01 ที่ได้กล่าวว่า

“...การทำงานจิตอาสาถามว่าเหนื่อยไหมเหนื่อยนะ แต่เราชอบที่จะทำ บางทีถูกคนมองว่าทำไปเพื่ออะไร ถูกว่าก็มี แต่เรามองอย่างเดียวถ้าเขาไม่ ทำ เราไม่ทำ แล้วใครจะทำ บางทีก็นึกท้อทำมาตั้งนานใครบ้างที่ได้รับ ผลประโยชน์ก็ชาวบ้านในชุมชนนี้แหละ แต่เขาไม่คิดตรงนั้น เขาไม่รู้หรือ กว่าสิ่งที่เราทำส่งผลประโยชน์ต่อเขาด้วย บางคนก็ไม่ยอมที่จะเปิดใจ บาง คนเห็นเราทำนานแล้วเห็นผล เขาก็มาทำด้วยก็มี...”

(G01, สัมภาษณ์ 6 กันยายน 2561)

และยังสอดคล้องกับคำกล่าวของ G03 ที่ได้กล่าวว่า

“...ที่ทำอยู่ไม่ใช่เพราะใครที่ไหน ก็เพื่อลูกหลานของเรา เพื่อคนใน ประเทศ เพราะทะเลสตูลมีสัตว์น้ำทางเศรษฐกิจจำนวนมาก และ ทรัพยากรสัตว์น้ำที่ได้จากชาวประมงพื้นบ้านนี้แหละ สด ใหม่ ปลอดภัย ถ้าคนที่รู้เรื่องดีถ้าเขารู้ว่า อันไหนมาจากชาวประมงพื้นบ้าน ถึงจะแพง ยิ่งไงเขายอมที่จะซื้อ เพราะมันสด ปลอดภัยพอรับมาสิน...”

(G03, สัมภาษณ์ 10 สิงหาคม 2561)

ดังนั้นจากการศึกษาพบว่าชาวบ้านในชุมชนบริเวณอ่าวปากบารา จะเห็นได้ว่าชาวบ้านในชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำในชุมชน ตั้งแต่ขั้นของการวางแผน การดำเนินงาน หรือการปฏิบัติ ตลอดจนถึงการได้รับผลประโยชน์ร่วมกัน

1.4) การมีส่วนร่วมในการติดตามผล

ในการมีส่วนร่วมในการติดตามผล เป็นการมีส่วนร่วมในอีกรูปแบบหนึ่งที่ชุมชนปฏิบัติร่วมกัน เช่นกิจกรรมการวางซั้งกอ ในชุมชน โดยคณะทำงานโครงการได้ติดตามผลร่วมกับชาวประมงพื้นบ้านเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืนของซั้งกอ ทำให้มีผลตอบรับที่ดีมากโดยเฉพาะชาวประมงพื้นบ้านจำนวนมากเข้าไปใช้ประโยชน์จากพื้นที่ที่มีการวางซั้งกอ โดยชาวบ้านมีการปฏิบัติตามกติกาชุมชน ใช้เบ็ดตกอย่างเดี่ยวในรัศมี ซั้งกอ และใช้อวนหรือเครื่องมือประมงอื่นๆ จับสัตว์น้ำบริเวณรอบๆ ซั้งกอ ออกไปด้านนอก เช่นอวนปลาหลังเขียว นอกจากนั้นยังใช้วิธีการเฝ้าระวังตรวจการร่วมกับพนักงานเจ้าหน้าที่ของรัฐอีกทางหนึ่งด้วย ปัจจุบันมีทั้งชาวประมงพื้นบ้านในชุมชนและชาวประมงพื้นบ้านต่างถิ่นเข้ามาใช้ประโยชน์ในบริเวณพื้นที่ซั้งกอ โดยการทำตามกติกาชุมชนที่ได้วางไว้ การวางซั้งกอในอ่าวปากบารา ส่งผลในการรณรงค์ป้องกันการทำประมงขนาดใหญ่ในเขตทะเลชายฝั่งอีกด้วย ทำให้ชาวประมงพื้นบ้านสามารถจับปลาได้มากขึ้น และเป็นที่น่าพอใจได้รับการยอมรับว่าสัตว์น้ำที่ได้จากอ่าวปากบาราเป็นการจับสัตว์น้ำอย่างรับผิดชอบใช้เครื่องมือถูกกฎหมาย สัตว์น้ำมีคุณค่าและมีความปลอดภัยต่อผู้บริโภคอีกด้วย

เมื่อกิจกรรมการวาง ซั้งกอ ประสบความสำเร็จ ซั้งกอสามารถเป็นแหล่งอาหารทะเลสดของชาวประมงพื้นบ้าน ชาวประมงพื้นบ้านสามารถออกไปตกปลาบริเวณ ซั้งกอ ไม่ต้องออกไปไกลทำให้ช่วยลดค่าใช้จ่ายในชีวิตประจำวันในการซื้อน้ำมันเรือ และยังประหยัดเวลาอีกด้วย จากเดิมชาวบ้านต้องออกไปหาปลาไกลๆ และจับสัตว์น้ำได้น้อย พอมีกิจกรรมซั้งกอ ทำให้ชาวประมงพื้นบ้านสะดวกมากยิ่งขึ้น ปลาเริ่มเข้ามามากขึ้น ทั้งปลาอินทรี ปลาหลังเขียว ปลาข้างเหลือง และอื่นๆ เป็นต้น ดังคำกล่าวของ G07 ที่ได้กล่าวว่า

“...ก่อนหน้านี้มีเรือไฟปั่นเข้ามาทำประมงในบริเวณอ่าวปากบารา ทำให้สัตว์น้ำลงน้อยลง แต่หลังจากที่ได้มีการกำหนดแนวเขต ขอเป็นพื้นที่อนุรักษ์ ชาวบ้านลงซั้งกอทำให้สัตว์น้ำหลายชนิดเพิ่มขึ้นมา จากที่ไม่เคยเห็นก็ได้เห็น ปลาที่หายไปจากอ่าวก็กลับมา 3-4 ชนิด สัตว์น้ำในสมัยก่อนมีความอุดมสมบูรณ์ แล้วก็หายไป ภายหลังจากที่ได้วางซั้งกอสัตว์น้ำที่เคยหายไปก็เริ่มมา เช่น ปลาอินทรี ปลาสำลี ปลาลาดากี่มัน ชาวบ้านก็ไม่ต้องออกเรือไกลๆ ประหยัดน้ำมัน ประหยัดเวลาด้วย ได้กลับมาทำอย่างอื่นได้อีก...”

(G07, สัมภาษณ์ 5 กันยายน 2561)

ชนิดสัตว์น้ำที่พบในบริเวณซั้งกอ หรือปริมาณสัตว์น้ำบริเวณซั้งกอที่วางไว้ทั้ง 3 จุด พบว่าปริมาณสัตว์น้ำเพิ่มขึ้นจากเดิมโดยมีรายละเอียดดังนี้

จุดพิภักที่ 1 หน้าเกาะเกียง อยู่ใกล้กับแหล่งปะการังเทียมที่กรมประมงเคยวางไว้เดิมเมื่อหลายปีก่อน เมื่อมีการวางซั้งกอ ซึ่งซั้งกอจะมีความสดของใบไม้และลำไม้ไผ่ เป็นภูมิปัญญาพื้นบ้านที่ชาวประมงพื้นบ้านเชื่อเกี่ยวกับเรื่องกลิ่นสาบของต้นไม้จะดึงดูดฝูงปลา ทำให้น้ำเข้ามาอาศัยบริเวณซั้งกอมากขึ้น โดยสัตว์น้ำที่พบบริเวณซั้งกอได้แก่ ฝูงปลาและปลากะพง ปลาข้างเหลือง ปลาหู ปลาหางแข็ง และมีปลานักล่า พวกปลาอินทรี ปลาเก๋า และพบปลากระพงอยู่บ้าง ดังคำกล่าวของ G08 ได้กล่าวว่า

“...พอมีสั้งกอ ปลาในอ่าวปากบาราเริ่มมีมากขึ้น และมีปลาชนิดใหม่ๆ เข้ามาเยอะ เช่น ปลาอินทรี ปลาหางแข็ง ปลาหูข้าง สมัยก่อนปลาหูข้างไม่มีเลยไม่เคยเห็นเลยเพิ่งเข้ามาประมาณปีที่แล้ว 2560 หลังจากที่ได้มีการวางซั้งกอ ส่วนปลาชนิดอื่นๆ จากที่ลดลงก็มีเข้ามาเพิ่ม จากที่เคยมีและหายไปจากอ่าวปากบาราก็เริ่มกลับมาชุกชุมเหมือนเดิม...”

(G08, สัมภาษณ์ 10 สิงหาคม 2561)

จุดบริเวณหน้าเกาะเกียงเป็นจุดที่มีกระแสน้ำไหลค่อนข้างแรง เพราะตั้งอยู่ตรงกับทิศทางเปิดรับกระแสน้ำขึ้น น้ำลงจาก ปากอ่าว ร่องระหว่างเกาะเขาใหญ่กับเกาะตะรุเตา จุดนี้ถือเป็นจุดที่มีความโดดเด่น คือน้ำค่อนข้างใสกว่าพิภักอื่น พิภักนี้ชาวประมงพื้นบ้านนิยมไปตกปลาด้วยเบ็ดโซก

จุดพิภักที่ 2 ตุกุนเจ๊ะหลี จุดนี้อยู่กลางอ่าวปากบารา น้ำมีลักษณะค่อนข้างขุ่นตลอด แหล่งพิภักนี้เดิมเป็นแหล่งจับปลาหลังเขียว ต่อมาช่วงหลัง สัตว์น้ำไม่ชุกชุมมากนัก หลังการวางซั้งกอก็พบว่าปลาหลังเขียวรวมฝูงกลับมาชุกชุมอีกครั้ง ดังคำกล่าวของ G07 ที่กล่าวว่า

“...หลังจากที่มีการวางซั้งกอทำให้ปลาเพิ่มขึ้น ปลาที่ไม่เคยมีในอ่าวปากบาราก็เริ่มเข้ามา จากปลาที่ค่อยๆหายไปก็กลับมาเยอะเหมือนเดิมเหมือนปลาหลังเขียว แต่ก่อนเยอะและหายไปช่วงหนึ่งพอมีสั้งกอก็กลับมาใหม่...”

(G07, สัมภาษณ์ 5 กันยายน 2561)

เมื่อเราไปสำรวจจุดนี้ก็จะเห็นฝูงปลาหลังเขียวบนผิวน้ำทุกครั้งชาวประมงพื้นบ้านได้จับปลาหลังเขียวจำนวนมากขึ้นอีกครั้งทำให้ชาวประมงพื้นบ้านมีรายได้เพิ่มมากขึ้นตามไปด้วย

จุดพิภักที่ 3 โปะอินโด จุดนี้จะอยู่ใกล้กับชายฝั่งมากที่สุด ชาวประมงพื้นบ้านขนาดเล็กได้มีการใช้ประโยชน์จำนวนมาก เพราะจุดนี้อยู่ใกล้ฝั่งส่วนใหญ่นิยมไปตกปลาข้างเหลือง ปลาปลากะพง เป็นต้น

ดังนั้นจะเห็นได้จากการทำกิจกรรมการวางซั้งกอในชุมชนดังกล่าวสามารถสรุปได้ว่าในช่วงเริ่มต้นปี 2558 โดยชาวบ้านจะทำกันเองใช้วัสดุที่มีอยู่ทำเท่าที่พอจะทำได้โดยการเลียนแบบของประมงพาณิชย์ที่ทำไว้เพื่อล่อปลาให้เข้าและจะมีการล้อมเพื่อจะให้ปลาติดอวน ทางชาวประมงพื้นบ้านได้พัฒนาจากแนวคิดดังกล่าวเป็นการทำซั้งกอเพื่อให้ปลาไปอาศัยอยู่ ไปวางไข่ ไปหลบซ่อน เพื่อให้สัตว์น้ำได้ใช้ประโยชน์เมื่อเวลาผ่านไปทำให้ปริมาณสัตว์น้ำเพิ่มมากขึ้น จนปี 2560 กิจกรรมซั้งกอดังกล่าวได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากสำนักงานทรัพยากรสิ่งแวดล้อมพระมหากษัตริย์ ทางชุมชนร่วมกับหน่วยงานและกลุ่มเครือข่ายในการจัดโครงการวางซั้งกออ่าวปากบารา โดยมีสมาคม

ชาวประมงพื้นบ้านปากน้ำ สมาคมรักษ์ทะเลไทย กลุ่มรีฟคาเดียนไทยแลนด์ (สตูล) เป็นผู้ดำเนินการ โดยงบประมาณสนับสนุนจากสำนักงานทรัพยากรสิ่งแวดล้อมพระมหากษัตริย์ ในการจัดโครงการซึ่งก่ออ่าวปากบารา หลังจากการวางซั้งก็มีการติดตามผลจากทางกลุ่ม และติดตามผลจากชาวประมงพื้นบ้านที่ได้เข้าไปใช้ประโยชน์ จึงได้ผลออกมาว่าการวางซั้งก่อให้เกิดสัตว์น้ำเข้าไปอาศัยอยู่จริง และมีสัตว์น้ำชนิดใหม่เพิ่มขึ้น จากที่หายไปจากอ่าวปากบาราก็เริ่มกลับมาใหม่ จากที่มีน้อยก็เริ่มชุกชุม ส่วนเสียงจากชาวประมงพื้นบ้านก็เห็นตรงกันว่าหลังจากที่มีการวางซั้งก็ทำให้จับสัตว์น้ำได้มากขึ้น จากปลาที่ไม่เคยมีมาก่อนในอ่าวปากบาราก็เริ่มมา จากปลาที่หายไปก็กลับมาใหม่ ส่วนปลาที่มีน้อยก็เริ่มชุกชุมมากขึ้นกว่าเดิม

1.3 องค์ประกอบที่ 3 ผลผลิต/ ผลลัพธ์ (Out Put)

องค์ประกอบด้านผลผลิตของกระบวนการจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำโดยชุมชน เป็นผลที่ได้จากปัจจัยป้อนเข้า และกระบวนการบริหารจัดการโดยชุมชน ทำให้เกิดผลผลิต/ผลลัพธ์ที่ได้ คือ กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำโดยชุมชน บริเวณชายฝั่งปากบารา อำเภอละงู จังหวัดสตูล สามารถอธิบายได้ดังนี้

1) กิจกรรมการวางซั้ง (บ้านปลา) ซั้งเป็นภูมิปัญญาพื้นบ้านของชาวประมงพื้นบ้าน ถือเป็นวิธีหนึ่งที่มีส่วนช่วยในการจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำในชุมชนโดยชุมชน ซึ่งการวางซั้งไม่ต้องใช้เงินลงทุนมหาศาล ใช้วัสดุจากธรรมชาติที่สามารถหาได้ในชุมชน การวางซั้ง เป็นการสร้างบ้านให้ปลาเป็นการใช้ภูมิปัญญาชาวบ้านในการเพิ่มปริมาณสัตว์น้ำและเพื่ออนุรักษ์สัตว์น้ำเปรียบเสมือนการทำปะการังเทียมให้ปลาวางไข่ และได้เพาะสัตว์น้ำวัยอ่อน การวางซั้ง หรือการสร้างบ้านให้ปลา เป็นกิจกรรมที่ชุมชนให้การยอมรับเป็นอย่างดี ซั้ง สามารถเพิ่มปริมาณสัตว์น้ำได้ และยังสามารถป้องกันการใช้เครื่องมือประมงผิดกฎหมาย ที่จะเข้ามาในเขตพื้นที่การประมงพื้นบ้านอีกด้วย การวาง ซั้ง จึงเป็นกิจกรรมหลักของชุมชนที่มีการจัดขึ้นในทุกๆปี กิจกรรมดังกล่าวมีวัตถุประสงค์ของกิจกรรมการวางซั้ง (บ้านปลา) โดยวัตถุประสงค์หลักๆ ของการทำซั้ง มีดังนี้ 1) เพื่อเพิ่มปริมาณสัตว์น้ำบ้านตานีอ่าวปากบารา 2) เพื่อส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือในท้องถิ่นทั้งภาครัฐ ภาคเอกชนภาคประชาสังคมในเรื่องการอนุรักษ์และความมั่นคงทางอาหารสู่ความเข้มแข็งของชุมชนในการปกป้องทรัพยากรทางทะเล 3) เพื่อรณรงค์เชื่อมโยงความรู้ความเข้าใจในเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรทางทะเลสู่สาธารณชน

รูปแบบและการวางซั้ง การวางซั้งเป็นการสร้างบ้านให้ปลาบริเวณอ่าวปากบาราอาศัยอยู่ ซั้งเป็นบ้านของสัตว์น้ำที่ชุมชนสร้างขึ้น โดยใช้วัสดุธรรมชาติ ผลิตในรูปแบบของกรวยเลียนแบบธรรมชาติ เลียนแบบระบบนิเวศใต้น้ำให้มากที่สุด บางพื้นที่เรียกว่า หม่อม ซั้ง หรือกำ เป็นการดัดแปลงมาจากประมงพาณิชย์ ที่ทำไว้เพื่อการล่อปลาให้มารวมฝูงแล้วใช้อวนล้อมจับ แต่ซั้งของชาวประมงพื้นบ้านทำเพื่อให้ปลามาอาศัย วางไข่และขยายพันธุ์ โดยมีกฎกติกาชุมชน ห้ามอวนทุกชนิดวางล้อมซั้ง ส่วนอวนตาถี่ต้องวางนอกซั้งเท่านั้น ซั้งทำให้เกิดเป็นกิจกรรมร่วมกันในชุมชนและทำให้ชาวบ้านเกิดความหวงแหนทรัพยากร หลังจากที่มีซั้ง ชาวบ้านไม่ต้องออกเรือไปหาปลาไกลบ้านนอกจากนั้นยังประหยัดค่าใช้จ่ายในการออกเรือในแต่ละวันอีกด้วย และด้วยลักษณะของวัสดุธรรมชาติของซั้ง จึงทำให้สัตว์น้ำเข้ามาอาศัยอยู่ ถือเป็นภูมิปัญญาดั้งเดิมที่ชาวประมง

พื้นบ้านเลียนแบบธรรมชาติเพราะจากการสังเกตว่าสัตว์น้ำอาศัยอยู่บริเวณที่มีลักษณะเหมือนปลาใต้น้ำ หรือแหล่งหลบภัยจำนวนมากเมื่อมีทางมะพร้าวลอยในน้ำมักมีสัตว์น้ำมาอาศัยอยู่ ซึ่งก่อนนอกจากจะเป็นการอนุรักษ์ และฟื้นฟูสัตว์น้ำแล้ว ซึ่งกอช่วยป้องกันหน้าดินได้อย่างดีอีกด้วย อีกทั้งยังป้องกันไม่ให้เรือประมงที่มีกำลังสูงเข้ามาทำการประมงใกล้ฝั่งมากเกินไป อ่าวปากบาราจึงกลายเป็นอ่าวอนุรักษ์สัตว์น้ำ ที่ไม่มีใครบวกรวนที่อยู่อาศัยของสัตว์น้ำจึงทำให้อ่าวปากบารา มีสัตว์น้ำให้จับตลอดทั้งปี

ซึ่งกออ่าวปากบาราไม่เพียงสร้างเพื่อเป็นแหล่งที่อยู่ให้สัตว์น้ำเพียงอย่างเดียว แต่ซึ่งกออ่าวปากบารายังช่วยเป็นแนวเขตไม่ให้ประมงพาณิชย์เข้ามารุกกล้าในพื้นที่การทำประมงของชาวประมงพื้นบ้านอีกด้วยเนื่องจากกิจกรรมซึ่งกอดังกล่าว มีการทำข้อตกลงร่วมกัน ร่วมกับนายกสมาคมประมงพาณิชย์ในการขอให้อ่าวปากบาราเป็นเขตอนุรักษ์ทรัพยากรสัตว์น้ำอีกด้วย ปัจจุบันการวางซึ่งกอกำลังกลายเป็นยุทธศาสตร์สำคัญในการอนุรักษ์ทรัพยากรทางทะเลของสตูล โดยองค์การบริหารส่วนจังหวัดสตูลเครือข่ายประมงพื้นบ้านรวมทั้งสำนักงานประมงจังหวัดสตูลได้ตั้งเป้าหมายให้มีการทำซ้ำในบริเวณชายฝั่งทุกอำเภอชายทะเลในจังหวัดสตูล ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของ G05 ที่ได้กล่าวว่า

“...ซึ่งกอเป็นที่สัตว์น้ำเข้าไปอาศัยอยู่ ถือบ้านของสัตว์น้ำที่ชุมชนสร้างขึ้น โดยใช้วัสดุธรรมชาติ สร้างขึ้นเลียนแบบธรรมชาติ เลียนแบบระบบนิเวศใต้น้ำให้มากที่สุด...”

(G05, สัมภาษณ์ 28 พฤศจิกายน 2561)

และยังสอดคล้องกับคำกล่าวของ P11 ที่ได้กล่าวว่า

“...หลังจากที่มีซึ่งกอ ชาวบ้านก็ไม่ต้องออกเรือไปหาปลาไกลบ้าน แถมยังประหยัดค่าใช้จ่ายในการออกเรือในแต่ละวันอีกด้วย และด้วยลักษณะของซึ่งกอที่สร้างจากวัสดุธรรมชาติ จึงทำให้สัตว์น้ำเข้ามาอาศัยอยู่ ถือเป็นภูมิปัญญาดั้งเดิมที่ชาวประมงพื้นบ้านเลียนแบบธรรมชาติ เพราะจากการสังเกตว่า สัตว์น้ำอาศัยอยู่บริเวณที่มีลักษณะเหมือนปลาใต้น้ำ หรือแหล่งหลบภัยจำนวนมากเมื่อมีทางมะพร้าวลอยในน้ำมักมีสัตว์น้ำมาอาศัยอยู่...”

(P11, สัมภาษณ์ 4 สิงหาคม 2561)

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าการวางซึ่งกอ หรือการสร้างบ้านปลา ในอ่าวปากบาราทำให้เกิดแหล่งอาศัยของสัตว์น้ำอย่างชุกชุม เป็นแหล่งอาหารสำหรับคนในชุมชนเพิ่มมากขึ้น ชาวประมงพื้นบ้านสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรในชุมชนได้อย่างแท้จริง ภายใต้ข้อตกลงกติกาชุมชนที่จะใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน โดยมีหน่วยงานร่วมลงนามในการสนับสนุนจำนวนมาก ซึ่งกอยังเป็นเครื่องมือในการอนุรักษ์ทรัพยากรสัตว์น้ำบริเวณอ่าวปากบาราอย่างได้ผล สามารถสร้างข้อตกลงกับกลุ่มประมงพาณิชย์ขนาดใหญ่จะไม่เข้ามาทำประมงรุกกล้าเข้ามาในเขตอ่าวปากบารา ไม่ใช่เครื่องมือประมงผิดกฎหมายเข้ามาในเขตพื้น ซึ่งกอ อ่าวปากบารา อีกด้วย และการวาง ซึ่งกอ ทำให้มีหน่วยงานและองค์กรต่างๆ ให้การสนับสนุนทั้งในกิจกรรม ยอมรับที่จะช่วยกันปกป้องดูแลทะเลปาก

บาราให้เป็นแหล่งอาหารของคนในชุมชน รวมถึงคนทั่วไป และเป็นการเปิดโอกาสให้ชุมชน ตลอดจนผู้เกี่ยวข้องร่วมบริหารจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำบริเวณอ่าวปากบาราอย่างมีส่วนร่วม เพื่อรักษาความมั่นคงทางอาหาร และสามารถรักษาทรัพยากรสัตว์น้ำให้อุดมสมบูรณ์ยั่งยืนสู่รุ่น ลูกหลานต่อไป

โดยเฉพาะกับชาวประมงพื้นบ้านที่ไม่มีต้นทุนในการลงทุนเครื่องมือประมงอื่นๆ เนื่องจากกติกาชุมชนกำหนดให้ใช้เบ็ดตกปลาเท่านั้นในการจับสัตว์น้ำบริเวณ ช้างกอ เป็นการสะท้อนรูปแบบการส่งเสริมความมั่นคงทางอาหารและมุ่งเป้า เพื่อการปกป้องทะเลและทรัพยากรให้ใช้ประโยชน์ได้อย่างยั่งยืน และช้างกอ หรือปะการังเทียมพื้นบ้าน ในอ่าวปากบาราถือเป็นส่วนหนึ่งที่มีส่วนช่วยในการรณรงค์ ให้ยุติการทำลายทรัพยากรทางทะเลไปด้วยภายในตัว เพราะบริเวณที่มีการวางช้างกอชาวบ้านมีการเสนอขอให้มีการกำหนดเขตอนุรักษ์สัตว์น้ำ ห้ามประมงพาณิชย์เข้ามารุกล้ำ ห้ามใช้เครื่องมือประมงอื่นๆ อนุญาตให้ใช้ได้เพียงเบ็ดตกปลาเท่านั้น

2) วิสาหกิจชุมชนร้านคนจับปลา ร้านคนจับปลาเป็นวิสาหกิจชุมชนที่ก่อตั้งขึ้นโดยชุมชน เพื่อช่วยเหลือชาวประมงพื้นบ้าน และเป็นช่องทางการอนุรักษ์ทรัพยากรสัตว์น้ำโดยชุมชน โดยจุดเริ่มต้นร้านคนจับปลา อ่าวปากบารา เป็นแหล่งทำประมงชายฝั่งที่มีความอุดมสมบูรณ์ ทุกๆ วัน ชาวประมงจะออกเรือไปจับสัตว์น้ำเพื่อนำมาเป็นอาหารและจำหน่ายให้แพปลา แต่ที่ผ่านมาผลผลิตที่จำหน่ายไปถึงมือผู้บริโภคปลายทางกลับมีราคาสูงกว่าที่จำหน่ายให้แก่พ่อค้าคนกลางเป็นอย่างมาก เนื่องจากปัญหาผลผลิตถูกพ่อค้าคนกลางกดราคา ทำให้ชาวประมงพื้นบ้านรวมตัวกันจัดตั้งร้านคนจับปลา จำหน่ายสัตว์น้ำที่จับได้ ส่งขายตรงถึงผู้บริโภค เพื่อตัดพ่อค้าคนกลางออกจากห่วงโซ่การค้าขาย ทำให้สามารถจำหน่ายผลผลิตให้ผู้บริโภคได้ในราคายุติธรรม เพราะที่ผ่านมาชาวประมงพื้นบ้านไม่สามารถกำหนดราคาผลผลิตของตนเองได้ เพราะต้องส่งผ่านตลาดคนกลางก่อนถึงผู้บริโภค ทำให้ผู้บริโภค บริโภคอาหารทะเลที่มีความเสี่ยงต่อสุขภาพ บริโภคสัตว์น้ำที่ไม่ปลอดภัย แถมราคาที่ไม่เป็นธรรม สมาคมชาวประมงพื้นบ้านตำบลปากน้ำ จึงมีการกำหนดวิสัยทัศน์เพื่อการแก้ไขปัญหาในการจัดการผลผลิตของชาวประมงพื้นบ้านในชุมชน ทำให้เกิดฐานคิดสำคัญ คือ ร้านคนจับปลา คือจะไม่แข่งขันจัดการผลผลิตสัตว์น้ำกับผู้จัดการกลางในระบบเศรษฐกิจปกติที่ระบบเดินอยู่แล้ว แต่ส่งเสริมให้ชาวประมงจัดการผลผลิตของชาวประมงพื้นบ้าน ป้อนสู่ตลาดทางเลือกใหม่ถือเป็นแนวทางในการรับประกันรายได้และตลาดของชาวประมงพื้นบ้านเองได้ ดังนั้นหลังจากชาวประมงพื้นบ้านขนาดเล็กในพื้นที่ตำบลปากน้ำได้มีการรวมกลุ่มเป็นสมาคมชาวประมงพื้นบ้านตำบลปากน้ำ ระยะเวลาหนึ่งได้ศึกษาเรียนรู้พร้อมกับแรงหนุนจากสมาคมรักษ์ทะเลไทยองค์กร ภาคีต่างๆ ในตำบลปากน้ำจนมีการตัดสินใจทดลองการทำงานโดยสนับสนุนให้แม่บ้านประมงพื้นบ้าน เข้าสู่กระบวนการทำงานเพื่อจัดการผลผลิตที่มีคุณภาพของตนเอง อีกทั้งยังช่วยให้ผู้บริโภคได้เข้าถึงสินค้าสัตว์น้ำที่ปลอดภัยไร้สารเคมีตกค้างอีกด้วย

ซึ่งจุดเริ่มต้นของร้านคนจับปลาจังหวัดสตูลเกิดขึ้นในปี 2559 โดยมีวัตถุประสงค์ของวิสาหกิจชุมชนร้านคนจับปลา 1) เพื่อให้ชาวประมงพื้นบ้านตระหนักถึงการทำประมงอย่างยั่งยืนและรับผิดชอบผลผลิตของตนที่จะออกสู่ผู้บริโภค 2) เพื่อเป็นศูนย์กลางในการจัดการผลผลิตสัตว์น้ำชุมชน และส่งเสริมการเรียนรู้เกี่ยวกับสัตว์ทางปลอดภัย เมื่อสมาคมชาวประมงพื้นบ้านตำบลปากน้ำได้เข้าร่วมเป็นสมาชิกสมาคมสมาพันธ์ชาวประมงพื้นบ้านแห่งประเทศไทย ได้รับแนวคิดและแนวทางจากร้านคนจับปลาในเครือข่ายที่กำลังเริ่มดำเนินการอยู่ในหลายพื้นที่ เช่น ประจวบคีรีขันธ์

นครศรีธรรมราช การดำเนินงานร้านคนจับปลาสด ได้ถอดหลักคิดและร่วมใช้แบรนด์ร้านคนจับปลา แต่นำมาปรับ ประยุกต์ให้สอดคล้องกับพื้นที่ มีคณะกรรมการของร้านคนจับปลาสด จำนวน 16 คน โดยเลือกตัวแทนแม่บ้านประมงพื้นบ้านพื้นที่ละ 5 คนที่มีความสนใจ และพร้อมที่จะทำงานในเรื่องนี้ ในพื้นที่หลัก 3 หมู่บ้าน ปากบารา ตะโละไฮ และท่ามาลัยเป็นพื้นที่นำร่อง โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อให้ชาวประมงพื้นบ้านตระหนักถึงการทำการประมงอย่างยั่งยืน และรับผิดชอบ ผลผลิตของตนที่จะออกไปสู่ผู้บริโภค และเพื่อเป็นศูนย์กลางในการจัดการผลผลิตสัตว์น้ำชุมชน และส่งเสริมการเรียนรู้เกี่ยวกับสัตว์น้ำปลอดภัย

ผลผลิตของร้านคนจับปลาสดเน้นผลผลิตสัตว์น้ำที่มาจากชาวประมงพื้นบ้านจับมาด้วย เครื่องมือประมงที่ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม และผู้จับมีส่วนร่วมในกิจกรรมการอนุรักษ์และฟื้นฟูทะเล ควบคู่ไปกับการทำการประมง ผลผลิตของร้านคนจับปลาสดหลักการ สด สะอาด ปลอดภัยไร้สารฟอร์มาลิน จากชาวประมง สู่อุปโภค ราคาเหมาะสมเป็นธรรมทั้งคนจับและผู้บริโภค ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของ G06 ตัวแทนกลุ่มองค์กรชุมชน หนึ่งในคณะกรรมการร้านคนจับปลาและเจ้าหน้าที่สมาคมรักษ์ทะเลไทย ที่ได้กล่าวว่า

“...หากชาวบ้านขายผ่านพ่อค้าคนกลางมักถูกกดราคาอยู่เสมอ ในขณะเดียวกัน พบว่าราคาสินค้าในตลาดที่ขายให้ผู้บริโภคสูงกว่าราคาที่ชาวประมงพื้นบ้านขายให้พ่อค้าคนกลางหลายเท่าตัว กลุ่มชาวประมงพื้นบ้านตำบลปากน้ำ จึงมีการทำโครงการ เมื่อปี "สดร้านคนจับปลา" 2558 ช่วงเริ่มต้นมีเงินลงทุนเพียง 3,000 บาท นำเงินไปซื้อกุ้งจากชาวประมงพื้นบ้าน มาให้กลุ่มแม่บ้านช่วยแปรรูปผลผลิตเพื่อจำหน่าย...”

(G06, สัมภาษณ์ 4 กันยายน 2561)

และยังสอดคล้องกับคำกล่าวของ G01 ตัวแทนกลุ่มองค์กรชุมชน ที่ได้พูดถึงร้านคนจับปลา ถือเป็นโครงการหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับงานอนุรักษ์ทรัพยากรสัตว์น้ำ คือ การที่ชาวประมงพื้นบ้านจะขายผลผลิตให้ร้านคนจับปลา จะต้องเข้ามาเป็นสมาชิกของสมาคมชาวประมงพื้นบ้านก่อน และการเป็นสมาชิกจะเป็นเรือประมงพื้นบ้านที่ไม่ใช้เครื่องมือผิดกฎหมาย ใช้ตาอวนตามที่กำหนดคือ อวนกุ้ง ต้องให้มีตาอวนขนาด 4.2 เซนติเมตร และ 4.5 เซนติเมตร อวนปู ต้องให้มีตาอวน 4.7 เซนติเมตร ลอบ ไซ ต้องมีตาอวน 2.5 เซนติเมตร ดังคำกล่าว

“...การที่ชาวประมงพื้นบ้านจะขายผลผลิตให้กับร้านคนจับปลา เขาจะต้องเข้ามาเป็นสมาชิกของสมาคมชาวประมงพื้นบ้านก่อน และการเป็นสมาชิกจะต้องเป็นเรือประมงพื้นบ้านที่ไม่ใช้เครื่องมือผิดกฎหมาย ใช้ตาอวนตามที่กำหนดที่ไม่ส่งผลกระทบต่อสัตว์น้ำเช่น อวนกุ้ง ต้องให้มีตาอวนขนาด 4.2 เซนติเมตร และ 4.5 เซนติเมตร อวนปู ต้องให้มีตาอวน 4.7 เซนติเมตร ลอบ ไซ ต้องมีตาอวน 2.5 เซนติเมตร เป็นการช่วยกันอนุรักษ์สัตว์น้ำในอ่าวปากบาราอีกทางหนึ่ง...”

(G01, สัมภาษณ์ 6 กันยายน 2561)

โดยเป้าหมายหลักของร้านคนจับปลา ก็เพื่อเพิ่มศักยภาพในการจัดการผลผลิตของประมงพื้นบ้าน ซึ่งจะต้องทำประมงอย่างรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม ไม่ใช่เครื่องมือประมงอย่างผิดกฎหมาย หรือทำประมงแบบทำลายล้าง พร้อมกับการกระตุ้นเตือนจิตสำนึกในการปกป้องแหล่งอาหารทะเลไปด้วย สำหรับผลผลิตของกลุ่มประมงพื้นบ้าน มีพวกปลาต่างๆ ตามฤดูกาล เช่น ปลาเก๋า ปลาอินทรี ปลากระพง ปลาน้ำดอกไม้ กุ้งแชบ๊วย หมึกหอม หมึกกระดอง เป็นต้น ซึ่งเป็นสัตว์น้ำที่จับได้ตามฤดูกาล ทางร้านคนจับปลา จะรับซื้อในราคาที่สูงกว่าแพปลาร้อยละ 10-20 โดยจะทำหน้าที่เป็นคนกลางจัดการผลผลิตให้ชาวประมง 1) การแบ่งผลกำไร กำไรที่ได้แบ่งเป็น 3 ส่วน คือ ส่วนแรก 50% เป็นต้นทุนหมุนเวียนในร้าน 30% เป็นเงินปันผลของสมาชิกในร้านคนจับปลา และ 20% นำไปสนับสนุนงานอนุรักษ์ เช่น การสร้างซั้งกอหรือบ้านปลา ธนาคารปู และทางร้านคนจับปลายังรับซื้อสินค้าจากแพปลาในชุมชน ในราคาเดียวกันแต่ต้องเป็นแพปลาที่เป็นสมาชิกกับทางร้านเท่านั้น 2) การบริหารจัดการของกลุ่มร้านคนจับปลาสดมีดังนี้ 1) ฝ่ายตลาดมีหน้าที่ในการประสานหาตลาดในท้องถิ่นและตลาดกลางกรุงเทพ 2) ฝ่ายรับคำสั่งซื้อ มีหน้าที่รับคำสั่งซื้อตามออเดอร์ที่ฝ่ายตลาดจัดมาให้ 3) ฝ่ายหาสินค้า มีหน้าที่จัดการหาสินค้าตามออเดอร์ที่จัดมาให้ให้ได้ครบตามที่ต้องการ 4) ฝ่ายแปรรูป มีหน้าที่ในการแปรรูปทั้งสดและแปรรูปให้เรียบร้อย 5) ฝ่ายแพ็คสินค้าและจัดเก็บสินค้า มีหน้าที่ในการแพ็คสินค้าจากการแปรรูปให้ถูกต้องตามรูปแบบที่วางไว้และจัดเก็บสินค้าเข้าตู้แช่ให้เรียบร้อย 6) ฝ่ายจัดส่งสินค้า มีหน้าที่ในการจัดส่งสินค้าตามออเดอร์ที่ได้ระบุไว้ให้กับลูกค้า โดยจะต้องประสานผู้รับส่งสินค้าและกับลูกค้า 7) ฝ่ายการเงินและบัญชี มีหน้าที่เกี่ยวกับการเงินทั้งหมดเป็นผู้จัดทำบัญชีรายรับรายจ่ายบัญชี งบดุลของร้านคนจับปลาและเก็บหลักฐานต่างๆของร้านคนจับปลาไว้เพื่อ

จะเห็นได้ว่าการก่อตั้งร้านคนจับปลานอกจากทำให้ผู้ผลิตสามารถขายผลผลิตได้โดยตรงให้กับผู้บริโภคแล้ว ยังเกิดการจ้างงานสร้างรายได้ให้แก่แม่บ้านชาวประมงพื้นบ้านในชุมชนอีกด้วย ร้านคนจับปลา ถือเป็นทางเลือกใหม่ให้ชาวประมงพื้นบ้านสามารถจำหน่ายผลผลิตโดยตรงสู่ผู้บริโภค ในราคายุติธรรม ทั้งผู้ผลิต และผู้บริโภค คือ ผู้บริโภคได้รับประทานอาหารสด ปลอดภัย ที่สำคัญร้านคนจับปลายังเป็นกิจการเพื่อสังคมก่อให้เกิดการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน และส่งผลให้เศรษฐกิจของชุมชนมีความเข้มแข็งอีกด้วย

2) ธนาคารปูม้า เป็นกิจกรรมที่เกิดขึ้นโดยชุมชนเป็นผู้ก่อตั้งมีการรวมกลุ่มเพื่ออนุรักษ์ปูม้าบริเวณอ่าวปากบารา โดยการก่อตั้งธนาคารปูม้าเพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรสัตว์น้ำบริเวณอ่าวปากบารา โดยจุดเริ่มต้นในการทำธนาคารปูม้า อ่าวปากบารา มีทรัพยากรสัตว์น้ำที่อุดมสมบูรณ์ แต่ที่ผ่านมาสถานการณ์ที่เกิดขึ้นกับชาวประมงพื้นบ้านคือปูม้ามีปริมาณที่น้อยลงมาก ทำให้ชาวประมงพื้นบ้านได้รับผลกระทบ ชาวประมงพื้นบ้านต้องออกทะเลไปไกลกว่าเดิม ความยากลำบากเกิดขึ้นกับชาวประมงพื้นบ้าน เมื่อความอุดมสมบูรณ์ของท้องทะเลปากอ่าว ได้รับผลกระทบจากการทำประมงรูปแบบต่างๆ ของเรือประมงขนาดใหญ่ที่มีเครื่องมือประมงแบบทำลายล้าง กวาดเอาสัตว์น้ำขนาดเล็กขึ้นมาด้วย ทำให้ชาวบ้านในชุมชนเกิดความคิดที่อยากให้ปริมาณปูม้าเพิ่มขึ้นโดยชาวบ้านในชุมชนร่วมกันจัดตั้งธนาคารปูม้าบ้านตะโล๊ะไผ่ ในปี 2557 เป็นต้นมา ซึ่งธนาคารปูม้า เป็นส่วนหนึ่งในกระบวนการเพิ่มประชากรปูม้าในอ่าวปากบารา

การกำหนดผู้โครงสร้าง ผู้ดูแลหรือผู้บริหารจัดการธนาคารปูม้า โดยให้ชาวบ้านที่มีจิตอาสา ในการอนุรักษ์มาช่วยดูแลหลังเวลาว่างจากการทำประมง โดยการรองรับและมีการจัดบันทึกจำนวนแม่พันธุ์ปูที่ได้จากการบริจาคในวันต่อวัน และมีการดูแลสูบน้ำเข้าในธนาคารปูเพื่อเตรียมที่สำหรับใส่แม่พันธุ์ปู ซึ่งวางการดำเนินงานดังกล่าวอยู่ภายใต้การดูแลของผู้จัดการธนาคารปู ซึ่งจะมีเจ้าหน้าที่สมาคมชาวประมงพื้นบ้านคอยให้ความช่วยเหลือ โดยมีวิธีการเริ่มจาก 1) การรับฝากแม่พันธุ์ปูม้าที่มีไข่จากสมาชิกชาวประมงพื้นบ้าน 2) นำแม่พันธุ์ปูม้ามาขังไว้และดึงน้ำทะเลเข้ามาเพื่อฟักแม่พันธุ์ปูให้มีการวางไข่ 3) เมื่อแม่พันธุ์ปูมีการวางไข่ ก็จะมีการปล่อยลูกปูสู่ท้องทะเลต่อไป และนำแม่พันธุ์ปูคืนเจ้าของ หากชาวประมงพื้นบ้านที่มาฝากปูม้าและไม่ประสงค์จะรับคืน ก็จะมีการบริจาคให้ธนาคารปูเพื่อใช้ในการบริหารจัดการธนาคารปูต่อไป

นอกจากการจัดตั้งธนาคารปูแล้วชุมชนยังรณรงค์โดยลดการซื้อ-ขายปูม้าที่มีเข็มนอกกระดอง และห้ามจับปูม้าขนาด และหลังจากที่ชุมชนมีการก่อตั้งธนาคารปูม้าทำให้ได้รับการยืนยันจากชาวประมงพื้นบ้านว่าประชากรปูม้าได้มีปริมาณมากขึ้น ชาวบ้านสามารถจับปูม้าได้ในระยะทางเพียง 1 กิโลเมตรจากฝั่ง ทั้งที่ก่อนหน้านี้ชาวประมงพื้นบ้านต้องออกเรือไปอย่างน้อยประมาณ 3 กิโลเมตรถึงสามารถจับปูม้าได้ ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของ G01 ตัวแทนกลุ่มองค์กรชุมชน ที่ได้กล่าวว่า

“...ก่อนหน้านี้ปูบริเวณอ่าวปากบารามีเยอะ แต่ช่วงหลังๆ ปูในอ่าวปากบาราเริ่มลดลง จากที่เคยได้เยอะก็ได้มาไม่กี่ตัว บางที่ต้องออกไปไกล 3 กิโลเมตรจะได้แต่ก็ได้มาไม่มากอยู่ดี ชาวบ้านคนอื่นๆ ก็ตอบเสียงเดียวกันว่าปูในอ่าวปากบาราตกลง เลยมีการพูดคุยกันจึงเกิดธนาคารปูซึ่งตั้งอยู่ที่อ่าวนุ่นบ้านตะโละใส...”

(G01, สัมภาษณ์ 6 กันยายน 2561)

และยังสอดคล้องกับคำกล่าวของ G08 ตัวแทนกลุ่มองค์กรชุมชนที่ได้มีการพูดถึงการลดลงของปริมาณปูม้าในอ่าวปากบารา ซึ่งลดลงจากเดิมจำนวนมากทำให้ชาวประมงพื้นบ้านได้รับผลกระทบ จึงมีการรวมกลุ่มก่อตั้ง ธนาคารปูม้า ขึ้นมาตั้งคำกล่าว

“...แต่ก่อนตอนปะเด็ๆ ปูในอ่าวปากบาราเยอะมาก ริมหาดขึ้นมาเต็มเลย แต่ช่วงที่ผ่านมามีปูในอ่าวเริ่มลดน้อยลงมาก บางคนออกทะเลไปไม่ได้กลับมาก็มี ได้ 2-3 ตัวก็มี ทำให้ชาวประมงพื้นบ้านได้รับผลกระทบ เราเลยมานั่งคุยกันว่าจะทำธนาคารปู เลยเริ่มก่อตั้ง โดยปะก็จะเข้าไปดูแลรับแม่พันธุ์ปู หลังจากที่ว่าจากการทำประมง เพราะโดยทั่วไปแล้วปะเป็นคนชอบอยากอนุรักษ์ อยากให้ปูในอ่าวปากบารากลับมาเป็นเหมือนเดิม ถึงจะไม่เหมือนเดิม 100% ได้สัก 20% ก็ยังดี...”

(G08, สัมภาษณ์ 10 สิงหาคม 2561)

ดังนั้นสามารถสรุปได้ว่าภายหลังจากการก่อตั้งธนาคารปูม้า ทำให้ประชากรปูม้าในอ่าวปากบาราเพิ่มมากขึ้น ชาวประมงพื้นบ้านไม่ต้องออกเรือไปไกลๆ ธนาคารปูม้าบ้านตะโละใสดำเนินควบคู่ไปกับการให้ความร่วมมือของชาวประมงพื้นบ้านในชุมชนในการบริจาคแม่พันธุ์ปูเข็มนอก

กระตอง เป็นการร่วมแรงร่วมใจของชาวประมงพื้นบ้านในชุมชน ในการอนุรักษ์พันธุ์สัตว์น้ำในชุมชน เพื่อเป็นแหล่งทำกินเชิงอนุรักษ์ เป็นแหล่งสร้างรายได้ให้กับชุมชน ซึ่งจะต่อยอดไปสู่ความมั่นคงในอาชีพและความยั่งยืนของอาชีพประมงพื้นบ้านอ่าวปากบารา

3) การปล่อยพันธุ์สัตว์น้ำ การปล่อยพันธุ์สัตว์น้ำเป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นในทุกๆปี เกิดจากความร่วมมือในหลากหลายฝ่ายทั้งชุมชน กลุ่มองค์กรชุมชน หน่วยงานภาครัฐ ภาคประชาชน ไม่ว่าจะเป็นโรงเรียน กรมประมง อุทยาน กลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชนปากบารา สมาคมชาวประมงพื้นบ้านปากน้ำ เป็นต้น ซึ่งการดำเนินกิจกรรมดังกล่าวเป็นกิจกรรมระยะสั้น โดยมีขั้นตอนการ 1) การเพาะเลี้ยงพันธุ์สัตว์น้ำ 2) การนำไปปล่อย โดยการติดตามผลก็จะเกิดจากชาวประมงพื้นบ้าน ชาวประมงพื้นบ้านได้มีการพูดถึงการปล่อยพันธุ์สัตว์น้ำของแต่ละหน่วยงานทำให้ชาวประมงพื้นบ้านสามารถจับสัตว์น้ำได้เยอะขึ้นซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของ G09 ที่ได้กล่าวว่า

“...ก็มีการจัดกิจกรรมปล่อยพันธุ์สัตว์น้ำ มีกรมประมง อุทยาน โรงเรียน และกลุ่มในชุมชนที่ทำงานด้านนี้ เช่นกลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชนอ่าวปากบารา กลุ่มสมาคมชาวประมงพื้นบ้านปากบารา และกลุ่มอื่นๆ...”

(G09, สัมภาษณ์ 10 สิงหาคม 2561)

และนอกจากนี้ภายหลังจากกิจกรรมดังกล่าวได้เสร็จสิ้นในระยะเวลาหนึ่งแล้ว พบว่าชาวบ้านในชุมชนก็มีการกล่าวถึงทรัพยากรในบริเวณอ่าวปากบาราดังคำกล่าวของ P12 ดังนี้

“...พอมมีโครงการที่เกี่ยวกับงานอนุรักษ์ทำให้ทรัพยากรสัตว์น้ำในชุมชนมีจำนวนมากขึ้นโดยสังเกตจากผลผลิตที่ได้ ก็จะได้มากกว่าปกติ อาจเกี่ยวกับหลากหลายปัจจัย ทั้งซึ่งกอ ธนาคารปูม่า ปล่อยพันธุ์น้ำ และการควบคุมเครื่องมือการทำประมง...”

(P12, สัมภาษณ์ 11 สิงหาคม 2561)

ดังนั้นสามารถสรุปได้ว่าในชุมชนมีการปล่อยพันธุ์สัตว์น้ำเป็นประจำในทุก ๆ ปี จากหลากหลายองค์กร โดยทางหน่วยงานภาครัฐในชุมชนจะมีการจัดกิจกรรมปล่อยพันธุ์สัตว์น้ำขึ้นในวันสำคัญ ๆ เช่น วันพ่อ วันแม่ เป็นต้น และนอกจากนี้ทางกลุ่มองค์กรชุมชนก็มีกิจกรรมการปล่อยพันธุ์สัตว์ โดยจะจัดขึ้นในทุก ๆ ปี ตามวัตถุประสงค์ของแต่ละกลุ่ม ซึ่งจะมีการจัดกิจกรรมสลับกันระหว่างหน่วยงานภาครัฐ และกลุ่มองค์กรชุมชน ในชุมชนบริเวณชายฝั่งปากบารา เป็นต้น

2. รูปแบบการจัดการทรัพยากรสัตว์โดยชุมชน บริเวณชายฝั่งปากบารา อำเภอละงู จังหวัดสตูล

2.1 การอนุรักษ์ เป็นการดูแล ป้องกัน รักษา ซ่อมแซม ปรับปรุงและการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อมนุษย์มากที่สุดโดยไม่ทำลายหรือทำให้เกิดความเสียหายน้อยที่สุด หรืออาจกล่าวได้ว่าเป็นการรู้จักใช้ทรัพยากรอย่างชาญฉลาด ให้เป็นประโยชน์ต่อสังคมส่วนรวมมากที่สุด และใช้ได้เป็นเวลานานที่สุดทั้งนี้จะให้สูญเสียทรัพยากรธรรมชาติโดยเปล่าประโยชน์น้อยที่สุด และต้องกระจายการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติโดยทั่วกัน ฉะนั้น การอนุรักษ์จึงไม่ได้หมายถึงการเก็บรักษาทรัพยากรธรรมชาติไว้เฉย ๆ แต่ต้องรู้จักนำมาใช้

ประโยชน์ให้ถูกต้อง เช่นเดียวกับกระบวนการที่ชุมชนได้มีการจัดการที่ก่อให้เกิดการอนุรักษ์นั้นก็คือ การมีกฎกติกาชุมชนในเรื่องของการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรในชุมชน การจัดกิจกรรมปล่อยพันธุ์สัตว์น้ำ การก่อตั้งธนาคารปูม้า เป็นการอนุรักษ์ทรัพยากรสัตว์น้ำในชุมชนที่ชุมชนให้การยอมรับว่า การจัดกิจกรรมดังกล่าวทำให้ประชากรสัตว์น้ำในชุมชนมีจำนวนมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของ P01 ชาวบ้านหมู่ 1 ชาวบ้านในชุมชนได้กล่าวถึง การอนุรักษ์ทรัพยากรในชุมชนไปควบคู่การใช้ประโยชน์โดยไม่ให้เกิดการใช้ประโยชน์ของชุมชนส่งผลกระทบต่อทรัพยากรในชุมชน เช่นเดียวกับการทำการท่องเที่ยวโดยชุมชน ชุมชนได้ใช้ประโยชน์ทรัพยากรในการทำการท่องเที่ยว และได้ดูแลทรัพยากรในการทำกิจกรรมอนุรักษ์ เช่น ปลูกป่าชายเลน ปล่อยพันธุ์สัตว์น้ำ เป็นต้น โดยที่ทั้งชุมชนและทรัพยากรในชุมชนได้รับประโยชน์ทั้งสองฝ่าย ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวดังนี้

“...ปัจจุบันชุมชนใช้การท่องเที่ยวในการอนุรักษ์กิจกรรมของการท่องเที่ยวที่ทำปลูกป่า ปล่อยพันธุ์สัตว์น้ำ ปีหนึ่งทำหลายๆ ครั้งเลยมีการปรับ จากประมงพื้นบ้านเป็นการท่องเที่ยว แต่ก็ยังเป็นเนื้อเดียวกัน ระหว่างกลุ่มประมงพื้นบ้านกับการท่องเที่ยวใช้การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือในการจัดการทรัพยากร ให้ยั่งยืนแต่ก่อนชาวประมงพื้นบ้านมีการอนุรักษ์อย่างเดียวโดยไม่มีรายได้จากตรงนี้ ความยั่งยืนก็ไม่มีแต่เมื่อมาจับประเด็นในเรื่องของการท่องเที่ยวการที่พานักท่องเที่ยวไปเที่ยว พาไปปลูกป่าชายเลน ไปปล่อยพันธุ์สัตว์น้ำ ชุมชนได้รายได้จากการท่องเที่ยว ได้อนุรักษ์ทรัพยากรในชุมชน และชุมชนมีรายได้จากการขายฝากขายผลิตภัณฑ์ในชุมชน นักท่องเที่ยวก็ได้เที่ยว ได้อนุรักษ์ทรัพยากรในชุมชน ภายใต้อีกด้วย จากแต่ก่อนการทำงานอนุรักษ์ต้องซื้อน้ำมันเรือใส่เอง เพื่อไปปลูกป่าหรือทำงานอนุรักษ์ต่างๆ แต่พอมีการท่องเที่ยวก็ดีขึ้น เป็นกระบวนการที่เปลี่ยนไปด้วยวิวัฒนาการของในชุมชน ให้เราคิดที่ต่างไป ทรัพยากรเราเพิ่มทำให้เรามีรายได้เพิ่มขึ้น...”

(P01, สัมภาษณ์ 3 ธันวาคม 2561)

และนอกจากนี้ยังสอดคล้องกับคำกล่าวของ L06 ที่ได้กล่าวว่า

“...การทำซั้งกอเป็นการทำบ้านให้ปลา ทำให้ปลาเข้าซุกซุ่มในบริเวณเดียว ตอนนี้ได้กั้งบประมาณมาจากองค์การบริหารส่วนจังหวัดสตูลในการทำซั้งเชือก ซึ่งมีระยะเวลาการใช้งานนานกว่าซั้งกอ...”

(L06, สัมภาษณ์ 8 สิงหาคม 2561)

นอกจากนี้ชาวบ้านในชุมชนมีวิธีการอนุรักษ์ทรัพยากรสัตว์น้ำในชุมชนได้หลากหลายวิธี มีการนำภูมิปัญญาชาวบ้านในการอนุรักษ์ เช่นการวางซั้งกอ ผลิตจากวัสดุธรรมชาติไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อทรัพยากร การวางซั้งเชือกที่พัฒนาจาก ซั้งกอ เพื่อให้อยู่ได้นาน ซึ่งซั้งเชือกจะมีความทนมากกว่าซั้งกอแต่ใช้งบประมาณมากกว่าซั้งกอในการซื้อวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ชาวบ้านก็มีการวางสลับกัน และนอกจากนี้ ก็มีกิจกรรมอื่นๆ ที่เกี่ยวกับการอนุรักษ์ เช่น การปล่อยพันธุ์สัตว์น้ำ กุ้ง หอย ปู ปลา เป็น

ต้น กิจกรรมเกี่ยวกับการอนุรักษ์สัตว์น้ำ นอกจากวางซั้งกอ ก็มีการปล่อยพันธุ์สัตว์น้ำต่างๆ กุ้ง หอย ปู ปลา เป็นต้น

2.2 การพัฒนา เป็นการปรับปรุง บูรณะทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้มีสภาพที่ดีขึ้น และสามารถนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ เช่น การก่อสร้างปะการังเทียม เพื่อฟื้นฟูแหล่งที่อยู่อาศัยของสัตว์น้ำ เป็นต้น ในการจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำในชุมชน ชาวบ้านได้การสร้างปะการังเทียมที่บ้าน เพื่อการฟื้นฟูแหล่งที่อยู่อาศัยของสัตว์น้ำนั้น ทางชุมชนได้มีกิจกรรมการวางซั้งกอ เป็นการสร้างบ้านให้ปลาอยู่ หรือเป็นเหมือนปะการังเทียมที่บ้านนั่นเอง ซึ่งจะมีการวางในทุกๆ ปี แต่ปัจจุบันซั้งกอได้มีการปรับรูปแบบเพื่อการใช้งานที่ทนทานกว่านั้นคือ ซั้งเชือก ที่พัฒนาจากซั้งกอ แต่เดิมชาวบ้านได้ใช้ภูมิปัญญาในการทำซั้งกอ โดยใช้วัสดุอุปกรณ์จากธรรมชาติที่หาได้ในชุมชน หลังจากนั้นได้มีการพัฒนาการทำบ้านปลา จากเชือกซึ่งเป็นการเลียนแบบการทำบ้านปลา แบบชาวบ้านเปลี่ยนจากการใช้ทางมะพร้าวมาเป็นการใช้เชือก ซึ่งปัจจุบันชาวบ้านได้มีการวางซั้งกอ กับซั้งเชือก สลับกัน จะจัดขึ้นในทุกๆ ปี ซึ่งการทำกิจกรรมดังกล่าวเป็นการฟื้นฟูทรัพยากรให้กลับสู่สภาพเดิม เพื่อความยั่งยืนต่อไป ดังคำกล่าวของ L07 ได้กล่าวว่า

“...ใช้สอยเล็กน้อยได้แต่ต้องมีการปลูกทดแทน เช่นตัด 1 ต้นปลูกทดแทน 10 ต้นแต่บางคนก็ปลูกมากกว่าจะด้วยซ้ำไป การใช้สอยไม่จำเป็นต้องมีการแจ้งความประสงค์ ต้องแจ้งชื่อ มีหนังสือขอแจ้งใช้ไม้ ต้องแจ้งชื่อก่อนแจ้งทางกลุ่มอนุรักษ์ป่าชายเลน...”

(L07, สัมภาษณ์ 11 สิงหาคม 2561)

ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของ P14 ชาวบ้านในชุมชน ที่ได้กล่าวถึงการฟื้นฟูทรัพยากรสัตว์น้ำโดยการไม่ใช้เครื่องมือที่ส่งผลต่อทรัพยากรสัตว์น้ำในชุมชน เช่น ไม่ใช้เครื่องมือผิดกฎหมาย ใช้ตาอวนตามขนาดที่กำหนด ไม่จับสัตว์น้ำตัวเล็ก เป็นต้น ดังคำกล่าว

“...ก็ไม่ใช้เครื่องมือที่ผิดกฎหมาย ไม่ใช้ตาอวนขนาดเล็ก เพราะจะทำให้สัตว์น้ำตัวเล็กๆ ดิ้นเข้าไปด้วย เพราะเราจะไม่จับสัตว์น้ำที่ยังไม่ได้ขนาดจะปล่อยให้มันใหญ่ก่อน...”

(P14, สัมภาษณ์ 5 สิงหาคม 2561)

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าการพัฒนาถือเป็นการปรับปรุง บูรณะทรัพยากรในชุมชนให้มีสภาพที่ดีขึ้น และสามารถนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ เช่น การก่อสร้างปะการังเทียม เพื่อฟื้นฟูแหล่งที่อยู่อาศัยของสัตว์น้ำ เป็นต้น ในการจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำในชุมชน ชาวบ้านได้การสร้างปะการังเทียมที่บ้าน เพื่อการฟื้นฟูแหล่งที่อยู่อาศัยของสัตว์น้ำนั้น ทางชุมชนได้มีกิจกรรมการวางซั้งกอ เป็นการสร้างบ้านให้ปลาอยู่ หรือเป็นเหมือนปะการังเทียมที่บ้านนั่นเอง ซึ่งจะมีการวางในทุกๆ ปี สลับกับการวางซั้งเชือก ซึ่ง ซั้งเชือกได้มีการพัฒนารูปแบบเพื่อให้มีความทนทานในการใช้งานโดยการวางซั้งกอถือเป็นการปรับปรุง บูรณะทรัพยากรให้มีสภาพที่ดีขึ้นและสามารถใช้ให้เกิดประโยชน์ไม่ส่งผลกระทบต่อทรัพยากรสัตว์น้ำ และยังสอดคล้องกับวิถีชีวิตชุมชนอีกด้วย

2.3 การใช้ประโยชน์ การนำทรัพยากรธรรมชาติมาใช้ประโยชน์เพื่อตอบสนองความต้องการของของคนในชุมชนในด้านต่างๆ ได้แก่ ปัจจัย 4 เพื่อจะได้ประโยชน์สูงสุดและเกิดการทำลายน้อยที่สุด เช่น การประกอบอาชีพประมงพื้นบ้าน การประมงในชุมชนตำบลปากน้ำ อำเภอละงู จังหวัดสตูล พบว่า ชาวบ้านในชุมชนโดยส่วนใหญ่ประกอบอาชีพประมงพื้นบ้านเป็นหลัก อาชีพประมงพื้นบ้านถือเป็นอาชีพของบรรพบุรุษของชาวบ้านตำบลปากน้ำ ที่ใช้ในการเลี้ยงชีพของคนในครอบครัว อาชีพประมงพื้นบ้านถือเป็นอาชีพดั้งเดิมของชุมชนตำบลปากน้ำ และได้มีการสืบทอดจากรุ่นสู่รุ่นมาจนถึงปัจจุบัน โดยอาชีพประมงพื้นบ้านในพื้นที่ตำบลปากน้ำ หลักหลักมีอยู่ 2 รูปแบบคือ

การประมงโดยใช้เรือ หมายถึง ชาวประมงพื้นบ้านตำบลปากน้ำ ใช้เรือพื้นบ้านในการทำประมง แต่ปัจจุบันก็มีการติดเครื่องยนต์เข้าไปด้วยเพื่อความรวดเร็วในการเดินเรือ ชาวบ้านทำการประมงโดยใช้เครื่องมือประมงประเภทต่างๆ เช่น อวนลอยประเภทต่างๆ ได้แก่ อวนปลาทุ อวนปลาทราย อวนปลาหลังเขียว อวนกุ้ง อวนปู อวนปลาใหญ่ และอื่น ๆ เช่น เบ็ดตกปลา ลอบหมึก ไชปู เป็นต้น โดยการประมงของชาวบ้านจะเปลี่ยนแปลงตามฤดูกาลของสัตว์น้ำแต่ละชนิด ซึ่งเครื่องมือเหล่านี้ถือเป็นเครื่องมือหลักๆที่ชาวบ้านใช้ในการประกอบอาชีพใช้จับสัตว์น้ำ ดังคำกล่าว ของ L03 ผู้นำชุมชน ที่ได้พูดถึงเครื่องมือประมงที่ชาวบ้านใช้จับสัตว์น้ำโดยส่วนใหญ่ ดังคำกล่าว

“...ชาวบ้านโดยส่วนใหญ่จะทำอาชีพประมงพื้น ออกอวนตามฤดูกาลของสัตว์น้ำ ออกได้หมด อวนลอย ทั้งอวนกุ้ง อวนปลาทุ อวนปลาทราย อวนปู อวนปลาใหญ่ ลอบ ไช ชาวบ้านออกตามฤดู ฤดูกาลไหนมรสุมก็ออกอวนปู...”

(L03, สัมภาษณ์ 8 กันยายน 2561)

และยังสอดคล้องกับคำกล่าวของ P08 และ P07 ชาวบ้านในชุมชน ที่ได้มีการพูดถึงเครื่องมือการทำประมงของชาวประมงพื้นบ้านในบริเวณอ่าวปากบาราที่ได้กล่าวว่า

“...ชาวบ้านในชุมชน ออกทำประมงตามฤดู ก็มีออก อวนปลาทุ อวนปลาทราย อวนกุ้ง อวนปู อวนปลาหลังเขียว...”

(P08, สัมภาษณ์ 6 สิงหาคม 2561)

และนอกจากนี้ยังสอดคล้องกับคำกล่าวของ P07 ที่ได้กล่าวว่า

“...ในชุมชนก็มีออกอวนทุกชนิด ออกอวนปลา ก็มีอวนปลาทราย อวนปลาทุ อวนปลาหลังเขียว อวนกุ้ง ช่วงมรสุมเขาก็ออกอวนปูกัน ออกได้ตลอด...”

(P07, สัมภาษณ์ 6 สิงหาคม 2561)

ประมงมือเปล่า เป็นการทำประมงโดยไม่ใช้เรือสำหรับผู้ที่มีต้นทุนต่ำ กล่าวคือชาวบ้านในชุมชนตำบลปากน้ำ ในสมัยก่อนมีชาวบ้านเพียงไม่กี่หลังคาเรือนเท่านั้นที่มีเรือออกหาปลา ส่วนชาวบ้านที่ไม่มีต้นทุนในการซื้อเรือ หรืออุปกรณ์ต่างๆ เช่นอวน หรือเครื่องมือที่จะใช้ในการจับสัตว์น้ำ

จึงมีการใช้มือเปล่า โดยมีการใช้อุปกรณ์ที่เหมาะสมสำหรับการจับสัตว์น้ำ ในการหาสัตว์น้ำในบริเวณ ชายหาด และป่าชายเลน ดังนั้น ชาวบ้านที่ไม่มีอุปกรณ์ในการทำประมง จึงคิดวิธีการที่จะทำมาหากิน โดยการจับสัตว์น้ำที่สามารถจับได้ เช่น การหาหอย โดยชาวบ้านในชุมชนจะใช้ช้อนหรือเสียม เป็น อุปกรณ์หรือวัสดุอื่น ๆ ที่สามารถ ขุดหอยที่อยู่ในทรายบริเวณชายหาดได้ หอยที่ชาวบ้านนิยมไปหา หรือขุดโดยส่วนใหญ่ คือ หอยเสียบ หอยกัน หอยหวาน และหอยตลับ เป็นต้น และยังมีหอยที่อยู่ตาม ป่าชายเลนที่ชาวบ้านนิยมหา เช่น หอยกัน หอยนางรมเล็ก เป็นต้น ไม่เพียงแต่หอยเท่านั้นที่ชาวบ้าน นิยมจับด้วยมือเปล่า ยังมีปู และอื่นๆ ที่สามารถจับได้โดยมีการประดิษฐ์เครื่องมือไว้สำหรับจับน้ำ บริเวณริมชายหาด และป่าชายเลน ซึ่งปัจจุบัน ชาวบ้านก็ยังนิยมจับสัตว์น้ำด้วยมือเปล่าอีก เช่นเดียวกันแต่โดยส่วนใหญ่แล้วมักจะเป็นสตรี และเด็กๆ ที่นิยมจะไปหาหอย สอดคล้องกับคำกล่าว ของ P03 ชาวบ้านในชุมชนที่ได้กล่าวว่า

“...โดยส่วนใหญ่ชาวบ้านออกเรือทำประมง แต่ก็มีบ้างที่ไปหาหอยบ้าง มัน จะเป็นดอนหอยอยู่ชาวบ้านก็ไปเก็บมาทำอาหารบ้าง ขายบ้าง...”

(P03, สัมภาษณ์ 7 สิงหาคม 2561)

และยังสอดคล้องกับคำกล่าวของ L01 ที่ได้กล่าวว่า

“...ที่มีหอยตะเกาะเยอะ โดดเด่นในเรื่องหอยตะเกาะ ชาวบ้านนิยมไปหา หอย ก็เป็นประมงพื้นบ้านเหมือนกันแต่เพียงไม่ได้ใช้เรือ เพราะหอย ตะเกาะจะอยู่ริมหาด ส่วนมากแล้วมีเด็กๆ วัยรุ่นในชุมชน นิยมเก็บมาขาย ทำเป็นอาชีพ...”

(L01, สัมภาษณ์ 3 ธันวาคม 2561)

ดังนั้นสามารถสรุปได้ว่าชาวบ้านในชุมชนโดยส่วนใหญ่ จะประกอบอาชีพประมงเป็นหลัก เนื่องจากอ่าวปากบารามีทรัพยากรสัตว์น้ำที่อุดมสมบูรณ์ เป็นผลที่ก่อให้เกิดแหล่งอาหารที่ชาวบ้านใช้ ประโยชน์ รวมถึงก่อให้เกิดแหล่งอนุบาลสัตว์น้ำ ที่สัตว์น้ำใช้ในการพึ่งพาอาศัยเพื่อความอยู่รอด ชาวบ้านในชุมชนมีการทำประมงที่หลากหลาย ทั้งเครื่องมือ และวิธีการจับสัตว์น้ำ ในอ่าวปากบาราไม่ เพียงแค่ชาวบ้านในชุมชนเท่านั้น ที่มีการประมงพื้นบ้านในอ่าวปากบารา มีทั้งชาวบ้านชุมชนใกล้เคียง รวมถึงการทำประมงพาณิชย์ และมีการใช้เครื่องมือที่ทันสมัยมากขึ้น ทำให้ทรัพยากรสัตว์น้ำใน บริเวณอ่าวปากบารามีจำนวนลดลงอย่างเห็นได้ชัด ส่งผลให้ชาวบ้านจับสัตว์น้ำได้น้อยลง ต้องออกไป จับสัตว์น้ำไกลขึ้น ชาวบ้านในชุมชนจึงมีการคิดเพื่อหาวิธีในการแก้ปัญหา เพื่อการอนุรักษ์ พื้นฟู และ ป้องกันทรัพยากรในชุมชน เพื่อให้ทรัพยากรกลับมาอุดมสมบูรณ์ตามที่เคยเป็น

จากการจัดการข้างต้นที่กล่าวมาสามารถสรุปได้ว่า การจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำในชุมชน อ่าวปากบารามีหลายวิธีการ 1) การทำซั้งกอ หรือบ้านปลา 2) ร้านคนจับปลา 3) ธนาคารบูม้า 4) การปล่อยพันธุ์สัตว์น้ำ และนอกจากนี้ยังมีการกันแนวเขตพื้นที่สำหรับอนุรักษ์สัตว์น้ำ และการอนุรักษ์ แบบวิถีโดยชาวบ้านในชุมชน โดยการจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำ จะเกี่ยวเนื่องกับการจัดการทรัพยากร ชายฝั่ง ไม่ว่าจะเป็น ทรัพยากรป่าชายเลน ภูเขาทะเล และแนวปะการัง เนื่องจากทรัพยากรดังกล่าว เป็นทั้งแหล่งอาหาร แหล่งที่อยู่อาศัย และเป็นที่วางไข่ เพาะพันธุ์ของสัตว์น้ำ การจัดการจึงมีความ

เกี่ยวเนื่องกัน โดยการจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำอำเภอบารากไม่เพียงชาวบ้านในชุมชนเท่านั้นที่มีส่วนในการจัดการ ทางหน่วยงานต่างๆ ก็ได้เข้ามาให้การสนับสนุน เพื่อให้การจัดการดังกล่าวเป็นไปอย่างราบรื่น

3. การจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำโดยชุมชน บริเวณชายฝั่งปากบารา อำเภอละงู จังหวัดสตูล

การจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำโดยชุมชน บริเวณชายฝั่งปากบารา อำเภอละงู จังหวัดสตูล เกิดจากความร่วมมือของทุกภาคส่วนในชุมชนซึ่งสามารถแบ่งการจัดการในระดับต่าง ๆ ออกเป็น 3 ระดับ คือ

3.1 การจัดการในระดับชุมชน โดยในระดับชุมชนจะเน้นการให้ความรู้ การสร้างความเข้มแข็งภายในชุมชน และการทำกิจกรรม เกี่ยวกับการอนุรักษ์ การให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมต่างๆ ของชุมชน รวมถึงการตรวจตราเฝ้าระวัง เป็นหูเป็นตาในการช่วยกันปกป้องทรัพยากรในชุมชน ซึ่งในระดับชุมชน เป็นการให้ความร่วมมือ ในการเข้าไปมีส่วนร่วมทำกิจกรรมต่างๆ ที่จัดขึ้นในชุมชน ร่วมไปแสดงความคิดเห็น ร่วมในการเข้าไปมีบทบาทต่างๆ ในแต่ละกิจกรรม ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของ G09 ที่ได้กล่าวว่า

“...ชาวบ้านในชุมชนเข้าไปมีส่วนร่วมทุกเพศ ทุกวัย ไม่ว่าจะเป็น เด็ก วัยรุ่น ช่วงที่ว่างจากเรียนหนังสือก็มาทำงานในด้านอนุรักษ์ ช่วยอุทยาน ยาน ตรวจตราเฝ้าระวัง เป็นหูเป็นตา ชาวบ้านก็เข้าไปมีส่วนร่วมเช่น ร่วมกันทำซั้งเชือก ซั้งกอ และกิจกรรมอื่นๆ...”

(G09, สัมภาษณ์ 10 สิงหาคม 2561)

และนอกจากนี้ L05 ยังได้กล่าวอีกว่าชุมชนมีการเฝ้าระวังพวกเรือประมงที่ทำประมงผิดกฎหมายที่เข้ามาทำการประมงในบริเวณชุมชน เพราะเรือประมงพวกนี้เขาจะใช้เครื่องมือที่ส่งผลกระทบต่อทรัพยากรอื่น ๆ ดังคำกล่าว

“...ชาวบ้านมีการเฝ้าระวัง เป็นหูเป็นตา ช่วย ๆ ดู ถ้าไม่ให้มีการทำประมงผิดกฎหมาย หรือทำเรือประมงที่ทำประมงผิดกฎหมายเข้ามาทำการประมงในบริเวณ เนื่องจากวิธีการทำประมงของเขาจะส่งผลกระทบต่อสัตว์น้ำในอ่าว ชาวบ้านก็ช่วย ๆ กันหาก พบเจอถ้าพูดคุยกันได้ก็เข้าไปตัดเตือน ถ้าพูดคุยกันไม่ได้ ก็แจ้งเจ้าหน้าที่...”

(L05, สัมภาษณ์ 11 สิงหาคม 2561)

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าการจัดการในระดับชุมชน เป็นการให้ความร่วมมือของชาวบ้านในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ที่จัดขึ้นในของชุมชน รวมถึงช่วยดูแลทรัพยากรในชุมชน โดยการเป็นหูเป็นตา เฝ้าระวัง การใช้ประโยชน์ที่ส่งผลกระทบต่อทรัพยากรอื่น ๆ ในชุมชน ช่วยกันปกป้องทรัพยากรในชุมชน ให้ความร่วมมือในการเข้าไปมีส่วนร่วม หรือเข้าไปมีบทบาท ในกิจกรรมต่าง ๆ ที่จัดขึ้นในชุมชน ร่วมแสดงความคิดเห็น การดำเนินงาน และการติดตามผล ร่วมกันกับหน่วยงานและร่วมกันกับองค์กรในชุมชน เป็นต้น

3.2 การจัดการในระดับเครือข่าย โดยในระดับเครือข่ายจะเน้นการให้ความรู้ การสร้างจิตสำนึกให้ชุมชนตระหนักถึงผลกระทบจากทรัพยากร การดำเนินกิจกรรมการอนุรักษ์ การป้องกันการฟื้นฟู โดยการขับเคลื่อนด้านนโยบาย โดยการเสนอนโยบาย การเสนอปรับปรุงต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เอื้อประโยชน์ต่อชาวบ้านในชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของ L04 ผู้นำชุมชน และ คำกล่าวของ G03 ที่ได้กล่าวว่า

“...กลุ่มต่าง ๆ ในชุมชนจะทำหน้าที่ที่แตกต่างกันตามวัตถุประสงค์ของกลุ่ม โดยกลุ่มในชุมชนจะเป็นตัวผลักดันในด้านนโยบาย การที่หน่วยงานในชุมชนจะเสนอร่างกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรในชุมชน ก็จะมีการเรียกผู้นำชุมชน กลุ่มองค์กรในชุมชนเพื่อเป็นตัวแทนชาวบ้านในการประชุมเพื่อเสนอร่างนโยบาย ให้มีความสอดคล้องกับวิถีชีวิตชุมชน”

(L04, สัมภาษณ์ 4 ธันวาคม 2561)

และนอกจากนี้ G03 ยังได้กล่าวถึงการให้ความรู้ในเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรในชุมชน ดังคำกล่าว

“...ทางกลุ่มจะมีการให้ความรู้ ในการอนุรักษ์ทรัพยากรไม่ให้เกิดความเสื่อมโทรม เพื่อทรัพยากรอยู่ให้ถึงลูกหลานในอนาคต...กลุ่มเราเข้าไปเป็นหนึ่งในนั้นด้วยเข้าไปประชุมหารือในด้านนโยบาย เสนอปรับปรุงนโยบายต่างๆ ให้หน่วยงาน เป็นตัวแทนของชาวบ้านที่เข้าไปมีส่วนร่วมในการกำหนดร่างนโยบายในหน่วยงานต่างๆ ในชุมชน...”

(G03, สัมภาษณ์ 10 สิงหาคม 2561)

ดังนั้นสามารถสรุปได้ว่า การจัดการระดับเครือข่ายเป็นการส่งเสริม สร้างองค์ความรู้ให้กับชุมชน และร่วมกันทุกภาคส่วน ในการขับเคลื่อนนโยบาย การเสนอนโยบาย การเสนอปรับปรุง กฎต่าง ๆ ของหน่วยงาน เพื่อให้เอื้อประโยชน์ร่วมกันระหว่างหน่วยงานและชาวบ้านในชุมชน โดยการให้ความร่วมมือกันระหว่างชาวบ้าน กลุ่มเครือข่าย และหน่วยงานในชุมชน

3.3 การจัดการในระดับหน่วยงาน โดยในระดับหน่วยงานจะเป็นการขับเคลื่อนด้านนโยบาย การออก การบังคับใช้ และการปรับปรุงกฎหมาย เพื่อให้เอื้อต่อการจัดการทรัพยากรอย่างยั่งยืน และเป็นการแก้ปัญหาให้กับชาวประมงพื้นบ้านได้อย่างเหมาะสม อ่าวปากบาราอยู่ในเขตการดูแลของอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะเภตรา บทบาทของอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะเภตรา คือ มีการประชุมปรึกษาหารือ วางแผน ร่วมกันกับสมาคมชาวประมงพื้นบ้าน วิสาหกิจท่องเที่ยวโดยชุมชน และหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง จะมีการประชุมร่วมกันเดือนละ 1 ครั้ง เพื่อมาหาแนวทางในการแก้ไขปัญหา ร่วมกัน และมีการออกกฎร่วมกันระหว่างหน่วยงานกับชุมชน อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะเภตรา จะมีการออกกฎร่วมกันเชื่อว่าสามารถคิดและเอามาประยุกต์กับกฎหมายอุทยานเพราะกฎหมายบางตัวไม่สามารถใช้กับพื้นที่ได้จึงต้องอะลุ่มอล่วยต่อกัน ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของ A02 ได้กล่าวว่า

“...บทบาทของอุทยานมีหน้าที่จัดการประชุม ปรึกษาหารือ วางแผน ร่วมกันกับสมาคมชาวประมงพื้นบ้าน วิสาหกิจท่องเที่ยวโดยชุมชน และ

หน่วยงานอื่นๆ จะมีการประชุมร่วมกันเดือนละ 1 ครั้ง จะมีการออกกฎ
ร่วมกันระหว่างหน่วยงานกับชาวบ้าน ต้องมีการปรึกษากับชาวบ้าน
กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน แล้วเข้ามาที่หน่วยงานเพื่อมาทำข้อตกลงร่วมกัน เพราะ
เชื่อว่าสามารถคิดและเอามาประยุกต์กับกฎหมายอุทยาน เพราะกฎหมาย
บางตัวไม่สามารถใช้กับพื้นที่ได้จึงต้องอะลุ่มอล่วยต่อกัน...”

(A02, สัมภาษณ์ 5 กันยายน 2561)

และสอดคล้องกับคำกล่าวของ ชาวบ้านในชุมชน P07 และ A01 ได้พูดถึงในเรื่องของ
บทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลปากน้ำ และหน่วยงานอื่นๆ ในพื้นที่ ในการจัดการทรัพยากร
สัตว์น้ำในชุมชน ดังคำกล่าว

“...อบต. มีส่วนร่วมในการส่งเสริมการทำกิจกรรมต่าง ๆ เกี่ยวกับการ
อนุรักษ์อยู่แล้ว เช่นการจัดกิจกรรมต่างๆ เกี่ยวกับงานอนุรักษ์ ไม่ว่าจะ
เป็นการทำซั้งให้ปลาอยู่ รวมถึงงบประมาณต่างๆ ในการช่วยกันหนุน
วิธีการอนุรักษ์ทรัพยากร แล้วก็ร่วมกับกลุ่มประมงพื้นบ้านทำกิจกรรม
ปล่อยพันธุ์สัตว์น้ำต่างๆ และนี่ก็เป็นวิธีหนึ่งที่จะช่วยเพิ่มปริมาณ ของสัตว์
น้ำในอ่าวปากบารา...”

(A01, สัมภาษณ์ 9 สิงหาคม 2561)

และนอกจากนี้ยังสอดคล้องกับคำกล่าวของ P07 ที่ได้กล่าวว่า

“...หน่วยงานในชุมชนก็มีส่วนช่วยให้กิจกรรมราบรื่น เช่น อบต.ช่วยใน
การอำนวยความสะดวกให้ใช้สถานที่ในการจัดกิจกรรม ในการก่อตั้ง
ธนาคารปูม้าในชุมชน...”

(P07, สัมภาษณ์ 6 สิงหาคม 2561)

ดังนั้นสามารถสรุปได้ว่าการจัดการระดับหน่วยงานเป็นการขับเคลื่อนด้านนโยบาย เพื่อให้
เอื้อต่อการจัดการทรัพยากรอย่างยั่งยืน และเป็นการแก้ปัญหาให้กับชาวประมงพื้นบ้านได้อย่าง
เหมาะสม อ่าวปากบาราอยู่ในเขตการดูแลของอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะเภตรา อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะ
ครามีบทบาท ในการออกกฎร่วมกัน ระหว่างหน่วยงาน ร่วมกับชุมชน เพื่อชุมชนกับหน่วยงานได้รับ
ประโยชน์ร่วมกัน

ตอนที่ 2 แนวทางการจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำโดยชุมชนบริเวณชายฝั่งปากบารา อำเภอละงู จังหวัดสตูล

จากการแสดงความคิดเห็นโดยสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่มร่วมกับผู้ที่มีส่วน
เกี่ยวข้องร่วมแสดงความคิดเห็นในการเสนอแนวทางการจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำโดยชุมชน บริเวณ
ชายฝั่งปากบารา อำเภอละงู จังหวัดสตูล โดยนำข้อสรุปจากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก และการ
สนทนากลุ่มกับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง สามารถวิเคราะห์สภาพแวดล้อมในการจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำ
โดยชุมชน บริเวณชายฝั่งปากบารา อำเภอละงู จังหวัดสตูล และประมวลผลการศึกษาค้นคว้า

แนวทางการจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำโดยชุมชน บริเวณชายฝั่งปากบารา อำเภอลงู จังหวัดสตูล ดังนี้

1. แนวทางการจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำโดยชุมชนบริเวณชายฝั่งปากบารา อำเภอลงู จังหวัดสตูล

ในการจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำโดยชุมชนบริเวณชายฝั่ง อำเภอลงู จังหวัดสตูล 5 แนวทาง ประกอบไปด้วย การส่งเสริมการให้ความรู้ และสร้างความตระหนักในการจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำในชุมชน การส่งเสริมการรวมกลุ่มอนุรักษ์และการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการทรัพยากร การส่งเสริมนักอนุรักษ์รุ่นใหม่ เสริมสร้างจิตสำนึกให้เยาวชนมีใจรัก และห่วงแหนทรัพยากรในชุมชน การเฝ้าระวัง การอนุรักษ์ และการฟื้นฟูทรัพยากร การส่งเสริมภูมิปัญญาพื้นบ้านในงานอนุรักษ์ ดังนี้

1.1 การส่งเสริมการให้ความรู้ และสร้างความตระหนักในการจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำในชุมชน

การส่งเสริมการให้ความรู้ และสร้างความตระหนักในการจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำในชุมชน เป็นการส่งเสริมในการทำกิจกรรม โดยกิจกรรมในแนวทางการนี้ จะเน้นในลักษณะ การฝึกอบรม การศึกษาดูงาน การรณรงค์ การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ โดยให้ความรู้ความเข้าใจ ถึงประโยชน์ ความสำคัญ และผลกระทบ ตลอดจนการป้องกันความเสื่อมโทรม และการอนุรักษ์ทรัพยากรสัตว์น้ำให้แก่คนในชุมชน เพื่อให้มีความตระหนักและมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ มีความรักและห่วงแหนทรัพยากรในบ้านเกิดของตนเอง เกิดความตระหนักในปัญหาที่เกิดขึ้นกับชุมชนของตนเอง ดังคำกล่าวของ G07 ที่ได้กล่าวว่า

“...ทางกลุ่มสมาคมชาวประมงพื้นบ้านมีกิจกรรมให้ชุมชนไปดูงานต่างพื้นที่ และมีการจัดกิจกรรมให้ความรู้กับชาวบ้านคนอื่น ๆ พอออกไปดูพื้นที่อื่น เราจะได้แนววิธีการของเขาไปปรับใช้กับชุมชนเรา แต่ก็มีที่เขามาดูการจัดการของเราเขาก็เ็นักกลับไปพัฒนาของเขา...”

(G07, สัมภาษณ์ 5 กันยายน 2561)

และยังสอดคล้องกับการสนทนากลุ่ม ดังคำกล่าวของ G08 ได้กล่าวว่า

“...ชาวบ้านบางคนก็มีความรู้สึ้อยากที่จะอนุรักษ์อยู่แล้ว พอได้มีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมกับนักอนุรักษ์ และมีนักวิชาการ ทั้งในพื้นที่ และต่างพื้นที่ ในการทำกิจกรรม ได้มีการพูดคุย และพบปะตอนไปดูงาน เป็นการเปิดมุมมองใหม่ๆ ในการให้ความรู้ กับชุมชน ทำให้มีความรู้สึ้อยากอนุรักษ์ เลยมีการลงมือปฏิบัติโดยการทำธนาคารปูม้าในช่วงว่างจากการทำประมง ...”

(G08, สนทนากลุ่ม 7 ธันวาคม 2561)

และยังสอดคล้องกับการสนทนากลุ่มโดย G07 ได้กล่าวว่า

“...การที่หน่วยงานเข้ามาอบรมมาให้ความรู้ชาวประมงพื้นบ้านทำให้ชาวบ้านได้รับรู้ถึงผลกระทบที่ชาวประมงพื้นบ้านทำไปโดยไม่คำนึงต่อทรัพยากรสัตว์น้ำในชุมชน พอมีคนมาให้ความรู้เหมือนเป็นการสะกิดให้ชาวบ้านตระหนักการจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำในชุมชน จากชาวบ้านที่มีใจรักแต่ไม่กล้าไม่รู้จะทำอะไร อย่างไร พอมีหน่วยงาน มีนักวิชาการ มาบอกมาให้แนวทาง ทำให้ชาวบ้านพร้อมที่จะมีส่วนร่วมที่จะช่วยดูแลทรัพยากรในชุมชน...”

(G07 สนทนากลุ่ม, 7 ธันวาคม 2561)

และสอดคล้องกับคำกล่าวของ L04 ที่ได้กล่าวว่า

“...พอมีการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับการอนุรักษ์ในชุมชน ทำให้ชาวบ้านในชุมชนตระหนักถึงการจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำมากขึ้นให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรม ให้ความร่วมมือโดยการไม่ใช้เครื่องมือที่ส่งผลกระทบต่อทรัพยากรสัตว์น้ำในชุมชน...”

(L04, สนทนากลุ่ม 7 ธันวาคม 2561)

ดังนั้นจากการสัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่ม สามารถสรุปได้ว่า การส่งเสริมการให้ความรู้ และสร้างความตระหนักในการจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำในชุมชน ชุมชนได้มีโอกาสได้ไปศึกษาดูงาน ในต่างพื้นที่ และมีนักวิชาการ นักอนุรักษ์เข้ามาในพื้นที่ทั้งนี้ เป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากชาวบ้านในพื้นที่ทำให้ชาวบ้านในพื้นที่ที่มีความสนใจในงานอนุรักษ์มากขึ้น เนื่องจากได้รับความรู้ข่าวสาร ต่างๆ รวมทั้งมีอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะเภตรา สมาคมรักษ์ทะเลไทย องค์การบริหารส่วนตำบล และหน่วยงานอื่นๆ ในพื้นที่ ก็ร่วมจัดกิจกรรม ให้ความรู้แก่คนในชุมชนเปิดโอกาสในการสนับสนุนการทำกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชนเป็นต้น

1.2 การส่งเสริมการรวมกลุ่มอนุรักษ์และการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการทรัพยากร

การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการทรัพยากร ส่งเสริมให้มีส่วนร่วมในการคิดวางแผน ปฏิบัติ ติดตาม และประเมินผล ในการการทำกิจกรรมหรืองานต่างๆ เป็นการส่งเสริมให้ชุมชนเข้ามามีบทบาทในการอนุรักษ์ทรัพยากรโดยการเชิญชวน เป็นสมาชิก และมอบหมายตำแหน่งให้กับชาวบ้านรับผิดชอบในบทบาทต่าง ร่วมกับหน่วยงานของรัฐและหน่วยงานเอกชนรวมถึง ร่วมกับกลุ่มเครือข่ายในชุมชน เป็นต้น โดยมีการส่งเสริมดังนี้

1) การส่งเสริมให้ชุมชนเข้าร่วมกิจกรรม ในการ คิด วางแผน ปฏิบัติ ติดตาม และประเมินผล

2) การส่งเสริมให้ชุมชนเกิดการรวมกลุ่ม การเข้าไปเป็นกรรมการ การเข้าไปเป็นสมาชิกของกลุ่ม หรือแม้แต่การเข้าไปเป็นอาสาสมัครในการช่วยเหลือกิจกรรมต่างๆ

3) การส่งเสริมให้สมาชิกชุมชนเข้ามามีบทบาทในการทำกิจกรรมของชุมชน ทุกเพศ ทุกวัย ไม่ว่าจะเป็น เด็ก ผู้ใหญ่ หรือเยาวชน ให้มาทำกิจกรรมร่วมกัน ซึ่งจากที่กล่าวมาข้างต้นสอดคล้องกับคำกล่าวของ A02 ได้กล่าวว่า

“...การทำประมงในอ่าวปากบาราต้องอยู่ภายใต้กฎของอุทยานซึ่งอุทยานก็เปิดโอกาสให้ชาวประมงพื้นบ้านได้ร่วมกันออกกฎกติกาในการใช้ทรัพยากรร่วมกัน ให้ชุมชนสามารถเข้ามาแสดงความคิดเห็นในประเด็นต่าง ๆ ให้ชาวบ้านร่วมกับผู้นำร่วมกันทำข้อตกลง และมาเสนอให้กับอุทยาน เพื่อให้กฎหมายอุทยานมีความสอดคล้องกับวิถีชีวิตชุมชน...”

(A02, สัมภาษณ์ 5 กันยายน 2561)

และจากการสนทนากลุ่มสอดคล้องกับคำกล่าวของ L04 ที่ได้กล่าวว่า

“...การอนุรักษ์ต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของชุมชน เช่นการขอใช้พื้นที่อุทยานในการทำการท่องเที่ยว หรือการขอแนวเขตหรือพื้นที่ในการอนุรักษ์สัตว์น้ำ ก็มีการพูดคุยร่วมกันกับคนในชุมชน พอได้ข้อเสนอก็ไปเสนอทางอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะเภตราในพื้นที่ เพื่อออกกฎและควบคุมดูแลต่อไป...”

(L04 สนทนากลุ่ม, 7 ธันวาคม 2561)

และนอกจากนี้ P07 ยังได้กล่าวในการสนทนากลุ่มถึงการมีส่วนร่วมของชาวบ้านในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชน ดังคำกล่าว

“...ก็ไปช่วยนะ ว่าง ๆ หลังจากทำประมงเสร็จ ก็ไปช่วยกัน คนอื่น ๆ ในชุมชนก็มากันเยอะ ทั้งชาวบ้านที่อยู่ในกลุ่มต่าง ๆ ในชุมชน และชาวบ้านในชุมชนก็มากันเยอะ ทุกช่วงอายุ มีหมด...”

(P07 สนทนากลุ่ม, 7 ธันวาคม 2561)

จากการการส่งเสริมกลุ่มอนุรักษ์ และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการทรัพยากรสามารถสรุปได้ว่า หัวใจสำคัญของการพัฒนาที่ยั่งยืน คือกลุ่มองค์กรชุมชนซึ่งเป็นกุญแจสำคัญที่จะขับเคลื่อนและสร้างการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในชุมชนต่อการพัฒนา การสร้างกลุ่มอนุรักษ์ถือเป็นหลักการหรือวิธีการเบื้องต้น ในการวางระบบของการพัฒนา เพราะการพัฒนาที่จะนำไปสู่ความเข้มแข็งของชุมชนนั้น พื้นฐานมาจากการรวมกลุ่มของคนในชุมชน ขับเคลื่อนการทำงานของกลุ่มให้เป็นที่ยอมรับ มีการบริหารจัดการที่เป็นระบบ โปร่งใส และมีการขยายโอกาสให้กับคนอื่น ๆ ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการทำงานหรือเป็นสมาชิกกลุ่ม ทั้งนี้การรวมกลุ่มองค์กรในชุมชน จะช่วยเพิ่มโอกาสให้ชุมชนมีตัวตนในการแสดงความคิดเห็นต่างๆ ได้สะดวกมากยิ่งขึ้น ดังนั้นกระบวนการทำงานของกลุ่มอนุรักษ์ในตำบลปากน้ำ เป็นเหมือนผู้นำทางความคิดเป็นเหมือนตัวแทนของคนในชุมชนในการทำกิจกรรมต่าง หรือประชุมหารือในเรื่องต่างๆ เช่นความต้องการต่างๆของชุมชน การแก้ปัญหาชุมชน ซึ่งทางกลุ่มเปรียบเสมือนตัวแทนของคนทั้งชุมชนที่สะท้อนความเป็นวิถีชีวิตชุมชน

ผ่านกิจกรรมต่างๆของกลุ่ม เป็นการส่งเสริมให้ชุมชนเข้ามามีบทบาทในการอนุรักษ์ทรัพยากรในชุมชนโดยการสร้างให้ชุมชนเข้าร่วมทำกิจกรรมร่วมกัน เชิญชวนเป็นสมาชิกของกลุ่ม และมอบหมายตำแหน่งให้กับชาวบ้านรับผิดชอบในบทบาทต่างๆ ให้ชุมชนมีหน้าที่ในงานกิจกรรมนั้น เพื่อเป็นการสร้างให้ชุมชนมีความรู้สึกเป็นเจ้าของทรัพยากร หากชุมชนมีความรู้สึกเป็นเจ้าของการอนุรักษ์ การฟื้นฟู และการปกป้องทรัพยากรของตนเองก็จะกลายเป็นเรื่องง่าย

1.3 ส่งเสริมนักอนุรักษ์รุ่นใหม่ เสริมสร้างจิตสำนึกให้เยาวชนมีใจรัก และหวงแหนทรัพยากรในชุมชน

การเสริมสร้างนักอนุรักษ์รุ่นใหม่ เริ่มจากการเสริมสร้างจิตสำนึกให้เยาวชนมีใจรัก มีความรักและหวงแหนทรัพยากรในชุมชน โดยการถ่ายทอดภูมิปัญญาจากรุ่นสู่รุ่น ให้เยาวชนมีความมุ่งมั่นที่จะส่งเสริมในเรื่องของการอนุรักษ์ทรัพยากรสัตว์น้ำในชุมชน เป็นการปลูกฝังให้เยาวชนไม่ลืมความเป็นตัวตน ความเป็นวิถีชีวิตประมงพื้นบ้านของชุมชน เพื่อให้เยาวชนมีความตระหนักและมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ มีความรักและหวงแหนทรัพยากรในบ้านเกิดของตนเอง เกิดความตระหนักกับปัญหาที่เกิดขึ้นกับชุมชนของตนเอง เพื่อร่วมหาทางแก้ และเป็นการสร้างบทบาทของคนรุ่นใหม่ที่จะเป็นผู้นำผู้คิด ผู้กระทำในอนาคต โดยมีการส่งเสริมดังนี้ 1) การส่งเยาวชนไปสำรวจและทำฐานข้อมูลทรัพยากร เป็นการให้บทบาทเยาวชนให้มีส่วนร่วม เป็นการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมโดยการปฏิบัติจริง ซึ่งถือเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่สำคัญในการจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำในชุมชน และ 2) การสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ให้เด็กได้ศึกษาและเห็นความสำคัญของทรัพยากรสัตว์น้ำในชุมชน ในรูปแบบการถ่ายทอดจากผู้อาวุโสถึงลูกหลาน ซึ่ง G09 และ G10 ได้กล่าวว่า

“...ทางกลุ่มสองล้อของเราจะส่งเยาวชนที่เป็นสมาชิกกลุ่มให้ไปทำงานร่วมกับอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะเพตรา เพื่อไปสำรวจและทำฐานข้อมูลทรัพยากร ก็ไปทุกเสาร์ อาทิตย์ วันที่เด็กหยุดเรียน ก็มีสลับกันไปกับสมาชิกคนอื่น ๆ เพื่อสร้างให้เด็กหันมาสนใจในงานอนุรักษ์ หันมาสนใจบ้านเกิดตนเอง...”

(G09, สัมภาษณ์ 10 สิงหาคม 2561)

เช่นเดียวกับคำกล่าวของ G10 ที่ได้มีการกล่าวถึงการมีส่วนร่วมของตนในการอนุรักษ์ทรัพยากรสัตว์น้ำในชุมชนดังคำกล่าวที่ว่า

“...ได้ไปร่วมทำซั้งกอ เตรียมอุปกรณ์ ถักทางมะพร้าว ตัดเชือก จะไปช่วยในส่วนที่เราสามารถทำได้ ในช่วงเวลาว่างจากโรงเรียน โดยทางกลุ่มจะมีการนัดรวมกลุ่มกัน ก็มีการจัดอบรมให้ความรู้เพื่อนำไปใช้ช่วยชุมชนต่อไป...”

(G10, สัมภาษณ์ 4 ธันวาคม 2561)

และ G03 ได้กล่าวถึงการเปิดโอกาสให้ความรู้แก่เยาวชน เพื่อการสร้างคนรุ่นใหม่ ให้มีแนวคิดในการอนุรักษ์ จะทำให้เยาวชนที่เติบโต จะได้มีแนวคิดใหม่เพื่อกลับมาพัฒนาชุมชนตนเองในอนาคต ดังคำกล่าวที่ว่า

“...การให้ความรู้กับนักเรียนตามโรงเรียนต่างๆ จากห้องเรียนรีฟิวเดียน ไทยแลนด์ เพราะเรามองว่าเด็กจะโตในอนาคตจะต้องเป็นผู้นำจะต้องเป็นผู้คิดเป็นผู้กระทำในอนาคต เป็นแนวนโยบายที่มีระยะเวลาอันยาวนานที่สุด มีการสอนปลูกปะการัง ผลิตวิทยากร ให้เป็นแนวร่วมในการทำงานได้น้ำ เก็บขยะได้น้ำผูกพันกันแน่วแน่น การปลูกฝังเยาวชนคนรุ่นใหม่ เกิดขึ้นมาใหม่ก็ต้องมีความคิดใหม่ๆ ที่เอื้อประโยชน์ให้กับทรัพยากร...”

(G03, สัมภาษณ์ 10 สิงหาคม 2561)

ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของ G08 ในการสนทนากลุ่ม ได้กล่าวถึงการส่งเสริมนักอนุรักษ์รุ่นใหม่ ดังคำกล่าว

“...เราทำเท่าที่เราอยากทำ อยากเห็นภาพที่ทะเลบ้านเราอุดมสมบูรณ์ เหมือนตอนเรายังเด็ก เราชอบ เราก็อยากให้เด็ก ๆ รุ่นใหม่มาทำตรงนี้ด้วย ไม่ได้ต้องการให้เด็กรุ่นใหม่ มาทำอาชีพประมง เพียงแต่อยากให้เรียนรู้วิธีการทำประมง และรู้ว่าในชุมชนมีอะไรบ้างเพื่อไปแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อนๆ ต่างพื้นที่...”

(G08 สนทนากลุ่ม, 7 ธันวาคม 2561)

และนอกจากนี้ P08 ได้กล่าวในการสนทนากลุ่มอีกว่า

“...ในชุมชนมีกลุ่มเยาวชน เป็นกลุ่มที่มีเยาวชนในชุมชนรวมกลุ่มกัน เพื่อทำงานอนุรักษ์ทรัพยากรในชุมชนมีเยาวชนที่อยู่ในกลุ่มหลายร้อยกว่าคน เด็ก และหน่วยงานก็ให้ความสนใจคอยสนับสนุนกลุ่มของเยาวชนนี้...”

(P08 สนทนากลุ่ม, 7 ธันวาคม 2561)

ดังนั้นสรุปได้ว่าการส่งเสริมสร้างนักอนุรักษ์รุ่นใหม่เริ่มจากการเสริมสร้างจิตสำนึกให้เยาวชนให้มีใจรัก มีความรักและห่วงหาพันทรัพยากรในชุมชน โดยการให้ความรู้ การถ่ายทอดภูมิปัญญาจากรุ่นสู่รุ่น ให้เยาวชนมีความสนใจ และมุ่งมั่นที่จะอนุรักษ์ทรัพยากรในชุมชน เป็นการปลูกฝังให้เยาวชนไม่ลืมความเป็นตัวตน และวิถีชีวิตของชุมชนตนเอง และการให้ความรู้ และการสนับสนุนกิจกรรมแก่เยาวชนรุ่นใหม่เพื่อปลูกฝังในเรื่องของการอนุรักษ์ทรัพยากรสัตว์น้ำทำให้เยาวชนที่จะเติบโตในอนาคตมีใจรักในงานอนุรักษ์ เอาความคิดใหม่ๆ มาพัฒนาชุมชนตนเองต่อไป เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนต่อไป

1.4 การเฝ้าระวัง การอนุรักษ์ และการฟื้นฟูทรัพยากร

เป็นกระบวนการหนึ่งของการจัดการทรัพยากรโดยภาครัฐ และของกลุ่มองค์กรชุมชน โดยทางหน่วยงานร่วมกับกลุ่มองค์กรชุมชนเจ้าของพื้นที่ โดยมีกิจกรรม การดูแล ออกตรวจตรา ให้ความช่วยเหลือชาวบ้านในการดูแลทรัพยากร การเฝ้าระวังเครื่องมือประมงผิดกฎหมาย ร่วมกับกลุ่มอนุรักษ์ในชุมชน การแต่งตั้งคณะทำงานในการออกตรวจตรา การปล่อยพันธุ์สัตว์น้ำอย่างต่อเนื่องในหลายๆหน่วยงาน และการสร้างปะการังเทียม หรือซั้งกอ เพื่อสร้างที่อยู่อาศัยให้สัตว์น้ำ ทั้งนี้ในกิจกรรมบางกิจกรรมทางหน่วยงานก็มีการสนับสนุนงบประมาณเพื่อให้ชาวบ้านเข้าไปมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม เช่นการทำซั้งเชือก นอกเหนือจากกิจกรรมของหน่วยงานก็มีกิจกรรมของกลุ่มองค์กรในชุมชนที่รวมกลุ่มจัดกิจกรรมเพื่อการอนุรักษ์ ฟื้นฟู และป้องกัน ทรัพยากรในชุมชนเช่น กิจกรรมวางซั้งกอ เป็นภูมิปัญญาชาวบ้านในการสร้างที่อยู่อาศัยให้สัตว์น้ำ กิจกรรมปล่อยพันธุ์สัตว์น้ำ กิจกรรมปลูกปะการังเทียม กิจกรรมเก็บขยะริมหาด และกิจกรรมอื่นๆ เป็นต้น ทั้งนี้กิจกรรมดังกล่าวเกิดจากการมีส่วนร่วมของชุมชน ที่รักและหวงแหนทรัพยากรจึงเป็นที่มาของกิจกรรมต่างในชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของ G01 และL04 ที่ได้กล่าวว่า

“...ในชุมชนก็มีการจัดกิจกรรมปล่อยพันธุ์สัตว์น้ำเช่นพันธุ์ปู พันธุ์กุ้ง พันธุ์หอย พันธุ์ปลา เป็นต้น ก็จะทำเรื่อยๆ มีตลอดทั้งปี มีทั้งของสมาคม ชาวประมงพื้นบ้านปากน้ำ กลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชนอ่าวปากบารา และมีทางหน่วยงานมาปล่อยพันธุ์สัตว์น้ำในวันสำคัญ ๆ...”

(G01, สัมภาษณ์ 6 กันยายน 2561)

ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของ L04 ในการสนทนากลุ่มที่ได้กล่าวว่า

“...ทางชุมชนก็มีการสอดส่องดูแลการใช้เครื่องมือผิดกฎหมายของชาวบ้าน และการรื้อล้างของเรือประมงพาณิชย์ เพื่อการเฝ้าระวังร่วมกับหน่วยงาน...”

(L04, สนทนากลุ่ม 7 ธันวาคม 2561)

และนอกจากนี้ G01 ยังได้กล่าวในการสนทนากลุ่มในเรื่องของการทำกิจกรรมร่วมกัน ระหว่างหน่วยงาน กับชุมชน เพื่อการเฝ้าระวัง การอนุรักษ์ และการฟื้นฟูทรัพยากรในชุมชน ดังคำกล่าว

“...ทางหน่วยงานร่วมกับกลุ่มองค์กรชุมชนเจ้าของพื้นที่ โดยมีกิจกรรม การดูแล ออกตรวจตรา ให้ความช่วยเหลือชาวบ้านในการดูแลทรัพยากร การเฝ้าระวังเครื่องมือประมงผิดกฎหมาย ร่วมกับกลุ่มอนุรักษ์ในชุมชน และการแต่งตั้งคณะทำงานในการออกตรวจตราในบริเวณอ่าวปากบารา เพื่อการเฝ้าระวัง การอนุรักษ์ และการฟื้นฟูทรัพยากรในชุมชน...”

(G01, สนทนากลุ่ม 7 ธันวาคม 2561)

ดังนั้นในการเฝ้าระวัง การอนุรักษ์ และการฟื้นฟู จะเห็นได้ว่ามีความสำคัญต่อชุมชนเป็นอย่างมากเนื่องจากการเฝ้าระวัง การอนุรักษ์ และการฟื้นฟู ต่างๆ ถือเป็นกระบวนการหนึ่งที่มีส่วน

ช่วยในการอนุรักษ์ทรัพยากรในชุมชนเนื่องจากการเฝ้าระวังของชุมชนจะก่อให้เกิดความร่วมมือของชุมชนในการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำในชุมชนต่อไป

1.5 การส่งเสริมภูมิปัญญาพื้นบ้านในงานอนุรักษ์

การนำภูมิปัญญาชาวบ้านมาใช้ในงานอนุรักษ์ถือเป็นวิธีการอย่างหนึ่งที่ไม่ส่งผลกระทบต่อทรัพยากร เนื่องจากภูมิปัญญาชาวบ้านเกิดขึ้นจากการคิดวิเคราะห์หาแนวทางในการแก้ไขปัญหาของชาวบ้านที่มีความสอดคล้องกับวิถีชีวิตชุมชนเป็นอย่างมาก มีการใช้วัสดุจากธรรมชาติ เช่นการทำซั้งกอ หรือที่เรียกว่า ที่อยู่อาศัยของสัตว์น้ำ การวางซั้งกอ ก็จะมีการวางตามพิกัดแหล่งทรัพยากรอ่าวปากบารา ที่ชาวบ้านมักจะเรียกว่า (ดอหมัน) เป็นพิกัดแหล่งทรัพยากรอ่าวปากบาราที่เกิดขึ้นโดยภูมิปัญญาชุมชนในการวางแนวตามทิศทางหรือการกำหนดชื่อเรียกคือ (ดอหมัน) ชาวบ้านก็จะมีการไปวางซั้งกอตาม ดอหมัน ต่างๆ การทำซั้งกอ ชาวบ้านจะมีการใช้วัสดุจากธรรมชาติที่มีอยู่ภายในชุมชน เช่นไม้ ก้านมะพร้าว เป็นต้น ซึ่งวัสดุดังกล่าวเป็นวัสดุที่ย่อยสลายง่ายไม่ส่งผลกระทบต่อทรัพยากรอื่นๆ แน่นนอน ถึงแม้วัสดุดังกล่าวจะย่อยสลายง่าย และอยู่ไม่ได้นานแต่กิจกรรมดังกล่าว ก็เกิดขึ้นทุกๆ ปี เป็นการสร้างความสัมพันธ์ให้คนในชุมชนร่วมกับเป็นการอนุรักษ์ทรัพยากรที่ไม่ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตชุมชนอีกด้วย ซึ่งสอดคล้องกับดังกล่าวของ L08 ที่ได้กล่าวว่า

“...ชาวบ้านมีการอนุรักษ์โดยการทำซั้งกอ และไปวางตาม ดอหมันต่าง ๆ ซั้งกอเป็นภูมิปัญญาของชาวบ้าน ซั้งกอก็คล้ายๆ กับที่ประมงพาณิชย์ทำเพื่อล่อให้ปลาเข้ามาแล้วก็ล้อมวนตักปลา แต่ของชาวประมงพื้นบ้านทำให้ปลาอยู่ ให้ชาวบ้านเข้าไปตักปลา ใช้อวนบริเวณซั้งกอไม่ได้ ซั้งกอทำกับไม้ ไม้ไผ่ ทางมะพร้าวเป็นวัสดุจากธรรมชาติ ย่อยสลายง่าย...”

(L08 สัมภาษณ์, 6 สิงหาคม 2561)

ซึ่งมีความสอดคล้องกับคำกล่าวของ G06 จากการสัมภาษณ์เชิงลึก ได้กล่าวถึงในเรื่องของภูมิปัญญาพื้นบ้านในการทำซั้งกอของชาวบ้านในพื้นที่

“...ในชุมชนมีการอนุรักษ์สัตว์น้ำโดยภูมิปัญญาชาวบ้าน จะใช้วัสดุจากธรรมชาติ ย่อยสลายง่าย ไม่ส่งผลกระทบต่อสัตว์น้ำอ่าว เป็นการทำซั้งกอหรือที่เรียกว่าบ้านปลา พุดง่ายๆเป็นเหมือนปะการังพื้นบ้าน ที่ชาวบ้านสร้างขึ้นเพื่อให้ปลาไปใช้ประโยชน์ ไปอาศัยอยู่ และนอกจากการทำซั้งกอ ชาวบ้านก็มีการไปวางตาม ดอหมัน ในแต่ละที่ ซึ่ง ดอหมันเป็นชื่อเรียกของแต่ละที่ เป็นเรื่องของภูมิปัญญาพื้นบ้านในการจำทิศ หรือสถานที่ต่างๆ...”

(G06 สันทนาการ, 7 ธันวาคม 2561)

จากการส่งเสริมภูมิปัญญาพื้นบ้านในงานอนุรักษ์ที่กล่าวมาข้างต้น สามารถสรุปได้ว่าการส่งเสริมภูมิปัญญาพื้นบ้านในการทำกิจกรรมด้านงานอนุรักษ์ทำให้ประหยัดงบประมาณ เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เนื่องจากภูมิปัญญาพื้นบ้านถูกคิด และทำโดยคนในชุมชน จากวัสดุธรรมชาติในชุมชน

เช่นเดียวกับการทำซังกอ การสร้างบ้านให้ปลา หรือการที่เรียกว่าปะการังพื้นบ้าน ซึ่งสิ่งเหล่านี้เกิดจากกระบวนการคิดของชาวบ้าน ซึ่งใช้ไม้ ไม้ไผ่ ทางมะพร้าว เป็นต้นซึ่งเป็นวัสดุที่ย่อยสลายง่ายและหาได้ง่ายในชุมชน

ดังนั้นสรุปได้ว่าแนวทางการจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำโดยชุมชนบริเวณชายฝั่งปากบารา อำเภอละงู จังหวัดสตูล ดังนี้ 1) การส่งเสริมการให้ความรู้ และสร้างความตระหนักในการจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำในชุมชน 2) การส่งเสริมการรวมกลุ่มอนุรักษ์และการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการทรัพยากร 3) การส่งเสริมนักอนุรักษ์รุ่นใหม่ สร้างจิตสำนึกให้เยาวชนมีใจรัก และหวงแหนทรัพยากรในชุมชน 4) การเฝ้าระวัง การอนุรักษ์ และการฟื้นฟู ทรัพยากร และ 5) การส่งเสริมภูมิปัญญาพื้นบ้านในงานอนุรักษ์

Prince of Songkla University
Pattani Campus

บทที่ 5

สรุปผลการศึกษา อภิปรายผล ข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่อง “การจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำโดยชุมชนบริเวณชายฝั่งปากบารา อำเภอลงู จังหวัดสตูล” เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาการจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำโดยชุมชนบริเวณชายฝั่งปากบารา อำเภอลงู จังหวัดสตูล และเพื่อเสนอแนวทางการจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำโดยชุมชนบริเวณชายฝั่งปากบารา อำเภอลงู จังหวัดสตูลโดยใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก โดยมีกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักคือ 1. หน่วยงานภาครัฐ 2. ผู้นำชุมชน 3. กลุ่มองค์กรชุมชน และ 4. ชาวบ้านตำบลปากน้ำ รวมทั้งสิ้น 34 คน เครื่องมือที่ใช้คือ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างจากผู้ให้ข้อมูลหลักในการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก พบว่าเป็นตัวแทนผู้ที่มีประสบการณ์ในการจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำในชุมชนเป็นอย่างดี และเป็นตัวแทนชาวบ้านที่มีความสนใจในการจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำในชุมชน เป็นตัวแทนชาวบ้านที่ทำการเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำที่เป็นที่ยอมรับของคนในชุมชน ซึ่งผู้วิจัยสามารถสรุปผลการศึกษา อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ โดยมีรายละเอียดดังนี้

สรุปผลการศึกษา

ตอนที่ 1 การจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำโดยชุมชนบริเวณชายฝั่งปากบารา อำเภอลงู จังหวัดสตูล

1. องค์ประกอบการจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำโดยชุมชน บริเวณชายฝั่งปากบารา โดยชุมชนอำเภอลงู จังหวัดสตูล

การจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำโดยชุมชน บริเวณชายฝั่งปากบารา อำเภอลงู จังหวัดสตูล ประกอบไปด้วย องค์ประกอบที่ 1 ปัจจัยนำเข้า ได้แก่ สภาพทั่วไปของทรัพยากรชายฝั่ง กฎกติกาชุมชนในการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรในชุมชน และการบริหารจัดการ องค์ประกอบที่ 2 กระบวนการบริหาร ได้แก่ การวางแผน การปฏิบัติ การรับผลประโยชน์ร่วมกัน การติดตามผล และองค์ประกอบที่ 3 ผลผลิตหรือผลลัพธ์ ได้แก่ กิจกรรมการวางซั้งกอ (บ้านปลา) การก่อตั้งธนาคารปูม้า การก่อตั้งวิสาหกิจชุมชนร้านคนจับปลา และกิจกรรมการปล่อยพันธุ์สัตว์น้ำ ซึ่งสามารถอธิบายได้ดังต่อไปนี้

1.1 องค์ประกอบที่ 1 ปัจจัยนำเข้า (In Put)

ปัจจัยนำเข้า ได้แก่ สภาพทั่วไปของทรัพยากรชายฝั่ง กฎกติกาชุมชนในการจัดการทรัพยากร และการบริหารจัดการ สามารถอธิบายได้ดังต่อไปนี้

1) สภาพทั่วไปของทรัพยากรชายฝั่ง หมายถึง สภาพทรัพยากรชายฝั่งบริเวณอ่าวปากบารา ได้แก่ ทรัพยากรป่าชายเลน ทรัพยากรแหล่งหญ้าทะเล ทรัพยากรแนวปะการัง และทรัพยากรสัตว์น้ำ และจากการสัมภาษณ์เชิงลึก ถึงสภาพทั่วไปของทรัพยากรชายฝั่งในชุมชน พบว่าชาวบ้านในชุมชนมีความคิดเห็นตรงกันว่าทรัพยากรชายฝั่งในชุมชนมีการเปลี่ยนแปลงตามสภาพแวดล้อม แต่ก็ยังถือว่าทรัพยากรชายฝั่งในชุมชนยังอุดมสมบูรณ์ และจากการสัมภาษณ์ดังกล่าวพบว่าทรัพยากรชายฝั่งในชุมชนเช่น ทรัพยากรป่าชายเลน ทรัพยากรแหล่งหญ้าทะเล และแนวปะการัง เป็นทรัพยากรที่มีความสำคัญต่อสัตว์น้ำเป็นอย่างมาก เนื่องจากสัตว์น้ำในชุมชนมีการใช้ประโยชน์จาก

ทรัพยากรดังกล่าว ในการดำรงชีวิตเพื่อความอยู่รอด ปัจจุบันทรัพยากรดังกล่าวมีการเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพซึ่งสามารถอธิบายได้ดังนี้

1.1) ทรัพยากรป่าชาย ทรัพยากรป่าชายเลนในชุมชน เป็นทรัพยากรที่มีความสำคัญอย่างมากต่อทรัพยากรสัตว์น้ำในชุมชน และต่อชาวบ้านในบริเวณใกล้เคียง เนื่องจากป่าชายเลนเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้สัตว์น้ำสามารถอยู่รอดได้ ป่าชายเลนเป็นแหล่งอนุบาลสัตว์น้ำวัยอ่อน เป็นแหล่งเพาะพันธุ์สัตว์น้ำวัยอ่อน เป็นที่หลบภัยของสัตว์น้ำ และป่าชายเลนยังเป็นแหล่งอาหารของสัตว์น้ำ นอกจากนี้ป่าชายเลนยังมีความสำคัญต่อชาวบ้านในชุมชนอีกด้วย เนื่องจากชาวบ้านในชุมชนทำอาชีพประมงพื้นบ้านอาศัยการจับสัตว์น้ำในชุมชน เพื่อประกอบอาชีพทางการประมงพื้นบ้าน โดยการนำไปค้าขาย และบริโภคภายในครัวเรือน โดยอาศัยการตกปูดำ หาทอย หาปลา ในบริเวณป่าชายเลน เพื่อบริโภคภายในครัวเรือนและ เพื่อการค้าขาย และนอกจากป่าชายเลนจะมีความสำคัญต่อทรัพยากรสัตว์น้ำในชุมชนแล้ว และต่อชาวประมงพื้นบ้านในชุมชนแล้ว ป่าชายเลนยังมีความสำคัญต่อชาวบ้านในชุมชนอีกด้วย เช่น ป่าชายเลนเป็นสถานที่ที่สร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างกลุ่มคนในชุมชน ให้เกิดกิจกรรมหลากหลายกิจกรรม ไม่ว่าจะเป็นกิจกรรมปลูกป่าชายเลน การจัดกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และกิจกรรมอื่น ๆ อีกมากมาย

1.2) ทรัพยากรแหล่งหญ้าทะเล หญ้าทะเลในบริเวณอ่าวปากบารา ถือเป็นแหล่งหญ้าทะเลที่ยังคงความอุดมสมบูรณ์อยู่ ชาวบ้านพบแหล่งหญ้าทะเลบริเวณหน้าเกาะลิตี มีประมาณราวๆ 5 ไร่ หญ้าทะเลถือเป็นสถานที่ที่มีความสำคัญต่อทรัพยากรสัตว์น้ำเป็นอย่างมาก หญ้าทะเลสามารถ เป็นทั้งแหล่งอาหาร เป็นสถานที่วางไข่ เป็นสถานที่ที่สัตว์น้ำในอ่าว ใช้เป็นที่หลบภัยเป็นต้น ชาวบ้านสามารถพบเห็นหญ้าทะเลได้ในช่วงของน้ำลด และบริเวณแหล่งหญ้าทะเล ชาวบ้านมักจะพบเห็นพะยูน หรือเต่าทะเล ขึ้นมากินหญ้าทะเล ในช่วงของน้ำลดชาวบ้านยังพบว่ามีการรบกวนการกินของพะยูน และเต่าทะเลอีกด้วย เนื่องจากแหล่งหญ้าทะเลถือเป็นแหล่งอาหารที่สำคัญของพะยูน และเต่าทะเล เลยกี่ว่าได้ หญ้าทะเลไม่เพียงมีความสำคัญต่อระบบนิเวศสัตว์น้ำอย่างเดียว ทรัพยากรแหล่งหญ้าทะเลก็ถือเป็นแหล่งทรัพยากรที่สำคัญต่อคนในชุมชน เนื่องจากชาวบ้านอาศัยการจับสัตว์น้ำบริเวณหญ้าทะเลในการทำมาหากิน ดังนั้นจะเห็นได้ว่าแหล่งหญ้าทะเลนอกจากหญ้าทะเลถือว่ามีความสำคัญต่อทรัพยากรสัตว์น้ำในอ่าวปากบารา เพราะหญ้าทะเลเป็นแหล่งอาหารของสัตว์น้ำ เป็นที่ผสมพันธุ์และที่วางไข่ของสัตว์น้ำ เป็นแหล่งอนุบาลสัตว์น้ำวัยอ่อน เป็นที่หลบภัยของสัตว์น้ำ กุ้ง หอย ปู ปลา ฯลฯ หญ้าทะเลช่วยเพิ่มออกซิเจนในน้ำ และหญ้าทะเลก็มีความสำคัญในด้านอื่นๆต่อชุมชนเช่น หญ้าทะเลช่วยปกป้องการพังทลายของชายฝั่งทะเล หญ้าทะเลช่วยลดความรุนแรงของกระแสน้ำ และหญ้าทะเลยังเป็นแหล่งที่สามารถเพิ่มรายได้ให้กับคนในชุมชน และไม่เพียงเท่านั้นหญ้าทะเลจะเป็นเครื่องบ่งบอกถึงความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรในอ่าวปากบาราอีกด้วย

1.3) ทรัพยากรแนวปะการัง แนวปะการังมีประโยชน์ในหลากหลายด้าน ทั้งช่วยป้องกันชายฝั่งจากการกัดเซาะของคลื่นตามธรรมชาติและกระแสน้ำ แนวปะการังเป็นแหล่งอาหารของคนในชุมชนเนื่องจากชาวบ้านอาศัยการจับสัตว์น้ำที่อาศัยอยู่บริเวณแนวปะการัง แนวปะการังเป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์น้ำ แนวปะการังเป็นแหล่งหลบภัยของสัตว์น้ำ ดังนั้นแนวปะการังจึงถือเป็นทรัพยากรที่มีความสำคัญต่อสัตว์น้ำและต่อคนในชุมชน เนื่องจากแนวปะการัง มีประโยชน์ต่อคนในชุมชนเพื่อการอุปโภค บริโภค สัตว์น้ำที่อาศัยตามแนวปะการังในบริเวณอ่าวปากบารา เพราะ

ชาวประมงพื้นบ้านได้ใช้ประโยชน์ในการจับสัตว์น้ำ เพื่อบริโภค และค้าขาย รวมถึงสัตว์น้ำทางเศรษฐกิจ ซึ่งมีความจำเป็นต่อการดำรงชีวิตของคนในชุมชนและคนในประเทศอีกด้วย หากไม่มีที่หลบภัยของสัตว์ สัตว์น้ำก็มีสิทธิที่จะรอดน้อยกว่าที่ควร ก็จะส่งผลต่อชาวประมงพื้นบ้านในชุมชนต่อไป

1.4) ทรัพยากรสัตว์น้ำในชุมชน อ่าวปากบาราถือเป็นแหล่งหม้อข้าวหม้อแกงของคนในชุมชน เนื่องจากชาวบ้านโดยส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพประมงพื้นบ้าน อาศัยการจับสัตว์น้ำเพื่อการบริโภคภายในครัวเรือน และการค้าขาย โดยในอ่าวปากบารา มีความอุดมสมบูรณ์ ทำให้มีสัตว์น้ำหลากหลายชนิดที่โดดเด่น ไม่ว่าจะเป็นสัตว์น้ำทางเศรษฐกิจ และสัตว์น้ำอื่นๆ ซึ่งสัตว์น้ำจำพวกปลา ได้แก่ ปลาหู ปลาหลังเขียว ปลาอินทรี ปลาเก๋า ปลากระบอก ปลาหลังเหลือง ปลาทูราย ปลาจวด ปลากระบอก เป็นต้น และสัตว์น้ำจำพวกอื่นๆ ได้แก่ กุ้งแชบ๊วย ปูม้า และปลาหมึก เป็นต้น โดยชาวบ้านจะออกทำการประมงตามฤดูกาลของสัตว์น้ำแต่ละชนิด และนอกจากสัตว์น้ำในอ่าวปากบารา พบว่ามีสัตว์น้ำที่อาศัยอยู่ในป่าชายเลน และชายหาด ได้แก่ สัตว์น้ำจำพวกหอย ไม่ว่าจะเป็น หอยเสียบ หอยกัน หอยหนาม หอยตลับ หอยแครง หอยนางรม หอยตะเกาะหรือหอยท้ายเกา เป็นต้น และปูดำ ซึ่งชาวบ้านในชุมชนโดยเฉพาะสตรี และเด็ก จะนิยมไปหากับหอย มากกว่าการจับสัตว์น้ำประเภทอื่นๆ เนื่องจากมีจำนวนมากและหาได้ตลอดทั้งปี ส่วนเครื่องมือและอุปกรณ์และกัหาได้ง่าย ก็จะมี ลอบ มีด เหล็ก หรือซ็อน ไม้ซุดหรือเขี่ยหอยขึ้นมา บางคนหาเพื่อมาประกอบอาหารในครัวเรือน บางคนก็จะทำเป็นอาชีพ โดยการหาเพื่อการค้าขายเป็นต้น จะเห็นได้ว่าทรัพยากรสัตว์น้ำในอ่าวปากบารามีสัตว์น้ำหลากหลายชนิด ซึ่งอ่าวปากบารามีสัตว์น้ำให้จับได้ตลอดทั้งปี ชาวบ้านในชุมชนมีการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรสัตว์น้ำในบริเวณอ่าวปากบารา ที่หลากหลายเพื่อตอบสนองความต้องการของคนในชุมชน จากการสัมภาษณ์พบว่าชาวบ้านให้คำยืนยันว่าทรัพยากรสัตว์น้ำในบริเวณอ่าวปากบารามีประโยชน์ต่อคนในชุมชน

2) กฎกติกาในการจัดการทรัพยากรในชุมชน การจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำโดยชุมชนบริเวณชายฝั่งปากบารา อำเภอละงู จังหวัดสตูล พบว่า การจัดการทรัพยากรของชุมชนมีหลากหลายวิธีการ เช่น การปลูกป่าชายเลน การตั้งเวรยามในการควบคุมการใช้ประโยชน์จากป่าชายเลนที่เกินกว่าความจำเป็น การปล่อยพันธุ์สัตว์น้ำ ทั้งในป่าชายเลน และชายหาด การวางซั้งกอ ซั้งเชือก การก่อตั้งธนาคารปูม้า การก่อตั้งวิสาหกิจชุมชนร้านคนจับปลา และรวมถึงการตั้งเวรยามเพื่อการตรวจตราการใช้เครื่องมือประมงที่ผิดกฎหมายรวมถึงการรื้อล้างของเรือประมงพาณิชย์ ชุมชนตำบลปากน้ำ อำเภอละงู จังหวัดสตูล มีการจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำโดยชุมชน บริเวณชายฝั่งปากบารา อำเภอละงู จังหวัดสตูล มีการจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำทางการประมงของชาวประมงพื้นบ้านในหลากหลายรูปแบบ เช่น 1) การจัดทำซั้งกอหรือบ้านปลา เพื่อให้ปลาได้เข้าไปอาศัยใช้ประโยชน์จากซั้งกอที่เป็นภูมิปัญญาชาวบ้านโดยชุมชนมีการกำหนดกติกาในการใช้ซั้งกอร่วมกัน มีการทำข้อตกลงร่วมกันในการใช้ประโยชน์จากซั้งกอในชุมชน 2) การก่อตั้งธนาคารปูม้า เพื่อเพิ่มเป็นการเพิ่มประชากรปูม้าในชุมชน โดยมีการนำปูม้าไข่นอกกระดองจากชาวประมงพื้นบ้านนำมาฝากธนาคารปูเพื่อให้แม่พันธุ์ปูได้ฟักไข่จากนั้นก็ปล่อยลูกปลลงทะเลต่อไป 3) ร้านคนจับปลา เป็นการจัดการโดยใช้กฎกติกาของร้าน ซึ่งร้านคนจับปลาเป็นการจัดผลผลิตของชาวประมงพื้นบ้าน และเป็นการควบคุมการทำประมงที่ผิดกฎหมายโดยการกำหนดกติกาที่เกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำในชุมชน 4) การปล่อยพันธุ์

สัตว์น้ำ ในการเพิ่มประชากรสัตว์น้ำชาวบ้านร่วมกับหน่วยงานต่าง ๆ ในชุมชนมีการปล่อยพันธุ์สัตว์น้ำ เช่น พันธุ์ปลู พันธุ์ปลา พันธุ์กุ้ง และหอย เป็นต้น และ

2.1) กฎกติกาในการใช้ประโยชน์ร่วมกันบริเวณซั้งกอ (บ้านปลา) กิจกรรมการวางซั้งกอมีการกำหนดกฎกติกาในการใช้ประโยชน์เพื่อไม่ให้เกิดการใช้ประโยชน์ดังกล่าวได้รับผลกระทบต่อทรัพยากรอื่น ๆ ในชุมชน ทำให้มีการสร้างข้อตกลงร่วมกันในการใช้ประโยชน์บริเวณซั้งกอโดยมีการกำหนดกฎการใช้ประโยชน์ บริเวณซั้งกอ ต้องไม่ใช้จวนล้อมทุกชนิดเพื่อป้องกันการจับสัตว์น้ำบริเวณซั้งกอจำนวนมากเกินไป ไม่ใช้เครื่องปั่นไฟบริเวณซั้งกอ ไม่ใช้เครื่องมือกระทุ้งน้ำหรือเครื่องมือที่ใช้ไล่ต้อนสัตว์น้ำในบริเวณซั้งกอ และต้องไม่ใช้เครื่องมือที่ผิดกฎหมาย จะอนุญาตให้ใช้เบ็ดตกปลาเพียงอย่างเดียวในบริเวณซั้งกอเพื่อการใช้ประโยชน์จากซั้งกอเป็นไปอย่างยั่งยืน และห้ามการใช้เบ็ดตกปลาประมงเพื่อการอื่นเช่น การใช้เบ็ดตกปลาเชิงพาณิชย์หรือการท่องเที่ยวเชิงพาณิชย์

2.2) กฎกติกาของวิสาหกิจชุมชนร้านคนจับปลา วิสาหกิจชุมชนร้านคนจับปลาก่อตั้งขึ้นเพื่อให้ชาวประมงพื้นบ้านได้มีทางเลือกในการขายสัตว์น้ำทางการประมงของตนเอง ตนเองสามารถกำหนดราคาสินค้าได้ โดยการขายให้กับร้านคนจับปลาจะไม่ผ่านพ่อค้าคนกลางและจะไม่เกิดปัญหาการกดราคา เนื่องจากผู้บริหารหรือผู้ที่ดูแลร้านคนจับปลาคือชาวบ้านในชุมชน โดยวิสาหกิจชุมชนร้านคนจับปลาจะอยู่ในความดูแลของสมาคมชาวประมงพื้นบ้านปากบารา ก่อตั้งขึ้นภายใต้มาตรฐานและเงื่อนไขของบลูแบรนต์ ดังนั้นสินค้าที่ส่งผ่านเครือข่ายร้านคนจับปลาจึงเป็นสินค้าที่ได้มาโดยไม่มีการทำลายทรัพยากรและยังมีส่วนช่วยในการอนุรักษ์ทรัพยากรในอ่าวตามวิถีชุมชนอีกด้วย

2.3) กฎกติกาของธนาคารปูม้า ธนาคารปูม้าก่อตั้งขึ้นเพื่อการอนุรักษ์ปูม้าในบริเวณอ่าวปากบาราโดยธนาคารปูม้าจะไม่มีกฎกติกา ไม่มีเงื่อนไข แต่ธนาคารปูม้าเป็นเพียงกิจกรรมหนึ่งที่มีวัตถุประสงค์เพื่อการอนุรักษ์และฟื้นฟูปูม้าในบริเวณอ่าวปากบาราโดยการ รมรงค์ ด้วยวิธีการต่างๆ เช่น การรณรงค์ไม่จับ-ไม่รับซื้อปูม้าที่ยังไม่ได้ขนาด รณรงค์ให้ใช้อวนจับปูม้าให้ถูกวิธีใช้อวนที่มีขนาดกว้าง รณรงค์ไม่จับปูไข่นอกกระดอง และรณรงค์ให้มีการฝากปูม้าที่มีไข่นอกกระดองให้กับธนาคารปูม้า ซึ่งทั้งหมดนี้เกิดขึ้นจากการรวมตัวของชุมชนโดยมีการสร้างข้อตกลงร่วมกันในชุมชน และกิจกรรมดังกล่าวชุมชนเป็นผู้บริหารจัดการเองทั้งสิ้น เป็นการจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำในชุมชนโดยชุมชนมีส่วนร่วมในทุกๆ ขั้นตอน

2.4) กติกาการปล่อยพันธุ์สัตว์น้ำ การปล่อยพันธุ์สัตว์น้ำเป็นกิจกรรมหนึ่งที่ชุมชนจัดขึ้นในทุกๆปี เป็นกิจกรรมที่ไม่มีกฎกติกาที่เป็นแบบแผน แต่มีเพียงการรณรงค์และการให้ความรู้แก่ชาวบ้านในชุมชน เช่นเดียวกับธนาคารปูม้า มีการรณรงค์ไม่จับสัตว์น้ำที่ยังไม่ได้ขนาด ไม่ใช้ตาอวนที่ไม่ได้ขนาดตามที่กฎหมายวางไว้ ไม่ใช้เครื่องมือที่ส่งผลกระทบต่อทรัพยากรสัตว์น้ำ ซึ่งการรณรงค์ในรูปแบบที่กล่าวมาข้างต้นถือเป็นการอนุรักษ์แบบวิถีชุมชน คือการไม่จับสัตว์น้ำวัยอ่อนที่ยังไม่ได้ขนาด เช่นการรณรงค์ไม่จับ ไม่รับซื้อ ปูม้าขนาดเล็ก ไม่จับไม่รับซื้อหอยขนาดเล็ก รวมถึงการใช้เครื่องมือต่างๆ ซึ่งจะต้องไม่ให้ส่งผลกระทบต่อทรัพยากรสัตว์น้ำในชุมชน เช่นใช้ตาอวนตามที่กฎหมายกำหนดและผูกอวนให้ถูกวิธี ไม่ใช้เครื่องมือลากหอย เป็นต้น

3) การบริหารจัดการ การบริหารจัดการเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำโดยชุมชนบริเวณชายฝั่งปากบาราอำเภอละงู จังหวัดสตูล ประกอบไปด้วย การบริหารจัดการด้านคน เงิน วัสดุ และการจัดการ ดังนี้

3.1) ด้านคน (Man) คนหรือแรงงานสำคัญในชุมชนประกอบไปด้วย คนในชุมชนเป็นหลัก เช่น ผู้นำชุมชน สมาชิกกลุ่มองค์กรในชุมชน ชาวบ้านในชุมชน และรวมถึงเจ้าหน้าที่หน่วยงานในชุมชน ต่างก็มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ที่จัดขึ้นในชุมชน ดังนั้นการบริหารจัดการด้านคนสามารถสรุปได้ว่า คนหรือแรงงานถือเป็นทรัพยากรบุคคลที่มีความสำคัญเป็นอย่างมากในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชน เพราะคนเป็นผู้ขับเคลื่อนโครงการ หรือกิจกรรมให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เพื่อให้ผลลัพธ์ที่ได้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของโครงการหรือกิจกรรมนั้นๆ

3.2) ด้านเงิน (Money) การบริหารจัดการด้านเงิน หรืองบประมาณ จะเห็นได้ว่า งบประมาณมีส่วนสำคัญในการจัดหาวัสดุอุปกรณ์ก่อนการเริ่มโครงการหรือกิจกรรมตลอดกระบวนการในการจัดกิจกรรม ซึ่งเงินทุนเป็นปัจจัยสำคัญหรือคุณสมบัติพื้นฐานที่จะช่วยกาบริหารจัดการให้ได้มาซึ่งทรัพยากรอื่น ๆ เพื่อให้การทำกิจกรรมเป็นไปอย่างราบรื่น และแหล่งเงินทุนที่มีส่วนช่วยสนับสนุนโครงการ หรือกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชนมาจากหลากหลายหน่วยงาน ดังนี้ จากสมาคมรักษ์ทะเลไทย สมาคมชาวประมงพื้นบ้านปากน้ำ กลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชนอ่าวปากบารา เงินทุนสนับสนุนจาก สำนักงานทรัพยากรสิ่งแวดล้อมพระมหากษัตริย์ เงินบริจาคของมูลนิธิคนตาบอด และจากการสนับสนุนงบประมาณจากหน่วยงานภาครัฐ ได้แก่ องค์การบริหารส่วนจังหวัดสตูล องค์การบริหารส่วนตำบลปากน้ำ ฯลฯ ทั้งนี้การสนับสนุนดังกล่าวเพื่อเป็นวัสดุ เป็นสิ่งที่ใช้อำนวยความสะดวกในการบริหารจัดการในเรื่องการจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำในชุมชน

3.3) ด้านวัสดุอุปกรณ์ (Material) การบริหารจัดการด้านวัสดุอุปกรณ์ ในการจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำโดยชุมชนบริเวณชายฝั่งปากบารา อำเภอละงู จังหวัดสตูล ปัจจัยที่ช่วยในการอำนวยความสะดวกในการจัดทำกิจกรรมเพื่อให้มีประสิทธิภาพและมีคุณภาพขึ้น วัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ก็มีความสำคัญเช่นเดียวกันในการทำโครงการหรือกิจกรรมจะมีการใช้วัสดุอุปกรณ์ที่แตกต่างกันไปตามกิจกรรมนั้นที่จัดขึ้น

3.4) ด้านการจัดการ (Management) การบริหารจัดการมีส่วนสำคัญกับการทำโครงการหรือกิจกรรมผู้ดำเนินการต้องมีความสามารถในการบริหารจัดการวิธีการหรือขั้นตอนต่างๆ ตามที่วางแผนไว้ เพื่อให้ได้ผลสัมฤทธิ์ที่มีประสิทธิภาพมากที่สุด ซึ่งหากมีการจัดการที่ดีก็จะส่งผลให้ประหยัดเวลา ประหยัดค่าใช้จ่าย และแรงงาน ทั้งนี้การจัดการดังกล่าวจะครอบคลุมตั้งแต่การวางแผน การลงมือปฏิบัติ การตรวจสอบไปจนถึงขั้นประเมินผล ซึ่งการจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำโดยชุมชนบริเวณชายฝั่งปากบารา ซึ่งกิจกรรมดังกล่าวจะมีความแตกต่างกัน โดยกิจกรรมที่เกิดขึ้นต้องผ่านการบริหารจัดการที่ดี ได้รับความร่วมมือจากหลากหลายกลุ่มทำให้มีการแบ่งภาระหน้าที่ที่แตกต่างกันตามโครงการและกิจกรรมที่จัดขึ้นเป็นต้น ดังนั้นการจัดการในแต่ละรายการจะมีความแตกต่างกันโดยสิ้นเชิง ทั้งนี้ทั้งนั้นการจัดการดังกล่าวขึ้นอยู่กับคนในชุมชนเป็นหลัก ซึ่งกิจกรรมซึ่งก้อจะใช้แรงงานมากกว่า กิจกรรมอื่น ๆ สำหรับกิจกรรมอื่น ๆ ก็มีการจัดการที่แตกต่างกันไป

1.2 องค์ประกอบที่ 2 กระบวนการบริหารจัดการ (Process)

อ่าวปากบารา มีชายฝั่งทะเลที่มีระบบนิเวศ และทรัพยากรสัตว์น้ำที่หลากหลาย และอุดมสมบูรณ์ ทรัพยากรเหล่านั้นถือมีความสำคัญอย่างยิ่งสำหรับประชาชนในตำบลปากน้ำ เพราะทะเลเปรียบเสมือนที่ทำมาหากินของชาวบ้าน มีสัตว์น้ำให้จับ เป็นแหล่งประกอบอาชีพ มีอาชีพเลี้ยงครอบครัวได้อย่างมั่นคง ประชาชนในพื้นที่อ่าวปากบาราจึงยึดการประกอบอาชีพประมงพื้นบ้านเป็น

หลักในการหาเลี้ยงครอบครัว เพราะทะเลทำให้ชาวบ้านได้ประกอบอาชีพและมีอาชีพไว้เลี้ยงดูครอบครัวต่อไปได้อย่างมั่นคง เพราะทะเลเปรียบเสมือนหม้อข้าวหม้อแกงของคนในชุมชน ตำบลปากน้ำ อำเภอละงู จังหวัดสตูล และจากการประมงแบบหลากหลายวิธี ทั้งเรือประมงพาณิชย์ และเรือประมงพื้นบ้าน ที่มีการใช้เทคโนโลยีและเครื่องมือจับสัตว์น้ำที่ทันสมัยมากขึ้น ทำให้จำนวนประชากรสัตว์น้ำลดลงอย่างเห็นได้ชัด ปริมาณการจับสัตว์น้ำลดลงชาวบ้านต้องออกหาปลาไกลขึ้น มีการใช้เชื้อเพลิงน้ำมันออกเรือปริมาณมากขึ้น ออกเรือหาปลาใช้เวลานานขึ้น ชาวประมงพื้นบ้านได้เห็นถึงผลกระทบดังกล่าวจึงได้เกิดความร่วมมือกัน จากหลายชุมชนโดยรอบอ่าวปากบาราทำกิจกรรมฟื้นฟูทรัพยากรสัตว์น้ำ ซึ่งมีหลากหลายวิธี เช่น กิจกรรมธนาคารปูม้า การปล่อยพันธุ์สัตว์น้ำ การกำหนดเขตอนุรักษ์สัตว์น้ำ และการวางซั้งกอหรือบ้านปลาเพื่อสร้างแหล่งหลบภัยให้ฝูงปลาโดยเฉพาะหน้ามรสุมบ้านปลายังเป็นแหล่งอนุบาลสัตว์น้ำตัวอ่อนอีกด้วย

1) กระบวนการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำโดยชุมชน บริเวณชายฝั่งปากบารา อำเภอละงู จังหวัดสตูล สามารถอธิบายได้ดังนี้

1.1) การมีส่วนร่วมในการวางแผน ชาวบ้านในชุมชนมีส่วนร่วมในการวางแผนเนื่องจากกลุ่มต่าง ๆ ในชุมชนก็เกิดจากการรวมตัวกันของชาวบ้านเข้าไปเป็นสมาชิกกลุ่มต่าง ๆ ส่วนชาวบ้านที่ไม่ได้เป็นสมาชิกของกลุ่มก็เข้าร่วมรับฟังเพราะการทำงานต่าง ๆ ต้องให้คนในชุมชนยอมรับร่วมกัน เพื่อการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

1.2) การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ชาวบ้านในชุมชนมีบทบาทสำคัญที่มีส่วนช่วยในการดำเนินงานการจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำในชุมชน ชาวบ้านในชุมชนบางส่วนมีส่วนร่วมในการวางแผน ในขณะที่บางส่วนก็เข้าไปมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน การปฏิบัติงาน ซึ่งการจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำโดยชุมชน เป็นเรื่องที่ต้องอาศัยความถนัดในแต่ละด้านของคนในชุมชน เนื่องจากการจัดการดังกล่าวต้องอาศัยความชำนาญในเรื่องของภูมิปัญญาพื้นบ้าน ความถนัดในเฉพาะเรื่อง หรือแม้แต่อื่น ๆ เพื่อหาจุดพิศต่าง ๆ เพื่อไม่ให้เกิดการจัดการดังกล่าวส่งผลกระทบต่อทรัพยากรอื่น ๆ ในชุมชน

1.3) การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ชาวบ้านในชุมชนบริเวณอ่าวปากบารา จะเห็นได้ว่าชาวบ้านในชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำในชุมชน ตั้งแต่ขั้นของการวางแผน การดำเนินงานหรือการปฏิบัติ ตลอดจนถึงการได้รับผลประโยชน์ร่วมกัน

1.4) การมีส่วนร่วมในการติดตามผล เป็นการมีส่วนร่วมในอีกรูปแบบหนึ่งที่ชุมชนปฏิบัติร่วมกัน เช่นกิจกรรมการวางซั้งกอ ในชุมชน โดยคณะทำงานโครงการได้ติดตามผลร่วมกับชาวประมงพื้นบ้านเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืนของซั้งกอ ทำให้มีผลตอบรับที่ดีมากโดยเฉพาะชาวประมงพื้นบ้านจำนวนมากเข้าไปใช้ประโยชน์จากพื้นที่ที่มีการวางซั้งกอ โดยชาวบ้านมีการปฏิบัติตามกติกาชุมชน ใช้เบ็ดตกอย่างเดียวในรัศมี ซั้งกอ และใช้อวนหรือเครื่องมือประมงอื่นๆ จับสัตว์น้ำบริเวณรอบๆ ซั้งกอ ออกไปด้านนอก เช่นอวนปลาหลังเขียว นอกจากนั้นยังใช้วิธีการเฝ้าระวังตรวจการร่วมกับพนักงานเจ้าหน้าที่ของรัฐอีกทางหนึ่งด้วย

1.3 องค์ประกอบที่ 3 ผลผลิต/ ผลลัพธ์ (Out Put)

องค์ประกอบด้านผลผลิตของกระบวนการจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำโดยชุมชน เป็นผลที่ได้จากปัจจัยป้อนเข้า และกระบวนการบริหารจัดการโดยชุมชน ทำให้เกิดผลผลิต/ผลลัพธ์ที่ได้ คือ

กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำโดยชุมชน บริเวณชายฝั่งปากบารา อำเภอลงขัน จังหวัดสตูล

1) **กิจกรรมการวางซั้งกอ (บ้านปลา)** การวางซั้งกอ หรือการสร้างบ้านปลา ในอ่าวปากบาราทำให้เกิดแหล่งอาศัยของสัตว์น้ำอย่างชุกชุม เป็นแหล่งอาหารสำหรับคนในชุมชนเพิ่มขึ้น ชาวประมงพื้นบ้านสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรในชุมชนได้อย่างแท้จริง ภายใต้ข้อตกลงกติกาชุมชนที่จะใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน โดยมีหน่วยงานร่วมลงนามในการสนับสนุนจำนวนมาก ซั้งกอยังเป็นเครื่องมือในการอนุรักษ์ทรัพยากรสัตว์น้ำบริเวณอ่าวปากบาราอย่างได้ผล สามารถสร้างข้อตกลงกับกลุ่มประมงพาณิชย์ขนาดใหญ่จะไม่เข้ามาทำประมงรุกล้ำเข้ามาในเขตอ่าวปากบารา ไม่ใช่เครื่องมือประมงผิดกฎหมายเข้ามาในเขตพื้นที่ ซั้งกอ อ่าวปากบารา อีกด้วย และการวาง ซั้งกอ ทำให้มีหน่วยงานและองค์กรต่างๆ ให้การสนับสนุนทั้งในกิจกรรม ยอมรับที่จะช่วยกันปกป้องดูแลทะเลปากบาราให้เป็นแหล่งอาหารของคนในชุมชน รวมถึงคนทั่วไป และเป็นการเปิดโอกาสให้ชุมชนตลอดผู้เกี่ยวข้องร่วมบริหารจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำบริเวณอ่าวปากบาราอย่างมีส่วนร่วม เพื่อรักษาความมั่นคงทางอาหาร และสามารถรักษาทรัพยากรสัตว์น้ำให้อุดมสมบูรณ์ยั่งยืนสู่รุ่น ลูกหลานต่อไป

2) **วิสาหกิจชุมชนร้านคนจับปลา** การก่อตั้งร้านคนจับปลานอกจากทำให้ผู้ผลิตสามารถขายผลผลิตได้โดยตรงให้กับผู้บริโภคแล้ว ยังเกิดการจ้างงานสร้างรายได้ให้แก่แม่บ้านชาวประมงพื้นบ้านในชุมชนอีกด้วย ร้านคนจับปลา ถือเป็นทางเลือกใหม่ให้ชาวประมงพื้นบ้านสามารถจำหน่ายผลผลิตโดยตรงสู่ผู้บริโภคในราคายุติธรรม ทั้งผู้ผลิต และผู้บริโภค คือ ผู้บริโภคได้รับประทานอาหารสด ปลอดภัย ที่สำคัญร้านคนจับปลายังเป็นกิจการเพื่อสังคมก่อให้เกิดการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน และส่งผลให้เศรษฐกิจของชุมชนมีความเข้มแข็งอีกด้วย โดยเป้าหมายหลักของร้านคนจับปลาก็เพื่อเพิ่มศักยภาพในการจัดการผลผลิตของประมง พื้นบ้าน ซึ่งจะต้องทำประมงอย่างรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม ไม่ใช่เครื่องมือประมงอย่างผิดกฎหมาย หรือทำประมงแบบทำลายล้าง พร้อมกับการกระตุ้นเตือนจิตสำนึกในการปกป้องแหล่งอาหารทะเลไปด้วย

3) **ธนาคารปูม้า** เป็นกิจกรรมที่เกิดขึ้นโดยชุมชนเป็นผู้ก่อตั้งมีการรวมกลุ่มเพื่ออนุรักษ์ปูม้าบริเวณอ่าวปากบารา โดยการก่อตั้งธนาคารปูม้าเพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรสัตว์น้ำบริเวณอ่าวปากบารา โดยจุดเริ่มต้นในการทำธนาคารปูม้า อ่าวปากบารามีทรัพยากรสัตว์น้ำที่อุดมสมบูรณ์ แต่ที่ผ่านมาสถานการณ์ที่เกิดขึ้นกับชาวประมงพื้นบ้านคือปูม้ามีปริมาณที่น้อยลงมาก ทำให้ชาวประมงพื้นบ้านได้รับผลกระทบ ชาวประมงพื้นบ้านต้องออกทะเลไปไกลกว่าเดิม ความยากลำบากเกิดขึ้นกับชาวประมงพื้นบ้าน เมื่อความอุดมสมบูรณ์ของท้องทะเลปากอ่าว ได้รับผลกระทบจากการทำประมงรูปแบบต่างๆ ของเรือประมงขนาดใหญ่ที่มีเครื่องมือประมงแบบทำลายล้าง กวาดเอาสัตว์น้ำขนาดเล็กขึ้นมาด้วย ทำให้ชาวบ้านในชุมชนเกิดความคิดที่อยากให้มีปริมาณปูม้าเพิ่มขึ้นโดยชาวบ้านในชุมชนร่วมกันจัดตั้งธนาคารปูม้าบ้านตะโล๊ะใส ในปี 2557 เป็นต้นมา ซึ่งธนาคารปูม้า เป็นส่วนหนึ่งในกระบวนการเพิ่มประชากรปูม้าในอ่าวปากบารา

4) **การปล่อยพันธุ์สัตว์น้ำ** การปล่อยพันธุ์สัตว์น้ำเป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นในทุกๆปี เกิดจากความร่วมมือในหลากหลายฝ่ายทั้งชุมชน กลุ่มองค์กรชุมชน หน่วยงานภาครัฐ ภาคประชาชน ไม่ว่าจะเป็นโรงเรียน กรมประมง อุทยาน กลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชนปากบารา สมาคมชาวประมงพื้นบ้านปากน้ำ เป็นต้น ซึ่งการดำเนินกิจกรรมดังกล่าวเป็นกิจกรรมระยะสั้น โดยมีขั้นตอนการ 1) การ

เพาะเลี้ยงพันธุ์สัตว์น้ำ 2) การนำไปปล่อย โดยการติดตามผลก็จะเกิดจากชาวประมงพื้นบ้าน ชาวประมงพื้นบ้านได้มีการพูดถึงการปล่อยพันธุ์สัตว์น้ำของแต่ละหน่วยงานทำให้ชาวประมงพื้นบ้านสามารถจับสัตว์น้ำได้เยอะขึ้น

ดังนั้นจากผลการศึกษาข้างต้นสามารถสรุปได้ว่าการจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำโดยชุมชน บริเวณชายฝั่งปากบารา อำเภอลงู จังหวัดสตูล ประกอบไปด้วยองค์ประกอบที่สำคัญ 3 องค์ประกอบ ประกอบไปด้วย องค์ประกอบที่ 1 ปัจจัยนำเข้า ได้แก่ สภาพทั่วไปของทรัพยากรชายฝั่ง บริเวณชายฝั่งปากบารา กฎกติกาชุมชนในการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรในชุมชน และการบริหารจัดการ องค์ประกอบที่ 2 กระบวนการบริหารจัดการ คือ วิธีการหรือกระบวนการจัดการของคนในชุมชนหรือการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำ ได้แก่ การวางแผน การดำเนินงาน การได้รับผลประโยชน์ร่วมกัน และการติดตามผล และองค์ประกอบที่ 3 ผลผลิต หรือผลลัพธ์ หมายถึงผลผลิต หรือผลลัพธ์ ที่เกิดจาก องค์ประกอบที่ 1 องค์ประกอบที่ 2 จึงก่อให้เกิดผลผลิต หรือผลลัพธ์ ที่ได้คือ การจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำ ซึ่งได้แก่ กิจกรรมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชน คือ กิจกรรมการวางซั้งกอ (บ้านปลา) การก่อตั้งธนาคารปูม้า การก่อตั้งวิสาหกิจชุมชนร้านคนจับปลา และกิจกรรมการปล่อยพันธุ์สัตว์น้ำ ซึ่งสามารถสรุปดังภาพประกอบที่ 2 ดังนี้

สรุปองค์ประกอบของการจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำโดยชุมชน บริเวณชายฝั่งปากบารา
อำเภอลงู จังหวัดสตูล



ภาพที่ 2 สรุปองค์ประกอบของการจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำโดยชุมชน บริเวณชายฝั่งปากบารา อำเภอลงู จังหวัดสตูล

2. รูปแบบการจัดการทรัพยากรสัตว์โดยชุมชน บริเวณชายฝั่งปากบารา อำเภอลงู จังหวัดสตูล

2.1 การอนุรักษ์ เป็นการดูแล ป้องกัน รักษา ซ่อมแซม ปรับปรุงและการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อมนุษย์มากที่สุดโดยไม่ทำลายหรือทำให้เกิดความเสียหายน้อยที่สุด หรืออาจกล่าวได้ว่าเป็นการรู้จักใช้ทรัพยากรอย่างชาญฉลาด ให้เป็นประโยชน์ต่อสังคมส่วนรวมมากที่สุด และใช้ได้เป็นเวลานานที่สุดทั้งนี้จะให้สูญเสียทรัพยากรธรรมชาติโดยเปล่าประโยชน์น้อยที่สุด และต้องกระจายการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติโดยทั่วกัน ฉะนั้น การอนุรักษ์จึงไม่ได้หมายถึงการเก็บรักษาทรัพยากรธรรมชาติไว้เฉย ๆ แต่ต้องรู้จักนำมาใช้ประโยชน์ให้ถูกต้อง เช่นเดียวกับกระบวนการที่ชุมชนได้มีการจัดการที่ก่อให้เกิดการอนุรักษ์นั้นก็คือ การมีกฎกติกาชุมชนในเรื่องของการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรในชุมชน การจัดการกรรมปล่อยพันธุ์สัตว์น้ำ การก่อตั้งธนาคารปูม้า เป็นการอนุรักษ์ทรัพยากรสัตว์น้ำในชุมชนที่ชุมชนให้การยอมรับว่า การจัดการกรรมดังกล่าวทำให้ประชากรสัตว์น้ำในชุมชนมีจำนวนมากขึ้น

2.2 การพัฒนา เป็นการปรับปรุง บูรณะทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้มีสภาพที่ดีขึ้นและสามารถนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ เช่น การก่อสร้างปะการังเทียม เพื่อฟื้นฟูแหล่งที่อยู่อาศัยของสัตว์น้ำเป็นต้น ในการจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำในชุมชน ชาวบ้านได้การก่อสร้างปะการังเทียมที่บ้าน เพื่อการฟื้นฟูแหล่งที่อยู่อาศัยของสัตว์น้ำนั้น ทางชุมชนได้มีกิจกรรมการวางซั้งกอ เป็นการสร้างบ้านให้ปลาอยู่ หรือเป็นเหมือนปะการังเทียมที่บ้านนั่นเอง ซึ่งจะมีการวางในทุกๆ ปี แต่ปัจจุบันซั้งกอได้มีการปรับรูปแบบเพื่อการใช้งานที่ทนทานกว่านั้นคือ ซั้งเชือก ที่พัฒนาจากซั้งกอ แต่เดิมชาวบ้านได้ใช้ภูมิปัญญาในการทำซั้งกอ โดยใช้วัสดุอุปกรณ์จากธรรมชาติที่หาได้ในชุมชน หลังจากนั้นได้มีการพัฒนาการทำบ้านปลา จากเชือกซึ่งเป็นการเลียนแบบการทำบ้านปลา แบบชาวบ้านเปลี่ยนจากการใช้ทางมะพร้าวมาเป็นการใช้เชือก ซึ่งปัจจุบันชาวบ้านได้มีการวางซั้งกอ กับซั้งเชือก สลับกันจะจัดขึ้นในทุกๆ ปี ซึ่งการทำกิจกรรมดังกล่าวเป็นการฟื้นฟูทรัพยากรให้กลับสู่สภาพเดิม เพื่อความยั่งยืนต่อไป

2.3 การใช้ประโยชน์ การนำทรัพยากรธรรมชาติมาใช้ประโยชน์เพื่อตอบสนองความต้องการของของคนในชุมชนในด้านต่างๆ ได้แก่ ปังจัย 4 เพื่อจะได้ประโยชน์สูงสุดและเกิดการทำลายน้อยที่สุด เช่น การประกอบอาชีพประมงพื้นบ้าน การประมงในชุมชนตำบลปากน้ำ อำเภอลงู จังหวัดสตูล พบว่า ชาวบ้านในชุมชนโดยส่วนใหญ่ประกอบอาชีพประมงพื้นบ้านเป็นหลัก อาชีพประมงพื้นบ้านถือเป็นอาชีพของบรรพบุรุษของชาวบ้านตำบลปากน้ำ ที่ใช้ในการเลี้ยงชีพของคนในครอบครัว อาชีพประมงพื้นบ้านถือเป็นอาชีพดั้งเดิมของชุมชนตำบลปากน้ำ และได้มีการสืบทอดจากรุ่นสู่รุ่นมาจนถึงปัจจุบัน

3. การจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำโดยชุมชน บริเวณชายฝั่งปากบารา อำเภอลงู จังหวัดสตูล

การจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำโดยชุมชน บริเวณชายฝั่งปากบารา อำเภอลงู จังหวัดสตูล เกิดจากความร่วมมือของทุกภาคส่วนในชุมชนซึ่งสามารถแบ่งการจัดการในระดับต่าง ๆ ออกเป็น 3 ระดับ คือ

3.1 การจัดการในระดับชุมชน โดยในระดับชุมชนจะเน้นการให้ความรู้ การสร้างความเข้มแข็งภายในชุมชน และการทำกิจกรรม เกี่ยวกับการอนุรักษ์ การให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรม

ต่างๆ ของชุมชน รวมถึงการตรวจตราเฝ้าระวัง เป็นหูเป็นตาในการช่วยกันปกป้องทรัพยากรในชุมชน ซึ่งในระดับชุมชน เป็นการให้ความร่วมมือ ในการเข้าไปมีส่วนร่วมกับกิจกรรมต่างๆ ที่จัดขึ้นในชุมชน ร่วมไปแสดงความคิดเห็น ร่วมในการเข้าไปมีบทบาทต่างๆ ในแต่ละกิจกรรม

3.2 การจัดการในระดับเครือข่าย โดยในระดับเครือข่ายจะเน้นการให้ความรู้ การสร้างจิตสำนึกให้ชุมชนตระหนักถึงผลกระทบจากทรัพยากร การดำเนินกิจกรรมการอนุรักษ์ การป้องกัน การฟื้นฟู โดยการขับเคลื่อนด้านนโยบาย โดยการเสนอนโยบาย การเสนอปรับปรุงต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เอื้อประโยชน์ต่อชาวบ้านในชุมชน

3.3 การจัดการในระดับหน่วยงาน โดยในระดับหน่วยงานจะเป็นการขับเคลื่อนด้านนโยบาย การออก การบังคับใช้ และการปรับปรุงกฎหมาย เพื่อให้เอื้อต่อการจัดการทรัพยากรอย่างยั่งยืน และเป็นการแก้ปัญหาให้กับชาวประมงพื้นบ้านได้อย่างเหมาะสม อ่าวปากบาราอยู่ในเขตการดูแลของอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะเภตรา บทบาทของอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะเภตรา คือ มีการประชุมปรึกษาหารือ วางแผน ร่วมกันกับสมาคมชาวประมงพื้นบ้าน วิสาหกิจท่องเที่ยวโดยชุมชน และหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง จะมีการประชุมร่วมกันเดือนละ 1 ครั้ง เพื่อมาหาแนวทางในการแก้ไขปัญหา ร่วมกัน และมีการออกกฎร่วมกันระหว่างหน่วยงานกับชุมชน อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะเภตรา จะมีการออกกฎร่วมกันเชื่อว่าสามารถคิดและเอามาประยุกต์กับกฎหมายอุทยานเพราะกฎหมายบางตัวไม่สามารถใช้กับพื้นที่ได้จึงต้องอะลุ่มอล่วยต่อกัน

ตอนที่ 2 แนวทางการจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำโดยชุมชน บริเวณชายฝั่งปากบารา อำเภอลงขัน จังหวัดสตูล

จากการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่มร่วมกับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องร่วมแสดงความคิดเห็นในการเสนอแนวทางการจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำโดยชุมชน บริเวณชายฝั่งปากบารา อำเภอลงขัน จังหวัดสตูล โดยนำข้อสรุปจากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก และการสนทนากลุ่มกับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง นำวิเคราะห์สภาพแวดล้อมในการจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำโดยชุมชน บริเวณชายฝั่งปากบารา อำเภอลงขัน จังหวัดสตูล และประมวลผลการศึกษาหาข้อเสนอแนะทางทางการจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำโดยชุมชน บริเวณชายฝั่งปากบารา อำเภอลงขัน จังหวัดสตูล ดังนี้

1. แนวทางการจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำโดยชุมชนบริเวณชายฝั่ง อำเภอลงขัน จังหวัดสตูล

การจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำโดยชุมชนบริเวณชายฝั่งปากบารา อำเภอลงขัน จังหวัดสตูล สามารถสรุปออกมาได้ 5 แนวทาง ประกอบไปด้วย การส่งเสริมการให้ความรู้ และสร้างความตระหนักในการจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำในชุมชน การส่งเสริม การรวมกลุ่มอนุรักษ์และการส่งเสริม การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการทรัพยากร การส่งเสริมนักอนุรักษ์รุ่นใหม่ เสริมสร้างจิตสำนึกให้เยาวชนมีใจรัก และหวงแหนทรัพยากรในชุมชน การเฝ้าระวัง การอนุรักษ์ และการฟื้นฟูทรัพยากร การส่งเสริมภูมิปัญญาพื้นบ้านในงานอนุรักษ์ แนวทางดังกล่าวสามารถอธิบายได้ดังนี้

2.1 การส่งเสริมการให้ความรู้ และสร้างความตระหนักในการจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำในชุมชน

การส่งเสริมการให้ความรู้ และสร้างความตระหนักในการจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำในชุมชน เป็นการส่งเสริมในการทำกิจกรรม โดยกิจกรรมในแนวทางนี้ จะเน้นในลักษณะ การฝึกอบรม

การศึกษาดูงาน การรณรงค์ การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ โดยให้ความรู้ความเข้าใจ ถึงประโยชน์ ความสำคัญ และผลกระทบ ตลอดจนการป้องกันความเสื่อมโทรม และการอนุรักษ์ทรัพยากรสัตว์น้ำ ให้แก่คนในชุมชน เพื่อให้มีความตระหนักและมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ มีความรักและหวงแหน ทรัพยากรในบ้านเกิดของตนเอง เกิดความตระหนักในปัญหาที่เกิดขึ้นกับชุมชนของตนเอง

1.2 การส่งเสริมการรวมกลุ่มอนุรักษ์และการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการทรัพยากร

การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการทรัพยากร ส่งเสริมให้มีส่วนร่วมในการคิด วางแผน การดำเนินงาน การได้รับรับประโยชน์ร่วมกัน และการติดตามประเมินผล ในการทำกิจกรรม หรือโครงการต่าง ๆ เป็นการส่งเสริมให้ชุมชนเข้ามามีบทบาทในการจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำโดย ชุมชน โดยการเชิญชวน เป็นสมาชิก และมอบหมายตำแหน่งให้กับชาวบ้านรับผิดชอบในบทบาทต่าง ร่วมกับหน่วยงานของรัฐและหน่วยงานเอกชนรวมถึง ร่วมกับกลุ่มเครือข่ายในชุมชน เป็นต้น โดยมีการ ส่งเสริมดังนี้ 1) การส่งเสริมให้ชุมชนเข้าร่วมกิจกรรม ในการ คิด วางแผน ปฏิบัติ ติดตาม และ ประเมินผล 2) การส่งเสริมให้ชุมชนเกิดการรวมกลุ่ม การเข้าไปเป็นกรรมการ 3) การเข้าไปเป็น สมาชิกของกลุ่ม หรือแม้แต่การเข้าไปเป็นอาสาสมัครในการช่วยเหลือกิจกรรมต่างๆ และ 4) การ ส่งเสริมให้สมาชิกชุมชนเข้ามามีบทบาทในการทำกิจกรรมของชุมชน ทุกเพศ ทุกวัย ไม่ว่าจะเป็น เด็ก ผู้ใหญ่ หรือเยาวชน ให้มาทำกิจกรรมร่วมกัน

1.3 ส่งเสริมนกออนุรักษ์รุ่นใหม่ เสริมสร้างจิตสำนึกให้เยาวชนมีใจรัก และหวงแหน ทรัพยากรในชุมชน

การเสริมสร้างนกออนุรักษ์รุ่นใหม่ เริ่มจากการเสริมสร้างจิตสำนึกให้เยาวชนมีใจรัก มีความรักและหวงแหนทรัพยากรในชุมชน โดยการถ่ายทอดภูมิปัญญาจากรุ่นสู่รุ่น ให้เยาวชนมีความมุ่งมั่นที่จะส่งเสริมในเรื่องของการอนุรักษ์ทรัพยากรสัตว์น้ำในชุมชน เป็นการปลูกฝังให้เยาวชนไม่ลืมความ เป็นตัวตน ความเป็นวิถีชีวิตประมงพื้นบ้านของชุมชน เพื่อให้เยาวชนมีความตระหนักและมีจิตสำนึก ในการอนุรักษ์ มีความรักและหวงแหนทรัพยากรในบ้านเกิดของตนเอง เกิดความตระหนักกับปัญหาที่ เกิดขึ้นกับชุมชนของตนเอง เพื่อร่วมหาทางแก้ และเป็นการสร้างบทบาทของคนรุ่นใหม่ที่จะเป็นผู้นำ ผู้คิด ผู้กระทำในอนาคต โดยมีการส่งเสริมดังนี้ 1) การส่งเยาวชนไปสำรวจและทำฐานข้อมูล ทรัพยากร เป็นการให้บทบาทเยาวชนให้มีส่วนร่วม เป็นการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมโดยการปฏิบัติจริง ซึ่งถือเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่สำคัญในการจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำในชุมชน และ 2) การสนับสนุน การจัดการเรียนรู้ให้เด็กได้ศึกษาและเห็นความสำคัญของทรัพยากรสัตว์น้ำในชุมชน ในรูปแบบการ ถ่ายทอดจากผู้อาวุโสถึงลูกหลาน

1.4 การเฝ้าระวัง การอนุรักษ์ และการฟื้นฟูทรัพยากรในชุมชน

เป็นกระบวนการหนึ่งของการจัดการทรัพยากรโดยภาครัฐ และของกลุ่มองค์กรชุมชน โดย ทางหน่วยงานร่วมกับกลุ่มองค์กรชุมชนเจ้าของพื้นที่ โดยมีกิจกรรม การดูแล ออกตรวจตรา ให้ความ ช่วยเหลือชาวบ้านในการดูแลทรัพยากร การเฝ้าระวังเครื่องมือประมงผิดกฎหมาย ร่วมกับกลุ่มอนุรักษ์ ในชุมชน การแต่งตั้งคณะทำงานในการออกตรวจตรา การปล่อยพันธุ์สัตว์น้ำอย่างต่อเนื่องในหลายๆ หน่วยงาน และการสร้างปะการังเทียม หรือซั้งเพื่อสร้างที่อยู่อาศัยให้สัตว์น้ำ ทั้งนี้ในกิจกรรมบาง กิจกรรมทางหน่วยงานก็มีการสนับสนุนงบประมาณเพื่อให้ชาวบ้านเข้าไปมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม

เช่นการทำซั้งเชือก นอกเหนือจากกิจกรรมของหน่วยงานก็มีกิจกรรมของกลุ่มองค์กรในชุมชนที่รวมกลุ่มจัดกิจกรรมเพื่อการอนุรักษ์ ฟื้นฟู และป้องกัน ทรัพยากรในชุมชนเช่น กิจกรรมวางซั้งกอ เป็นภูมิปัญญาชาวบ้านในการสร้างที่อยู่อาศัยให้สัตว์น้ำ กิจกรรมปล่อยพันธ์สัตว์น้ำ กิจกรรมปลูกปะการังเทียม กิจกรรมเก็บขยะริมหาด และกิจกรรมอื่นๆ เป็นต้น ทั้งนี้กิจกรรมดังกล่าวเกิดจากการมีส่วนร่วมของชุมชน ที่รักและหวงแหนทรัพยากรจึงเป็นที่มาของกิจกรรมต่างในชุมชน

1.5 การส่งเสริมภูมิปัญญาพื้นบ้านในงานอนุรักษ์

การนำภูมิปัญญาชาวบ้านมาใช้ในงานอนุรักษ์ถือเป็นวิธีการอย่างหนึ่งที่ไม่ส่งผลกระทบต่อทรัพยากร เนื่องจากภูมิปัญญาชาวบ้านเกิดขึ้นจากการคิดวิเคราะห์หาแนวทางในการแก้ไขปัญหาของชาวบ้านที่มีความสอดคล้องกับวิถีชีวิตชุมชนเป็นอย่างมาก มีการใช้วัสดุจากธรรมชาติ เช่นการทำซั้งกอ หรือที่เรียกว่า ที่อยู่อาศัยของสัตว์น้ำ การวางซั้งกอ ก็จะมีการวางตามพิกัดแหล่งทรัพยากรอ่าวปากบารา ที่ชาวบ้านมักจะเรียกว่า (ดอหมัน) เป็นพิกัดแหล่งทรัพยากรอ่าวปากบาราที่เกิดขึ้นโดยภูมิปัญญาชุมชนในการวางแนวตามทิศทางหรือการกำหนดชื่อเรียกคือ (ดอหมัน) ชาวบ้านก็จะมีการไปวางซั้งกอตาม ดอหมัน ต่างๆ การทำซั้งกอ ชาวบ้านจะมีการใช้วัสดุจากธรรมชาติที่มีอยู่ภายในชุมชน เช่นไม้ ก้านมะพร้าว เป็นต้น ซึ่งวัสดุดังกล่าวเป็นวัสดุที่ย่อยสลายง่ายไม่ส่งผลกระทบต่อทรัพยากรอื่นๆ แน่นนอน ถึงแม้วัสดุดังกล่าวจะย่อยสลายง่าย และอยู่ไม่นานแต่กิจกรรมดังกล่าว ก็เกิดขึ้นทุกๆ ปี เป็นการสร้างความสัมพันธ์ให้คนในชุมชนร่วมกับเป็นการอนุรักษ์ทรัพยากรที่ไม่ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตชุมชนอีกด้วย

ดังนั้นสามารถสรุปได้ว่าแนวทางการจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำโดยชุมชน บริเวณชายฝั่งปากบารา อำเภอละงู จังหวัดสตูล ประกอบไปด้วย 5 แนวทางดังนี้ 1) การส่งเสริมการให้ความรู้ และสร้างความตระหนักในการจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำในชุมชน 2) การส่งเสริมการรวมกลุ่มอนุรักษ์ และการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการทรัพยากร 3) การส่งเสริมนักท่องเที่ยวรุ่นใหม่สร้างจิตสำนึกให้เยาวชนมีใจรัก และหวงแหนทรัพยากรในชุมชน 4) การเฝ้าระวัง การอนุรักษ์ และการฟื้นฟู ทรัพยากร และ 5) การส่งเสริมภูมิปัญญาพื้นบ้านในงานอนุรักษ์

การอภิปรายผล

การศึกษาเรื่อง “การจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำโดยชุมชนบริเวณชายฝั่งปากบารา อำเภอละงู จังหวัดสตูล” ข้อเสนอแนวทางการจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำโดยชุมชนบริเวณชายฝั่งปากบารา อำเภอละงู จังหวัดสตูล เป็นเพียงแนวทางเพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำข้อมูลไปใช้เพื่อประกอบการวางแผน นโยบาย ในการกำหนดแนวเขตการอนุรักษ์ทรัพยากรสัตว์น้ำในชุมชนให้เข้ากับวิถีชีวิตชุมชน รวมถึงการนำไปใช้เป็นแนวทางให้ชุมชนอื่นๆที่มีบริบทใกล้เคียงในการจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำโดยชุมชนได้อย่างเหมาะสม โดยสามารถอภิปรายผลการศึกษาได้ดังนี้

ตอนที่ 1 การจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำโดยชุมชนบริเวณชายฝั่งปากบารา อำเภอละงู จังหวัดสตูล

1. ผลการศึกษาการจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำโดยชุมชนบริเวณชายฝั่งปากบารา อำเภอละงู จังหวัดสตูล

องค์ประกอบของการจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำโดยชุมชน บริเวณอ่าวปากบารา อำเภอละงู จังหวัดสตูล ประกอบไปด้วย 1) ปัจจัยนำเข้า 2) กระบวนการ 3) ผลผลิต/ผลลัพธ์

1.1 องค์ประกอบที่ 1 ปัจจัยนำเข้า (In Put)

ปัจจัยนำเข้า ได้แก่ สภาพทั่วไปของทรัพยากรชายฝั่ง กฎกติกาชุมชนในการจัดการทรัพยากร และการบริหารจัดการ ดังนี้

1) สภาพทั่วไปของทรัพยากรชายฝั่ง

สภาพทั่วไปของทรัพยากรชายฝั่งบริเวณปากบารา หมายถึง ทรัพยากรในชุมชนที่สัตว์น้ำเข้าไปใช้ประโยชน์ ซึ่งได้แก่ ทรัพยากรป่าชายเลน ทรัพยากรแหล่งหญ้าทะเล ทรัพยากรแนวปะการัง และรวมถึงทรัพยากรสัตว์น้ำในบริเวณชายฝั่งปากบาราอีกด้วย ดังนั้นสามารถสรุปได้ว่าทรัพยากรชายฝั่งที่สำคัญบริเวณปากบาราจึงหมายถึงทรัพยากรที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับทรัพยากรสัตว์น้ำ อ่าวปากบารามีชายฝั่งทะเลที่มีระบบนิเวศ และทรัพยากรสัตว์น้ำที่หลากหลาย และมีความอุดมสมบูรณ์ ทรัพยากรเหล่านี้ถือมีความสำคัญอย่างยิ่งสำหรับประชาชนในตำบลปากน้ำ เนื่องจากชาวบ้านในชุมชนโดยส่วนใหญ่ประกอบอาชีพประมงพื้นบ้านเป็นหลัก อาชีพประมงพื้นบ้านถือเป็นอาชีพหลักของคนในชุมชน ชาวบ้านอาศัยการจับสัตว์น้ำในบริเวณอ่าวปากบารา ในการหาเลี้ยงครอบครัว ทะเลทำให้ชาวบ้านได้ประกอบอาชีพและมีอาชีพไว้เลี้ยงดูครอบครัว ทะเลเปรียบเสมือนหม้อข้าวหม้อแกงของคนในชุมชน บริเวณชายฝั่งปากบารา อำเภอละงู จังหวัดสตูล ชาวบ้านโดยส่วนใหญ่ประกอบอาชีพประมงพื้นบ้านเป็นหลัก ใช้เรือประมงขนาดเล็กในการออกทำการประมง ชาวบ้านใช้ประโยชน์จากทรัพยากรในชุมชน และทรัพยากรสัตว์น้ำในชุมชน นอกจากการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรดังกล่าว ชาวบ้านยังมีวิธีการอนุรักษ์ทรัพยากรในชุมชนแบบวิถีชาวบ้านอีกด้วย เช่น การทำซั้งกอ (บ้านปลา) เป็นภูมิปัญญาพื้นบ้าน การไม่ใช้ตาอวนขนาดเล็กในการจับสัตว์น้ำ ไม่ใช้เครื่องมือทำลายล้าง ไม่จับสัตว์น้ำที่ยังไม่ได้ขนาด ถือเป็นการอนุรักษ์แบบวิถีชุมชนอีกด้วย ในประเด็นสภาพทั่วไปของทรัพยากรชายฝั่งซึ่งมีความสอดคล้องในบางส่วน กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง (2558) “ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง” หมายความว่า ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งเป็นสิ่งที่มิอยู่หรือเกิดขึ้นเองตามธรรมชาติที่อยู่บริเวณทะเลและชายฝั่งทะเล เช่น ป่าชายเลน หญ้าทะเล ปะการัง พืชและสัตว์ทะเล เป็นต้น และนอกจากนี้ผลการศึกษาด้านสภาพทรัพยากรชายฝั่งดังกล่าว ยังสอดคล้องกับ องค์กรพัฒนาเอกชนไทย ที่ได้กล่าวว่า การเป็นชุมชน (2547)ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับทรัพยากรธรรมชาติอย่างแยกไม่ออก ส่งผลให้ชุมชนพัฒนาการจัดการทรัพยากรของท้องถิ่นที่อาศัยควบคู่ไปกับการใช้ทรัพยากร ในการประกอบอาชีพ หรือแม้แต่ ใช้ควบคู่ไปกับชีวิตประจำวัน ซึ่งการจัดการดังกล่าว เป็นลักษณะของการจัดการตามภูมิปัญญาท้องถิ่นดังเช่น กรณีของชุมชนชาวประมงพื้นบ้าน ซึ่งมีความรู้เกี่ยวกับเรื่องทะเลคลื่นลมรวมถึงทรัพยากรสัตว์น้ำต่างๆ ซึ่งเป็นความรู้ที่มีพื้นฐานมาจากประสบการณ์ การสังเกต และการได้รับการถ่ายทอดภูมิปัญญาต่างๆ จากบรรพบุรุษ สามารถดูแลและจัดการใช้ทรัพยากรสัตว์น้ำได้อย่างยั่งยืน แต่มาในปัจจุบันการจัดการทรัพยากรธรรมชาติส่วนใหญ่ ได้รับอิทธิพลมาจากตะวันตก เพราะเชื่อว่าเป็นชาติที่พัฒนาแล้ว แต่แนวคิดและวิธีการจัดการแบบตะวันตกนั้นไม่ได้เรียนรู้ถึงวิธีหรือจะเรียกแบบชาวประมงพื้นบ้านไทยที่มีมิติการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ แนวคิดและวิธีการจัดการแบบตะวันตกนั้น ไม่ได้เรียนรู้ถึงวิธีหรือจะเรียกแบบชาวประมงพื้นบ้านไทยที่มีมิติการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ แบบเพื่ออนาคต และรักษาให้ยั่งยืน ซึ่งภูมิปัญญาท้องถิ่นหลายอย่างสามารถอธิบายได้ตามหลักวิชาการ

แต่ปัจจุบันทรัพยากรสัตว์น้ำในบริเวณอ่าวปากบาราเริ่มมีการเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพแวดล้อม ในอดีตทรัพยากรสัตว์น้ำบริเวณอ่าวปากบารา มีความอุดมสมบูรณ์ในอ่าวปากบารา มีสัตว์น้ำเกือบทุกชนิด แต่ปัจจุบันทรัพยากรสัตว์น้ำในอ่าวปากบาราเริ่มมีการเปลี่ยนแปลงตามฤดูกาลของสัตว์น้ำ แต่ในขณะเดียวกันสภาพแวดล้อม กับการใช้ประโยชน์ของประชาชนในชุมชน ก็มีผลทำให้สภาพทรัพยากรสัตว์น้ำในอ่าวปากบาราเกิดการเปลี่ยนแปลงด้วยเช่นกัน เช่น การขุดลอกเพื่อการสัญจรของเรือประมงพื้นบ้าน การจับสัตว์น้ำโดยไม่คำนึงถึงผลกระทบต่อทรัพยากร การใช้เครื่องมือที่ผิดกฎหมายที่ส่งผลกระทบต่อทรัพยากรสัตว์น้ำ แหล่งหญ้าทะเล และแนวปะการัง ซึ่งเป็นแหล่งอาหาร และเป็นอยู่อาศัยของสัตว์น้ำ การจับสัตว์น้ำวัยอ่อน ไม่เพียงเท่านั้น การเข้ารุกกล้าเขตของเรือประมงพาณิชย์ หรือเรือไประ์ ในบริเวณอ่าวปากบาราทำให้สัตว์น้ำทุกชนิด ทำให้สัตว์น้ำที่ยังไม่ได้ขนาดติดเข้าไปด้วย ด้วยการทำประมงที่ไม่คำนึงถึงผลกระทบต่อทรัพยากรสัตว์น้ำ ทำให้สัตว์น้ำในบริเวณอ่าวปากบาราเริ่มมีจำนวนลดลงไปจากเดิม ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของ นิวัติ เรืองพานิช (2536) ที่ได้กล่าวว่า ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีความอุดมสมบูรณ์ เป็นอยู่ชาวอู่น้ำ แต่ถ้าประชาชนยังใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างไม่ประหยัดและขาดหลักการอนุรักษ์แล้ว อนาคตของประเทศก็ตกอยู่ในฐานะที่น่าเป็นห่วงอย่างยิ่ง การอนุรักษ์ หมายถึง การรู้จักใช้ทรัพยากรอย่างชาญฉลาดและประหยัด โดยใช้ให้เกิดประโยชน์มากที่สุดและสูญเปล่าน้อยที่สุด รวมทั้งกระจายประโยชน์ให้แก่มหาชนโดยทั่วกันด้วย ทั้งนี้ต้องเข้าใจว่า การอนุรักษ์ไม่ได้หมายถึง การเก็บรักษาทรัพยากรไว้เฉยเฉย แต่จะต้องทำบำรุงและนำทรัพยากรมาใช้ให้เหมาะกับกาลเทศะ และพยายามให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุดเนื่องจากเราไม่สามารถใช้ประโยชน์ทรัพยากรชนิดใดชนิดหนึ่งได้โดยไม่ให้เกิดผลกระทบต่อทรัพยากรชนิดอื่นๆ ดังนั้นจึงควรที่จะได้พิจารณาตัดสินใจว่าควรใช้ทรัพยากรแต่ละประเภทในสัดส่วนที่เหมาะสมอย่างไรจึงจะเกิดประโยชน์สูงสุดและเกิดผลกระทบต่อทรัพยากรอื่น ๆ น้อยที่สุด และการใช้ประโยชน์ทรัพยากรอย่างหนึ่งบนหายนะ ของทรัพยากรอื่นๆ เป็นสิ่งที่ไม่ควรทำอย่างยิ่ง ในการวางแผนการจัดการทรัพยากรอย่างชาญฉลาดนั้น จะต้องไม่แยกมนุษย์ออกจากสภาพแวดล้อมทางสังคม และวัฒนธรรมหรือ จากสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ เพราะว่าวัฒนธรรมและสังคมได้พัฒนาตัวเองมาพร้อมๆ กับการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติของสังคมนั้นๆ เราโดยทั่วไปการอนุรักษ์ถือได้ว่าเป็นทางแห่งการดำเนินชีวิต เพราะมีส่วนเกี่ยวข้องกับ เศรษฐกิจและสังคม ไม่เฉพาะอย่างใดอย่างหนึ่ง แต่ทุกอย่างรวมกัน ซึ่งมีบทบาทต่อชีวิตมนุษย์เป็นอันมาก และยังสอดคล้องกับ วิลาสินี กษิฐานุพงศ์ (2556) ได้ศึกษาเรื่อง การจัดการทรัพยากรชายฝั่งทะเลโดยชุมชน กรณีศึกษาชุมชนชายฝั่งทะเล ตำบลบ่อหิน อำเภอสิเกา จังหวัดตรัง เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ โดยผลการศึกษา พบว่า การศึกษาพัฒนาการและความเป็นมาของการจัดการทรัพยากรชายฝั่งทะเลโดยชุมชน ตำบลบ่อหินอำเภอสิเกา จังหวัดตรัง พบว่า อดีตพื้นที่ตำบลบ่อหินเป็นพื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์ ต่อมา มีการสัมปทานเผ่าถ่านและการใช้เครื่องมือผิดกฎหมายทำให้ทรัพยากรชายฝั่งเสื่อมโทรมลง โดยปัจจุบันมีการฟื้นฟูพื้นที่ชายฝั่งด้วยการร่วมมือของชุมชน หน่วยงานรัฐและเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมสนับสนุนการฟื้นฟูทรัพยากรโดยสอดคล้องกับวิถีชีวิตและอาชีพของคนในชุมชน

จากการผลกระทบดังกล่าวทำให้ชุมชนมีการรวมตัวกันเพื่อจัดการกับปัญหาประชากรสัตว์น้ำลดน้อยลง จึงมีการทำข้อตกลงต่างๆในชุมชน ร่วมกับหน่วยงานในชุมชน และมีการทำกิจกรรมเช่น การวางซั้งกอ หรือบ้านปลา การก่อตั้งธนาคารปูม้า การปล่อยพันธุ์สัตว์น้ำ การกันแนวเขตทำเขต

อนุรักษ์ การรณรงค์ และรวมถึงการก่อตั้งวิสาหกิจชุมชนร้านคนจับปลา เพื่อจัดการกับผลผลิตที่ได้ ถือเป็นกระบวนการจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำโดยชุมชนในรูปแบบหนึ่ง และนอกจากนี้ยังมีการร่วมกันอนุรักษ์แบบวิถีชุมชนด้วยการไม่ใช้เครื่องมือที่ส่งผลกระทบต่อทรัพยากรสัตว์น้ำ ไม่จับสัตว์น้ำที่ยังไม่ได้ขนาด หรือไม่จับแม่พันธุ์สัตว์น้ำ เป็นต้น ทั้งนี้ทั้งนั้นการจัดการที่กล่าวข้างต้นถือเป็นกระบวนการจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำโดยชุมชนเพื่อเพิ่มประชากรสัตว์น้ำในอ่าวให้มากขึ้น เพื่อรายได้และความมั่นคงทางอาหารของคนในชุมชนอ่าวปากบารา ซึ่งสอดคล้องกับ สุวัฒน์ หม่นมัน (2551) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาภูมิปัญญาในเวศวิทยาชาวประมงพื้นบ้านกับการจัดการทรัพยากรชายฝั่งทะเล จังหวัดสุราษฎร์ธานี ผลการศึกษาพบว่าภูมิปัญญาทางด้านในเวศวิทยาและการเข้าถึงทรัพยากรชายฝั่งทะเล เป็นองค์ความรู้ที่เกิดจากภายในชุมชนเองและจากภายนอกชุมชนโดยการรับรองปรับเปลี่ยน หรือดัดแปลง ให้สอดคล้องกับบริบทของชุมชน ทั้งนี้ เนื่องจากตำบลลิเล็ด เป็นชุมชนปากแม่น้ำ จึงมีการพบปะสังสรรค์ กับผู้คนภายนอกมาโดยตลอดทั้งการเข้ามาแสวงหาทรัพยากรของชุมชนใกล้เคียงและจากนครปฐม ราชบุรี และเพชรบุรี และการติดต่อค้าขายของพ่อค้าชาวจีนจึงเกิดการตั้งถิ่นฐานใหม่ในที่สุด ในการจัดการทรัพยากรชายฝั่งทะเลเป็นการจัดการโดยการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนทางกรรวมกลุ่ม เพื่อตั้งกฎกติกา ร่วมสอดส่องดูแล และร่วมประชุม เพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดจากการใช้ทรัพยากร ทั้งนี้เนื่องจากคนในชุมชนตระหนักถึงปัญหาความเสื่อมโทรมของทรัพยากรอันเกิดจากการทำมูมที่ทำลายล้างและการเข้ามาจัดการทรัพยากรจากภายนอกโดยไม่คำนึงถึงสภาพพื้นที่และการมีส่วนร่วมของชุมชน และยิ่งสอดคล้องกับ นิธิ เอียวศรีวงศ์ (2543) ได้ให้ข้อสังเกตว่า ในชุมชนชนบทส่วนมากจะมีทักษะและประสบการณ์ ในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ ให้สนองตอบต่อวิถีการผลิตและการดำเนินชีวิตอีกทั้งยังมีความพยายาม ร่วมกันในการปกป้องและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ เอาไว้ให้ลูกหลานในอนาคต เป็นการแสดงให้เห็นว่าชุมชนชนบท วิธีการในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างสอดคล้องกับวิถีชีวิต และระบบการผลิตของชุมชน อีกทั้งยังมีความรู้ที่สามารถนำไปใช้ ในการจัดการและสืบทอดความคิด ในการอนุรักษ์ทรัพยากรให้กับชนรุ่นหลังอีกด้วย ซึ่งแต่ละชุมชนมีลักษณะที่แตกต่างกันไปตามสภาพ ทางสังคม เป็นการพิสูจน์ว่ารัฐเพียงฝ่ายเดียวไม่เพียงพอที่จะอนุรักษ์ทรัพยากรให้ยั่งยืน และมีคุณภาพตลอดไปแต่จะต้องเป็นการเข้ามา ช่วยดูแลร่วมกันระหว่างประชาชน และหน่วยงานของรัฐบาลจัดการทรัพยากรธรรมชาติ เป็นสิ่งที่สำคัญที่สุด จึงเป็นความพร้อมที่จะเรียนรู้ร่วมกันระหว่างรัฐและชาวบ้าน และยังได้ให้ข้อสังเกตชุมชนที่ประสบความสำเร็จในการจัดการทรัพยากร ต้องมีเงื่อนไขดังต่อไปนี้ 1) ต้องเป็นชุมชนที่ ทำการเกษตรขนาดเล็กหรือเป็นชาวประมงชายฝั่งขนาดเล็ก ไม่มีปัญหาแรงงานในครอบครัว 2) มีการจัดการองค์กรชาวบ้านที่ดีมีประสิทธิภาพกล่าว คือสามารถอนุรักษ์ทรัพยากรไว้ได้องค์กรเหล่านี้ มีหลายรูปแบบ นับตั้งแต่องค์กรที่รวมตัวกัน รวมไปถึงจนถึงองค์กรที่มีข้อมูลภาคประชาคมนั้นแน่นตลอด จนมีอำนาจในการออกกฎเกณฑ์ ที่เป็นลายลักษณ์อักษร และสามารถลงโทษปรับผู้ฝ่าฝืนได้ 3) ชุมชนมีอิสระ ที่จะใช้ประโยชน์จากทรัพยากรเช่นเก็บของในป่าชายเลนมาบริโภค หรือแม้แต่ตัดไม้ในปริมาณจำกัดมาใช้ ทำให้ชาวบ้านรู้สึกว่าเป็นเจ้าของทรัพยากรที่แท้จริง 4) ชุมชนมักมีการเปลี่ยนแปลงอุดมการณ์ร่วมกัน อยู่ด้วยมากบ้างน้อยบ้างแล้วแต่กรณีอุดมการณ์ ที่เปลี่ยนไปคือเปลี่ยนอุดมการณ์ การพัฒนาที่รัฐยึดเหยียดไว้ให้ ได้แก่ การเอารายได้เป็นตัวเงินและวัตถุดิบเปรยชีวิตเป็นเครื่องวัดความเจริญก้าวหน้าของคนกลายเป็นยกความมั่นคงด้านต่างๆ ของครอบครัวความสุขความสัมพันธที่ดี

กับคนอื่น ๆ มาเป็นอุดมคติแทนเงินตราและวัตถุเครื่องประดับต่างๆ มนุษย์กับสิ่งแวดล้อมธรรมชาติ มีความสัมพันธ์ ในเชิงกำหนดซึ่งกันและกัน กล่าวคือมนุษย์ใช้ประโยชน์จากธรรมชาติ เพื่อความอยู่รอด และเพื่อตอบสนองความต้องการในด้านต่างๆ ของตนเองซึ่งบางครั้งพฤติกรรมการใช้ประโยชน์จากธรรมชาติของมนุษย์ ส่งผลให้ธรรมชาติเกิดการเปลี่ยนแปลงในขณะที่ธรรมชาติ เป็นตัวกำหนดแบบแผนพฤติกรรม ในการดำเนินชีวิตของมนุษย์และเมื่อธรรมชาติเปลี่ยนแปลงไป ส่งผลให้แบบแผนพฤติกรรมในการดำเนินชีวิตของมนุษย์เปลี่ยนแปลงไปตามไปด้วย เพื่อความอยู่รอดของมนุษย์เอง วิวัฒนาการในการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อมในอดีตเน้น การศึกษาถึงทัศนคติของมนุษย์ที่มีต่อสิ่งแวดล้อมต่อมาเริ่มเปลี่ยนแปลง แนวคิดการศึกษามาเป็นการศึกษาความเคลื่อนไหวทางด้านสิ่งแวดล้อม และยังสอดคล้องกับแนวคิดการจัดการที่ อำนาจ เจริญศิลป์ (2543) ได้กล่าวถึง การจัดการไว้ว่า การดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งคำว่าดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพนั้น รวมถึงการจัดหา การเก็บรักษาซ่อมแซม การใช้อย่างประหยัด อีกทั้งการ สงวนเพื่อให้อะไรที่ดำเนินการนั้นสามารถให้ผลยั่งยืน

2) กฎกติกาที่เกี่ยวข้องกับการจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำในชุมชน

การจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำในชุมชน ชาวบ้านบริเวณอ่าวปากบาราในหลายๆ ชุมชน ได้ร่วมกันดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ เพื่ออนุรักษ์ ฟื้นฟู และป้องกัน ทรัพยากรของชุมชนในหลากหลายวิธีการ เช่น การปลูกป่าชายเลน การตั้งเวรยามในการควบคุมการใช้ประโยชน์จากป่าชายเลนที่เกินกว่าความจำเป็น การปล่อยพันธุ์สัตว์น้ำ ทั้งในป่าชายเลน และชายหาด การวางซั้งกอ ซั้งเชือก การทำธนาคารปูม้า การก่อตั้งวิสาหกิจชุมชนร้านคนจับปลา และรวมถึงการตั้งเวรยามเพื่อการตรวจตราการใช้เครื่องมือประมงที่ผิดกฎหมายรวมถึงการรुक้าของเรือประมงพาณิชย์ ชุมชน มีการจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำทางการประมงของชาวประมงพื้นบ้านในหลากหลายรูปแบบ เช่น 1) การจัดทำซั้งกอหรือบ้านปลา เพื่อให้ปลาได้เข้าไปอาศัยใช้ประโยชน์จากซั้งกอที่เป็นภูมิปัญญาชาวบ้านโดยชุมชนมีการกำหนดกฎกติกาในการใช้ซั้งกอร่วมกัน มีการทำข้อตกลงร่วมกันในการใช้ประโยชน์จากซั้งกอในชุมชน 2) การจัดตั้งธนาคารปูม้า เพื่อเพิ่มเป็นการเพิ่มประชากรปูม้าในชุมชน โดยมีการนำปูม้าไข่นอกกระดองจากชาวประมงพื้นบ้านนำมาฝากธนาคารปูเพื่อให้แม่พันธุ์ปูได้ฝากไข่จากนั้นก็ปล่อยลูกปูลงทะเลต่อไป 3) การปล่อยพันธุ์สัตว์น้ำ ในการเพิ่มประชากรสัตว์น้ำชาวบ้านร่วมกับหน่วยงานต่างๆ ในชุมชนมีการปล่อยพันธุ์สัตว์น้ำ เช่นพันธุ์ปู พันธุ์ปลา พันธุ์กุ้ง และหอย เป็นต้น และ 4) ร้านคนจับปลา เป็นการจัดการโดยใช้กฎกติกาของร้าน ซึ่งร้านคนจับปลาเป็นการจัดผลผลิตของชาวประมงพื้นบ้าน และเป็นการควบคุมการทำประมงที่ผิดกฎหมายโดยการกำหนดกฎกติกาที่เกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำในชุมชน จากจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำดังกล่าวนำมาซึ่งกฎกติกาชุมชนในการจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำในชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับองค์กรพัฒนาเอกชนไทย การเป็นชุมชนซึ่ง (2547) มีความเกี่ยวข้องกับทรัพยากรธรรมชาติอย่างแยกไม่ออก ส่งผลให้ชุมชนพัฒนาการจัดการทรัพยากรของท้องถิ่นที่อาศัยควบคู่ไปกับการใช้ทรัพยากรในการประกอบอาชีพหรือแม้แต่ใช้ควบคู่ไปกับชีวิตประจำวัน ซึ่งการจัดการดังกล่าว เป็นลักษณะของการจัดการตามภูมิปัญญาท้องถิ่นดั้งเช่น กรณีของชุมชนชาวประมงพื้นบ้าน ซึ่งมีความรู้เกี่ยวกับเรื่องทะเลคลื่นลมรวมถึงทรัพยากรสัตว์น้ำต่างๆ ซึ่งเป็นความรู้ที่มีพื้นฐานมาจากประสบการณ์ การสังเกต และการได้รับการถ่ายทอดภูมิปัญญาต่างๆ จากบรรพบุรุษ สามารถดูแลและจัดการใช้ทรัพยากรสัตว์น้ำได้อย่างยั่งยืน นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ

งานวิจัยของคทาฐ หนู่นุ่น (2556) ได้ศึกษาเรื่อง เครือข่ายชาวประมงในการอนุรักษ์สัตว์น้ำทะเล
กรณีศึกษา : ชาวบ้านหาดไขเต่า อำเภอบางแก้ว จังหวัดพัทลุง ผลการศึกษาพบว่า บทบาทของ
เครือข่ายในการอนุรักษ์สัตว์น้ำทะเลของชาวบ้านหาดไขเต่า โดยการเข้ามามีบทบาทของเครือข่ายใน
การอนุรักษ์จะทำให้ทรัพยากรธรรมชาติในทะเลไม่สูญพันธุ์ ช่วยกันดูแลปราบปรามไม่ให้ใครเข้ามา
ลักลอบจับสัตว์น้ำในเขตอนุรักษ์สัตว์น้ำและการหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาหรือพบปะหารือกันเพื่อ
การแก้ไขปัญหาต่างๆที่เป็นเหตุให้สัตว์น้ำทะเลลดลงและเกิดความเสื่อมโทรมของทรัพยากรทางทะเล
และในบางอย่างชาวบ้านก็ไม่สามารถแก้ไขปัญหาด้วยตนเองได้โดยต้องมีเจ้าหน้าที่ของรัฐเข้ามาดูแล
และร่วมกัน ประสานงานกับเจ้าหน้าที่ของรัฐให้จัดหาถังปลาปล่อยในเขตอนุรักษ์เพื่อเพิ่มปริมาณสัตว์
น้ำ ทำให้ท้องทะเลมีสัตว์น้ำจำนวนมากขึ้น และยังสอดคล้องกับสุวัฒน์ หมั่นมัน (2551) ได้ศึกษาเรื่อง
การศึกษาภูมิปัญญาในเวศวิทยาชาวประมงพื้นบ้านกับการจัดการทรัพยากรชายฝั่งทะเล จังหวัดสุ
ราษฎร์ธานี พบว่าในการจัดการทรัพยากรชายฝั่งทะเลเป็นการจัดการโดยการมีส่วนร่วมของคนใน
ชุมชนทางการรวมกลุ่ม เพื่อตั้งกฎกติกา ร่วมสอดส่องดูแล และร่วมประชุม เพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดจาก
การใช้ทรัพยากร ทั้งนี้เนื่องจากคนในชุมชนตระหนักถึงปัญหาความเสื่อมโทรมของทรัพยากรอันเกิด
จากการทำมูมที่ทำลายล้างและการเข้ามาจัดการทรัพยากรจากภายนอกโดยไม่คำนึงถึงสภาพพื้นที่
และการมีส่วนร่วมของชุมชน

3) การบริหารจัดการ ได้แก่ คน เงิน วัสดุอุปกรณ์ และการจัดการ ดังนี้

3.1) คน (Man) คนหรือแรงงานสำคัญในชุมชนประกอบไปด้วย คนในชุมชนเป็น
หลัก เช่น ผู้นำชุมชน สมาชิกกลุ่มองค์กรในชุมชน ชาวบ้านในชุมชน และรวมถึงเจ้าหน้าที่หน่วยงานใน
ชุมชน ต่างก็มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ที่จัดขึ้นในชุมชน ดังนั้นการบริหารจัดการด้านคนสามารถ
สรุปได้ว่า คนหรือแรงงานถือเป็นทรัพยากรบุคคลที่มีความสำคัญเป็นอย่างมากในการจัดกิจกรรมต่าง
ๆ ในชุมชน เพราะคนเป็นผู้ขับเคลื่อนโครงการ หรือกิจกรรมให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นเพื่อให้
ผลลัพธ์ที่ได้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของโครงการหรือกิจกรรมนั้นๆได้แก่ การบริหารจัดการแรงงานใน
การทำงานด้านการจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำ ทรัพยากรในการบริหารจัดการมีส่วนสำคัญเป็นอันดับ
แรก คือ คน หรือ แรงงาน ถือเป็นทรัพยากรบุคคลที่มีส่วนสำคัญมากในการดำเนินการเกี่ยวกับการ
จัดการ การทำกิจกรรม หรือโครงการต่างๆ การบริหารจัดการของกลุ่มต่างๆ ที่มีประสิทธิภาพต้อง
อาศัยแรงงานเป็นหลัก ในส่วนการจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำโดยชุมชน บริเวณชายฝั่งปากบารา คือ คน
ในชุมชน หรือสมาชิกในกลุ่มองค์กรชุมชนแต่ละกลุ่ม ซึ่งจะมีการแบ่งหน้าที่รับผิดชอบที่แตกต่างกันไป
ซึ่งพบว่าแรงงานหลักที่มีส่วนในการจัดการทรัพยากรคือ สมาชิกกลุ่มองค์กรชุมชน และชาวบ้าน ซึ่ง
สมาชิกกลุ่มองค์กรชุมชนก็เป็นคนในชุมชนที่สมัครเข้าไปเป็นสมาชิก สอดคล้องกับ ธงชัย สันติวงษ์
(2545) คน นับเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุด เพราะเป็นผู้ดำเนินการทุกอย่าง เป็นผู้คิด เป็นผู้กระทำ ต่างๆ
งานจะสำเร็จหรือไม่ คนนับเป็นตัวแปรที่สำคัญ เพราะต่อให้มีเงินมากมาย มีอุปกรณ์พร้อม การ
จัดการที่ดี แต่ถ้าคน ไม่มีประสิทธิภาพ ไม่มีความรับผิดชอบ ขาดจิตสำนึก งานก็ล้มเหลว การใช้คนให้
ถูกกับงานจึงเป็นเรื่องที่ควรคำนึงถึงมาก ๆ และบวกกับความรับผิดชอบ ความรู้ความสามารถมีแต่
ขาดความรับผิดชอบ ก็ไม่ควรใช้คนแบบนี้

3.2) เงิน (Money) การบริหารจัดการด้านเงินทุน ในการทำกิจกรรมต่างๆ การ
ทำกิจกรรมเกี่ยวกับการอนุรักษ์ปัจจัยสำคัญที่ขาดไม่ได้คือเงินทุน หรืองบประมาณมีส่วนสำคัญ

โดยเฉพาะในช่วงการจัดหาวัสดุอุปกรณ์ก่อนการเริ่มโครงการหรือกิจกรรมตลอดกระบวนการในการจัดกิจกรรม ซึ่งแหล่งเงินทุนที่มีส่วนช่วยสนับสนุนในการจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำโดยชุมชน บริเวณชายฝั่ง ปากบารา อำเภอละงู จังหวัดสตูล มาจากหลากหลายหน่วยงาน ซึ่งสอดคล้องกับ ธงชัย สันติวงษ์ (2545) ที่ได้กล่าวว่า เงิน นับเป็นปัจจัยที่สำคัญรองลงมา การขับเคลื่อนใดๆ เงินนับเป็นปัจจัยที่สำคัญ เป็นสิ่งหล่อเลี้ยงให้คน งาน บริบทต่าง ๆ ดำเนินไปได้อย่างราบรื่น ในแง่ของปัจจัยสนับสนุน แต่ควรดำเนินการด้วยความโปร่งใส ตรวจสอบได้ และไม่ควรให้เงินมา มีอิทธิพลต่อความคิดมากเกินไป

3.3) วัสดุอุปกรณ์ (Material) การบริหารจัดการวัสดุอุปกรณ์ ในการทำโครงการหรือกิจกรรมต่าง ๆ ปัจจัยที่ช่วยในการอำนวยความสะดวกในการจัดทำกิจกรรมดังกล่าว เพื่อให้มีประสิทธิภาพ และมีคุณภาพมากที่สุดคือ วัสดุอุปกรณ์ ซึ่งในการทำโครงการหรือกิจกรรมจะแตกต่างกันไป แต่ทุกกิจกรรมย่อมต้องใช้วัสดุอุปกรณ์เป็นสำคัญ ไม่ว่าจะเป็นอาคารสำหรับก่อตั้งธนาคารปูม้า วัสดุอุปกรณ์ในการทำซังกอ และอื่น ๆ ซึ่งสอดคล้องกับ ธงชัย สันติวงษ์ (2545) ได้กล่าวว่า วัสดุ เป็นสิ่งที่ใช้อำนวยความสะดวกในการบริหารจัดการในเรื่องการจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำในชุมชน ซึ่งได้แก่อาคารสถานที่ วัสดุ อุปกรณ์ ซึ่งนับได้ว่าเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งซึ่งช่วยสนับสนุนให้เกิดการจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำภายในชุมชน

3.4) การจัดการ (Management) วิธีการจัดการ ในการทำโครงการหรือกิจกรรมต่างๆ การจัดการ มีส่วนสำคัญกับการทำโครงการหรือกิจกรรมผู้ดำเนินการต้องมีความสามารถในการบริหารจัดการวิธีการหรือขั้นตอนต่างๆ ตามที่วางแผนไว้ เพื่อให้ได้ผลสัมฤทธิ์ที่มีประสิทธิภาพมากที่สุด ซึ่งหากมีการจัดการที่ดีก็จะส่งผลให้ประหยัดเวลา ประหยัดค่าใช้จ่าย และแรงงาน ทั้งนี้การจัดการดังกล่าวจะครอบคลุมตั้งแต่การวางแผน การลงดำเนินงาน การได้รับผลประโยชน์ร่วมกัน จนถึงขั้นติดตามผลโครงการ ซึ่งการจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำโดยชุมชนบริเวณอ่าวปากบารา ซึ่งกิจกรรมที่มีส่วนในการอนุรักษ์ทรัพยากรสัตว์น้ำในชุมชน ชุมชนได้ความร่วมมือจากหลากหลายกลุ่ม ทำให้มีการแบ่งภาระหน้าที่ที่แตกต่างกัน เช่นทีมปฏิบัติได้นำก็จะเป็นทีมงานของกลุ่มรีฟากเดียนไทยแลนด์ ทีมทำซังกอก็จะเป็นอาสาสมัครร่วมกับสมาชิกกลุ่มที่เหลือ ดังนั้นการจัดการในแต่ละรายการจะมีความแตกต่างกันโดยสิ้นเชิง ทั้งนี้การจัดการดังกล่าวขึ้นอยู่กับคนในชุมชนเป็นหลัก ซึ่งสอดคล้องกับ ธงชัย สันติวงษ์ (2545) ได้กล่าวว่า การบริหารจัดการ ซึ่งขึ้นอยู่กับความสามารถของบุคคลว่าจะมีความสามารถในการคิด วางแผนการทำงานต่างๆ ว่าจะทำอะไร ทำเมื่อไร ใครเป็นคนทำ ใช้งบประมาณเท่าไร ได้ดีเพียงใด

1.2 องค์ประกอบที่ 2 กระบวนการบริหารจัดการ (Process)

การจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำโดยชุมชนบริเวณชายฝั่งปากบารา อำเภอละงู จังหวัดสตูล มีวิธีการจัดการดังนี้

กระบวนการบริหารจัดการ พบว่าชาวบ้านในชุมชนมีการรวมกลุ่มเพื่อทำกิจกรรมเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำในชุมชนโดยมีการจัดทำซังกอ หรือบ้านปลา หรือที่เรียกว่าปะการังเทียมพื้นบ้าน ซึ่งเป็นภูมิปัญญาที่ชาวบ้านทำและสืบทอดกันใช้วัสดุจากธรรมชาติ ไม่ส่งผลกระทบต่อสัตว์น้ำ และในการวางซังบ้านก็จะมีการจุดพิกัด หรือ ดอหมันที่ชาวบ้านมักจะเรียกกันโดยส่วนใหญ่เป็นการกระยะโดยการดูเกาะต่างๆ บริเวณรอบ ๆ และจับพิกัด เป็นภูมิปัญญาชาวบ้านในการดู

ทิศทาง และการวางซั้งกอกก็จะวางตาม ดอหมัน ที่ชาวบ้านได้เรียกไว้ เป็นการนำภูมิปัญญาพื้นบ้าน เพื่อการจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำในชุมชนที่มีความสอดคล้องกับวิถีชีวิตของคนในชุมชน และยังพบว่าชาวบ้านในชุมชน มีการก่อตั้ง ธนาคารปูม้ากิจกรรมการการปล่อยพันธุ์สัตว์น้ำ เป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นในทุก ๆ ปี เกิดจากความร่วมมือในหลากหลายฝ่าย ทั้งชาวบ้านในชุมชน กลุ่มองค์กรชุมชน หน่วยงานภาครัฐ ภาคประชาชน ไม่ว่าจะเป็นโรงเรียน กรมประมง อุทยาน กลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชนปากบารา สมาคมชาวประมงพื้นบ้านปากน้ำ เป็นต้น ซึ่งการปล่อยพันธุ์สัตว์น้ำ จะปล่อยในวันสำคัญ ๆ เช่น วันพ่อ วันแม่ เป็นต้น ซึ่งผลการศึกษาครั้งนี้มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ ดวงพร จันทร์แก้ว (2550) ได้ศึกษาเรื่อง แนวการจัดการทรัพยากรชายฝั่งอำเภอเมือง จังหวัดตราวิวาส โดยผลการศึกษา ในประเด็นการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรชายฝั่ง พบว่าการมีส่วนร่วมของชุมชน ในการจัดการทรัพยากรชายฝั่งพิจารณาจากกิจกรรมการอนุรักษ์ที่ได้มีการดำเนินงานในพื้นที่ซึ่งได้แก่ โครงการสร้างและจัดวางซั้งกอกด้วยภูมิปัญญาชาวบ้าน โครงการปล่อยพันธุ์สัตว์น้ำ โครงการการปลูกป่า และอนุรักษ์ป่าชายเลน โครงการเก็บขยะตามแนวทางการจัดวางปะการังลวนเป็นกิจกรรมที่ต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของชุมชนเป็นหลักในการปฏิบัติกิจกรรมทั้งหลาย นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ Nuttapol Sothiratviroj (2009) ได้ศึกษาเรื่อง การจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำอย่างมีส่วนร่วมของชุมชนประมงน้ำจืด : กรณีศึกษาชุมชนหาดปานา อำเภอศรีสวัสดิ์ จังหวัดกาญจนบุรี ผลการศึกษาพบว่า กลไกต่างๆ ที่ทำให้การจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำของหาดปานาประสบความสำเร็จไปได้ด้วยดี นั้นซึ่งประกอบไปด้วย กลไกภายในและภายนอกชุมชน ซึ่งเป็กลไกที่มีความสำคัญเป็นอย่างมาก กลไกภายในชุมชนคือ 1) การควบคุมทางสังคมโดยการบังคับใช้กฎกติกาชุมชนหรือมารยาท ในการจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำในชุมชน ที่สมาชิกของชุมชนยอมรับและปฏิบัติตามร่วมกัน ดังนั้นนอกจากจะเป็นสิ่งที่ชาวบ้านกำหนดขึ้นมาจากความรู้อันมีอยู่ของชุมชนเอง 2) มีผู้นำชุมชนที่มีความเข้มแข็ง และ 3) การสร้างองค์กรชุมชนที่เข้มแข็ง มีความสามัคคีกันและความตั้งใจจริงของชาวบ้าน ส่วนกลไกภายนอกคือ 1) ความร่วมมือระหว่างชาวบ้านและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องในชุมชน โดยมีความเข้าใจหลักการของการจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำแบบมีส่วนร่วมในทุกภาคส่วน และลักษณะของชุมชน กลไกต่าง ๆ ที่กล่าวมาข้างต้นถือเป็นองค์ประกอบที่สำคัญ ที่ทำให้เกิดความร่วมมือในชุมชนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และ 2) แรงกดดันภายนอกจากการลงโทษผู้ละเมิดกฎและการบังคับให้ย้ายออกนอกพื้นที่ในอดีต ก็เป็นองค์ประกอบหนึ่งที่ส่งผลให้ชาวบ้านทำตามกฎ และให้ความร่วมมือในการจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำเป็นอย่างดี เนื่องจากเกิดความกลัวหากไม่ทำตามจะส่งผลในทางลบต่อการทำมาหากินของตนเอง

โดยกระบวนการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำ โดยชุมชน บริเวณชายฝั่งปากบารา อำเภอละงู จังหวัดสตูล สามารถอธิบายได้ดังนี้

1) การมีส่วนร่วมในการวางแผน ชาวบ้านในชุมชนมีส่วนร่วมในการวางแผนเนื่องจากกลุ่มต่าง ๆ ในชุมชนก็เกิดจากการรวมตัวกันของชาวบ้านเข้าไปเป็นสมาชิกกลุ่มต่าง ๆ ส่วนชาวบ้านที่ไม่ได้เป็นสมาชิกของกลุ่มก็เข้าร่วมรับฟังเพราะการทำงานต่าง ๆ ต้องให้คนในชุมชนยอมรับร่วมกัน เพื่อการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2) การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ชาวบ้านในชุมชนมีบทบาทสำคัญที่มีส่วนช่วยในการดำเนินงานการจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำในชุมชน ชาวบ้านในชุมชนบางส่วนมีส่วนร่วมในการ

วางแผน ในขณะที่บางส่วนก็เข้าไปมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน การปฏิบัติงาน ซึ่งการจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำโดยชุมชน เป็นเรื่องที่ต้องอาศัยความถนัดในแต่ละด้านของคนในชุมชน เนื่องจากการจัดการดังกล่าวต้องอาศัยความชำนาญในเรื่องของภูมิปัญญาพื้นบ้าน ความถนัดในเฉพาะเรื่อง หรือแม้แต่อื่น ๆ เพื่อหาจุดพิกัดต่าง ๆ เพื่อไม่ให้เกิดการจัดการดังกล่าวส่งผลกระทบต่อทรัพยากรอื่น ๆ ในชุมชน

3) การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ชาวบ้านในชุมชนบริเวณอ่าวปากบารา จะเห็นได้ว่าชาวบ้านในชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำในชุมชน ตั้งแต่ขั้นของการวางแผน การดำเนินงานหรือการปฏิบัติ ตลอดจนถึงการได้รับผลประโยชน์ร่วมกัน

4) การมีส่วนร่วมในการติดตามผล เป็นการมีส่วนร่วมในอีกรูปแบบหนึ่งที่ชุมชนปฏิบัติร่วมกัน เช่นกิจกรรมการวางซั้งกอ ในชุมชน โดยคณะทำงานโครงการได้ติดตามผลร่วมกัน

ซึ่งผลการศึกษาดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของอภิศักดิ์ดา เผือกจันทิก (2550) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรชายฝั่งชุมชนเกาะมะพร้าว อำเภอเมืองจังหวัดภูเก็ต ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจเป็นอย่างดีการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ว่าประชาชนมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนระดับน้อยถึงน้อยที่สุดคือการมีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็นในที่ประชุมเกี่ยวกับการอนุรักษ์และฟื้นฟูป่าชายเลน การมีส่วนร่วมในการประชุมวางแผนการดำเนินการ การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล 3 ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรชายฝั่ง ได้แก่อายุระดับการศึกษาจำนวนสมาชิกในครอบครัว เวลาที่อยู่อาศัยในชุมชน การติดต่อเจ้าหน้าที่รัฐหรือเอกชน ตำแหน่งทางสังคม การได้รับข้อมูลข่าวสาร อาชีพ พื้นที่ถือครอง รายได้สภาพการเป็นหนี้สิน และความรู้เกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรชายฝั่ง 4 ปัญหาในภาพรวมมีระดับน้อยและมีข้อเสนอแนะว่าควรมีการให้ความรู้เรื่องการจัดการทรัพยากรชายฝั่งในพื้นที่และชุมชนและยังสอดคล้องกับงานวิจัยของนฤตม ทิมประเสริฐ (2554) ได้ศึกษาเรื่อง กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของสิทธิชุมชนในการจัดทำข้อบัญญัติท้องถิ่นทางทะเล: กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช ผลการศึกษาพบว่า ในการจัดทำข้อบัญญัติท้องถิ่นขึ้นทางทะเลพบว่าประชาชนมีส่วนร่วมใน 4 ขั้นตอนดังนี้ขั้นที่ 1 มีส่วนร่วมในการวางแผนขั้นที่ 2 มีส่วนร่วมในการดำเนินการขั้นที่ 3 มีส่วนร่วมในการจัดสรรผลประโยชน์และขั้นที่ 4 มีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลสำหรับปัจจัยที่ทำให้เกิดความสำเร็จในการจัดทำข้อบัญญัตินี้คือ 1) ดำเนินการถูกต้องตามหลักการจัดทำข้อบัญญัติท้องถิ่น 2) ภาครัฐมีกฎหมายและนโยบายสนับสนุนในเรื่องสิทธิชุมชนและกระบวนการมีส่วนร่วม 3) จิตสำนึกและประโยชน์ร่วมกัน 4) หน่วยงานต่างๆสนับสนุน 5) ผู้นำเข้มแข็ง 6) กระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน 7) สื่อมวลชนและ 8) องค์กรพัฒนาเอกชน

1.3 องค์ประกอบที่ 3 ผลผลิต/ผลลัพธ์ (Out Put)

องค์ประกอบด้านผลผลิตของกระบวนการจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำโดยชุมชน เป็นผลที่ได้จากปัจจัยป้อนเข้า และกระบวนการบริหารจัดการโดยชุมชน ทำให้เกิดผลผลิต/ผลลัพธ์ที่ได้ คือ กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำโดยชุมชน บริเวณชายฝั่งปากบารา อำเภอละงู จังหวัดสตูล สามารถอธิบายได้ดังนี้

1) **กิจกรรมการวางซั้งกอ (บ้านปลา)** การวางซั้งกอ หรือการสร้างบ้านปลา ในอ่าวปากบาราทำให้เกิดแหล่งอาศัยของสัตว์น้ำอย่างชุกชุม เป็นแหล่งอาหารสำหรับคนในชุมชนเพิ่มมากขึ้น ชาวประมงพื้นบ้านสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรในชุมชนได้อย่างแท้จริง ภายใต้ข้อตกลงกติกาสัญญาชุมชนที่จะใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน โดยมีหน่วยงานร่วมลงนามในการสนับสนุนจำนวนมาก ซั้งกอยังเป็นเครื่องมือในการอนุรักษ์ทรัพยากรสัตว์น้ำบริเวณอ่าวปากบาราอย่างได้ผล สามารถสร้างข้อตกลงกับกลุ่มประมงพาณิชย์ขนาดใหญ่จะไม่เข้ามาทำประมงรุกล้ำเข้ามาในเขตอ่าวปากบารา ไม่ใช่เครื่องมือประมงผิดกฎหมายเข้ามาในเขตพื้นที่ ซั้งกอ อ่าวปากบารา อีกด้วย และการวาง ซั้งกอ ทำให้มีหน่วยงานและองค์กรต่างๆ ให้การสนับสนุนทั้งในกิจกรรม ยอมรับที่จะช่วยกันปกป้องดูแลทะเลปากบาราให้เป็นแหล่งอาหารของคนในชุมชน รวมถึงคนทั่วไป และเป็นเปิดโอกาสให้ชุมชนตลอดผู้เกี่ยวข้องร่วมบริหารจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำบริเวณอ่าวปากบาราอย่างมีส่วนร่วม เพื่อรักษาความมั่นคงทางอาหาร และสามารถรักษาทรัพยากรสัตว์น้ำให้อุดมสมบูรณ์ยั่งยืนสู่รุ่น ลูกหลานต่อไป

2) **วิสาหกิจชุมชนร้านคนจับปลา** การก่อตั้งร้านคนจับปลานอกจากทำให้ผู้ผลิตสามารถขายผลผลิตได้โดยตรงให้กับผู้บริโภคแล้ว ยังเกิดการจ้างงานสร้างรายได้ให้แก่แม่บ้านชาวประมงพื้นบ้านในชุมชนอีกด้วย ร้านคนจับปลา ถือเป็นทางเลือกใหม่ให้ชาวประมงพื้นบ้านสามารถจำหน่ายผลผลิตโดยตรงสู่ผู้บริโภคในราคายุติธรรม ทั้งผู้ผลิต และผู้บริโภค คือ ผู้บริโภคได้รับประทานอาหารสด ปลอดภัย ที่สำคัญร้านคนจับปลาเป็นกิจการเพื่อสังคมก่อให้เกิดการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน และส่งผลให้เศรษฐกิจของชุมชนมีความเข้มแข็งอีกด้วย โดยเป้าหมายหลักของร้านคนจับปลาก็เพื่อเพิ่มศักยภาพในการจัดการผลผลิตของประมง พื้นบ้าน ซึ่งจะต้องทำประมงอย่างรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม ไม่ใช่เครื่องมือประมงอย่างผิดกฎหมาย หรือทำประมงแบบทำลายล้าง พร้อมกับการกระตุ้นเตือนจิตสำนึกในการปกป้องแหล่งอาหารทะเลไปด้วย

3) **ธนาคารปูม้า** เป็นกิจกรรมที่เกิดขึ้นโดยชุมชนเป็นผู้ก่อตั้งมีการรวมกลุ่มเพื่ออนุรักษ์ปูม้าบริเวณอ่าวปากบารา โดยการก่อตั้งธนาคารปูม้าเพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรสัตว์น้ำบริเวณอ่าวปากบารา โดยจุดเริ่มต้นในการทำธนาคารปูม้า อ่าวปากบารา มีทรัพยากรสัตว์น้ำที่อุดมสมบูรณ์ แต่ที่ผ่านมามาสถานการณ์ที่เกิดขึ้นกับชาวประมงพื้นบ้านคือปูม้ามีปริมาณที่น้อยลงมาก ทำให้ชาวประมงพื้นบ้านได้รับผลกระทบ ชาวประมงพื้นบ้านต้องออกทะเลไปไกลกว่าเดิม ความยากลำบากเกิดขึ้นกับชาวประมงพื้นบ้าน เมื่อความอุดมสมบูรณ์ของท้องทะเลปากอ่าว ได้รับผลกระทบจากการทำประมงรูปแบบต่างๆ ของเรือประมงขนาดใหญ่ที่มีเครื่องมือประมงแบบทำลายล้าง กวาดเอาสัตว์น้ำขนาดเล็กขึ้นมาด้วย ทำให้ชาวบ้านในชุมชนเกิดความคิดที่อยากให้ปริมาณปูม้าเพิ่มขึ้นโดยชาวบ้านในชุมชนร่วมกันจัดตั้งธนาคารปูม้าบ้านตะโละใส ในปี 2557 เป็นต้นมา ซึ่งธนาคารปูม้า เป็นส่วนหนึ่งในกระบวนการเพิ่มประชากรปูม้าในอ่าวปากบารา

4) **การปล่อยพันธุ์สัตว์น้ำ** การปล่อยพันธุ์สัตว์น้ำเป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นในทุกๆปี เกิดจากความร่วมมือในหลากหลายฝ่ายทั้งชุมชน กลุ่มองค์กรชุมชน หน่วยงานภาครัฐ ภาคประชาชน ไม่ว่าจะเป็นโรงเรียน กรมประมง อุทยาน กลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชนปากบารา สมาคมชาวประมงพื้นบ้านปากน้ำ เป็นต้น ซึ่งการดำเนินกิจกรรมดังกล่าวเป็นกิจกรรมระยะสั้น โดยมีขั้นตอนการ 1) การเพาะเลี้ยงพันธุ์สัตว์น้ำ 2) การนำไปปล่อย โดยการติดตามผลก็จะเกิดจากชาวประมงพื้นบ้าน

ชาวประมงพื้นบ้านได้มีการพูดถึงการปล่อยพันธุ์สัตว์น้ำของแต่ละหน่วยงานทำให้ชาวประมงพื้นบ้านสามารถจับสัตว์น้ำได้เยอะขึ้น

จะเห็นได้ว่ากิจกรรมที่กล่าวมาข้างข้างต้นเป็นกิจกรรมหนึ่งที่ชาวบ้านในชุมชนรวมตัวกันเพื่อหาแนวทางในการจัดการทรัพยากรในชุมชนเพื่อให้มีความสอดคล้องวิถีชีวิตชุมชน ซึ่งมีความสอดคล้องกับคำกล่าวของ เกษม จันทรแก้ว (16 .น ,2545) ได้กล่าวถึง การจัดการทรัพยากรชายฝั่งไว้ว่า เพื่อให้เกิดการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรให้สมดุลเหมาะสมกับฐานทรัพยากรชายฝั่งที่มีอยู่ในชุมชนท้องถิ่นนั้น ควรจะต้องคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของคนชุมชนเป็นสำคัญ โดยชุมชนเป็นผู้มีส่วนร่วมในการจัดการ ดังนั้นจึงก่อให้เกิดแนวทางในการจัดการทรัพยากรชายฝั่งเพื่อให้เกิดความสอดคล้องกับฐานทรัพยากรชายฝั่งที่มีอยู่และเกิดประโยชน์อย่างยั่งยืนในชุมชนต่อไป และนอกจากนี้ยังสอดคล้องในบางส่วนที่มีการจัดทำและวางผังกอ ในชุมชนปากบารา มีการวางผังกอชุมชนโดยให้คนในชุมชนเข้าไปใช้ประโยชน์ร่วมกันภายใต้กฎกติกาที่ชาวบ้านทุกคนยอมรับร่วมกัน และการตกลาบริเวณซึ่งกอห้ามทำเชิงพาณิชย์หรือการท่องเที่ยวและห้ามใช้เครื่องมือในลักษณะล้อมบริเวณซึ่งกอเพื่อให้ชาวบ้านทุกคนได้มีสิทธิเท่าเทียมกันในการจับสัตว์น้ำบริเวณซึ่งกอ ซึ่งงานวิจัยของดวงพร จันทรแก้ว (2550) ได้ศึกษาเรื่อง แนวทางการจัดการทรัพยากรชายฝั่งอำเภอเมืองนราธิวาสจังหวัด พบว่า มีการวางซึ่ง การวางซึ่ง ซึ่งเป็นการสร้างที่อยู่อาศัยของสัตว์น้ำด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ได้ปฏิบัติสืบต่อกันมาตามบรรพบุรุษ โดยการนำวัสดุที่หาได้ง่ายในท้องถิ่นและราคาถูก เช่น ไม้ไผ่ กิ่งไม้หรือใบไม้ ไปปักบริเวณแนวเดียวกับพื้นที่วางปะการังเทียม เพื่อกวาดต้อนสัตว์น้ำเข้ามาหลบซ่อนและวางไข่บริเวณกิ่งไม้ ซึ่งการวางซึ่งจะมีการวางในคราวเดียวกันกับการวางปะการังเทียม ทั้งนี้บริเวณที่มีการปักซึ่งยังเป็นเครื่องหมายแสดงอาณาเขตของชาวประมงพื้นบ้านที่ได้ทำเป็นการส่วนตัว เพื่อให้ตนเองเข้าไปตกลาเพียงผู้เดียว อย่างไรก็ตามการวางซึ่งไม่มีความถาวรเท่าเทียมกับปะการังเทียม ซึ่งการวางซึ่งจะต้องมีการจัดทำและวางเพิ่มเติมอยู่เสมอในทุกปี จึงทำให้ชาวประมงพื้นบ้านหันมาทำซึ่งน้อยลง ด้วยเหตุนี้องค์การบริหารส่วนตำบลโคกเคียนและองค์การบริหารส่วนตำบลกะลุวอเหนือ บรรจุโครงการฟื้นฟูทรัพยากรชายฝั่งทะเลวางซึ่งแบบภูมิปัญญาชาวบ้านในการวางแผนด้านสิ่งแวดล้อมเพื่อสนับสนุนการทำซึ่งตามภูมิปัญญาท้องถิ่นและเป็นการฟื้นฟูสภาพปัญหาความเสื่อมโทรมของทะเล และเมื่อกล่าวถึงข้อดีของปะการังเทียมและซึ่ง คือประโยชน์ทางด้านอนุรักษ์สัตว์น้ำ ซึ่งเป็นแหล่งที่อยู่อาศัยและเพาะพันธุ์สัตว์น้ำในทะเล ตลอดจนเป็นแหล่งท่องเที่ยว เพื่อกิจกรรมการตกลาที่น่าสนใจสามารถสร้างรายได้กับชุมชนได้อีกทางหนึ่ง

2. รูปแบบการจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำบริเวณชายฝั่งปากบารา อำเภอละงู จังหวัดสตูล

จากการศึกษาเรื่องการจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำโดยชุมชนบริเวณชายฝั่งอ่าวปากบารา อำเภอละงู จังหวัดสตูลซึ่งมีความสอดคล้องกับ สำนักงานนโยบายและแผนมหาดไทย (2536) ได้กำหนดรูปแบบการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วย 4 ประการ ได้แก่ 1) การสงวน (Preservation) 2) การอนุรักษ์ (Conservation) 3) การพัฒนา (Development) และ 4)

การใช้ประโยชน์ (Utilization) พบว่าในการศึกษาเรื่องการจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำโดยชุมชนบริเวณชายปากบารา อำเภอลงู จังหวัดสตูล มีส่วนที่สอดคล้อง 3 ประเด็น ดังนี้

2.1 การอนุรักษ์ ชุมชนได้มีการจัดการที่ก่อให้เกิดการอนุรักษ์นั้นก็คือ การมีกฎกติกาชุมชนในเรื่องของการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรในชุมชน การทำซั้งกอ การจัดกิจกรรมปล่อยพันธุ์สัตว์น้ำ การก่อตั้งธนาคารปูม้า เป็นการอนุรักษ์ทรัพยากรสัตว์น้ำในชุมชน ที่ชุมชนให้การยอมรับว่า การจัดกิจกรรมดังกล่าวทำให้ประชากรสัตว์น้ำในชุมชนมีจำนวนมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดรูปแบบการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สำนักงานนโยบายและแผนมหาดไทย (2536) ว่า การอนุรักษ์ หมายถึง การดูแล ป้องกัน รักษา ซ่อมแซม ปรับปรุง และการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อมนุษย์มากที่สุดโดยไม่ทำลายหรือทำให้เกิดความเสียหายน้อยที่สุด หรืออาจกล่าวได้ว่าเป็นการรู้จักใช้ทรัพยากรอย่างชาญฉลาด ให้เป็นประโยชน์ต่อสังคมส่วนรวมมากที่สุด และใช้ได้เป็นเวลานานที่สุดทั้งนี้จะให้สูญเสียวินัยทรัพยากรธรรมชาติโดยเปล่าประโยชน์น้อยที่สุด และต้องกระจายการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติโดยทั่วกัน ฉะนั้น การอนุรักษ์จึงไม่ได้หมายถึงการเก็บรักษาทรัพยากรธรรมชาติไว้เฉย ๆ แต่ต้องรู้จักนำมาใช้ประโยชน์ให้ถูกต้องตามกาลเทศะและยังสอดคล้องกับงานวิจัยของศิริชัย กุมารจันทร์ และคณะ (2558) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรประมงในลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา ผลการวิจัยพบว่า ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริมไม่ว่าจะเป็นประมงจังหวัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาวิทยาลัยในการเข้ามาเรียนรู้ในชุมชนจัดโครงการร่วมในการอนุรักษ์กับชุมชนทำให้เป็นแบบอย่างสำหรับชุมชนอื่นในลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาดำเนินการ แต่อย่างไรก็ตามพบอุปสรรคของการที่ประชาชนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรประมงนั้นทั้งสองชุมชนมีข้อตกลงหรือกติกาของชุมชนในการจัดการประมงชายฝั่งของชุมชนซึ่งเป็นที่รับรู้ในชุมชนแต่ข้อตกลงหรือกติกาของชุมชนเหล่านี้ยังไม่เป็นกฎหมายจึงไม่สามารถใช้บังคับได้จึงควรปรับปรุงกฎหมายให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกำหนดรายละเอียดเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่และขอบเขตของอำนาจหน้าที่ในการจัดการทรัพยากรให้ชัดเจนให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อเปิดต้นให้กติกาและข้อตกลงของประชาชนในรูปแบบของการส่งเสริมให้ประชาชนมีสิทธิในการจัดการทรัพยากรประมงให้ชัดเจนจึงจะส่งผลต่อชุมชนท่าเสาและชุมชนบ่อบาปดำเนินกิจกรรมการจัดการประมงโดยชุมชนที่แท้จริงได้ใช้ในรูปข้อบัญญัติท้องถิ่นต่อไป

2.2 การพัฒนา เป็นการปรับปรุง บูรณะทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้มีสภาพที่ดีขึ้นและสามารถนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ เช่น การก่อสร้างปะการังเทียม เพื่อฟื้นฟูแหล่งที่อยู่อาศัยของสัตว์น้ำเป็นต้น ในการจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำในชุมชน ชาวบ้านได้การก่อสร้างปะการังเทียมพื้นบ้าน เพื่อการฟื้นฟูแหล่งที่อยู่อาศัยของสัตว์น้ำนั้น ทางชุมชนได้มีกิจกรรมการวางซั้งกอ เป็นการสร้างบ้านให้ปลาอยู่ หรือเป็นเหมือนปะการังเทียมพื้นบ้านนั่นเอง ซึ่งจะมีการวางในทุกๆ ปี แต่ปัจจุบันซั้งกอได้มีการปรับรูปแบบเพื่อการใช้งานที่ทนทานกว่านั้นคือ ซั้งเชือก ที่พัฒนาจากซั้งกอ แต่เดิมชาวบ้านได้ใช้ภูมิปัญญาในการทำซั้งกอ โดยใช้วัสดุอุปกรณ์จากธรรมชาติที่หาได้ในชุมชน หลังจากนั้นได้มีการพัฒนาการทำบ้านปลา จากเชือกซึ่งเป็นการเลียนแบบการทำบ้านปลา แบบชาวบ้านเปลี่ยนจากการใช้ทางมะพร้าวมาเป็นการใช้เชือก ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดรูปแบบการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สำนักงานนโยบายและแผนมหาดไทย (2536) การพัฒนา

หมายถึง การปรับปรุง บุรณะทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้มีสภาพที่ดีขึ้นและสามารถนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์เช่นฟื้นฟูพื้นที่ป่าไม้ที่เสื่อมโทรมให้กลับคืนสภาพและสามารถเป็นแหล่งต้นน้ำลำธารให้กับท้องถิ่นต่อไป การปลูกป่าชายเลนทดแทน เพื่อฟื้นฟูสภาพป่าชายเลนที่เสื่อมโทรมให้กลับสู่สภาพเดิม การก่อสร้างปะการังเทียม เพื่อฟื้นฟูแหล่งที่อยู่อาศัยของสัตว์น้ำ เป็นต้น

2.3 การใช้ประโยชน์ การนำทรัพยากรธรรมชาติมาใช้ประโยชน์เพื่อตอบสนองความต้องการของชุมชนในด้านต่างๆ ได้แก่ ปัจจัย 4 เพื่อจะได้ประโยชน์สูงสุดและเกิดการทำลายน้อยที่สุด เช่น การประกอบอาชีพประมงพื้นบ้าน การประมงในชุมชนตำบลปากน้ำ อำเภอละงู จังหวัดสตูล พบว่า ชาวบ้านในชุมชนโดยส่วนใหญ่ประกอบอาชีพประมงพื้นบ้านเป็นหลัก อาชีพประมงพื้นบ้านถือเป็นอาชีพของบรรพบุรุษของชาวบ้านตำบลปากน้ำ ที่ใช้ในการเลี้ยงชีพของคนในครอบครัว อาชีพประมงพื้นบ้านถือเป็นอาชีพดั้งเดิมของชุมชนตำบลปากน้ำ และได้มีการสืบทอดจากรุ่นสู่รุ่นมาจนถึงปัจจุบัน โดยอาชีพประมงพื้นบ้านในพื้นที่ตำบลปากน้ำ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดรูปแบบการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สำนักงานนโยบายและแผนมหาดไทย (2536) ว่า การใช้ประโยชน์ หมายถึง การนำทรัพยากรธรรมชาติมาใช้ประโยชน์เพื่อตอบสนองความต้องการของมนุษย์ในด้านต่างๆ ได้แก่ ปัจจัย 4 เพื่อจะได้ประโยชน์สูงสุดและเกิดการทำลายน้อยที่สุด

3. การจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำโดยชุมชนบริเวณชายฝั่งปากบารา อำเภอละงู จังหวัดสตูล

การจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำโดยชุมชน บริเวณชายฝั่งปากบารา อำเภอละงู จังหวัดสตูล เกิดจากความร่วมมือของทุกภาคส่วนในชุมชนซึ่งสามารถแบ่งการจัดการในระดับต่าง ๆ ออกเป็น 3 ระดับ คือ

3.1 การจัดการในระดับชุมชน โดยในระดับชุมชนจะเน้นการให้ความรู้ การสร้างความเข้มแข็งภายในชุมชน และการทำกิจกรรม เกี่ยวกับการอนุรักษ์ การให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมต่างๆ ของชุมชน รวมถึงการตรวจตราเฝ้าระวัง เป็นหูเป็นตาในการช่วยกันปกป้องทรัพยากรในชุมชน ซึ่งในระดับชุมชน เป็นการให้ความร่วมมือ ในการเข้าไปมีส่วนร่วมกับกิจกรรมต่างๆ ที่จัดขึ้นในชุมชน ร่วมไปแสดงความคิดเห็น ร่วมในการเข้าไปมีบทบาทต่างๆ ในแต่ละกิจกรรม

3.2 การจัดการในระดับเครือข่าย โดยในระดับเครือข่ายจะเน้นการให้ความรู้ การสร้างจิตสำนึกให้ชุมชนตระหนักถึงผลกระทบจากทรัพยากร การดำเนินกิจกรรมการอนุรักษ์ การป้องกัน การฟื้นฟู โดยการขับเคลื่อนด้านนโยบาย โดยการเสนอนโยบาย การเสนอปรับปรุงต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เอื้อประโยชน์ต่อชาวบ้านในชุมชน

3.3 การจัดการในระดับหน่วยงาน โดยในระดับหน่วยงานจะเป็นการขับเคลื่อนด้านนโยบาย การออก การบังคับใช้ และการปรับปรุงกฎหมาย เพื่อให้เอื้อต่อการจัดการทรัพยากรอย่างยั่งยืน และเป็นการแก้ปัญหาให้กับชาวประมงพื้นบ้านได้อย่างเหมาะสม อ่าวปากบาราอยู่ในเขตการดูแลของอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะเภตรา บทบาทของอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะเภตรา คือ มีการประชุมปรึกษาหารือ วางแผน ร่วมกันกับสมาคมชาวประมงพื้นบ้าน วิสาหกิจท่องเที่ยวโดยชุมชน และหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง จะมีการประชุมร่วมกันเดือนละ 1 ครั้ง เพื่อมาหาแนวทางในการแก้ไขปัญหา ร่วมกัน และมีการออกกฎร่วมกันระหว่างหน่วยงานกับชุมชน อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะเภตรา จะมีการออกกฎร่วมกันเชื่อว่าสามารถคิดและเอามาประยุกต์กับกฎหมายอุทยานเพราะกฎหมายบางตัวไม่สามารถใช้กับพื้นที่ได้จึงต้องอะลุ่มอล่วยต่อกัน

ตอนที่ 2 แนวทางการจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำโดยชุมชนบริเวณชายฝั่งปากบารา อำเภอลง จังหวัดสตูล

ผลการศึกษาการจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำโดยชุมชนบริเวณชายฝั่งปากบารา อำเภอลง
จังหวัดสตูล พบว่าการจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำโดยชุมชนบริเวณชายฝั่งปากบารา นำไปสู่การ
จัดการ 5 แนวทาง คือ การส่งเสริมการให้ความรู้ และสร้างความตระหนักในการจัดการทรัพยากร
สัตว์น้ำในชุมชน การส่งเสริมการรวมกลุ่มอนุรักษ์และการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัก
การทรัพยากร การส่งเสริมอนุรักษ์รุ่นใหม่ เสริมสร้างจิตสำนึกให้เยาวชนมีใจรัก และห่วงแหน
ทรัพยากรในชุมชน การเฝ้าระวัง การอนุรักษ์ และการฟื้นฟูทรัพยากร และการส่งเสริมภูมิปัญญา
พื้นบ้านในงานอนุรักษ์ ซึ่งมีความสอดคล้องกับแนวทางของ จิราพร โชติพาณิชย์ (2556) ที่ได้
ทำการศึกษาเรื่องการจัดการทรัพยากรชายฝั่งโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน : กรณีศึกษาชุมชนบากัน
เคย ตำบลตันหยงโป อำเภอเมือง จังหวัดสตูล ที่พบว่าแนวทางการจัดการทรัพยากรชายฝั่งของชุมชน
บากันเคย 4 แนวทางคือ 1) สร้างความเข้มแข็งให้กับองค์การเกษตร (กลุ่มบากันเคย) ให้สามารถ
พึ่งตนเองได้ 2) ร่วมสนับสนุนให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรชายฝั่งอย่างยั่งยืน 3)
ร่วมเรียนรู้ ถ่ายทอด และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ และ 4) ร่วมสืบสานภูมิปัญญาพัฒนาองค์ความรู้
และนอกจากนี้ผลการศึกษาดังกล่าวสอดคล้องในบางส่วนกับงานวิจัยของดวงพร จันทร์แก้ว (2550) ได้
ศึกษาเรื่อง แนวทางการจัดการทรัพยากรชายฝั่งอำเภอเมืองนราธิวาสจังหวัดนราธิวาส เพื่อศึกษาและ
จัดทำฐานทรัพยากรชายฝั่งที่พบในอำเภอเมือง ผลการศึกษาพบว่า บริเวณคลองโคกเคียนมีพื้นที่ป่า
ชายเลนมากที่สุด และพบแหล่งหญ้าทะเล 2 แห่งคือบริเวณคลองโคกเคียนและปากแม่น้ำบางนรา
ส่วนการวางปะการังเทียม ในทะเลมีการจัดวางตั้งแต่ปี 2532 - 2547 รวมทั้งสิ้น 20 แห่งทั้งนี้คนใน
ชุมชนประมงพื้นบ้านและใกล้เคียงเข้าไปจับสัตว์น้ำในพื้นที่ป่าชายเลนสำหรับการเข้าไปใช้ประโยชน์
แหล่งหญ้าทะเลพบว่าชุมชนยังไม่ทราบประโยชน์และไม่ได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสถิติทะเลส่วน
บริเวณพื้นที่วางปะการังเทียมพบว่าชาวประมงพื้นบ้านที่มีการใช้เครื่องมือประมงเบ็ดตกปลา ได้เข้า
ไปจับสัตว์น้ำสำหรับทัศนคติของชาวประมงพื้นบ้านต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรชายฝั่งทุกว่าส่วนใหญ่
เห็นด้วยต่อการอนุรักษ์แต่ยังขาดความรู้ความเข้าใจและความตระหนักถึงการจัดการทรัพยากร
ชายฝั่งอย่างยั่งยืนทั้งนี้กิจกรรมการมีส่วนร่วมของชาวประมงพื้นบ้านเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากร
ชายฝั่งอย่างน้อยดังนั้นแนวทางในการจัดการทรัพยากรชายฝั่งในเขตอำเภอเมืองนราธิวาสเพื่อการ
อนุรักษ์และการใช้ประโยชน์ที่ยั่งยืนนั้นประกอบด้วย การส่งเสริมให้ความรู้และสร้างความตระหนักใน
การอนุรักษ์ทรัพยากรชายฝั่ง การฟื้นฟูทรัพยากรชายฝั่ง การส่งเสริมอาชีพเสริมการผลักดันด้าน
กฎหมายและนโยบายการจัดการทรัพยากรชายฝั่งและการส่งเสริมการรวมกลุ่มกันภายในชุมชน

ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาเรื่องการจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำโดยชุมชนบริเวณชายฝั่งปากบารา
อำเภอลง จังหวัดสตูล ผู้วิจัยได้ข้อเสนอแนะจากงานวิจัยดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในงานวิจัยครั้งนี้

1.1 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการกำหนดเป็นแผน ยุทธศาสตร์เกี่ยวกับการจัดการ
ทรัพยากรสัตว์น้ำในชุมชน

1.2 ควรมีการรณรงค์ จัดอบรมให้ความรู้เพื่อสร้างจิตสำนึก ให้กับชาวบ้านในชุมชนและชาวบ้านในชุมชนบริเวณใกล้เคียง ไม่จับสัตว์น้ำที่ยังไม่ได้ขนาด รณรงค์ห้ามซื้อ-ขาย ปูม้าที่มีไข่นอกกระดอง และรณรงค์ให้ใช้เครื่องมือจับสัตว์น้ำให้ถูกวิธี

1.3 ควรมีการรณรงค์ไม่ใช้เครื่องมือประมงผิดกฎหมาย และทำประมงอย่างรับผิดชอบ

1.4 ควรมีการกำหนดกฎกติกาชุมชนในการจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำในชุมชนให้เป็นแบบแผน เป็นลายลักษณ์อักษร เพื่อให้ชาวบ้านในชุมชนและชาวบ้านในชุมชนใกล้เคียงได้เห็น

1.5 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการจัดสรรงบประมาณสำหรับการจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำในชุมชนให้มีความต่อเนื่อง

1.6 ครอบครัวควรสนับสนุน เปิดโอกาสให้เยาวชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำในชุมชน

1.7 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการจัดโครงการเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำในชุมชนให้มีความอย่างต่อเนื่อง และควรเข้าไปมีบทบาทในการติดตามผลร่วมกับชุมชน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษารูปแบบกระบวน และวิธีการจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำในชุมชน เพื่อนำมาทำเป็นโมเดลให้กับชุมชนอื่น ๆ ที่มีบริบทใกล้เคียงได้นำไปปรับใช้ได้อย่างเหมาะสม

2.2 ควรมีการศึกษาชุมชนประมงพื้นบ้านบริเวณชายฝั่งอ่าวปากบารา เพื่อศึกษาให้เป็นชุมชนประมงต้นแบบในการจัดการทรัพยากรทางการประมงพื้นบ้านตามแบบวิถีชุมชนที่ไม่ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตชุมชนและทรัพยากรที่สำคัญในชุมชน

2.3 ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับบทบาทการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำในชุมชน

2.4 ควรมีการศึกษาบทบาทหน้าที่ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในชุมชน ในการจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำ

บรรณานุกรม

- กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง. (2552). *กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง*. สืบค้นเมื่อ 20 ตุลาคม 2560, จาก <http://www.dmcr.go.th/marinecenter/dmcrprofile.php>.
- _____. (2552). *คำจำกัดความความที่เกี่ยวข้องที่ดินชายฝั่ง*. สืบค้นเมื่อ 23 สิงหาคม 2560, จาก <http://www.dmcr.go.th/marinecenter/coastalzone-lesson19.php>.
- _____. (2558). *พระราชบัญญัติ ส่งเสริมการบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง พ.ศ. 2558*. กรุงเทพฯ : ศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติ 80 พรรษา.
- กฤษฎา บุญชัย. (2555). *พัฒนาการเกี่ยวกับแนวคิดฐานทรัพยากรอาหาร แนวคิดฐานทรัพยากรอาหาร Versus จักรวรรดินิยมทางอาหาร*. สืบค้นเมื่อ 13 กันยายน 2561, จาก <http://www.midnightuniv.org/midnight2555/0009999550.html>.
- เกศินี เกว่นเจริญ. (2555). *ชุมชนจัดการตนเอง บนฐานระบบนิเวศสู่การจัดการทรัพยากรที่ยั่งยืน*. กรุงเทพฯ : มูลนิธิเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน.
- เกษกนก ช่างกล่อม. (2547). *การมีส่วนร่วมของชาวประมงพื้นบ้านในการอนุรักษ์ทรัพยากรชายฝั่ง : กรณีศึกษา โครงการรณรงค์นโยบายและสร้างจิตสำนึกการอนุรักษ์พื้นที่ชุ่มน้ำชายฝั่งจังหวัดปัตตานี*. (การศึกษาค้นคว้าอิสระ, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์).
- เกษม จันทรแก้ว. (2545). *การจัดการสิ่งแวดล้อมแบบผสมผสาน*. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- คทาวิฑู หนูนน. (2556). *เครือข่ายชาวประมงในการอนุรักษ์สัตว์น้ำทะเล กรณีศึกษา : ชาวบ้านหาดไช้เต่า อำเภอบางแก้ว จังหวัดพัทลุง*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยรามคำแหง).
- จิตติ มงคลชัยอรัญ. (2540). *การศึกษาชุมชนเพื่อการพัฒนา*. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- จิราพร โชติพานิช. (2556). *การจัดการทรัพยากรชายฝั่งโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน : กรณีศึกษาชุมชนปากกันเคย ตำบลต้นยางโป อำเภอมะนัง จังหวัดสตูล*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยทักษิณ).
- โชติ บดีรัฐ. (2558). *เทคนิคการบริหาร*. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ดวงพร จันทร์แก้ว. (2550). *แนวทางการจัดการทรัพยากรชายฝั่งอำเภอมะนังจังหวัดสตูล*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยมหิดล).
- ธงชัย สันติวงษ์. (2545). *การจัดการ Management*. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธนู แนนเนียร. (2550). *การจัดการทรัพยากรชายฝั่งโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนบ้านท่าบ่อเกาะยาวใหญ่ อำเภอกะยง จังหวัดพังงา*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์).
- ธีรเดช ชุมณี. (2557). *การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมป่าชายเลนของประชาชนชุมชนบ้านเป็ดในตำบลห้วยน้ำขาว อำเภอมะนัง จังหวัดตราด*. (งานนิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยบูรพา).

บรรณานุกรม (ต่อ)

- นฤดม ทิมประเสริฐ. (2554). กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของสิทธิชุมชนในการจัดทำข้อบัญญัติท้องถิ่นทางทะเล : กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศาสตรบัณฑิต, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์).
- นิติ เอียวศรีวงศ์. (2543). เก็บที่โล่งแกรงหญ้า : คัดสรรข้อเสนอในรอบทศวรรษว่าด้วยทรัพยากรดิน น้ำ ป่า และอื่น ๆ. เชียงใหม่ : มูลนิธิโตโยต้าแห่งประเทศไทย.
- นิวัต เรืองพานิช. (2536). การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ : สหมิตรออฟเซต.
- นิรัฐ ฐราทร. (2556). การบริหารจัดการ. สืบค้นเมื่อ 1 กันยายน 2560, จาก <https://www.gotoknow.org/posts/252176>.
- บุญชู ณ ป้อมเพ็ชร. (2552). สิทธิในการจัดการทรัพยากรโดยชุมชน : ศึกษาเปรียบเทียบต่างประเทศกับประเทศไทย. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศาสตรบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่).
- วิลาลินี กิจฐานพวงศ์. (2556). การจัดการทรัพยากรชายฝั่งทะเลโดยชุมชน กรณีศึกษาชุมชนชายฝั่งทะเล ตำบลบ่อหิน อำเภอสิเกา จังหวัดตรัง. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศาสตรบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร).
- วรรณพร พุทธภูมิพิทักษ์ และกัญญามน อินทวงศ์. (2554). ทฤษฎีองค์การและการจัดการ. พิษณุโลก : มหาวิทยาลัยพิษณุโลก.
- วิเชียร งามสมัน และอัสรีห์ หมินหวัง. (ม.ป.ป.). เอกสารข้อบังคับของสมาคมชาวประมงพื้นบ้านปากน้ำ. สดุด : สมาคมชาวประมงพื้นบ้านปากน้ำ.
- วิโชคศักดิ์ รัตนศิริไพรี, สุไลมาน บือราเฮง, พัชรา แม่เริาะ, ธมรัตน์ นุตตะธิระ, สมบูรณ์ คำแหง, สมยศ โต๊ะหลัง, ... ไสลทิพย์ ศุภางค์. (2557). ปากคน ปากน้ำ ปากบารา ศักยภาพและข้อเสนอการพัฒนาในพื้นที่ปากน้ำ (กัวลาบารา) ในฐานะฐานชีวิตและแหล่งผลิตอาหารของจังหวัดสตูล. สดุด : สมาคมรักษ์ทะเลไทย.
- วิโชคศักดิ์ รัตนศิริไพรี, สมพงษ์ หลีเคราะห์, สมบูรณ์ คำแหง, อับดุลรอซิก เหมหวัง, อารีย์ ดิงหวัง, อำนาจชัย สุวรรณราช, ... ศักรินทร์ สีหะ. (2559). สมัชชาคนสตูล 59 เศรษฐกิจฐานราก...บนฐานชีวิตคนสตูล. กรุงเทพฯ : สภาพัฒนาการเมือง.
- ศาล เรื่องฤทธิ. (2549). การมีส่วนร่วมอนุรักษ์ทรัพยากรชายฝั่งทะเลของผู้บริหารประจวบคีรีขันธ์. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศาสตรบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี).
- ศิริชัย กุมารจันทร์, กรกฎ ทองชะโชค, เอกราช สุวรรณรัตน์ และธานินทร์ เงินถาวร. (2558). รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรประมงในลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา. (รายงานวิจัย, มหาวิทยาลัยทักษิณ).
- สวรรยา ธรรมอภิพล. (2555). รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์การศึกษาผลกระทบจากปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งที่มีต่อชุมชนชายฝั่งทะเล. (รายงานวิจัย, มหาวิทยาลัยศิลปากร).

บรรณานุกรม (ต่อ)

- สำนักงานคณะกรรมการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง. (2560). *แผนแม่บทการบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง พ.ศ. 2560-2579*. สืบค้นเมื่อ 2 พฤศจิกายน 2560, จาก <http://www.oic.go.th/FILEWEB/00000159.PDF>.
- สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม กระทรวงวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม. (2555). *การจัดการทรัพยากรธรรมชาติเอกสารชุดคู่มือการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการเพื่อการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมระดับจังหวัด*. กรุงเทพฯ : สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม.
- สำนักอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง. [ม.ป.ป.]. *ยุทธศาสตร์การจัดการทรัพยากรป่าชายเลนประเทศไทย*. กรุงเทพฯ : สำนักอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน.
- สุดใจ วันอุดมเดชาชัย. (2556). *การจัดการเชิงกลยุทธ์*. กรุงเทพฯ : สามลดา.
- สุวลักษณ์ สารุมนัสพันธุ์. (2554). *การจัดการชายฝั่ง : บูรณาการสู่ความยั่งยืน*. นครปฐม : มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สุวัฒน์ หมั่นมัน. (2551). *การศึกษาภูมิปัญญาในเวศวิทยาชาวบ้านกับการจัดการทรัพยากรชายฝั่งทะเล: กรณีศึกษาประมงพื้นบ้าน ตำบลลิเล็ด อำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศาสตรบัณฑิต, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์).
- องค์การบริหารตำบลปากน้ำ จังหวัดสตูล. (2555). *สภาพทั่วไปของตำบลปากน้ำ*. สืบค้นเมื่อ 2 พฤษภาคม 2560, จาก : <http://www.paknamsatun.go.th>.
_____. [ม.ป.ป.]. *สภาพทั่วไปของตำบลปากน้ำ*. สืบค้นเมื่อ 2 พฤษภาคม 2560, จาก : <http://www.paknamsatun.go.th>.
- อภิศักดิ์ เผือกจันทิก. (2550). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรชายฝั่งชุมชนเกาะมะพร้าว อำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศาสตรบัณฑิต), มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- อำนาจ เจริญศิลป์. (2543). *การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม*. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- Nuttapol Sothiratviroj. (2009). *PARTICIPATORY AQUATIC ANIMAL RESOURCE MANAGEMENT OF FRESHWAER FISHING COMMUNITIES: A CASE STUDY OF HADPANA COMMUNITY, AMPHOE SI SAWAT, CHANGWAT KANCHANABURI*. Bangkok : Chulalongkorn University.

Princess of Songkla University
Pattani Campus

ภาพผนวก ก
หนังสือขอความอนุเคราะห์เป็นผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาเครื่องมือ



บันทึกข้อความ

ส่วนงาน คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ กลุ่มงานสนับสนุนวิชาการ หน่วยบัณฑิตศึกษา โทรศัพท์ ๓๐๑๗

ที่ มอ ๕๐๘/๑๐๑๔

วันที่ ๒๗ มิถุนายน ๒๕๖๓

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์

เรียน รองศาสตราจารย์ ดร.สามารถ ทองเมื่อ

ด้วยนางสาวนุริสา สะรี รหัสประจำตัว ๖๐๒๐๒๐๖๑๔ นักศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการพัฒนาสังคม คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ได้ขออนุมัติทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “การจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำบริเวณชายฝั่งปากบารา โดยชุมชนตำบลปากน้ำ อำเภอละงู จังหวัดสตูล” โดยมี ดร.ประจวบ ทองศรี เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

ในการนี้ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ขอความอนุเคราะห์จากท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์ โดยนักศึกษาจะประสานงานกับท่านด้วยตัวเองอีกครั้ง

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ด้วย จะขอบคุณยิ่ง

(ดร.วรรณกร สัจจิตปัญญโชติ)

รองคณบดีฝ่ายวิจัยและบัณฑิตศึกษา

Prince of Songkhla University
Pattani Campus



บันทึกข้อความ

ส่วนงาน คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ กลุ่มงานสนับสนุนวิชาการ หน่วยบัณฑิตศึกษา โทรศัพท์ ๓๐๓๓๑
ที่ มอ ๔๐๔/ ๑๒๕๒ วันที่ ๒ กรกฎาคม ๒๕๖๑
เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์

เรียน ดร.จุศดา แก้วแสงอ่อน

ด้วยนางสาวนุริสา สະรี รหัสประจำตัว ๖๐๒๐๒๒๐๖๑๔ นักศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการพัฒนาสังคม คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ได้ขออนุมัติทำวิทยานิพนธ์เรื่อง "การจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำบริเวณชายฝั่งปากบารา โดยชุมชนตำบลปากน้ำ อำเภอละงู จังหวัดสตูล" โดยมี ดร.ประจวบ ทองศรี เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

ในการนี้ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ขอความอนุเคราะห์จากท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์ โดยนักศึกษาจะประสานงานกับท่านด้วยตัวเองอีกครั้ง

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ด้วย จะขอบคุณยิ่ง



(นายเชาวนเลิศ ล้อมลิม)

รองคณบดีฝ่ายกิจการนักศึกษาและศิษย์เก่าสัมพันธ์ รักษาการแทน

คณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์



บันทึกข้อความ

ส่วนงาน คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ กลุ่มงานสนับสนุนวิชาการ หน่วยบัณฑิตศึกษา โทรศัพท์ ๓๐๓๗

ที่ มอ ๔๐๔ ก ๑๑๔

วันที่ ๒๓ มิถุนายน ๒๕๖๓

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์

เรียน ดร.บุญเจริญ บำรุงชู

ด้วยนางสาวนุริสา สละวี รหัสประจำตัว ๖๐๒๐๒๐๖๑๔ นักศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการพัฒนาสังคม คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ได้ขออนุมัติทำวิทยานิพนธ์เรื่อง "การจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำบริเวณชายฝั่งปากบารา โดยชุมชนตำบลปากน้ำ อำเภอละงู จังหวัดสตูล" โดยมี ดร.ประจวบ ทองศรี เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

ในกรณีนี้ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ขอความอนุเคราะห์จากท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์ โดยนักศึกษาจะประสานงานกับท่านด้วยตัวเองอีกครั้ง

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ด้วย จะขอบคุณยิ่ง

(ดร.วรรณกร ลิขิตปัญญาโชค)

รองคณบดีฝ่ายวิจัยและบัณฑิตศึกษา

Prince of Songkhro University
Pattani Campus

Prince of Songkla University
Pattani Campus

ภาพผนวก ข
หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูล

ที่ ศธ ๐๕๒๑.๒.๐๗/ ๒๗๘



คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี ๙๔๐๐๐

๒ กรกฎาคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุญาตลงพื้นที่เก็บข้อมูลเพื่อใช้ในการทำวิทยานิพนธ์

เรียน ท่านคณบดีคณาจารย์ อำเภอละงู

ด้วยนางสาวนุริสา สะรี รหัสประจำตัว ๖๐๒๐๒๒๐๖๑๔ นักศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการพัฒนาสังคม คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ได้ขออนุมัติทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “การจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำบริเวณชายฝั่งปากบารา โดยชุมชนตำบลปากน้ำ อำเภอละงู จังหวัดสตูล” โดยมี ดร.ประจวบ ทองศรี เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

ในการนี้ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ขออนุญาตให้ นางสาวนุริสา สะรี ลงพื้นที่เก็บข้อมูล เพื่อใช้ในการทำวิทยานิพนธ์ สำหรับวัน เวลา นักศึกษาจะประสานงานด้วยตนเองอีกครั้ง

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ด้วย จะขอบคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(นายชวนเลิศ ส้อมลิ้ม)

รองคณบดีฝ่ายกิจการนักศึกษาและศิษย์เก่าสัมพันธ์ รักษาการแทน
คณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

สำนักงานเลขานุการคณะ

โทร. ๐ ๗๓๓๓ ๑๓๐๔

โทรสาร ๐ ๗๓๓๓ ๗๒๒๖

ที่ ศร ๐๕๒๑.๒.๐๗/ ๒๓๓



คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
ถ้ำเขื่อนเมือง จังหวัดปัตตานี ๙๔๐๐๐

๕ กรกฎาคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ข้อมูลเพื่อใช้ในการทำวิทยานิพนธ์

เรียน นายกองดีการบริหารส่วนตำบลปากน้ำ อำเภอละงู

ด้วยนางสาวนุริสา สหรี รหัสประจำตัว ๖๐๖๐๒๒๐๖๑๔ นักศึกษาลัทธิสุตรศิลปศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการพัฒนาสังคม คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ได้ขออนุมัติทำวิทยานิพนธ์เรื่อง "การจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำบริเวณชายฝั่งปากบารา โดยชุมชนตำบลปากน้ำ อำเภอละงู จังหวัดสตูล" โดยมี ดร.ประจวบ ทองศรี เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

ในการนี้ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ขออนุญาตให้ นางสาวนุริสา สหรี เก็บข้อมูลเพื่อใช้ในการทำวิทยานิพนธ์ โดยมีรายละเอียดข้อมูล ดังนี้

- ๑) ข้อมูลทรัพยากรสัตว์น้ำในชุมชน
- ๒) ข้อมูลการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรสัตว์น้ำ
- ๓) ข้อมูลกิจกรรมเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรสัตว์น้ำในชุมชน

ทั้งนี้ นักศึกษาจะประสานงานกับท่านด้วยตัวเองอีกครั้ง

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ด้วย จะขอบคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(ดร.สรรรักพร พันธ์โร)

รองคณบดีฝ่ายบริหารและประกันคุณภาพ วิทยาลัยการแทน
คณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

สำนักงานเลขาธิการคณะ

โทร. ๐ ๗๕๓๓๓ ๑๓๐๐๔

โทรสาร ๐ ๗๕๓๓๓ ๒๒๓๒๒



ที่ ศธ ๐๕๒๓๑.๒๑๖๗/๒๓๕

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี ๙๔๐๐๐

๕ กรกฎาคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุญาตขอทราบข้อมูลเพื่อใช้ในการทำวิทยานิพนธ์

เรียน หัวหน้าอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะมาตรา

ด้วยนางสาวบุรียา สระวี รหัสประจำตัว ๖๐๒๐๒๒๐๖๑๔ นักศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการพัฒนาสังคม คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ได้ขออนุมัติทำวิทยานิพนธ์เรื่อง "การจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำบริเวณชายฝั่งปากบารา โดยชุมชนตำบลปากน้ำ อำเภอละงู จังหวัดสตูล" โดยมี ดร.ประจวบ ทองศรี เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

ในการนี้ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ขออนุญาตให้ นางสาวบุรียา สระวี เก็บข้อมูลเพื่อใช้ในการทำวิทยานิพนธ์ โดยมีรายละเอียดข้อมูล ดังนี้

- ๑) ข้อมูลสถิติทรัพยากรสัตว์น้ำในอำเภูปากบารา
- ๒) ข้อมูลเกี่ยวกับนโยบายการจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำบริเวณอำเภูปากบารา

ทั้งนี้ นักศึกษาจะประสานงานกับท่านด้วยตัวเองอีกครั้ง

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ด้วย จะขอบคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(ดร.สรวิทย์ พิณโร)

รองคณบดีฝ่ายบริหารและประกันคุณภาพ วิชาการแทน
คณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

สำนักงานเลขานุการคณะ

โทร. ๐ ๗๖๓๓ ๑๓๐๔

โทรสาร ๐ ๗๖๓๓ ๒๒๓๒

Prince of Songkla University
Pattani Campus

ภาพผนวก ค

หนังสือตอบรับการนำเสนอบทความวิจัยภาคบรรยาย

ที่ ศธ ๐๕๘๗ / ว ๑๓๓๓๐

มหาวิทยาลัยราชภัฏวราชนครินทร์
อ.เมือง จ.ฉะเชิงเทรา ๒๖๐๐๐

๒๒ พฤษภาคม ๒๕๖๑

เรื่อง ตอบรับการนำเสนอบทความวิจัยภาคบรรยาย

เรียน คุณนุริสา สระรี

ตามที่ ท่านได้ส่งบทความวิจัย เรื่อง การจัดการทรัพยากรชายฝั่งโดยชุมชน ตำบลปากน้ำ อำเภอละงู จังหวัดสตูล เพื่อเข้าร่วมนำเสนอผลงานวิจัยภาคบรรยาย ในการประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ ๗ ประจำปี ๒๕๖๑ เรื่อง การวิจัยและนวัตกรรม เพื่อขับเคลื่อนประเทศสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน ในยุค Thailand ๔.๐ ในวันพฤหัสบดี ที่ ๒๑ มิถุนายน ๒๕๖๑ ณ มหาวิทยาลัยราชภัฏวราชนครินทร์ นั้น

มหาวิทยาลัยราชภัฏวราชนครินทร์ ได้พิจารณาบทความวิจัยของท่าน โดยผ่านการประเมินจากผู้ทรงคุณวุฒิเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ทั้งนี้ มีความยินดีรับบทความวิจัยดังกล่าว และขอเชิญท่านเข้าร่วมนำเสนอผลงานวิจัยในการประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ ๗ ประจำปี ๒๕๖๑ เรื่อง การวิจัยและนวัตกรรม เพื่อขับเคลื่อนประเทศสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน ในยุค Thailand ๔.๐ ในวันพฤหัสบดี ที่ ๒๑ มิถุนายน ๒๕๖๑ ณ มหาวิทยาลัยราชภัฏวราชนครินทร์

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์อันทล ปิยะระหิม)

รองอธิการบดี ปฏิบัติราชการแทน

อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏวราชนครินทร์

กองส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน

งานส่งเสริมงานวิจัยและตำรา

โทร. ๐ ๗๓๗๐ ๕๐๓๐ ต่อ ๑๓๐๕ , ๐๘ ๘๗๘๘ ๕๕๘๖

โทรสาร ๐ ๗๓๗๐ ๕๐๓๐ ต่อ ๑๑๗๓

Prince of Songkla University
Pattani Campus

ภาพผนวก ง
เกียรติบัตรการนำเสนอบทความวิจัยภาคบรรยาย



การประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ ๗ ประจำปี ๒๕๖๑

เรื่อง การวิจัยและนวัตกรรม เพื่อขับเคลื่อนประเทศสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน ในยุค Thailand ๔.๐
วันพฤหัสบดี ที่ ๒๑ มิถุนายน ๒๕๖๑ ณ มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิราวุฒวิทยาลัยนครินทร์

เกียรติบัตรฉบับนี้ให้ไว้เพื่อแสดงว่า

นุริสา สารี คร.ประจวบ ทองศรี

เข้าร่วมนำเสนอผลงาน เรื่อง การจัดการทรัพยากรชายฝั่งโดยชุมชน ตำบลปากน้ำ อำเภอลงู จังหวัดสตูล
ในภาคบรรยาย ด้านศิลปศาสตร์และสังคมศาสตร์

ให้ไว้ ณ วันที่ ๒๑ มิถุนายน ๒๕๖๑

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รสสุคนธ์ แสงมณี)
อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏวชิราวุฒวิทยาลัยนครินทร์

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์อับดุล บินระทิม)
รองอธิการบดีฝ่ายวิจัย

Prince of Songkla University
Pattani Campus

ภาพผนวก จ
หนังสือรับรองวิจัยจริยธรรมในมนุษย์



บันทึกข้อความ

ส่วนงาน กองบริการการศึกษาวิทยาเขตปัตตานี โทร. ๒๔๕๑

ที่ มอ ๐๐๑.๐๒/๗๕๑

วันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๖๑

เรื่อง ผลการพิจารณารับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์

เรียน นางสาวนุริสา สารี นักศึกษาหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการพัฒนาสังคม
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

ตามที่ท่านได้ยื่นเอกสารเพื่อขอรับการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ เรื่อง การจัดการ
ทรัพยากรสัตว์น้ำบริเวณชายฝั่งปากบารา โดยชุมชนตำบลปากน้ำ อำเภอละงู จังหวัดสตูล (Aquatic Animal
Resource Management in Pakbara Coastal Area by Pak Nam Community, La-ngu District, Satun
Province) (เลขที่โครงการ REC Number : psu.pn.๒-๐๑๗/๖๑) นั้น

คณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ และการศึกษา
ประจำวิทยาเขตปัตตานี ได้พิจารณาแล้ว มีมติรับรองโครงการวิจัยของท่าน แบบเร่งรัด และขอส่งหนังสือรับรอง
จริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มาพร้อมนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มนทิรา ลีลาเกรียงศักดิ์)
รักษาการแทนรองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ วิทยาเขตปัตตานี

- สำเนาเรียน
1. คณะบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
 2. รองคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย วิทยาเขตปัตตานี



Pn2-C2/1.0

Certificate of Approval
The Research Ethics Committee for Humanities, Social Sciences and Education
Prince of Songkla University, Pattani Campus

REC Number : psu.pn.2-017/61

ชื่อโครงการ : การจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำบริเวณชายฝั่งปากบาราโดยชุมชนตำบลปากน้ำ อำเภอละงู จังหวัดสตูล
Project titled : Aquatic Animal Resource Management in Pakbara Coastal Area by Pak Nam
Community, La-ngu District, Satun Province

ชื่อหัวหน้าโครงการวิจัย : นางสาวนุรีสา สารี

Principle Investigator : Miss Nureesa Saree

หน่วยงานที่สังกัด : คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

Affiliation of PI : Faculty of Humanities and Social Sciences

co-investigators : -

Review Method : Expedited

Documents acceptances :

1. Submission Form
2. Self-Assessment Form
3. Information sheet for research participant
4. Waiver of Consent Form
5. Research Project
6. Research tool

have been reviewed by the Human Research Ethics Committee in full compliance with the Declaration of Helsinki and the Belmont Report. Please submit the report at least once annually or submit the final report if finished.

Assoc. Prof. Dr. Theeraphong Kaenin
Chairman of Human Research Ethics Committee

Date of approval : 18 July 2018

Date of expiration : 18 July 2019

Prince of Songkla University
Pattani Campus

ภาพผนวก ฉ
เครื่องมือ (แบบสัมผัสภาษา)

แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย
เรื่องการจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำโดยชุมชนบริเวณชายฝั่งปากบารา
อำเภอละงู จังหวัดสตูล

คำชี้แจง: แบบสัมภาษณ์นี้ สร้างขึ้นเพื่อเป็นเครื่องมือในเรื่องการจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำโดยชุมชนบริเวณชายฝั่งปากบารา อำเภอละงู จังหวัดสตูล โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาการจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำโดยชุมชนบริเวณชายฝั่งปากบารา อำเภอละงู จังหวัดสตูล และเพื่อเสนอแนวทางการจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำโดยชุมชนบริเวณชายฝั่งปากบารา อำเภอละงู จังหวัดสตูล โดยการศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์ ตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการพัฒนาสังคมมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ท่านเป็นบุคคลที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการให้ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงใคร่ขอความร่วมมือจากท่านในการรวบรวมข้อมูลสัมภาษณ์และสังเกตการณ์โดยใช้ระยะเวลาประมาณ 30 นาที โดยมีข้อคำถามครอบคลุมประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำในชุมชน ตำบลปากน้ำ อำเภอละงู จังหวัดสตูล และในระหว่างการสัมภาษณ์และสังเกตการณ์ ผู้วิจัยขออนุญาตบันทึกเสียง/บันทึกภาพ วีดีโอ ทั้งนี้ เพื่อความถูกต้องของเนื้อหา ผู้วิจัยจะใช้รหัสแทนชื่อและนามสกุลจริงของท่านลงในแบบบันทึกข้อมูลเทปการสัมภาษณ์/วีดีโอเทป และจะทำลายเมื่อการศึกษาครั้งนี้สิ้นสุด ผู้วิจัยขอรับรองว่าข้อมูลที่ได้รับจากท่านจะถูกเก็บเป็นความลับและจะนำเสนอผลการวิจัยในภาพรวมเท่านั้นซึ่งจะไม่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ท่านแต่ประการใด “จะไม่มีเผยแพร่ภาพถ่ายหรือวีดีโอที่มีรูปของท่านแก่สาธารณะ” หรือ “หากผู้วิจัยมีความจำเป็นต้องแสดงภาพถ่ายที่มีรูปของท่าน ผู้วิจัยจะขออนุญาตจากท่านก่อนเท่านั้น และจะระมัดระวังในการนำเสนอภาพของท่านเพื่อไม่ให้เกิดผลกระทบต่อท่าน และจะใช้แสดงเพื่อประโยชน์ทางวิชาการเท่านั้น”

โดยแบบสัมภาษณ์มีทั้งหมด 4 ชุด โดยแต่ละชุดแบ่งออกเป็น 3 ส่วนซึ่งประกอบไปด้วยประเด็นคำถามดังต่อไปนี้

แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย
เรื่องการจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำโดยชุมชนบริเวณชายฝั่งปากบารา
อำเภอละงู จังหวัดสตูล

แบบสัมภาษณ์สำหรับประชาชน

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์

ชื่อ-นามสกุล (ผู้ให้สัมภาษณ์).....อายุ.....ปี
 เพศ..... อาชีพ..... วุฒิการศึกษา(สูงสุด).....
 ที่อยู่..... เบอร์โทร.....
 ตำแหน่งในชุมชน..... ระยะเวลาการทำงาน.....ปี
 ชื่อ-นามสกุล (ผู้สัมภาษณ์).....
 วัน/เดือน/ปี ที่สัมภาษณ์..... เวลา..... สถานที่สัมภาษณ์.....

ส่วนที่ 2 ประเด็นสัมภาษณ์เกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำในชุมชน

สภาพทรัพยากรในชุมชน

1. สัตว์น้ำที่โดดเด่นและขึ้นชื่อในชุมชนของท่าน
2. ชนิดของทรัพยากรสัตว์น้ำในชุมชนมีอะไรบ้าง
3. สภาพทรัพยากรสัตว์น้ำตั้งแต่อดีต - ปัจจุบัน
4. ปัญหาและอุปสรรคของการจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำในชุมชน
5. ความเสื่อมโทรมของทรัพยากรสัตว์น้ำในชุมชน เกิดจากสาเหตุใดและส่งผลอย่างไรต่อชุมชน
6. ชาวบ้านที่ประกอบอาชีพประมง มีวิธีการทำประมงอย่างไร เครื่องมือที่ใช้มีชนิดใดบ้าง เครื่องมือแต่ละชนิดมีผลต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรอย่างไรและปัญหาการทำประมงในชุมชนมีอะไรบ้าง (เครื่องมือผิดกฎหมาย)

การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรในชุมชน

7. ท่านได้ใช้ประโยชน์อะไรจากทรัพยากรสัตว์น้ำในชุมชน
8. เนื่องจากชาวบ้านส่วนใหญ่ประกอบอาชีพประมงพื้นบ้านสัตว์น้ำทางการประมงมีอะไรบ้าง
9. สัตว์น้ำที่จับได้โดยส่วนใหญ่เป็นสัตว์น้ำชนิดใด
10. ท่านคิดว่าเครื่องมือหรือวิธีการทำประมงส่งผลกระทบต่อทรัพยากรสัตว์น้ำบริเวณอ่าวปากบาราหรือไม่อย่างไร

แนวทางการอนุรักษ์ทรัพยากรในชุมชน

11. ท่านคิดว่าสัตว์น้ำชนิดใดที่ชุมชนควรอนุรักษ์
12. ปัญหาเกี่ยวกับการทำประมงในชุมชนมีหรือไม่อะไรบ้าง
13. ภูมิปัญญาชาวบ้านเกี่ยวกับ การจับสัตว์น้ำ และการอนุรักษ์สัตว์น้ำในชุมชนเป็นอย่างไร
14. กิจกรรมในชุมชนที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ทรัพยากรสัตว์น้ำมีอะไรบ้าง

15. ในชุมชนของท่านมีกลุ่มองค์กรชุมชนหรือไม่และกลุ่มต่าง ๆ ทำงานเกี่ยวกับอะไรบ้าง
16. ท่านมีวิธีการใดในการอนุรักษ์ทรัพยากรสัตว์น้ำแต่ละชนิด
17. ท่านมีวิธีการใดในการอนุรักษ์แหล่งที่อยู่อาศัยหรือที่วางไข่ของสัตว์น้ำแต่ละชนิดอย่างไร
18. ชุมชนของท่านมีกฎระเบียบหรือกติกาชุมชนหรือไม่
19. กฎระเบียบหรือกติกาชุมชนที่เกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำมีอะไรบ้าง
20. ใครผู้ได้รับประโยชน์จากการสร้างกฎระเบียบหรือกติกาชุมชนนี้
21. ในชุมชนมีกลุ่มองค์กรชุมชนที่ทำงานเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรในชุมชนหรือไม่มีกลุ่มอะไรบ้าง
22. เมื่อมีกิจกรรมเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรในชุมชนท่านได้ให้ความร่วมมือในด้านใดบ้าง
23. กิจกรรมจากหน่วยงานภายนอกมีหรือไม่ มีกิจกรรมอะไรบ้างที่เกี่ยวข้องกับการจัดการทรัพยากรในชุมชน
24. ท่านและชุมชนให้ความร่วมมือและมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรสัตว์น้ำในชุมชนอย่างไรบ้าง
25. ท่านคิดว่าสิ่งใดในปัจจุบันที่เป็นปัญหาหรืออุปสรรคในการอนุรักษ์ทรัพยากรในชุมชน
26. จากสภาพปัญหาในชุมชนท่านมีวิธีการแก้ไขหรือแนวทางการป้องกันอย่างไร

ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำทางการประมงพื้นบ้านอ่าวปากบารา
.....
.....
2. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำบริเวณอ่าวปากบารา
.....
.....
3. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรที่เป็นแหล่งที่อยู่อาศัยหรือสถานที่วางไข่ของสัตว์น้ำแต่ละชนิด
.....
.....
4. ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม
.....
.....

ขอขอบคุณในความร่วมมือให้สัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย
เรื่องการจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำโดยชุมชนบริเวณชายฝั่งปากบารา
อำเภอละงู จังหวัดสตูล

แบบสัมภาษณ์สำหรับผู้นำชุมชน

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์

ชื่อ-นามสกุล (ผู้ให้สัมภาษณ์).....อายุ.....ปี
 เพศ..... อาชีพ..... วุฒิกการศึกษา(สูงสุด).....
 ที่อยู่..... เบอร์โทร.....
 ตำแหน่งในชุมชน..... ระยะเวลาการทำงาน.....ปี
 ชื่อ-นามสกุล (ผู้สัมภาษณ์).....
 วัน/เดือน/ปี ที่สัมภาษณ์..... เวลา..... สถานที่สัมภาษณ์.....

ส่วนที่ 2 ประเด็นสัมภาษณ์เกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำในชุมชน
สภาพทรัพยากรในชุมชน

1. สัตว์น้ำที่โดดเด่นและขึ้นชื่อในชุมชนของท่าน
2. ชนิดของทรัพยากรสัตว์น้ำในชุมชนมีอะไรบ้าง
3. สภาพทรัพยากรสัตว์น้ำตั้งแต่อดีต - ปัจจุบัน
4. ปัญหาและอุปสรรคของการจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำในชุมชน
5. ความเสื่อมโทรมของทรัพยากรสัตว์น้ำในชุมชน เกิดจากสาเหตุใดและส่งผลอย่างไรต่อชุมชน
6. ชาวบ้านที่ประกอบอาชีพประมง มีวิธีการทำประมงอย่างไร เครื่องมือที่ใช้มีชนิดใดบ้าง เครื่องมือแต่ละชนิดมีผลต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรอย่างไรและปัญหาการทำประมงในชุมชนมีอะไรบ้าง (เครื่องมือผิดกฎหมาย)

การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรในชุมชน

7. ท่านได้ใช้ประโยชน์อะไรจากทรัพยากรสัตว์น้ำในชุมชน
8. เนื่องจากชาวบ้านส่วนใหญ่ในชุมชนของท่านประกอบอาชีพประมงพื้นบ้านสัตว์น้ำทางการประมงมีอะไรบ้าง
9. สัตว์น้ำที่จับได้โดยส่วนใหญ่เป็นสัตว์น้ำชนิดใด
10. ท่านคิดว่าเครื่องมือหรือวิธีการทำประมงส่งผลกระทบต่อทรัพยากรสัตว์น้ำบริเวณอ่าวปากบาราหรือไม่อย่างไร

แนวทางการอนุรักษ์ทรัพยากรในชุมชน

11. ท่านคิดว่าสัตว์น้ำชนิดใดที่ชุมชนควรอนุรักษ์
12. ปัญหาเกี่ยวกับการทำประมงในชุมชนมีหรือไม่อะไรบ้าง
13. ภูมิปัญญาชาวบ้านเกี่ยวกับ การจับสัตว์น้ำ และการอนุรักษ์สัตว์น้ำในชุมชนเป็นอย่างไร
14. กิจกรรมในชุมชนที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ทรัพยากรสัตว์น้ำมีอะไรบ้าง

15. ในชุมชนของท่านมีกลุ่มองค์กรชุมชนหรือไม่และกลุ่มต่าง ๆ ทำงานเกี่ยวกับอะไรบ้าง
16. ท่านมีวิธีการใดในการอนุรักษ์ทรัพยากรสัตว์น้ำแต่ละชนิด
17. ท่านมีวิธีการใดในการอนุรักษ์แหล่งที่อยู่อาศัยหรือที่วางไข่ของสัตว์น้ำแต่ละชนิดอย่างไร
18. ชุมชนของท่านมีกฎระเบียบหรือกติกาชุมชน ที่เกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำหรือไม่อย่างไร
19. ใครผู้ได้รับประโยชน์จากการสร้างกฎระเบียบหรือกติกาชุมชน
20. ในชุมชนมีกลุ่มองค์กรชุมชนที่ทำงานเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรในชุมชนหรือไม่ มีกลุ่มอะไรบ้าง
21. กิจกรรมโดยส่วนใหญ่ที่จัดขึ้นในชุมชนท่านคิดว่าชาวบ้านมีส่วนร่วมกับการกิจกรรมมากน้อยเพียงใด
22. กิจกรรมจากหน่วยงานภายนอกมีหรือไม่ มีกิจกรรมอะไรบ้างที่เกี่ยวข้องกับการจัดการทรัพยากรในชุมชน
23. ชุมชนได้ให้ความร่วมมือและมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรสัตว์น้ำในชุมชนอย่างไรบ้าง
24. ท่านคิดว่าสิ่งใดในปัจจุบันที่เป็นปัญหาหรืออุปสรรคในการอนุรักษ์ทรัพยากรในชุมชน
25. จากสภาพทรัพยากรในชุมชนของท่าน ในฐานะที่ท่านเป็นผู้นำท่านมีวิธีการอนุรักษ์หรือแนวทางการฟื้นฟูป้องกันทรัพยากรอย่างไร

ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำทางการประมงพื้นบ้านอ่าวปากบารา
.....
.....
2. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำบริเวณอ่าวปากบารา
.....
.....
3. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรที่เป็นแหล่งที่อยู่อาศัยหรือสถานที่วางไข่ของสัตว์น้ำแต่ละชนิด
.....
.....
4. ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม
.....
.....

ขอขอบคุณในความร่วมมือให้สัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย
เรื่องการจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำโดยชุมชนบริเวณชายฝั่งปากบารา
อำเภอละงู จังหวัดสตูล

แบบสัมภาษณ์สำหรับกลุ่มองค์กรชุมชน

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์

ชื่อ-นามสกุล (ผู้ให้สัมภาษณ์).....อายุ.....ปี
 เพศ..... อาชีพ..... วุฒิการศึกษา(สูงสุด).....
 ที่อยู่..... เบอร์โทร.....
 ชื่อกลุ่ม.....
 ตำแหน่งในกลุ่ม..... ระยะเวลาการทำงาน.....ปี
 สถานที่ตั้งของกลุ่ม.....
 ชื่อ-นามสกุล (ผู้สัมภาษณ์).....
 วัน/เดือน/ปี ที่สัมภาษณ์..... เวลา..... สถานที่สัมภาษณ์.....

ส่วนที่ 2 ประเด็นสัมภาษณ์เกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำในชุมชน

สภาพทรัพยากรในชุมชน

1. ชนิดของทรัพยากรสัตว์น้ำในชุมชนมีอะไรบ้าง
2. สภาพปัญหาทรัพยากรสัตว์น้ำมีอะไรบ้าง
3. สภาพทรัพยากรสัตว์น้ำตั้งแต่อดีต – ปัจจุบัน
4. ปัญหาและอุปสรรคของการจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำในชุมชน
5. ความเสื่อมโทรมของทรัพยากรสัตว์น้ำในชุมชน เกิดจากสาเหตุใดและส่งผลอย่างไรต่อชุมชน
6. ชาวบ้านที่ประกอบอาชีพประมง มีวิธีการทำประมงอย่างไร เครื่องมือที่ใช้มีชนิดใดบ้าง เครื่องมือแต่ละชนิดมีผลต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรอย่างไรและปัญหาการทำประมงในชุมชนมีอย่างไรบ้าง (เครื่องมือผิดกฎหมาย)

การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรในชุมชน

7. ท่านและชุมชนได้ใช้ประโยชน์อะไรบ้างจากทรัพยากรสัตว์น้ำในชุมชน
8. เนื่องจากในชุมชนของท่านส่วนใหญ่ประกอบอาชีพประมงพื้นบ้านสัตว์น้ำทางการประมงมีอะไรบ้าง
9. สัตว์น้ำที่จับได้โดยส่วนใหญ่เป็นสัตว์น้ำชนิดใด
10. ท่านคิดว่าเครื่องมือหรือวิธีการทำประมงส่งผลกระทบต่อทรัพยากรสัตว์น้ำบริเวณอ่าวหรือไม่

แนวทางการอนุรักษ์ทรัพยากรในชุมชน

11. ท่านคิดว่าสัตว์น้ำชนิดใดที่ชุมชนควรอนุรักษ์

12. เครื่องมือประมงพื้นบ้านมีอะไรบ้างและเครื่องมือแต่ละชนิดมีผลต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรสัตว์น้ำหรือไม่อย่างไร
13. ปัญหาเกี่ยวกับการทำประมงในชุมชนมีหรือไม่อะไรบ้าง
14. ภูมิปัญญาชาวบ้านเกี่ยวกับ การจับสัตว์น้ำ และการอนุรักษ์สัตว์น้ำในชุมชนเป็นอย่างไร
15. กิจกรรมในชุมชนที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ทรัพยากรสัตว์น้ำมีอะไรบ้าง
16. กลุ่มองค์กรชุมชนของท่านทำงานเกี่ยวกับอะไรบ้าง
17. กลุ่มของท่านมีวิธีการใดในการอนุรักษ์ทรัพยากรสัตว์น้ำแต่ละชนิด
18. กลุ่มมีวิธีการใดในการอนุรักษ์แหล่งที่อยู่อาศัยหรือที่วางไข่ของสัตว์น้ำแต่ละชนิดอย่างไร
19. ชุมชนของท่านมีกฎระเบียบหรือกติกาชุมชนหรือไม่
20. กฎระเบียบหรือกติกาชุมชนสร้างขึ้นเพื่ออะไร มีวัตถุประสงค์เพื่ออะไร
21. กฎระเบียบหรือกติกาชุมชนสร้างขึ้นเมื่อไหร่ใช้ในพื้นที่ใด (ขอบเขตการที่บังคับใช้) ใครเป็นผู้ริเริ่ม และใครบ้างที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการสร้างกฎระเบียบหรือกติกาชุมชนนี้
22. กฎระเบียบหรือกติกาชุมชนที่เกี่ยวข้องกับการจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำมีอะไรบ้าง
23. ใครเป็นผู้ที่ได้รับประโยชน์จากการสร้างกฎระเบียบหรือกติกาชุมชนนี้
24. นอกจากกลุ่มของท่านในชุมชนมีกลุ่มองค์กรชุมชนที่ทำงานเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรในชุมชนหรือไม่
25. กลุ่มของท่านก่อตั้งเมื่อไหร่ ใครเป็นผู้ริเริ่มก่อตั้งกลุ่ม กลุ่มมีวัตถุประสงค์เพื่ออะไร กิจกรรมของกลุ่มมีอะไรบ้าง และปัจจัยแห่งความสำเร็จของกลุ่มคืออะไร
26. เมื่อมีกิจกรรมเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรในชุมชนท่านได้ให้ความร่วมมือหรือท่านได้รับบทบาทใด
27. กิจกรรมจากหน่วยงานภายนอกมีหรือไม่ มีกิจกรรมอะไรบ้างที่เกี่ยวข้องกับการจัดการทรัพยากรในชุมชน
28. หากชุมชนจะดำเนินการจัดกิจกรรมในการอนุรักษ์ทรัพยากรในชุมชน ชุมชนสามารถของบประมาณ หรือมีแหล่งงบประมาณจากที่ใดมาสนับสนุนบ้าง
29. กลุ่มของท่านและชุมชนได้ให้ความร่วมมือและมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรสัตว์น้ำในชุมชนอย่างไรบ้าง
30. ท่านคิดว่าสิ่งใดในปัจจุบันที่เป็นปัญหาหรืออุปสรรคในการอนุรักษ์ทรัพยากรในชุมชน
31. จากสภาพปัญหาในชุมชนท่านมีวิธีการแก้ไขหรือแนวทางการป้องกันอย่างไร

ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำทางการประมงพื้นบ้านอ่าวปากบารา

.....

.....

2. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำบริเวณอ่าวปากบารา

.....

.....

3. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรที่เป็นแหล่งที่อยู่อาศัยหรือสถานที่วางไข่ของสัตว์น้ำแต่ละชนิด

.....
.....

4. ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....
.....

ขอขอบคุณในความร่วมมือนำให้สัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

Prince of Songkla University
Pattani Campus

แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย
เรื่องการจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำโดยชุมชนบริเวณชายฝั่งปากบารา
อำเภอละงู จังหวัดสตูล

แบบสัมภาษณ์สำหรับหน่วยงานภาครัฐ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์

ชื่อ-นามสกุล (ผู้ให้สัมภาษณ์).....อายุ.....ปี
 เพศ..... อาชีพ..... วุฒิการศึกษา(สูงสุด).....
 ที่อยู่..... เบอร์โทร.....
 ชื่อหน่วยงาน.....
 ตำแหน่ง (ผู้ให้สัมภาษณ์).....ระยะเวลาการทำงาน.....ปี
 สถานที่ทำงาน.....
 ชื่อ-นามสกุล (ผู้สัมภาษณ์).....
 วัน/เดือน/ปี ที่สัมภาษณ์..... เวลา..... สถานที่สัมภาษณ์.....

ส่วนที่ 2 ประเด็นสัมภาษณ์เกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำในชุมชน

สภาพทรัพยากรในชุมชน

1. ชนิดของทรัพยากรสัตว์น้ำในชุมชนมีอะไรบ้าง
2. สัตว์น้ำทางการประมงมีอะไรบ้าง
3. สภาพปัญหาทรัพยากรสัตว์น้ำมีอะไรบ้าง
4. สภาพทรัพยากรสัตว์น้ำตั้งแต่อดีต – ปัจจุบัน
5. ปัญหาและอุปสรรคของการจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำในชุมชน
6. ความเสื่อมโทรมของทรัพยากรสัตว์น้ำในชุมชน เกิดจากสาเหตุใดและส่งผลอย่างไรต่อชุมชน

การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรในชุมชน

7. ชุมชนได้ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรในชุมชนในด้านใดบ้าง
8. หน่วยงานของท่านได้ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรในชุมชนหรือไม่ใช้ในด้านใด

แนวทางการอนุรักษ์ทรัพยากรในชุมชน

9. ชนิดของสัตว์น้ำที่ควรอนุรักษ์มีอะไรบ้าง
10. ความร่วมมือภายในชุมชนกับหน่วยงานของท่าน
11. หน่วยงานมีนโยบายหรือวิธีการใดในการอนุรักษ์แหล่งที่อยู่อาศัยหรือที่วางไข่ของสัตว์น้ำแต่ละชนิด
12. ชาวบ้านที่ประกอบอาชีพประมง มีวิธีการทำประมงอย่างไร เครื่องมือที่ใช้มีชนิดใดบ้าง เครื่องมือแต่ละชนิดมีผลต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรอย่างไรและปัญหาการทำประมงในชุมชนมีอะไรบ้าง (เครื่องมือผิดกฎหมาย)

13. อะไรคือปัจจัยที่ทำให้เกิดภาวะเปียบและการให้ความร่วมมือในการอนุรักษ์ทรัพยากรจากชุมชน
14. มีการกำหนดนโยบายในการจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำเพื่อช่วยเพิ่มปริมาณสัตว์น้ำในชุมชนหรือไม่
15. ท่านมีบทบาท และให้ความร่วมมือในการอนุรักษ์ทรัพยากรสัตว์น้ำในชุมชนอย่างไร
16. หน่วยงานของท่านมีบทบาท และให้ความร่วมมือในการอนุรักษ์ทรัพยากรสัตว์น้ำในชุมชนอย่างไร
17. หน่วยงานของท่านดำเนินการอย่างไรบ้างในการอนุรักษ์ทรัพยากรสัตว์น้ำในชุมชน
18. ชุมชนได้รับอะไรจากการที่หน่วยงานท่านเข้ามามีบทบาทในการอนุรักษ์ทรัพยากรสัตว์น้ำในชุมชน
19. หน่วยงานมีกระบวนการหรือวิธีการจัดการทรัพยากรในชุมชนอย่างไรบ้าง
20. หน่วยงานของท่านให้ความร่วมมือในการอนุรักษ์ทรัพยากรสัตว์น้ำในชุมชนอย่างไรบ้าง
21. หน่วยงานของท่านเข้ามามีบทบาทในการอนุรักษ์ทรัพยากรสัตว์น้ำในชุมชนอย่างไรบ้าง

ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำทางการประมงพื้นบ้านอ่าวปากบารา

.....

.....

2. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำบริเวณอ่าวปากบารา

.....

.....

3. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรที่เป็นแหล่งที่อยู่อาศัยหรือสถานที่วางไข่ของแต่ละชนิดแต่ละชนิด

.....

.....

4. ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

ขอขอบคุณในความร่วมมือให้สัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

Prince of Songkla University
Pattani Campus

ภาพผนวก ช
ภาพประกอบการเก็บข้อมูล

ภาพประกอบการลงพื้นที่สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก









ภาพประกอบการสนทนากลุ่มผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง



ภาพประกอบการทำกิจกรรมการวางซั้งกอ



ภาพประกอบการทำกิจกรรมการวางซั้งเชือก



สภาพประกอบการปล่อยพันธุ์สัตว์น้ำ



ประวัติผู้เขียน

ชื่อ - ชื่อสกุล นูรีสา สะรี
 รหัสประจำตัวนักศึกษา 6020220614
 วุฒิการศึกษา
 วุฒิ ชื่อสถาบัน ปีที่สำเร็จการศึกษา
 ศิลปศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ 2560
 สาขาพัฒนาสังคม

ทุนการศึกษา

ทุนผลการเรียนดีเด่นเข้าศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
 ประจำปีการศึกษา 2560

การตีพิมพ์และเผยแพร่ผลงาน

นูรีสา สะรีและประจวบ ทองศรี. (2561). การจัดการทรัพยากรชายฝั่งโดยชุมชน ตำบลปากน้ำ
 อำเภอละงู จังหวัดสตูล. เอกสารการประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 7 “การวิจัยและ
 นวัตกรรมเพื่อขับเคลื่อนประเทศสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน ในยุค Thailand 4.0”.
 นราธิวาส: มหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์. (น.498-509).